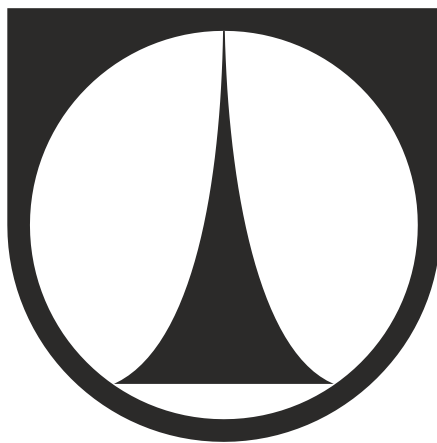

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

DISERTAČNÍ PRÁCE

2016

Lenka Štibrányiová

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

Studijní program: **P 6202 – Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **6202V034 – Pojišťovnictví**

DŮSLEDKY IMPLEMENTACE PRÁVNÍCH AKTŮ EU NA ČESKÝ POJISTNÝ TRH

**Consequences of the Implementation of the EU Legal Acts on the Czech
Insurance Market**

Ing. Lenka Štibrányiová

Školitel: doc. Ing. Arnošt Böhm, CSc. – Katedra ekonomie

Počet stran: 164

Počet příloh: 4

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou disertační práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé disertační práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li disertační práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Disertační práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací se školitelem a ostatními odborníky v oboru.

V Liberci dne 31. 3. 2016

Lenka Štibrányiová

Anotace

V souvislosti se vstupem ČR do EU doznaly prakticky všechny ekonomické a právní oblasti významných změn. Jelikož principy uplatňované v rámci EU se dotýkají i oblasti pojišťovnictví, lze identifikovat změny v souvislosti s přistoupením k jednotnému evropskému pojistnému trhu. S ohledem na zaměření disertační práce jsou předmětem zkoumání dvě stěžejní oblasti, tj. právní akty EU a problematika jejich vlivu na pojistný trh v ČR.

Disertační práce si klade za cíl vyhodnotit dopady implementace právních norem EU na český pojistný trh včetně identifikace problémových oblastí a předložení uceleného přehledu nejvýznamnějších změn vyplývajících z přistoupení ČR do EU pro oblast pojišťovnictví. Disertační práce vymezuje jednotný evropský pojistný trh a principy jeho fungování. V návaznosti na to jsou identifikovány a charakterizovány hlavní priority legislativy EU, které ovlivnily vývoj jednotného evropského pojistného trhu. Na vyhodnocení změn na českém pojistném trhu je nahlíženo z několika hledisek – změny legislativního charakteru, změny v rámci komerčního pojištění, změny z hlediska preference obyvatelstva, změny z hlediska struktury pojistitelů a změny z hlediska koncentrace pojistného trhu. V souvislosti s přijímáním právních norem EU jsou dále vyhodnoceny problémové oblasti související se samotnou implementací pojistných právních aktů do českého právního řádu a nedostatky spojené s procesem hodnocení dopadů regulace v oblasti pojišťovnictví.

Klíčová slova:

Dohled, implementace pojistného práva, hodnocení dopadů regulace, pojistný trh, právo EU, regulace.

Annotation

In the connection with the Czech Republic's accession to the EU have undergone almost all economic areas by major changes. Because the principles applied in the EU are also reflected in the insurance sector, can be identified changes in the context of accession to the European single insurance market. Given the focus of the dissertation were examined two key areas, i. e. EU legal acts and the issue of their impact on the insurance market in the Czech Republic.

Dissertation aims to evaluate the impact of the implementation of EU legislation to the Czech insurance market, including identification of problem areas and presentation of a comprehensive overview of the most significant changes resulting from the Czech Republic's accession to the EU insurance. Dissertation defines a single European insurance market and the principles of its functioning. In relation on that definition are identified and characterized main priorities of EU legislation, which influenced the development of a single European insurance market. On the evaluation of changes in the Czech insurance market is viewed from several perspectives - changes in legislation, changes in commercial insurance, changes in terms of the preferences of the population, changes in structure of insurers and changes in terms of concentration of the insurance market. In connection with the adoption of EU legislation are further evaluated problem areas related to the implementation of insurance instruments into the Czech legal order and shortcomings associated with the process of regulatory impact assessment in the insurance sector.

Keywords:

Supervision, implementation of the insurance law, regulatory impact assessment, insurance market, EU law, regulation.

Die Annotation

Im Zusammenhang mit dem Beitritt der Tschechischen Republik zur EU haben sich fast alle Wirtschaftsbereiche stark verändert. Da die in der EU geltenden Grundsätze auch in Versicherung abzeichnen, können wir auf den europäischen Binnenmarkt für Versicherungen Änderungen im Zusammenhang mit dem Beitritt zu identifizieren. Da der Schwerpunkt der Dissertation wir zwei Schlüsselbereiche untersucht, dh. EU-Rechtsakte und die Frage ihrer Auswirkungen auf den Versicherungsmarkt in der Tschechischen Republik.

Dissertation zielt darauf ab, die Auswirkungen der Umsetzung der EU-Rechtsvorschriften auf dem tschechischen Versicherungsmarkt zu bewerten, einschließlich der Identifizierung von Problembereichen und einen umfassenden Überblick über die wichtigsten Änderungen aus dem Beitritt zur EU Versicherung der Tschechischen Republik beurteilen zu bieten. Dissertation definiert einen einheitlichen europäischen Versicherungsmarkt und die Grundsätze ihrer Funktionsweise. Im Anschluss daran sind die wichtigsten Prioritäten der EU-Gesetzgebung identifiziert und charakterisiert. Zur Bewertung der Veränderungen in der tschechischen Versicherungsmarkt wird aus mehreren Perspektiven betrachtet - gesetzlichen Änderungen, Änderungen in der gewerblichen Versicherung, Änderungen in Bezug auf die Präferenzen der Bevölkerung, Veränderungen in der Struktur der Versicherer und Änderungen in Bezug auf die Konzentration des Versicherungsmarktes. Im Zusammenhang mit der Verabschiedung der EU-Gesetzgebung sind weitere Problembereiche auf die tatsächliche Umsetzung der Versicherungsinstrumente in die tschechische Rechtsordnung und Unzulänglichkeiten im Zusammenhang mit dem Prozess der Gesetzesfolgenabschätzung in der Versicherungsbranche im Zusammenhang bewertet.

Schlüsselwörter:

Aufsicht, Durchführung de Versicherungsrecht, Gesetzesfolgenabschätzung, Versicherungsmarkt, EU-Recht, Regulierung.

Obsah

Anotace	4
Annotation.....	5
Die Annotation	6
Seznam zkratek.....	10
Seznam tabulek.....	12
Seznam obrázků.....	13
Úvod	14
Cíl disertační práce.....	16
Metodika disertační práce	18
1 Vymezení teoretických východisek	19
1.1 Právo EU.....	20
1.1.1 Prameny evropského práva.....	21
1.1.2 Integrované procesy v EU	23
1.1.3 Rozhodovací procesy a institucionální změny EU	27
1.2 Povinnost implementace práva EU do českého právního řádu.....	30
1.2.1 Přehled právních aktů EU k pojišťovnictví a jejich odraz v podmínkách ČR.....	32
1.3 Pojistné trhy jako součást finančního systému	35
1.3.1 Odlišnost pojišťovnictví a bankovníctví.....	38
1.3.2 Regulace pojistných trhů	40
2 Jednotný pojistný trh EU a jeho principy.....	44
2.1 Základní pilíře evropského trhu služeb.....	44
2.2 Vytvoření jednotného pojistného trhu EU.....	46
2.2.1 Cesta k jednotnému pojistnému trhu EU.....	47
2.2.1 Tři generace směrnic k životnímu a neživotnímu pojištění.....	49
2.2.2 Principy jednotného pojistného trhu EU	51
2.3 Další kroky ve vývoji jednotného pojistného trhu EU	52
2.3.1 Akční plán finančních služeb	54
2.3.2 Lamfalussyho legislativní proces a jeho hodnocení	55
2.3.3 Nové nároky na dohled jako reakce na finanční krizi	60
2.4 Institucionální uspořádání dohledu a regulace nad pojistným trhem.....	63

2.4.1	Proces integrace v oblasti dohledu nad pojistnými trhy	64
2.4.2	Principy nového institucionálního uspořádání dohledu pro EU	67
2.4.3	Zhodnocení výsledků reformy institucionálního uspořádání dohledu.....	71
2.5	Diskutované oblasti dohledových a regulatorních aktivit pojistných trhů	73
2.5.1	Složitost regulačního prostředí	75
2.5.2	Snahy EU o přenos pravomocí národních autorit na evropskou úroveň	76
2.6	Shrnutí vlastních závěrů	79
3	Český pojistný trh a jeho změny v kontextu s implementací právních aktů EU..	84
3.1	Změny legislativního charakteru	85
3.1.1	Zákon o pojišťovnictví	86
3.1.2	Zákon o pojistné smlouvě.....	88
3.1.3	Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí.....	90
3.1.4	Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla	92
3.1.5	Zákon o sjednocení dohledu nad finančním trhem.....	93
3.1.6	Nová evropská legislativa v oblasti pojišťovnictví – antidiskriminační směrnice .	95
3.1.7	Nová evropská legislativa v oblasti pojišťovnictví – Solvency II	97
3.2	Změny v rámci komerčního pojištění.....	103
3.2.1	Český pojistný trh pomocí předepsaného hrubého pojistného	104
3.2.2	Český pojistný trh pomocí předepsaného hrubého pojistného v kontextu EU	108
3.2.3	Český pojistný trh pomocí ukazatele pojištěnosti	110
3.2.4	Český pojistný trh z hlediska postavení v rámci EU	111
3.2.5	Český pojistný trh z pohledu jeho struktury	112
3.3	Změny z hlediska preference obyvatelstva	113
3.4	Změny z hlediska struktury pojistitelů	114
3.5	Změny z hlediska koncentrace pojistného trhu.....	117
3.6	Shrnutí vlastních závěrů	119
4	Vyhodnocení dopadů regulace v oblasti pojišťovnictví	126
4.1	Problémy spojené s implementací práva EU v oblasti pojišťovnictví	127
4.1.1	Nadměrná regulace	127
4.1.2	Termíny implementace	128
4.1.3	Správný výklad.....	130

4.2	Proces vyhodnocení dopadů regulace v pojišťovnictví.....	132
4.2.1	Hodnocení dopadů regulace u návrhů právních předpisů implementujících právo EU.....	134
4.2.2	Diskuse hodnocení dopadů antidiskriminační směrnice.....	136
4.2.3	Diskuse hodnocení dopadů Solvency II	139
4.3	Nedostatky hodnocení dopadů regulace v oblasti pojišťovnictví.....	141
4.4	Shrnutí vlastních závěrů	143
Závěr	.....	147
Seznam použité literatury	.....	154
Seznam příloh	.....	165

Seznam zkratek

AIG	American International Group
ALM	Řízení aktiv a pasiv (<i>Asset- liability matching</i>)
CEBS	Výbor evropských orgánů bankovního dohledu (<i>Committee of European Banking Supervisors</i>)
CEIOPS	Výbor evropských dozorových orgánů nad pojišťovny a zaměstnaneckými penzijními fondy (<i>Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors</i>)
CESR	Výbor evropských dozorových orgánů nad kapitálovým trhem (<i>Committee of European Securities Regulators</i>)
ČAP	Česká asociace pojišťoven
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
EBA	Evropský orgán pro bankovníctví (<i>European Banking Authority</i>)
EBC	Evropský bankovní výbor (<i>European Banking Committee</i>)
ECB	Evropská centrální banka (<i>European Central Bank</i>)
EHS	Evropské hospodářské společenství
EIOPA	Evropský orgán pro pojišťovnictví a důchodové pojištění (<i>European Insurance and Occupational Pensions Authority</i>)
EIOPC	Evropský výbor pro pojišťovny a zaměstnanecké penzijní fondy (<i>European Insurance and Occupational Pensions Committee</i>)
ES	Evropské společenství
ESC	Evropský výbor pro cenné papíry
ESFS	Evropský systém orgánů finančního dohledu (<i>European System of Financial Supervision</i>)

ESMA	Evropský orgán pro cenné papíry (<i>European Securities and Market Authority</i>)
ESRB	Evropská rada pro systémová rizika (<i>European Systemic Risk Board</i>)
EU	Evropská unie
FSAP	Akční plán finančních služeb (<i>Financial Services Action Plan</i>)
HDP	Hrubý domácí produkt
HHI	Herfindahl-Hirschmanův index
ISAP	Informační systém pro aproximaci práva
Komise RIA	Pracovní komise Legislativní rady vlády
Komise	Evropská komise
MCR	Minimální kapitálový požadavek (<i>Minimal capital requirement</i>)
NOZ	Nový občanský zákoník
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (<i>Organisation for Economic Co-Operation and Developmet</i>)
Parlament	Evropský parlament
Rada	Rada Evropské unie
RIA	Hodnocení dopadů regulace (<i>Regulatory Impact Assessment</i>)
SCR	Solventnostní kapitálový požadavek (<i>Solvency capital requirement</i>)
SEU	Smlouva o EU
SFEU	Smlouva o fungování EU
USA	Spojené státy americké (<i>United States of America</i>)

Seznam tabulek

Tabulka 1: Platný právní rámec pojistného trhu v ČR	35
Tabulka 2: Rozdíly mezi pojišťovny a bankami	38
Tabulka 3: Institucionální uspořádání dohledu v zemích EU.....	65
Tabulka 4: Dohledové instituce nad pojistným trhem v zemích EU.....	66
Tabulka 5: Orgány dohledu EU dle jednotlivých sektorů finančního trhu.....	69
Tabulka 6: Úlohy a pravomoci evropského orgánu dohledu EIOPA.....	69
Tabulka 7: Rozdíly mezi Solvency I a Solvency II.....	99
Tabulka 8: Účast pojišťoven v QIS	100
Tabulka 9: Elementární charakteristiky vývoje předepsaného hrubého pojistného u neživotních pojištění v ČR	106
Tabulka 10: Elementární charakteristiky vývoje předepsaného hrubého pojistného u životních pojištění v ČR.....	107
Tabulka 11: Předepsané hrubé pojistné v zemích EU, které přistoupily v roce 2004 (v mil. EUR).....	108
Tabulka 12: Předepsané pojistné v členských zemích EU (1999–2013) v mil. EUR.....	109
Tabulka 13: Podíl předepsaného pojistného na HDP v letech 1992–2014 (%).....	110
Tabulka 14: Hodnoty HHI ve vybraných letech.....	118
Tabulka 15: Principy správné regulace	133
Tabulka 16: Naděje dožití v okresech České republiky v období 1981-1985 až 2006-2010.....	174
Tabulka 17: Pracovní úrazy a nemocensky pojištěné osoby v ČR v letech 2004-2011 ...	176
Tabulka 18: Přehled dopadů návrhu právního předpisu.....	177
Tabulka 19: Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace.....	179

Seznam obrázků

Obrázek 1: Hierarchické uspořádání pramenů práva EU	21
Obrázek 2: Cíle EU formulované prostřednictvím stěžejních dokumentů.....	26
Obrázek 3: Tři pilíře EU dle Maastrichtské smlouvy a nové uspořádání dle Lisabonské smlouvy	28
Obrázek 4: Pojišťovnictví jako součást ekonomického systému	36
Obrázek 5: Tři etapy harmonizace právní úpravy pojišťovnictví.....	48
Obrázek 6: Schéma Lamfalussyho procesu.....	56
Obrázek 7:Nové schéma dohledu nad finančními trhy v EU	68
Obrázek 8: Vývoj předepsaného hrubého pojistného v životním a neživotním pojištění (1995-2014)	104
Obrázek 9: Předepsané pojistné na jednoho obyvatele v USD pro ČR a EU v letech 2003 – 2014	112
Obrázek 10: Podíl životního a neživotního pojištění v ČR	112
Obrázek 11: Předepsané pojistné dle odvětví životního a neživotního pojištění ve vybraných letech.....	114
Obrázek 12: Vývoj počtu pojišťoven v ČR.....	115
Obrázek 13: Pojišťovny z hlediska činnosti	116
Obrázek 14: Vývoj koncentrace pojistného trhu v životním pojištění v letech 2004-2014	117
Obrázek 15: Vývoj koncentrace pojistného trhu v neživotním pojištění v letech 2004-2014	117
Obrázek 16: Transpoziční deficit ČR	130
Obrázek 17: Vývoj v počtu uzavřených smluv životního pojištění.....	138
Obrázek 18: Vývoj dopravních nehod na pozemních komunikacích v ČR zaviněných muži a ženami.....	176

Úvod

Problematika vstupu České republiky (dále jen ČR) do Evropské unie (dále jen EU) je předmětem diskusí týkajících se prakticky všech ekonomických oblastí včetně oblasti pojišťovnictví. Jelikož principy uplatňované v rámci EU mají svůj odraz i v oblasti pojišťovnictví, doznalo české pojišťovnictví významných změn. Jednak jsou se vstupem ČR do EU spojené začátky uplatňování práva EU a jednak se český pojistný trh stal součástí jednotného evropského pojistného trhu. Zatímco v období před přijetím do EU probíhal proces harmonizace s evropským právem a implementace právních předpisů, které již byly na úrovni EU schváleny, pak v souvislosti s přistoupením k EU se ČR naskytla možnost podílet se na tvorbě nových právních předpisů.

Disertační práce s názvem *Důsledky implementace právních aktů EU na český pojistný trh* se zaměřuje na problematiku implementace právních aktů EU v oblasti pojistného trhu do českého prostředí. Jedná se o vysoce aktuální téma, jelikož prostředí, ve kterém subjekty pojistného trhu působí, se neustále vyvíjí a je ovlivňováno především vnějšími změnami probíhajícími nejen na evropské, ale i na úrovni všech, zejména ekonomicky vyspělých zemí, ale také vnitřními změnami probíhajícími na národní úrovni daného státu.

Pojistný trh je nedílnou součástí integrovaného finančního trhu EU, proto je disertační práce řešena jak v kontextu s integračními procesy EU a výsledky v nich dosaženými, tak v kontextu s vývojem evropského právního prostředí. Na evropské úrovni bylo dlouhou dobu prioritou vybudovat jednotný trh v oblasti pojišťovnictví a splnit dva základní cíle. Prvním cílem bylo zajistit, aby pojišťovny s povolením provozovat činnost v jednom členském státě mohly působit i v ostatních členských zemích a to na základě svobodného založení pobočky nebo na základě svobodného nabízení svých služeb. Druhým cílem zaměřeným na spotřebitele bylo garantovat přístup k výběru z rozmanité nabídky pojistných produktů. Hlavním krokem k vytváření jednotného pojistného trhu a splnění uvedených priorit bylo přijetí směrnic první až třetí generace pro oblast životního a neživotního pojištění.

Český pojistný trh se stal součástí jednotného evropského pojistného trhu v roce 2004, čímž vznikly nové povinnosti a práva subjektů pojistného trhu a zároveň se otevřely nové příležitosti a hrozby související s participací na jednotném pojistném trhu EU. Smyslem

předkládané práce je proto podat ucelený přehled problematiky, který zahrnuje proces implementace práva EU do českého pojistného trhu včetně vyhodnocení problémových oblastí, identifikaci změn v českém pojišťovnictví v souvislosti se vstupem ČR do EU a vyhodnocení dopadů těchto změn na český pojistný trh.

Práce je rozdělena do 4 stěžejních kapitol. V první kapitole jsou vymezena teoretická východiska v oblasti práva EU, pojistných trhů a regulace pojistného trhu. Jsou zdůrazněna specifika oblasti pojišťovnictví od bankovníctví a je vymezen pojem regulace pojistného trhu. Předmětem druhé kapitoly je vymezení jednotného pojistného trhu EU a základních principů, na nichž je jeho existence založena. Součástí kapitoly je rovněž vývoj regulace a dohledu, které vytváření jednotného pojistného trhu zemí EU doprovázely. V třetí kapitole jsou identifikovány změny na českém pojistném trhu z několika hledisek – z legislativního hlediska, z hlediska komerčního pojištění, z hlediska preference obyvatelstva, z hlediska struktury pojistitelů a z hlediska koncentrace pojistného trhu. Čtvrtá kapitola pojednává o problémových oblastech souvisejících s implementací práva EU do českého pojistného trhu a souvisejících s hodnocením dopadů regulace v podmínkách českého pojišťovnictví. V závěru práce jsou shrnuty hlavní body problematiky a myšlenky, které vycházejí z vyhodnocení stanovených výzkumných otázek.

Cíl disertační práce

Hlavním cílem disertační práce je „**vyhodnocení dopadů implementace právních norem EU na český pojistný trh včetně identifikace problémových oblastí a předložení uceleného přehledu nejvýznamnějších změn vyplývajících z přistoupení ČR do EU pro oblast pojišťovnictví**“.

Cíl disertační práce vychází ze záměru zpracovat problematiku týkající se změn v českém pojišťovnictví v souvislosti s přistoupením k jednotnému evropskému pojistnému trhu a z toho vyplývající implementace právních aktů EU. Splnění hlavního cíle vyžaduje nejen důkladnou analýzu a charakteristiku stěžejních právních aktů EU majících vliv na oblast pojišťovnictví, ale rovněž podrobnou analýzu průběhu transformace a postupné harmonizace české pojistné legislativy s legislativou evropskou. Předmětem práce je tak zejména rozbor procesů implementace právních předpisů EU, přičemž jsou posouzeny přínosy, ale i negativní dopady současné právní úpravy na národní i evropské úrovni pro český pojistný trh.

Pro naplnění hlavního cíle autorka vymezila celkem 5 etap řešení, resp. následující dílčí cíle:

1. Vymezit jednotný pojistný trh EU a principy jeho fungování.
2. Identifikovat a charakterizovat hlavní priority legislativy EU ovlivňující jednotný evropský pojistný trh.
3. Vyhodnotit proces transformace a postupné harmonizace české pojistné legislativy s evropskou legislativou, úroveň regulace a problémy v oblasti implementace evropského práva na český pojistný trh.
4. Identifikovat změny českého pojistného trhu v souvislosti se vstupem ČR do EU.
5. Vyhodnotit problémové oblasti při hodnocení dopadů regulace v oblasti pojišťovnictví a uvést vlastní doporučení pro efektivní hodnocení dopadů regulace.

Hlavní výzkumnou otázkou je, **jaké změny v českém pojišťovnictví přinesl vstup ČR do EU?**

V souladu s výše uvedenými dílčími cíli, jsou stanoveny tyto dílčí výzkumné otázky:

1. Jaké jsou základní principy jednotného pojistného trhu EU?
2. Jaké jsou přístupy a tendence EU k regulaci pojistného trhu a jak ovlivňují český pojistný trh?
3. Jaké nároky a změny přinesla implementace norem EU v oblasti pojišťovnictví do české legislativy?
4. Jaké lze sledovat změny českého pojistného trhu v období po vstupu ČR do EU?
5. Je úroveň regulace pro oblast pojišťovnictví dostatečná či dokonce nadměrná a jaké lze sledovat problémy v oblasti implementace evropského práva do českého právního řádu?
6. Je efektivně nastaven proces hodnocení dopadů regulace v oblasti pojišťovnictví?

Metodika disertační práce

V návaznosti na obsahové zaměření disertační práce byly k dosažení hlavního cíle a cílů dílčích využity tyto metodické postupy:

- zpracování rešerše odborné literatury (zejména monografie, odborné články a studie) a legislativy;
- metody logického myšlení – analýza a syntéza, indukce a dedukce, explanace;
- historický výzkum;
- obsahové a komparativní analýzy;
- elementární statistická analýza.

Konkrétně bylo pro účely zpracování disertační práce využito maximální množství relevantních dat a materiálů, které byly shromažďovány v období let 2012–2015, a to jednak z odborné literatury, statistik, výročních zpráv a jednak z minulých a současných legislativních aktů na národní a evropské úrovni.

1 Vymezení teoretických východisek

Předmětem zkoumání disertační práce je problematika implementace právních aktů EU a jejich důsledky na českém pojistném trhu. Již z názvu disertační práce tak vyplývají dvě stěžejní zkoumané oblasti, tj. právní akty EU a problematika jejich vlivu na pojistný trh v ČR.

Cílem této kapitoly je popsat proces implementace práva EU do českého právního řádu a vymezit stěžejní prameny evropského práva pro oblast pojišťovnictví. Vzhledem k tomu, že disertační práce je řešena v kontextu pojistného trhu, je rovněž nezbytné vymezit oblast pojišťovnictví a uvést její specifika oproti ostatním segmentům finančního trhu. V závěru kapitoly je vysvětleno pojetí regulace pojistného trhu, kterou lze definovat jako souhrn práv či povinností vymezených právními předpisy, jejichž cílem je zajistit finanční zdraví pojišťoven a ochranu spotřebitelů.

Úvodní část této kapitoly je věnována právu EU a s ohledem na jeho komplexnost, je nezbytné situovat právní doktrínu v historickém a politickém kontextu. Vymezení teoretických východisek proto začíná stručným nástinem evropského integračního procesu. V souladu s vývojem evropské integrace byly prostřednictvím základních dokumentů formulovány cíle Evropského společenství (dále jen ES)/EU a tak byl postupně dotvořen současný stav evropského práva. Evropské právo se vyskytuje v různých pojetích či významech. Týč¹ pojmem evropské právo chápe vlastní právní systém EU jako systém, který nepatří do mezinárodního práva ani do vnitrostátního práva členských států. Tichý² tímto pojmem rozumí „*zakládající smlouvy EU, tj. Smlouvu o EU (dále jen „SEU“) a Smlouvu o fungování EU (dále jen „SFEU“), jakož i právní normy přijaté orgány EU a mající v těchto pramenech svůj základ*“. Pro účely této práce je význam evropského práva chápán dle pojetí Tichého, tj. ve smyslu zakládajících smluv EU. Naopak do doby, než vstoupila v platnost Maastrichtská smlouva, se hovořilo o tzv. komunitárním právu, tj. právu Evropských společenství. Dle Kenta³ spočívají počátky práva EU v „kódech“

---

¹ TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 2010, s. 75.

² TICHÝ, L., R. ARNOLD, J. ZEMÁNEK, R. KRÁL, T. DUMBROVSKÝ. *Evropské právo*. 2011, s. 48.

³ KENT, P. *Law of the European Union*. 2008, s. 52.

kontinentální Evropy, které se odvozují od římského práva. V případě práva EU považuje za „kód“ Smlouvu o založení Evropského společenství a v souladu s tímto se Kent odkazuje spíše na prameny Evropského společenství než práva EU.

1.1 Právo EU

V souladu s pojetím Týče se právní systém EU vyznačuje několika specifickými prvky. Za prvé se odlišuje od práva mezinárodního či práva vnitrostátního. Za druhé se jedná o nadnárodní právní systém, v rámci něhož má EU pravomoc vytvářet právní normy, které jsou platné nejen pro její členy, ale i pro jejich vnitrostátní subjekty.⁴ Na druhé straně autoři Cannizzaro, Palchetti a Wessel⁵ při zkoumání vztahu mezi unijním a mezinárodním právem poukazovali na prvky monismu, který se ve vnitrostátním právu projevuje zejména přímým účinkem a předností mezinárodního práva před právem vnitrostátním.

Povahu práva EU Týč⁶ shrnuje do čtyř základních tezí:

1. *„Členské státy v určitých oblastech omezily svou svrchovanost ve prospěch Unie (a jejího právního řádu). Vztahy mezi členskými státy uvnitř Unie jsou regulovány právem Unie, které znamená v některých případech derogaci základních zásad obecného mezinárodního práva (např. omezení suverenity, která má za následek mimo jiné neuplatnění zásady svrchované rovnosti).*
2. *Zřizovací smlouvy Společenství a Unie a další mezinárodní smlouvy je měnicí nebo doplňující mají jinou charakteristiku než „obyčejné“ mezinárodní smlouvy. Tvoří totiž zároveň „ústavu“ Unie a právo odvozené od nich (tj. vytvářené druhotně na jejich základě) tvoří vnitřní právo Unie.*
3. *Právo Unie je specifický a autonomní právní systém odlišný od práva mezinárodního i od vnitrostátního práva členských států.*

---

⁴ TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 2010, s. 75.

⁵ CANNIZZARO, E., P. PALCHETTI, R. A. WESSEL. *International Law as Law of the European Union*. 2011, s. 13.

⁶ TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 2010, s. 75.

4. *Smlouvy mají tedy zvláštní status a nejsou s ohledem na pravomoci Soudního dvora vykládány smluvními stranami jako jiné mezinárodní smlouvy. Jejich účinek v členských státech je rovněž jiný.*“

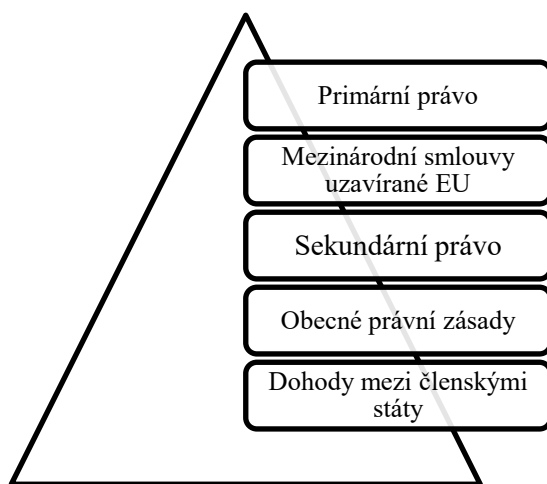
S ohledem na výše uvedené definice práva EU lze dovodit, že jeho cílem je vytvářet legislativní podmínky pro rozvoj ekonomické integrace a jednotného trhu, což s sebou nese požadavky na sjednocení právního rámce pro podnikání a zajištění ochrany spotřebitelů.

V souladu s chápáním pojmu evropského práva v pojetí Tichého bude v dalším textu vymezena působnost primárního práva a charakteristika sekundárního práva.

1.1.1 Prameny evropského práva

Pojem „pramen práva“ lze chápat dvojným významem. Za prvé označuje důvod vzniku práva, což v případě EU bylo zachovat mír a sjednotit Evropu. Za druhé dle právní terminologie označuje původ práva a jeho zakotvení. S ohledem na zaměření disertační práce bude bráno v úvahu pojetí dle právní terminologie.

Prameny práva lze hierarchicky uspořádat dle rozdílné povahy těchto pramenů, což je schematicky nastíněno pomocí obrázku 1.

Obrázek 1: Hierarchické uspořádání pramenů práva EU
Zdroj: vlastní zpracování dle K.–D. Borchardt⁷

⁷ BORCHARDT, K.–D. *ABC práva Evropské unie*. 2011, s. 80.

Vrchol takto uspořádané hierarchie tvoří primární právo, za nímž následují mezinárodní dohody uzavírané EU, které jsou primárnímu právu podřízeny. Další stupeň hierarchie tvoří právo sekundární, přičemž musí být splněna podmínka slučitelnosti s nadřazenými právními akty. Dále následují obecné právní zásady a dohody mezi členskými státy.⁸

Právo tedy bylo postupně zavedeno smlouvami (tj. primární právo), zákony EU (tj. sekundární právo) a rozsudky Soudního dvora (tj. precedenční právo).

Primární právo má před všemi ostatními prameny práva přednost, je tzv. nejvyšším pramenem práva EU. Působnost primárního práva je v současnosti dána Smlouvou o fungování Evropské unie (dále jen SFEU), konkrétně článkem 355. Tímto je stanoveno, že právo EU se vztahuje na území členských států, některé ostrovy či zámořská území a na území, kde je členský stát odpovědný za vnější vztahy.⁹

Prameny primárního práva se skládají ze souboru zakládajících smluv EU. Konkrétně se jedná o posloupnost těchto zakládajících a pozměňujících smluv:

1. Pařížská smlouva z roku 1951,
2. Římské smlouvy z roku 1957,
3. Jednotný evropský akt z roku 1986,
4. Maastrichtská smlouva z roku 1992,
5. Amsterodamská smlouva z roku 1997,
6. Smlouva z Nice z roku 2001,
7. Lisabonská smlouva z roku 2009.

Akty sekundárního práva tak logicky musí vycházet z práva primárního. Článkem 288 SFEU je definováno pět hlavních typů pramenů práva. Jedná se o nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení a stanoviska. Nařízení jsou závazná v plném rozsahu pro všechny členské státy a mají všeobecnou platnost. Směrnice oproti nařízení stanovují výsledky, kterých má být dosaženo. Volba formy a prostředků, jakými bude stanovených výsledků dosaženo, je ponechána v kompetenci členských států. Rozhodnutí je typ právního aktu

---

⁸ BORCHARDT, K.–D. *ABC práva Evropské unie*. 2011, s. 80.

⁹ Smlouva o fungování Evropské unie, čl. 355.

určeného pro konkrétní členský stát a pro ten je závazné. Stanoviska a doporučení závazná nejsou.¹⁰

Z výše uvedeného vyplývá, že základ právního rámce EU se začal vytvářet už od počátků evropské integrace, kdy byly prostřednictvím stěžejních dokumentů EU formulovány jednotlivé cíle. Z toho důvodu je následující subkapitola věnována integračním procesům v EU.

1.1.2 Integrační procesy v EU

Obecných charakteristik integračního procesu lze jak v zahraniční tak v české odborné literatuře nalézt celou řadu. Integrace dle Krafta a Fárka¹¹ představuje proces vytváření systému vyššího řádu z relativně samostatných systémů řádu nižšího. Dílčí systémy pak v tomto systému vyššího řádu vstupují do vzájemné závislosti, čímž se jejich úroveň samostatnosti a nezávislosti snižuje. Dle rozsahu a intenzity této vzájemné závislosti mají tyto systémy vyšší či nižší stupeň integrace. Opakem procesu integrace je desintegrace, což představuje určitý rozklad či rozpad daného celku.

Teorii evropské integrace se věnoval i nizozemský ekonom Tinbergen. Tinbergen¹² chápe integraci jako vytvoření nejžádanější struktury mezinárodního hospodářství, která je založena na odstraňování umělých překážek, zavedení žádoucích prvků koordinace či sjednocení. Dle Tinbergena lze integraci členit na negativní a pozitivní integraci. Pro negativní integraci je charakteristické odstranění diskriminačních a omezujících institucí a zavedení svobody ekonomických transakcí. Pozitivní integrací chápe úpravu stávajících a vytvoření nových politik a institucí. Podnětem ke vzniku evropského integračního procesu byly zejména ekonomické důvody, jejichž cílem bylo vytvořit příznivější podmínky pro růst ekonomické prosperity, životní úroveň obyvatel a zajistit rozšíření trhů a větší hospodářský prostor. Dalšími podněty jsou politické, bezpečnostní a strategické a geopolitické důvody. S ohledem na rozdílné směry propojování integračních

---

¹⁰ Smlouva o fungování Evropské unie, čl. 288.

¹¹ KRAFT, J., J. FÁREK. *Světová ekonomika a ekonomická integrace v období globalizace*. 2008.

¹² TINBERGEN, J. *International Economic Integration*. 1954.

procesů je nezbytné zmínit pojmy vertikální (tzv. sektorová) integrace a horizontální integrace. Typ vertikální integrace propojuje nejdříve ekonomiky pouze ve vybraných odvětvích. Naopak typ horizontální integrace propojuje všechna odvětví ekonomik integrujících se zemí.¹³

Dle Balassy¹⁴ nemá termín „ekonomická integrace“ v ekonomické literatuře přesně specifikovaný význam. Balassa navrhuje ekonomickou integraci definovat jednak jako proces a jednak jako určitý stav. Je-li ekonomická integrace posuzována jako proces, zahrnuje opatření, která vedou ke zrušení diskriminace mezi ekonomickými jednotkami.

Integrační procesy probíhají v různých fázích, přičemž se každá z forem integrace vyznačuje odlišnými nároky a požadavky na úpravu pravidel a s tím spojenou harmonizaci právních norem členských států, kterých se tyto integrační procesy dotýkají. Vývojová stadia ekonomické integrace popsal již v r. 1961 Balassa ve své knize *The Theory of Economic Integration*, která byla vydána i v češtině. Stupně integračního procesu dle Balassy¹⁵ jsou oblast volného obchodu, celní unie, společný trh, hospodářská a měnová unie, úplná hospodářská integrace.

Současná EU prošla od roku 1959, tj. od založení Evropského hospodářského společenství (dále jen EHS), několika stupni integračního procesu a sedmi rozšířeními o nové členské země tak, že z původních šesti zakládajících zemí došlo k rozšíření na dvacet osm členských států. Aktuálně se EU nachází ve fázi hospodářské unie doplněné o měnovou unii vybraných států se společnou měnou. Tyto země tvoří tzv. eurozónu a vyznačují se společnou měnou, ale i společnou měnovou politikou, kterou provádí Evropská centrální banka (dále jen ECB). Současné složení eurozóny zahrnuje 19 států z celkových 28 členských zemí. Hospodářská politika je dle čl. 119 odst. 1 SFEU „založena na úzké koordinaci hospodářských politik členských států, na vnitřním trhu a na vymezení společných cílů a která je prováděna v souladu se zásadou otevřeného tržního

---

¹³ KRAFT, J., J. FÁREK. *Světová ekonomika za prahem nového tisíciletí globálních změn (Vstup do 21. století)*. 2006.

¹⁴ BALASSA, B. *Teorie ekonomické integrace*. 1966.

¹⁵ Tamtéž.

hospodářství s volnou soutěží.“¹⁶ Z toho je zřejmé, že pro dosažení úplné hospodářské unie by bylo zapotřebí sjednocení hospodářské politiky všech členských zemí. Vzhledem ke značným problémům a rozdílům mezi členy měnové unie se v současnosti eurozóna nachází v doposud nejtěžším období. Měnová unie byla od začátku koncipována na principu přenosu měnových pravomocí do výlučné působnosti jednoho nadnárodního orgánu – ECB. Oproti tomu hospodářská unie představuje spolupráci v oblasti hospodářských politik, přičemž kompetence jsou ponechány na úrovni národních orgánů. Vytvoření hospodářské unie tak představuje složitější a dlouhodobější proces než bylo vytvoření měnové unie.

Dnešní podoba EU byla ovlivněna několika významnými skutečnostmi. Dle Böhma a Mužákové¹⁷ došlo rozšířením EU o nové členské státy jednak k výrazné diferenciaci v ekonomické úrovni členských zemí a orientaci jejich hospodářských a rozpočtových politik a jednak došlo k prosazování nových, zejména jednotných regulačních schémat. Přitom dle Böhma a Mužákové¹⁸ vyplývá, že čím vyšší stupeň integrace, tím jsou kladeny vyšší nároky na rozhodování a soudržnost členských států. Cíle ekonomické integrace jsou zpravidla formulovány obecně a v souvislosti s aktuálními požadavky doby. Společným úsilím je růst ekonomické výkonnosti integračního celku a tím zvýšení ekonomické prosperity všech zúčastněných zemí a s tím související zlepšení životních a pracovních podmínek jejich obyvatel.¹⁹ Dle Balassy²⁰ je „*konečným cílem hospodářské činnosti růst blahobytu. Tedy tomu, abychom posoudili, nakolik je integrace žádoucí, je třeba zvážit její příspěvek k blahobytu*“. Cíle, které si klade EU, jsou formulované v základních dokumentech, které významně ovlivnily její vývoj (viz obrázek 2).

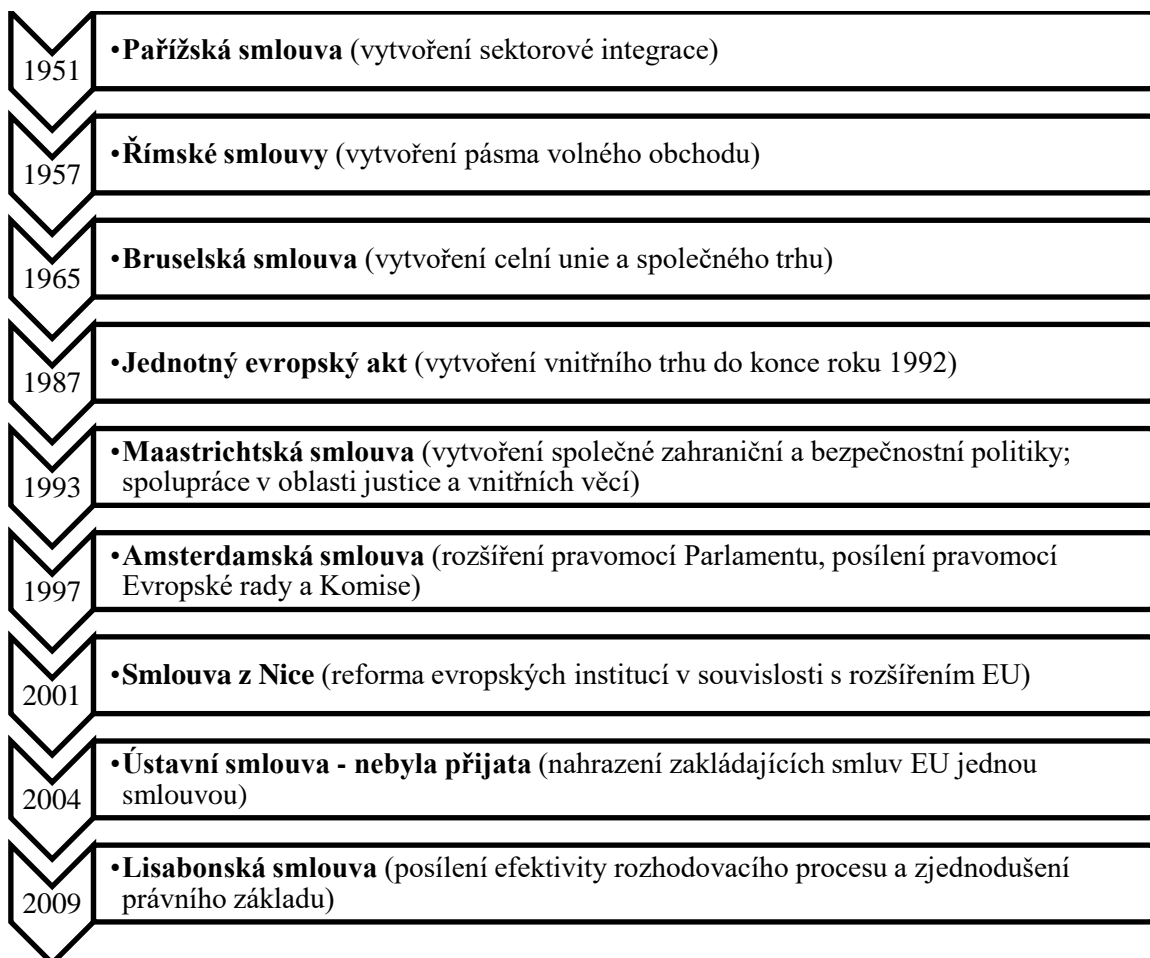
¹⁶ Smlouva o fungování Evropské unie, čl. 119.

¹⁷ BÖHM, A., K. MUŽÁKOVÁ. *Pojišťovnictví a regulace finančních trhů*. 2010, s. 61.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ BÖHM, A., L. ŠTIBRÁNYIOVÁ. *Diversity, Cohesion and the Development of the European Integration*.

²⁰ BALASSA, B. *Teorie ekonomické integrace*. 1966.

Obrázek 2: Cíle EU formulované prostřednictvím stěžejních dokumentů
Zdroj: vlastní zpracování dle R. Baldwin, C. Wyplosz²¹

Z uvedeného je zřejmá odlišná konstrukce a také zaměření cílů, které si klade EU a těch, které si vytyčují a o jejichž splnění usilují jednotlivé členské státy. Členské státy spíše formulují své cíle v duchu zmíněného Balassova tvrzení, tj. zaměřují se na prosperitu, konkurenceschopnosti země a na životní úroveň obyvatel, zatímco uvedené cíle EU sledují formy, kterými má být realizováno spojování ekonomických sil zúčastněných zemí.²²

Zásadním okamžikem v procesu evropské integrace a jedním z hlavních cílů bylo vytvoření jednotného vnitřního trhu ve smyslu prostoru se zajištěným volným pohybem zboží, osob, služeb a kapitálu. To bylo umožněno přijetím Jednotného evropského aktu, který stanovil dokončení vnitřního trhu na základě doporučení Bílé knihy do konce roku

²¹ BALDWIN R., C. WYPLOSZ. *Ekonomie evropské integrace*. 2013, s. 38-55.

²² BÖHM, A., L. ŠTIBRÁNYIOVÁ. Diversity, Cohesion and the Development of the European Integration.

1992. Jednotný evropský akt rovněž zavedl důležité institucionální změny, z nichž nejvýznamnější byla změna v rozhodování týkající se problematiky jednotného trhu na základě většinového hlasování oproti principu jednomyslnosti.²³

1.1.3 Rozhodovací procesy a institucionální změny EU

Intenzivní prohloubení evropské integrace od Římských smluv a zároveň výraznou změnu rozhodovacích procesů představovala tzv. **Maastrichtská smlouva (Smlouva o Evropské unii)** a následně již zmíněná **Lisabonská smlouva**. Do podepsání Maastrichtské smlouvy rozhodování fungovalo na bázi nadnárodního rozhodovacího procesu, což přinášelo problémy s růzností názorů jednotlivých členů na integraci. Smlouva o Evropské unii stanovila hranice mezi oblastmi nadnárodní spolupráce a oblastmi určenými pro mezivládní dohody tím, že unijní záležitosti byly rozděleny do tří oblastí, tzv. třípilířové struktury. Došlo tak k jasnému vymezení záležitostí v rámci druhého a třetího pilíře pod plnou kontrolou členských států a zamezení používání autority Evropské komise či Evropského soudního dvora k tlaku na prohlubování integrace. První pilíř zahrnoval společný trh, program jednotného trhu, hospodářskou a měnovou unii, ECB a jednotnou měnu. Druhý pilíř představoval společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a třetí pilíř zahrnoval spolupráci v oblasti justice a vnitřních věcí. Společně všechny pilíře tvoří celek označovaný jako EU.²⁴

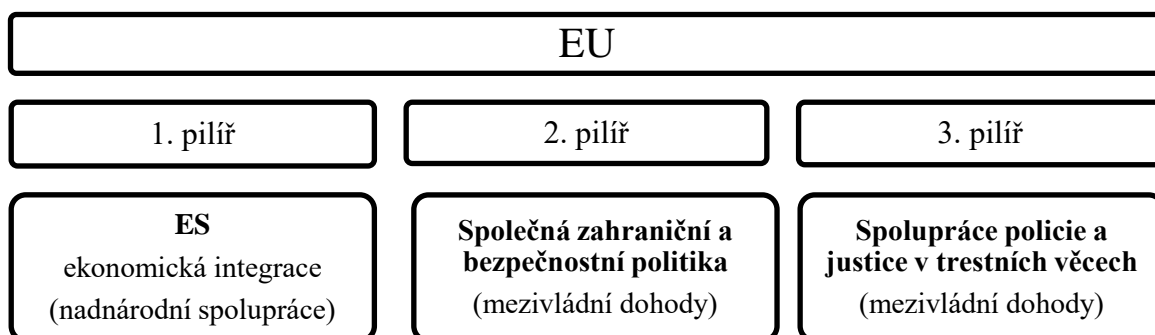
Struktura EU dle Lisabonské smlouvy byla změněna přesunem bývalého třetího pilíře do pilíře prvního. Nadnárodnímu rozhodování je tak podřízen první pilíř a mezivládnímu rozhodování je podřízen druhý pilíř. Změny ve struktuře EU jsou graficky znázorněny pomocí obrázku 3. Lisabonská smlouva fakticky zrušila Evropské společenství, pojem „Společenství“ byl nahrazen pojmem „Unie“.

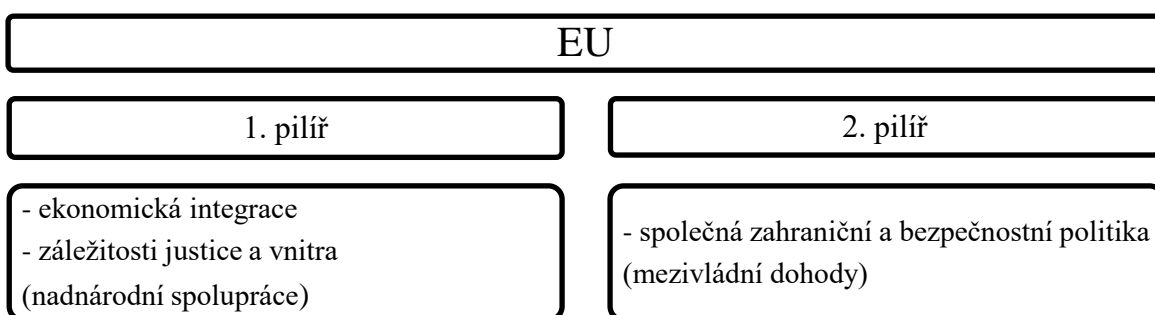
²³ BALDWIN R., CH. WYPLOSZ. *Ekonomie evropské integrace*. 2013, s. 47.

²⁴ Tamtéž, s. 70.

Struktura EU dle Maastrichtské smlouvy

Struktura EU dle Lisabonské smlouvy

Obrázek 3: Tři pilíře EU dle Maastrichtské smlouvy a nové uspořádání dle Lisabonské smlouvy
Zdroj: vlastní zpracování dle R. Baldwin, Ch. Wyplosz²⁵

Nová struktura po přijetí Lisabonské smlouvy přinesla nejen odstranění třípilířové struktury, ale zejména zpřesnění rozdělení pravomocí do tří úrovní mezi EU a členské státy.

Na rozhodovací procesy EU lze v současnosti nahlížet ze dvou pohledů. Prvním pohledem je rozdělení pravomocí mezi EU a vlády členských zemí a druhým pohledem je posouzení účinnosti a legitimacy rozhodovací procedury.²⁶ Jak jsou kompetence rozděleny mezi instituce EU a orgány členských států, je uvedeno v tzv. katalogu evropských pravomocí. Pravomoci EU vymezené ve SFEU²⁷ se rozdělují na tři oblasti:

1. Výlučná pravomoc EU, kdy smí opatření přijímat pouze EU.

²⁵ BALDWIN R., C. WYPLOSZ. *Ekonomie evropské integrace*. 2013, s. 79.

²⁶ Tamtéž, s. 114 - 125.

²⁷ Smlouva o fungování Evropské unie, čl. 3-6.

2. Sdílená pravomoc EU a členských států, kdy členské státy mohou jednat pouze za předpokladu, že EU své pravomoci nevyužila.
3. Pravomoc EU provádět činnosti na podporu, koordinaci a doplňování činnosti členských států.

Pro výkon pravomocí platí v rámci EU několik zásad. Jako základní pilíř rozhodování o evropských záležitostech jsou uváděny zásada subsidiarity, zásada proporcionality a svěřených pravomocí. Zásada subsidiarity určuje nejvhodnější míru intervence EU v oblastech pravomocí na úrovni členských států a EU, přičemž je EU oprávněna zasahovat pouze v případě, že její jednání bude účinnější než jednání členské země. Zásada svěřených pravomocí dovoluje EU jednat pouze v mezích svěřených jí ve smlouvách. Zásada proporcionality určuje, do jaké míry může EU vykonávat jí svěřené pravomoci a nepřekročit rámec toho, co je nezbytné k dosažení cílů uvedených ve smlouvách.²⁸ Členské státy potom mají povinnost loajální spolupráce s institucemi EU ve smyslu přijímání opatření vedoucích ke splnění povinností vyplývajících ze smluv a ve smyslu zákazu bránit řádnému fungování EU.²⁹

Rozhodovací proces EU zahrnuje rozhodování tří hlavních institucí – Evropské komise (dále jen Komise), Rady Evropské unie (dále jen Rada) a Evropského parlamentu (dále jen Parlament). Tyto se podílejí na vytváření právních předpisů EU prostřednictvím spolupráce, konzultací či spolurozhodování s cílem účinně provádět politiky a právní předpisy. Konkrétně Komise má v legislativním procesu pravomoc předkládat návrhy právních aktů EU, to však pouze za určitých podmínek. Jedná se o případy, kdy je výslovně stanoveno, že za předložení návrhu aktu odpovídá Evropská komise, a v případech, když je právní akt EU přijímán řádným či zvláštním legislativním postupem. V některých situacích je legislativním orgánem Parlament a Rada nebo pouze jeden z nich.³⁰

---

²⁸ EUR-LEX. *The principle of subsidiarity*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=URISERV:ai0017&from=CS>.

²⁹ EUR-LEX. *The principle of cooperation between the institutions*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=URISERV:110125&from=CS>.

³⁰ EC. *Časté otázky týkající se pravomocí EU a Evropské komise*. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/competences/faq?lg=cs#q2>

Uvedený tzv. institucionální trojúhelník je podporován dalšími orgány, jako je např. Evropská rada či Evropský soudní a účetní dvůr. Cílem Komise je vytvořit efektivní fungování jednotného trhu služeb, resp. dohledu nad finančními službami.³¹ Služby představují více než 70 % hospodářské činnosti členských států, a tak mají volný pohyb služeb a svoboda usazování zásadní význam pro řádné fungování vnitřního trhu.

Důsledky v rámci výše uvedeného institucionálního vývoje se v kontextu s pojistným trhem a pojistnými službami projevily v realizaci jednotného pojistného trhu EU. Za dokončení vnitřního trhu je označován rok 1993³², jehož výsledkem pro pojistný trh byla svoboda usazování, zásada volného pohybu služeb a odstranění překážek pro pohyb kapitálu. To představovalo nejen pro oblast pojišťovnictví velký pokrok.

1.2 Povinnost implementace práva EU do českého právního řádu

Právní akty EU jsou do právních systémů členských států začleněny prostřednictvím procesu transpozice nebo procesu implementace. Ačkoli pojmy uvedených procesů bývají používány rovnocenně, je mezi nimi rozdíl. V souvislosti se směrnicemi, které nejsou na rozdíl od nařízení určeny k přímé aplikaci, se lze setkat s pojmem transpozice. Transpozice představuje dosažení výsledku požadovaného směrnicí z hlediska formálního přenesení směrnice do vnitrostátního práva. Naopak pojem implementace zahrnuje širší pojetí včetně fáze zajištění fungování a dosažení stanoveného cíle.³³

Obecně lze legislativní proces vymezit do níže uvedených etap:

1. samotná příprava předpisu na úrovni EU ve spolupráci s příslušnými institucemi členských států;
2. schvalování předpisu na úrovni EU Komisí, Parlamentem a Radou;
3. povinnost implementace do právních řádů členských zemí;
4. vyhodnocení dopadů implementace práva EU v podmínkách členského státu.

---

³¹ EC. *Rozhodovací proces*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/atwork/decision-making/index_cs.htm.

³² EUR-LEX. *Jednotný evropský akt*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=URISERV:xy0027>.

³³ KRÁL R. *Transpozice a implementace směrnic ES v zemích EU a ČR*. 2002.

V souvislosti s uplatňováním práva EU v členských státech je nezbytné uvést, že se nejedná o úkol pouze evropských orgánů, ale stejně zodpovědné za uplatňování evropského práva jsou členské státy. Odpovědnost členských států spočívá ve správném a včasném uplatňování smluv a právních předpisů EU.

V současné době zajišťuje proces implementace práva EU na ústřední úrovni české státní správy a nese za ni odpovědnost odbor kompatibility v rámci Úřadu vlády ČR. Současný odbor kompatibility se skládá ze tří oddělení:

- **Oddělení informací pro kompatibilitu s právem EU** má na starost informační podporu, v rámci níž je využíván Informační systém pro aproximaci práva (dále jen ISAP). Tato databáze je zároveň oficiálním zdrojem pro vykazování výsledků procesu plnění legislativních závazků vůči EU pro vládu ČR a Komisi, zejména pro notifikaci právních předpisů ČR transponujících směrnice EU.
- **Oddělení analyticko-konzultační** zajišťuje poradenskou činnost, metodickou podporu a zpracovává vyjádření týkající slučitelnosti předloženého návrhu s akty práva EU, judikaturou či obecnými zásadami.
- **Oddělení pro legislativní proces EU**, které se v roce 2010 sloučilo s oddělením Koordinačního a revizního centra, sleduje legislativní dopady návrhů právních předpisů EU na právní řád ČR a průběžně vytváří přehled možných dopadů na právní řád ČR již ve fázi projednávání těchto návrhů v orgánech EU. Do působnosti tohoto oddělení patří dále kodifikace právních předpisů EU či revize správnosti překladů a vytváření odborné překladové terminologie (v oblasti pojišťovnictví ve spolupráci s Českou asociací pojišťoven; dále jen ČAP).³⁴

Vstupem do EU na sebe ČR převzala odpovědnost za plnění legislativních závazků, která spočívá v řádné a včasné implementaci práva EU do vnitrostátního právního řádu. Důsledkem neplnění legislativních závazků nebo jejich nesprávné provedení může vyústit v zahájení řízení o porušení SFEU. Implementace a monitoring práva EU jsou prováděny

---

³⁴ VLÁDA ČR. *Kompatibilita s právem ES*. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/jednani-vlady/kompatibilita-s-pravem-es/odbor-kompatibility-5531>.

dle druhu právního aktu EU, např. u směrnic EU se hodnotí nejen jejich transpozice, ale následně i notifikace vnitrostátních transpozičních předpisů Komisi.³⁵

V souvislosti s přijímáním právních norem EU vyvstávají dva okruhy problémů ze strany členských států. Za prvé se jedná o problémy týkající se zajištění souladu s právními předpisy EU, přičemž dochází k problémům správné implementace těchto právních předpisů nebo k jejich opožděné implementaci. Za druhé se jedná o problémy v souvislosti s vyhodnocováním dopadů implementace práva EU v podmínkách členského státu.

Správné uplatňování práva EU a vyhodnocení jeho důsledků tedy představuje pro členské státy velkou výzvu. V rámci disertační práce budou tyto dva okruhy problémů zevrubněji rozebrány. Aby však bylo možné uvést problémové oblasti na konkrétních příkladech, bude nutné nejprve vymežit podmínky jednotného evropského pojistného trhu a následně vyhodnotit proces transformace českého pojistného trhu v důsledku implementace evropských právních aktů.

1.2.1 Přehled právních aktů EU k pojišťovnictví a jejich odraz v podmínkách ČR

Pojišťovací právo zahrnuje jednak hmotněprávní a jednak procesněprávní normy. Hmotněprávní normy určují práva a povinnosti adresátů právních norem, kdežto procesněprávní normy upravují zákonem stanovený postup, jakým mohou být tato práva uplatněna. V oblasti pojišťovnictví se jedná o normy, které upravují provozování pojišťovací a zajišťovací činnosti, zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví a činnost likvidátorů pojistných událostí, výkon dohledu v pojišťovnictví, pojistnou smlouvu a různé druhy pojištění. Z hlediska systematického zařazení je pojistného právo oborem, který má interdisciplinární charakter, tzn., že obsahuje prvky práva veřejného (charakteristika pojišťovací činnosti jako finanční, dohled v pojišťovnictví) i práva soukromého (problematika občanského práva).³⁶

---

³⁵ Senát Parlamentu ČR. *Zpráva vlády o přejímání legislativních závazků vyplývajících z členství ČR v EU za rok 2014*. Dostupné z: <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/75111/63128>.

³⁶ KARFÍKOVÁ, M., V. PŘIKRYL. *Pojišťovací právo*. 2010, s. 28.

Za účelem ujasnění vztahu právních aktů EU a českého právního systému je nezbytné představit principy a prameny evropského práva a uvést, které z nich mají největší dopad na oblast pojišťovnictví. Pro pojišťovnictví mají v oblasti primárních pramenů význam mezinárodní smlouvy, o nichž bylo pojednáno v předchozím textu. V souvislosti se sekundárními prameny hrají nejvýznamnější roli směrnice. Dalšími prameny pojišťovacího práva jsou rozhodnutí, doporučení či stanoviska, které vyjadřují určitý postoj či posouzení právní situace.

Legislativa pro oblast pojišťovnictví na úrovni EU je tvořena od sedmdesátých let minulého století a za celou dobu několikrát došlo k nahrazení novějšími právními akty. S ohledem na rozsah legislativy EU k pojišťovnictví je vhodné provést rozdělení na příslušné oblasti, kterých se legislativa týká. Z nejvýznamnějších lze uvést tyto:

- životní pojištění,
- neživotní pojištění,
- pojištění motorových vozidel,
- zprostředkovatelská činnost,
- zajišťovací činnost,
- dohled v pojišťovnictví,
- solventnost,
- finanční konglomeráty,
- účetnictví a další.

V příloze A je uveden přehled relevantních legislativních aktů pro oblast pojišťovnictví dle chronologického hlediska a příslušné oblasti zaměření. Konkrétní legislativa vedoucí k vytvoření jednotného pojistného trhu je zevrubněji charakterizována v kapitole 2.

K hlavním pramenům pojišťovnictví v českém právním řádu patří zákony a podzákoné právní normy. Předpokladem platnosti zákona je jeho vyhlášení, jehož způsob je stanoven zvláštním zákonem, tj. zákonem č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a Sbírce mezinárodních smluv, ve znění pozdějších předpisů. Před vstupem ČR do EU byly hlavními prameny pojišťovacího práva zákon č. 363/1999 SB., o pojišťovnictví; zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Po vstupu ČR do EU se počet pramenů pojišťovacího práva aplikovatelného v ČR navýšil o prameny práva evropského. Zároveň tak přistoupením k EU došlo ke koexistenci dvou systémů práv – práva národního a práva nadnárodního. Ačkoli je implementace práva EU do českého právního řádu zpravidla spojována s okamžikem vstupu, byl proces sblížení právních předpisů ČR s právem EU zahájen již před téměř 20 lety, tedy v době přístupových jednání.

Aby bylo zajištěno požadovaného sblížení českého práva s právem evropským, byl v roce 1997 vydán závazný a sjednocující postup pro ústřední orgány státní správy, tj. Metodické pokyny pro další zajišťování prací na sblížení právních předpisů České republiky s právem Evropských společenství. V návaznosti na dosažení míry slučitelnosti je od téhož roku využíván ISAP.³⁷

Po vstupu do EU byly Vládou ČR schváleny Metodické pokyny pro zajišťování prací při plnění legislativních závazků vyplývajících z členství České republiky v Evropské unii. Těmito pokyny byly stanoveny postupy ministerstev či jiných orgánů státní správy při plnění legislativních závazků a byla upravena základní pravidla používaná při plnění těchto závazků. Ke každému předpisu EU, který vyžaduje implementaci, je přidělen gestor, tj. orgán státní správy odpovědný za zajištění řádné a včasné implementace předpisu EU a odpovědný za přípravu návrhu právního předpisu.³⁸

Platný právní rámec pojistného trhu v ČR je uveden v tabulce 1 níže. Kromě platné legislativy se dále jedná o prováděcí předpisy a zejména vyhlášky.

---

³⁷ VLÁDA ČR. *Cesty do Evropské unie*. Dostupné z: <https://isap.vlada.cz/dul/cesty.nsf>.

³⁸ VLÁDA ČR. *Metodické pokyny pro zajišťování prací při plnění legislativních závazků vyplývajících z členství České republiky v Evropské unii*. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/jednani-vlady/kompatibilita-s-pravem-es/Metodicke_pokyny_UZ.pdf.

Tabulka 1: Platný právní rámec pojistného trhu v ČR

Platná legislativa	Platnost	Účinnost
Zákon č. 354/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 239/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění zákona č. 307/1999 Sb., ve znění pozdějších zákonů	2014	2015
Zákon č. 227/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony	2013	2013
Zákon č. 228/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 377/2005 Sb., o doplňkovém dohledu nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy, pojišťovnami a obchodníky s cennými papíry ve finančních konglomerátech a o změně některých dalších zákonů (zákon o finančních konglomerátech), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů	2013	2015
Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník	2012	2014
Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví	2009	2010
Zákon č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem	2006	2006
Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona	2004	2005

Zdroj: vlastní zpracování dle MFČR³⁹, ČNB⁴⁰

1.3 Pojistné trhy jako součást finančního systému

V dnešním globalizovaném světě se projevuje několik dominantních procesů. Konkrétně v oblasti finančních trhů lze sledovat strukturální změny projevující se v důsledku prohlubujících se vazeb mezi jednotlivými segmenty. Zejména v Evropě probíhá sjednocování a propojování finančních trhů velmi rychlým tempem (např. propojování sektoru bankovníctví a pojišťovnictví). Jedná se o proces finanční integrace. Pro finančně integrovaný trh lze nalézt několik definic, přičemž jejich hlavním pojítkem je zákon jedné ceny. Na integrovaných finančních trzích musí platit zákon jedné ceny⁴¹, který říká,

³⁹ MFČR. *Právní rámce*. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/pojistovnictvi/pravni-ramce>.

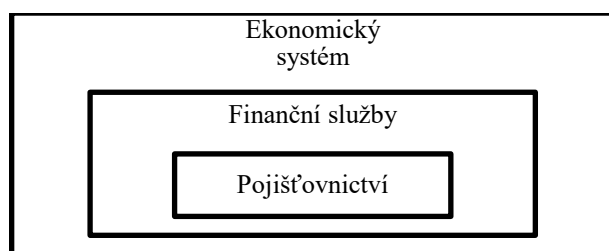
⁴⁰ ČNB. *Pojišťovny, zajišťovny a pojišťovací zprostředkovatelé*. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/dohled_fi_nancni_trh/legislativni_zakladna/pojistovny_zajistovny_poj_zprostredkovatele/.

⁴¹ LACINA, L. *Měnová integrace - náklady a přínosy členství v měnové unii*. 2007, s. 516.

že na dokonale konkurenčním trhu a při neexistenci transakčních nákladů či jiných překážek jsou identická zboží prodávána v různých zemích za stejnou cenu, jsou-li vyjádřeny ve stejné měně. V praxi při neexistenci dokonale konkurenčního prostředí a výskytu transakčních nákladů se projevuje tendence vyrovnávání cenových hladin. Za stěžejní definici je považováno tvrzení ECB. Baele a spol. definují finanční integraci jako situaci, kdy je dosaženo rovného přístupu na trh. Jedná se o prostředí, kde všichni účastníci trhu čelí stejným pravidlům, pokud se rozhodnou nakládat s finančními nástroji či službami, dále mají rovný přístup k finančním nástrojům/službám a v případě jejich aktivity na trhu jsou považováni za rovnocenné účastníky.⁴²

Finanční trhy by měly fungovat takovým způsobem, aby byla zajištěna co nejefektivnější alokace disponibilních peněžních prostředků. Jednotlivým subjektům finančních trhů v souvislosti s integračními procesy vznikají výhody i nevýhody (náklady) ať už přímo nebo nepřímo. Mezi nejčastěji uváděné výhody se řadí pozitivní dopad na hospodářský růst, diverzifikace rizika, zvyšující se efektivnost finančního systému a vyšší stabilita. Na straně druhé může být finanční stabilita silně integrovaného trhu oslabena. Taková situace může nastat, pokud je finanční systém nedostatečně odolný a pružný vůči rizikům (např. proti systémovému riziku).⁴³

Oblast pojišťovnictví je nedílnou součástí finančních služeb v rámci ekonomického systému (viz obrázek 4).

Obrázek 4: *Pojišťovnictví jako součást ekonomického systému*
Zdroj: vlastní zpracování dle P. M. Liedtke, J. Monkiewicz⁴⁴

⁴² BAELE, L. a kol. *Measuring Financial Integration in the Euro Area*, s. 6. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecbocp14.pdf>.

⁴³ ČNB. *Finanční integrace v době finanční nestability*. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/FS_2009.

⁴⁴ LIEDTKE, P. M., J. MONKIEWICZ. *The Future of Insurance Regulation and Supervision*. 2011.

Vzhledem k hlavní činnosti pojišťoven, jež je založena na zajištění ochrany klientů prostřednictvím přebírání rizik, a vzhledem k vysokému počtu pojistných smluv se pojišťovny vyznačují velkým portfoliem investic. Z tohoto pohledu se pojišťovny stávají významnými aktéry na finančním trhu.

Jednou ze základních podmínek pro fungování ekonomiky je zajistit důvěryhodnost a stabilitu pojišťovnictví. To ovšem není možné zajistit pouze prostřednictvím tržních mechanismů a z toho důvodu je činnost subjektů působících na pojistném trhu regulována.⁴⁵ Nezbytnost regulace pojišťovnictví vyplývá i ze samotného charakteru pojišťovací služby, kdy si klienti dopředu kupují finanční krytí z důvodu možného nastání nahodilé události v budoucnu. Vzhledem k tomu, že dochází k časovému rozdílu mezi úhradou pojistného a výplatou pojistného plnění, mohou nastat skutečnosti, které by mohly negativně ovlivnit možnost úhrady závazků ze strany pojistitele.⁴⁶

Pojišťovnictví je specifická oblast tvořící neoddělitelnou součást finančního trhu. Jeho specifická povaha spočívá ve vytváření a rozdělování peněžních rezerv a fondů a jejich následném užívání k úhradě pojistných potřeb, které vznikly z náhodných událostí.⁴⁷ Segment pojišťovnictví neexistuje sám, ale je silně závislý na dalších dvou oblastech – bankovníctví a obchodování s cennými papíry. V posledních deseti letech proběhlo několik diskusí ohledně vzniku jednotného regulátora, ale vzhledem k odlišnosti jednotlivých finančních sektorů a rozdílným přístupům k jejich regulaci, je proces sjednocování regulace znesnadněn. V následující kapitole jsou proto uvedeny základní charakteristiky a odlišnosti sektorů bankovníctví a pojišťovnictví, na které je třeba brát ohled při tvorbě regulačních opatření.

---

⁴⁵ ČNB. *Regulace a dohled nad pojišťovnami a zajišťovnami*. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/dohled_finančni_trh/vykon_dohledu/postaveni_dohledu/pojistovny_zajistovny/index.html.

⁴⁶ MAJTÁNOVÁ, A., J. DAŇHEL, E. DUCHÁČKOVÁ, E. KAFKOVÁ. *Teorie a praxe v pojišťovnictví*. 2006, s. 68.

⁴⁷ KARFÍKOVÁ, M., V. PŘIKRYL. *Pojišťovací právo*. 2010, s. 11.

1.3.1 Odlišnost pojišťovnictví a bankovníctví

Odlišnostmi mezi pojišťovnami a bankami se zabývaly nejrůznější skupiny odborníků. Jako příklad lze uvést studii s názvem Insurance and Stability of the Reform of Insurance Regulation, na níž se podíleli autoři Bell a Keller⁴⁸ v rámci finanční skupiny Zürich Financial Services. V Evropě se základními trendy a aktuálními problémy, které ovlivňují pojištné trhy, zabývá Ženevská asociace, tj. vedoucí asociace pojišťoven. Skupina ve studii s názvem Systemic Risk in Insurance – Analysis of Insurance and Financial Stability analyzuje jednak roli pojišťoven v rámci finanční stability a jednak poukazuje na odlišné role bank a pojišťoven ve finančním sektoru.⁴⁹ Autoři proto zdůrazňují, že je důležité přizpůsobit regulační podmínky s ohledem na tyto rozdílné role. Zároveň konstatují, že hlavní činnosti pojišťoven a zajišťoven nepředstavují hrozbu pro stabilitu finančního a ekonomického systému.

Níže uvedená tabulka 2 zobrazuje rozdíly mezi pojišťovnami a bankami zpracované dle SwissRe a dle výsledků mezinárodní poradní skupiny Joint Forum, která analyzovala základní principy finančních sektorů (tzv. Core Principles).

Tabulka 2: Rozdíly mezi pojišťovnami a bankami

	Pojistitelé	Banky
<u>Základní charakteristika sektoru</u>	Sektor pojišťovnictví nebývá zdrojem finanční nestability. Největší rizika lze spatřovat na straně závazků. V oblasti pojišťovnictví má jako způsob eliminace rizika význam zajišťování se u zajišťoven. U pojišťoven není výrazná potřeba konsolidovaného dohledu.	Sektor bankovníctví se vyznačuje silnou vazbou mezi systémovou stabilitou a makroekonomickým vývojem. Největší rizika lze spatřovat na straně aktiv, proto je kladen velký důraz na identifikaci a měření rizik a správné ocenění aktiv. Banky jsou povinně dohlíženy rovněž na konsolidovaném základě ⁵⁰ .

⁴⁸ BELL, M., B. KELLER.

Insurance and stability of the insurance regulation. Dostupné z: <http://www.zurich.com/internet/main/sitecollectiondocuments/insight/systemicrisk.pdf>.

⁴⁹ The Geneva Association. *Systemic Risk in Insurance – An analysis of instance and financial stability.* Dostupné z: https://www.genevaassociation.org/media/99228/ga2010-systemic_risk_in_insurance.pdf.

⁵⁰ Bankovní dohled na konsolidovaném základě spočívá ve sledování a regulaci rizik u celků, jejichž součástí je banka. Jeho cílem je omezit rizika, kterým je banka vystavena z hlediska její účasti v takovém celku. Dohled na konsolidovaném základě spočívá v posuzování charakteru vlivu ostatních firem, které jsou členy stejného celku, na banku.

<u>Charakteristiky smlouvy</u>	Nárok na pojistné plnění vzniká pouze v případě vzniku pojistné události.	Nárok na výplatu kontraktu vzniká vždy.
<u>Riziko likvidity</u>	Pojišťovny mají většinu aktiv likvidních a pasiv nelikvidních. Pojistné závazky jsou obvykle vyvolány pojistnou událostí. Produkty životního pojištění bývají často vypláceny v dopředu známém okamžiku. U produktů neživotního pojištění je termín výplaty závislý na škodním vývoji. I přesto se pojišťovny snaží, aby délka trvání jejich závazků odpovídala jejich majetku. Likvidní riziko tak v oblasti pojišťovnictví nevzniká.	Většina pasiv bank.(např. běžné účty, spořicí účty, krátkodobé cenné papíry) jsou krátkodobé. Naproti tomu většina bankovních aktiv (např. úvěry) jsou dlouhodobé a nelikvidní. Tímto vzniká nesoulad likvidity, což činí banky zranitelné.
<u>Kapitálový polštář</u>	Poměr aktiv k vlastnímu kapitálu je zpravidla 10 % u životních pojišťoven a zpravidla 3 % u neživotních pojišťoven.	Poměr aktiv bank k vlastnímu kapitálu se mění v průběhu času s ohledem na tržní a obchodní podmínky, ale má tendenci být vyšší než v pojišťovnictví (cca 30 %).
<u>Riziko přenosu náказы</u>	Pojišťovny si navzájem nepůjčují, což je činí méně náchylné k nákaze.	Značná velikost mezibankovního trhu činí banky náchylné k nákaze.
<u>Cíle dohledu</u>	Cílem dohledu je ochrana spotřebitele a systémová stabilita, přičemž vyšší důraz je kladen na ochranu pojištěnce.	Vyšší důraz je kladen na stabilitu systému a ochrana spotřebitele je považována za cíl od ní odvozený.
<u>Řízení rizik</u>	Důraz na vhodný systém řízení rizik, přičemž je využíván spíše všeobecný přístup k řízení rizik.	Důraz na vhodný systém řízení rizik, který identifikuje a popisuje jednotlivá rizika (úvěrové, tržní, riziko likvidity, operační), která mají z velké části dopad na aktivní stranu bilance banky.
<u>Koncentrace rizik</u>	V oblasti pojišťovnictví je kladen důraz na diverzifikaci investičního portfolia.	V oblasti bankovníctví je kladen důraz na riziko protistrany a v určitém rozsahu na sektorové a teritoriální riziko.

Zdroj: vlastní zpracování dle SwissRe⁵¹ a Joint Forum⁵²

S ohledem na výše uvedené, lze konstatovat, že odvětví bankovníctví a pojišťovnictví se od sebe zásadně liší a každé z odvětví se vyznačuje specifickými vlastnostmi. Ty by měly být brány v úvahu během vytváření regulačních opatření. Presentované závěry potvrzují, že jednotná regulace finančního trhu není v případě existence těchto rozdílů možná.

⁵¹ SwissRe. *Striking the right balance: Insurance and systemic risk regulation*. Dostupné z: http://media.swissre.com/documents/Striking_the_right_regulatory_balance2.pdf.

⁵² JOINT FORUM. *Core principles Cross-sectorial Comparison*. Dostupné z: <http://www.bis.org/publ/joint03.pdf>.

1.3.2 Regulace pojistných trhů

Pojišťování rizik v moderní ekonomice je vícerozměrné a velmi komplexní podnikání, jedná se o vysoce propracovanou finančních obchodní činnost, která působí na mnoho aspektů našeho života. Důležitost pojišťovacího průmyslu pro ekonomiku je měřitelná pouze částečně, např. pomocí počtu osob zaměstnaných v pojišťovnictví v dané zemi či pomocí podílu v národním HDP. Ve fungování moderní společnosti vlastně hraje roli mnohem důležitější, je důležitým předpokladem pro mnoho činností, které by zde bez pojištění neměly prostor. Pojištění je klíčovou součástí ekonomického rozvoje a důležitou hnací silou růstu. Není proto překvapující, že země po celém světě silně regulují pojišťovací společnosti a mají pojistné trhy pod přísným dohledem.⁵³

Na úvod této subkapitoly je nezbytné vyjasnit obsah pojmu regulace. Pro účely zpracování disertační práce je regulace chápána jako souhrn práv, povinností či opatření vymezených v právních předpisech s cílem zajistit finanční zdraví pojišťoven a ochranu spotřebitele⁵⁴.

V odborné literatuře je regulace vymezena nejen v souvislosti s pojišťovnictvím, ale obecně s v souvislosti s finančními trhy, přičemž byla zkoumána několika významnými ekonomy. Goodhart⁵⁵ se zabýval podstatou finanční regulace a souvisejícími náklady regulace. V souvislosti s důsledky finanční krize zkoumal Acharya a kol.⁵⁶ přínosy a náklady regulace, přičemž ukázal, že náklady regulace obvykle převyšují její přínosy. U českých odborníků lze nalézt různé vymezení regulace. Rejnuš vymezuje pojem regulace následovně: „Regulací lze rozumět stanovení souboru závazných pravidel a norem. Z toho vyplývá, že regulaci finančního systému lze v „širším pojetí“ chápat jako veškeré činnosti závazně upravující podnikání (jakož i další činnosti) ve všech dílčích oblastech fungování finančního systému. „Užší pojetí regulace“ lze chápat jako regulaci prováděnou prostřednictvím vydávání zákonných norem, vyhlášek a jiných obecně

---

⁵³ LIEDTKE, P. M., J. MONKIEWICZ. *The Future of Insurance Regulation and Supervision: A Global Perspective*. 2011.

⁵⁴ ČAP. Regulace pojišťovnictví. Dostupné z: <http://www.cap.cz/en/about-us/members/117-encyklopedicky-slovník-pojmu/1992-item-630>.

⁵⁵ GOODHART, C. a kol. *Financial Regulation: Why, how and where now?* 1998.

⁵⁶ ACHARYA, V. V. a kol. *Regulation Wall Street. The Dodd-Frank Act and the New Architecture of Global Finance*. 2010.

*závazných předpisů, na jejichž základě jsou jednotlivým finančním institucím udělovány licence a povolení k provozování předem vymezených činností, resp. kterými jsou též vymezovány vlastnosti jednotlivých druhů finančních instrumentů a nabízených služeb*⁵⁷.“ Pavlát a Kubíček⁵⁸ při výkladu pojmu regulace vychází z regulace bankovního sektoru a vymezují regulaci jako činnost, která spočívá „v tvorbě a prosazování zásad (principů) a pravidel, jimiž se mají řídit subjekty bankovní soustavy“. Jílek⁵⁹ regulaci charakterizuje jako „činnost, kterou je možno vymezit jako právní omezení aktivit regulovaných subjektů zaměřené na ochranu (stabilitu) regulovaného subjektu, které je vynucováno státními orgány prostřednictvím dohledu.“ Z hlediska pojišťovnictví lze v odborné literatuře nalézt vymezení pojmu regulace u Ducháčkové a Daňhela⁶⁰, kteří regulaci rozumí „konstruování pravidel správného fungování finanční sféry“.

Z výše uvedených definic regulace lze dovodit následující. Za prvé v souladu s pojetím regulace Jílka je nezbytnou součástí regulace rovněž činnost dohledu. Za druhé v souladu s pojetím Ducháčkové a Daňhela je cílem regulace zajistit správné fungování finanční sféry.

Významnou otázkou v souvislosti s regulací pojištných trhů jsou příčiny regulace. O regulaci trhů měli od počátku zájem zejména samotní účastníci trhů, kteří vyžadovali ochranu. Dále zde byly i zájmy státu v podobě efektivního výběru daní a poplatků od účastníků trhů. Nezbytnost regulace finančních trhů obecně se projevila i v podobě vzniku nových národních a nadnárodních orgánů regulace. Jako hlavní důvody regulace trhů Pavlát a Kubíček⁶¹ uvádí tyto:

- ochrana spotřebitele,
- omezení síly oligopolu a monopolu,
- ochrana veřejnosti před kriminalitou,
- omezení negativních důsledků externalit.

---

⁵⁷ REJNUŠ, O., *Finanční trhy*. 2014, s. 699.

⁵⁸ PAVLÁT, V., A. KUBÍČEK. *Regulace a dohled nad finančními trhy*. 2010, s. 18.

⁵⁹ JÍLEK, J. *Finanční trhy a investování*. 2008, s. 137.

⁶⁰ DUCHÁČKOVÁ, E. J. DAŇHEL a kol. *Pojištné trhy. Změny v postavení pojišťovnictví a globální éře*. 2006, s. 92.

⁶¹ PAVLÁT, V., A. KUBÍČEK. *Regulace a dohled nad finančními trhy*. 2010, s. 10-11.

Vávrová⁶² uvádí, že zákazníci na straně poptávky jsou ohroženi nebezpečím v podobě špatného výběru pojistného produktu a to z důvodu široké nabídky jednotlivých druhů pojištění a pojistných produktů. Dále existuje hrozba výskytu neseriózních podnikatelů či pojišťovacích zprostředkovatelů. Dle Ducháčkové a Daňhela⁶³ je dalším důvodem pro regulaci v pojišťovnictví fakt, že je pojišťovnictví založeno na systému rezerv. Důvody regulace lze spatřovat rovněž v existenci řady nedokonalostí vyskytujících se v průběhu obchodování na finančních trzích. Jedná se zejména o informační asymetrii, nepříznivý výběr či morální hazard. Nezbytnost regulace v souvislosti s výskytem těchto nedokonalostí spočívá v zabezpečení důvěryhodnosti finančních institucí a systémové stability. V oblasti pojišťovnictví je pro fungování ekonomiky nezbytné zajistit důvěryhodnost a stabilitu, což není možné pouze prostřednictvím tržních mechanismů. Z toho důvodu je činnost pojišťoven, zajišťoven a pojišťovacích zprostředkovatelů regulována omezujícími či příkazujícími pravidly. Následná kontrola dodržování těchto pravidel je v kompetenci instituce, která vykonává dohled nad pojistným trhem.⁶⁴

Nezbytnost regulace pojišťovnictví dle Majtánové⁶⁵ vyplývá ze samotného charakteru pojišťovací služby, kdy si klienti dopředu kupují finanční krytí z důvodu možného nastání nahodilé události v budoucnu. Vzhledem k tomu, že dochází k časovému rozdílu mezi úhradou pojistného a výplatou pojistného plnění, mohou nastat skutečnosti, které by mohly negativně ovlivnit možnost úhrady závazků ze strany pojistitele.

Regulace pojišťovnictví je závislá na regulační činnosti přijaté v jiných odvětvích nebo v zahraničních ekonomikách tzn., že regulace na národní úrovni má vliv i na regulaci na úrovni nadnárodní a naopak. Jako příklad lze uvést, že regulace pojišťovnictví v ČR se vyvíjí v závislosti na evropském právním rámci. Změny v regulační politice

---

⁶² VÁVROVÁ, E. *Finanční řízení komerčních pojišťoven*. 2014, s. 21.

⁶³ DUCHÁČKOVÁ, E., J. DAŇHEL. *Pojistné trhy. Změny v postavení pojišťovnictví v globální éře*. 2012, s. 93.

⁶⁴ ČNB. *Regulace a dohled nad pojišťovnami a zajišťovnami*. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/dohled_finanncni_trh/vykon_dohledu/postaveni_dohledu/pojistovny_zajistovny/index.html.

⁶⁵ MAJTÁNOVÁ, A., J. DAŇHEL, E. DUCHÁČKOVÁ, E. KAFKOVÁ. *Teorie a praxe v pojišťovnictví*. 2006, s. 68.

pojistných trhů mají vliv nejen na oblast pojišťovnictví, ale i na související oblasti finančního trhu.⁶⁶

S regulací velmi úzce souvisí činnost dohledu, jež spočívá v kontrole nad dodržováním pravidel stanovených regulací a také ve vyvozování patřičných důsledků při jejich nedodržování. Dohled nad pojistným trhem je vykonáván nejen v zájmu zachování finanční stability pojišťoven a zajišťoven ale rovněž v zájmu ochrany pojistníků, pojištěných a oprávněných osob. Mezi hlavní cíle dohledu se jednak řadí podpora zdravého rozvoje, tržní disciplíny a konkurenceschopnosti pojišťoven a zajišťoven, předcházení systémovým rizikům, ochrana pojistníků a zvyšování důvěry veřejnosti v pojišťovnictví.⁶⁷

---

⁶⁶ LIEDTKE, P. M., J. MONKIEWICZ. *The Future of Insurance Regulation and Supervision, A Global Perspective*.2011.

⁶⁷ ČNB. *Regulace a dohled nad pojišťovnami a zajišťovnami*. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/dohled_finanncni_trh/vykon_dohledu/postaveni_dohledu/pojistovny_zajistovny/index.html.

2 Jednotný pojištný trh EU a jeho principy

V oblasti pojišťovnictví bylo dlouhodobým cílem evropské legislativy vytvořit integrovaný pojišťovací sektor, jehož základy vytvořily tři generace směrnic upravující životní a neživotní pojištění. Samotnému vytvoření jednotného pojištného trhu jako procesu přijímání uvedených směrnic předcházelo vymezení pravidel a principů jeho fungování.

Cílem této kapitoly je popsat kroky, které vedly k vytvoření jednotného pojištného trhu EU, a charakterizovat jeho základní principy. Součástí kapitoly bude rovněž vývoj regulace a dohledu, které vytváření jednotného pojištného trhu zemí EU doprovázely. Vymezení jednotného evropského pojištného trhu je nezbytné, aby bylo možné provést vyhodnocení důsledků členství ČR v rámci tohoto prostoru.

Pojištný trh je součástí jednotného vnitřního trhu EU, jehož vytváření bylo postupné a trvalo skoro půl století a ani v současné době nelze říci, že by jednotný trh nebyl fragmentovaný. Cíl volného poskytování finančních služeb byl zakotven už v Římské smlouvě. Tři základní pilíře evropského trhu jsou **svoboda zakládání subjektů, svoboda poskytování služeb a volný pohyb kapitálu**. Tyto základní principy se dotýkají evropského trhu finančních služeb, tj. včetně trhu pojištného.

2.1 Základní pilíře evropského trhu služeb

V současnosti jsou základní pilíře evropského trhu služeb definovány ve SFEU. Konkrétně se jedná o právo usazování, svobodu poskytování služeb a princip volného pohybu kapitálu.

Základní právní rámec a pravidla pro svobodné zakládání subjektů jsou upraveny článkem 49, kapitola 2, hlava IV SFEU⁶⁸ pod názvem Právo usazování:

„V rámci níže uvedených ustanovení jsou zakázána omezení svobody usazování pro státní příslušníky jednoho členského státu na území jiného členského státu. Stejně tak jsou

---

⁶⁸ Smlouva o fungování Evropské unie, hlava IV, kapitola 2, čl. 49.

zakázána omezení při zřizování zastoupení, poboček nebo dceřiných společností státními příslušníky jednoho členského státu usazenými na území jiného členského státu.

Svoboda usazování zahrnuje přístup k samostatně výdělečným činnostem a jejich výkon, jakož i zřizování a řízení podniků, zejména společností ve smyslu čl. 54 druhého pododstavce, za podmínek stanovených pro vlastní státní příslušníky právem země usazení nestanoví-li kapitola o pohybu kapitálu jinak.“

Svoboda poskytování služeb mezi členskými státy je upravena článkem 56, kapitola 3, hlava IV SFEU⁶⁹:

„Podle následujících ustanovení jsou zakázána omezení volného pohybu služeb uvnitř Unie pro státní příslušníky členských států, kteří jsou usazeni v jiném členském státě, než se nachází příjemce služeb.

Evropský parlament a Rada mohou řádným legislativním rozšířit použitelnost této kapitoly též na poskytovatele služeb, kteří jsou státními příslušníky třetích zemí a kteří jsou usazeni v Unii.“

Princip volného pohybu kapitálu je ukotven v kapitole 4 s názvem Kapitál, článkem 63⁷⁰:

„V rámci této kapitoly jsou zakázána všechna omezení pohybu kapitálu mezi členskými státy a mezi členskými státy a třetími zeměmi.

V rámci této kapitoly jsou zakázána všechna omezení plateb mezi členskými státy a mezi členskými státy a třetími zeměmi.“

Uplatňování výše uvedených svobod, tj. svoboda zakládání subjektů, svoboda poskytování služeb a volný pohyb kapitálu je založeno na předpokladu odstranění dílčích překážek či omezení jednotlivými členskými státy. Vytvoření a fungování jednotného trhu služeb EU tak předpokládá určitý stupeň harmonizace legislativy členských států, což platí i pro vytvoření jednotného evropského pojistného trhu.

---

⁶⁹ Smlouva o fungování Evropské unie, hlava IV, kapitola 3, čl. 56.

⁷⁰ Tamtéž, hlava IV, kapitola 4, čl. 63.

Craig a Búrca⁷¹ vymezují pět etap vývoje legislativy EU pro finanční služby:

- 1. etapa** (70. léta 20. století) – v tomto období byla přijata první generace bankovních a pojišťovacích směrnic (první generace směrnic životního a neživotního pojištění) za účelem liberalizace těchto sektorů finančního trhu;
- 2. etapa** (80. léta 20. století) – v tomto období byla přijata druhá generace bankovních a pojišťovacích směrnic (druhá generace směrnic životního a neživotního pojištění), které byly zaměřeny na vzájemné uznávání a kontrolu domovským členským státem;
- 3. etapa** (90. léta 20. století) – v tomto období se změnila politická priority, přičemž pozornost směřovala k zavedení hospodářské a měnové unie; v oblasti pojišťovnictví byla přijata třetí generace směrnic životního a neživotního pojištění;
- 4. etapa** (začátek 21. století) – v této etapě byl schválen návrh Akčního plánu finančních služeb, došlo ke zvýšení legislativní aktivity spojené s nástupem tzv. Lamfalussyho procesu;
- 5. etapa** (od finanční krize – dosud) – po finanční krizi byla pozornost věnována systémovým rizikům a zajištění stability finančních trhů, dále dohledu a institucionálnímu rámci pro finanční služby, v oblasti pojišťovnictví se jednalo o novou směrnici Solvency II.

2.2 Vytvoření jednotného pojistného trhu EU

V rámci této subkapitoly budou uvedeny aspekty tvorby a realizace jednotného pojistného trhu EU včetně vymezení principů, na nichž je jednotný pojistný trh založen. Obecně platí, že jednotný trh s finančními službami je založen na třech již zmíněných nepostradatelných základních svobod – svoboda usazování, volný pohyb zboží a služeb a volný pohyb kapitálu. První snahy o sjednocování pojistného trhu se projevovaly zhruba od počátku sedmdesátých let minulého století v rámci ES, a to prostřednictvím Směrnice Rady 73/239/EEC o koordinaci zákonů, nařízení a správních předpisů, týkajících se zahájení a provozování podnikání v přímém jiném než životním pojištění.

---

⁷¹ CRAIG, P., G. De BÚRCA. *EU Law: Text, Cases and Materials*. 2011, s. 783-785.

2.2.1 Cesta k jednotnému pojistnému trhu EU

Legislativní rámec v podobě práva svobodně zakládat podniky a v podobě práva svobodně poskytovat služby poskytl z roku 1958 Římská smlouva. V rámci ní byl zakotven cíl vytvořit jednotný evropský společný trh v oblasti pojišťovnictví. V roce 1961 přijalo EHS program pro pojišťovnictví, který předpokládal postupné splnění tohoto cíle. Obecně lze cestu k vytvoření jednotného pojistného trhu na úrovni EU vymežit pomocí tří etap harmonizace právní úpravy, kdy byly vytvářeny tři generace směrnic v období 1973–1992 (viz obrázek 5) za účelem prosazení základních svobod.

V oblasti životního pojištění se jedná o tyto uvedené směrnice:

- **Směrnice Rady 79/267/EHS** ze dne 5. března 1979 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přístupů k činnosti v přímém životním pojištění a jejího výkonu, směrnice Rady ve znění směrnic 90/619/EHS, 92/96/EHS (dále jen první směrnice životního pojištění).
- **Směrnice Rady 90/619/EHS** ze dne 8. listopadu 1990 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přímého životního pojištění, stanovící opatření k podpoře účinného uplatňování svobody poskytovat služby a doplňující směrnici Rady č. 79/267/EHS (dále jen druhá směrnice životního pojištění).
- **Směrnice Rady 92/96/EHS** ze dne 10. listopadu 1992 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přímého životního pojištění a o změně směrnic 79/267/EHS a 90/619/EHS (dále jen třetí směrnice životního pojištění).

V oblasti neživotního pojištění se jedná o směrnice:

- **Směrnice Rady 73/239/EHS** ze dne 24. července 1973 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přístupu k činnosti v přímém pojištění jiném než životním a jejího výkonu, ve znění směrnic Rady 76/580/EHS, 84/641/EHS, 87/343/EHS, 87/344/EHS, 88/357/EHS, 90/357/EHS, 90/618/EHS, 92/49/EHS, a směrnic Evropského parlamentu a Rady 95/26/ES, 2000/26/ES, 2002/13/ES, 2002/87/ES a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/101/ES (dále jen první směrnice neživotního pojištění).
- **Směrnice Rady 88/357/EHS** ze dne 22. června 1988 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přímého jiného než životního pojištění, kterou

se stanoví opatření k usnadnění účinného výkonu volného pohybu služeb a kterou se mění směrnice Rady 73/239/EHS ve znění směrnice Rady 90/618/EHS a 92/49/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/26/ES a 2005/14/ES (dále jen druhá směrnice neživotního pojištění).

- **Směrnice Rady č. 92/49/EHS** ze dne 18. června 1992 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přímého pojištění jiného než životního a o změně směrnic 73/239/EHS a 88/357/EHS a ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/26/ES, 2000/64/ES, 2000/64/ES, 2002/87/ES, 2005/68/ES a 2007/44/ES (dále jen třetí směrnice neživotního pojištění).

	1970...	1980...	1990...	2000...
První směrnice neživotního pojištění				
První směrnice životního pojištění				
Druhá směrnice neživotního pojištění				
Druhá směrnice životního pojištění				
Třetí směrnice neživotního pojištění				
Třetí směrnice životního pojištění				
	Doba realizace (od data zveřejnění až do dne vstupu v platnost)			
	Právo Společenství			

Obrázek 5: Tři etapy harmonizace právní úpravy pojišťovnictví

Zdroj: R. Beckmann, C. Eppendorfer, M. Neimke⁷²

V první etapě se jednalo o svobodu zakládání subjektů, v druhé etapě o svobodu poskytování služeb a v třetí etapě o principy tzv. jedné licence.⁷³ Směrnice třetí generace nabyly účinnost od 1. července 1994.

⁷² BECKMANN, R. C. EPPENDORFER, M. NEIMKE. *Financial integration within the European Union: Toward a single market for insurance*. Dostupné z: <http://www.ecri.eu/new/system/files/21+insurance.pdf>.

2.2.1 Tři generace směrnic k životnímu a neživotnímu pojištění

Realizace jednotného pojistného trhu byla podmíněna průběžným odstraňováním překážek, které bránily nebo omezovaly jeho vytvoření a fungování. Odstraňování překážek a vznik jednotného evropského pojistného trhu byly doprovázeny směrnicemi upravujícími životní a neživotní pojištění. V rámci procesu evropské integrace se v obou případech jednalo o tři směrnice.

Uvedené směrnice první až třetí generace představovaly další krok k harmonizaci právní úpravy životního/neživotního pojištění. V rámci směrnic první generace v životním pojištění z roku 1979 a v neživotním pojištění z roku 1973 byla realizována svoboda usazování. Předmětem právní úpravy těchto směrnic bylo zejména umožnit pojišťovnám jednoho členského státu provozovat činnost v jiném členském státě. Za tímto účelem byl legislativní vývoj upraven tímto směrem:

- sjednocení podmínek pro zahájení pojišťovací činnosti,
- vymezení pojistných odvětví a výčet povolených právních forem pojišťoven,
- oddělení životního a neživotního pojištění,
- stanovení povinnosti předložit obchodní plán a jeho povinných náležitostí,
- stanovení podmínek podnikání za účelem zajistit lepší ochranu finančního zdraví pojišťoven (např. tvorba dostatečné velikosti technických rezerv, vytvoření přiměřené míry solventnosti, vytvoření garančního fondu, závazek předkládat roční účetní závěru, stanovení všeobecných pojistných podmínek atd.),
- stanovení podmínek odnětí povolení,
- klasifikace pojistných odvětví a klasifikace rizik podle pojistných odvětví v rámci příloh první generace směrnic.^{74, 75}

První generace směrnic poskytla základy pro usnadnění zakládání pojišťovacích podniků (tzv. freedom of establishment). Vzhledem k tomu, že bylo nezbytné rozvinout vnitřní pojistný trh a doplnit první generaci směrnic o doposud nevyjasněné otázky (např.

---

⁷³ ČEJKOVÁ, V., E. VÁVROVÁ. Hodnocení procesu harmonizace českého pojistného trhu s jednotným pojistným trhem Evropské unie. *ACTA Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně*. 2004.

⁷⁴ Směrnice Rady č. 79/267/EEC – první směrnice životního pojištění.

⁷⁵ Směrnice Rady č. 73/239/EEC – první směrnice neživotního pojištění.

pravomoci a prostředky orgánů dozoru, svoboda poskytovat služby, odlišnosti právní úpravy pojistné smlouvy v členských státech a další), byl proces harmonizace a koordinace národních legislativ rozšířen o tyto oblasti:

- oprávněnost nabízet produkty životního a neživotního pojištění v jiném členském státě bez nutnosti zřízení pobočky,
- nové definování „velkých rizik“,
- nové pravomoci a prostředky orgánů dozoru,
- informační povinnost vůči orgánu dozoru,
- volba práva pro pojistnou smlouvu.^{76, 77}

V rámci směrnic druhé generace v životním pojištění z roku 1990 a v neživotním pojištění z roku 1988 se tak jednalo o svobodu poskytování služeb (tzv. freedom to provide services).

Třetí generace směrnic v životním a neživotním pojištění z roku 1992 představovala důležitou etapu v procesu dovršení liberalizace podmínek na pojistném trhu. Největší pokrok lze spatřovat ve stanovení těchto klíčových faktorů:

- zavedení jednotné licence v EU,
- reorganizace dozoru,
- harmonizace podmínek pro provozování pojištění (míra solventnosti, minimální výše garančního fondu, pravidla pro vytváření a výpočet technických rezerv a podmínky jejich investování,
- zavedení ustanovení na ochranu klientů (např. povinnost žadatele o licenci informovat o identitě akcionářů, o změnách podílů vlastníků pojišťoven atd.).^{78, 79}

Třetí generace směrnic zavedla komplexní systém zahrnující právo zakládat pobočky a svobodu poskytovat služby, tj. zavedení licence od orgánu dohledu v domovské zemi pro výkon pojišťovací činnosti v rámci celé EU.

---

⁷⁶ Směrnice Rady č. 88/357/EEC – druhá směrnice neživotního pojištění.

⁷⁷ Směrnice Rady č. 90/619/EEC – druhá směrnice životního pojištění.

⁷⁸ Směrnice Rady č. 92/46/EEC – třetí směrnice neživotního pojištění.

⁷⁹ Směrnice Rady č. 92/96/EEC – třetí směrnice životního pojištění.

2.2.2 Principy jednotného pojistného trhu EU

Ustanovení obsažená ve směrnících životního a neživotního pojištění první až třetí generace vymezily principy jednotného pojistného trhu EU. Z výše uvedeného vyplývá, že základem jednotného pojistného trhu EU je **princip jedné licence neboli tzv. „jednotného pasu“** (single passport). Ten je založen na předpokladu, že *„Ize na základě povolení (licence, registrace) uděleného v jedné zemi, ve které má podnikající osoba sídlo nebo bydliště, působit v kterékoli členské zemi, a to pouze na základě oznamovací povinnosti vůči příslušnému orgánu této členské země, která povolení udělila. V závislosti na míře integrace do ekonomiky hostitelské členské země tak vznikla možnost provozovat činnost v rámci jednotného trhu Společenství na základě práva zakládat pobočky (tj. nabízet svoje služby s využitím poboček založených v členských státech (tzv. právo usazení) a na základě svobody poskytovat služby (přímé poskytování služeb aniž by v členských státech byly zakládány pobočky)“*⁸⁰

Z charakterizovaného principu jednotného pasu vyplývají tyto základní aspekty:

- právo zakládat pobočky,
- svoboda poskytovat služby,
- oznamovací povinnost,
- postavení hostitelské země.

Jako další princip jednotného pojistného trhu lze zmínit **princip dohledu domovským státem** (tzv. home country kontrol), který uvádí, že pojišťovny jsou subjekty dohledu pouze jejich domovských orgánů. Významným principem jednotného pojistného trhu je **princip dozoru nad solventností pojišťovny** (tj. nutnost podrobit se finanční kontrole).⁸¹ Dále se jedná o **princip jediného povolení pro zahájení a provozování činnosti** zahrnující oznamující povinnost vůči hostitelské zemi.

Principy jednotného pojistného trhu lze rozšířit o následující:

- princip práva zájemce o pojištění zakoupit si jej kdekoli ve Společenství,

---

⁸⁰ BÖHM, A., K. MUŽÁKOVÁ. *Pojišťovnictví a regulace finančních trhů*. 2010, s. 31.

⁸¹ FRUTOS, M. *Insurance Law – General Introduction. Insurance and EC Law Commentary*. 1994.

- princip dostatečné kontroly pojistných produktů a způsobů jejich nabídky,
- princip stejných podmínek pojišťovacích zprostředkovatelů v rámci Společenství,
- princip dostatečných a srovnatelných informací o pojistném trhu.⁸²

Dle Majtánové a kolektivu⁸³ je fungování jednotného pojistného trhu EU založeno na těchto principech:

- volný pohyb pojišťovacích služeb,
- volný pohyb zprostředkovatelských služeb,
- volný pohyb kapitálu,
- princip tzv. jednotného pasu,
- vzájemné uznávání povolení vydaných k pojišťovací, zprostředkovatelské a likvidační činnosti.

Z výše uvedených principů, na nichž je založeno fungování jednotného pojistného trhu, považuje autorka za stěžejní systém jednotného pasu a princip dohledu domovský státem zahrnující spolupráci dohledových orgánů členských států. Z toho důvodu a s ohledem na další vývoj jednotného pojistného trhu EU, v rámci něhož se přistoupilo k posilování dohledu a v rámci něhož vznikla potřeba reformy dohledové struktury, bude této problematice v rámci disertační práce věnována pozornost s cílem vyhodnotit aktuální diskutované oblasti dohledových a regulatorních aktivit pojistných trhů a jejich dopad na český pojistný trh.

2.3 Další kroky ve vývoji jednotného pojistného trhu EU

V rámci dalšího vývoje jednotného pojistného trhu EU je nezbytné zmínit vytváření finančních skupin, tzv. finančních konglomerátů, které nabízejí služby a produkty v různých oblastech finančních trhů. Směrnicí Evropského parlamentu a Rady č. 98/78/ES ze dne 27. října 1998 o doplňkovém dozoru nad pojišťovnami v pojišťovací skupině byla stanovena povinnost rozšířit dohled na ostatní instituce, které by mohly ovlivnit pozici

---

⁸² BÖHM, A., K. MUŽÁKOVÁ. *Pojišťovnictví a regulace finančních trhů*. 2010, s. 32.

⁸³ MAJTÁNOVÁ, A., J. DAŇHEL, E. DUCHÁČKOVÁ, E. KAFKOVÁ. *Teorie a praxe v pojišťovnictví*. 2006, s. 70.

dozorované pojišťovny (např. zajišťovny, pojišťovny a zajišťovny se sídlem mimo EU). Uvedená směrnice byla novelizována Směrnicí 2002/87/ES o doplňkovém dozoru úvěrových institucí, pojišťoven a obchodníků s cennými papíry ve finančním konglomerátu, která tímto reagovala na vznik finančních skupin – finančních konglomerátů.⁸⁴ V současné době je problematika finančních konglomerátů na úrovni EU upravena Směrnicí Evropského parlamentu a Rady č. 2011/89/EU ze dne 16. listopadu 2011.

Finanční konglomeráty jsou v souvislosti s vývojem jednotného pojistného trhu zmíněny z toho důvodu, že v rámci nich dochází k propojování aktivit v nejméně dvou různých finančních sektorech, tj. v pojišťovnictví, v bankovníctví a v oblasti cenných papírů.

Dosavadní stav harmonizace podmínek fungování finančních trhů v rámci EU je založen na pravidlech vymezených v rámci široké škály legislativních aktů a významných dokumentů, jež upravují nejen oblast pojišťovnictví jako jednoho ze segmentů, ale finanční trhy obecně. Cílem této podkapitoly je tak vyhodnotit hlavní priority uvedených významných dokumentů a jejich význam pro jednotný pojistný trh. Důležitým mezníkem v souvislosti se zajištěním a zesílením pravidel dohledu nad finančními trhy byl **Akční plán finančních služeb** (dále jen FSAP) z roku 2000, jehož cílem bylo zvýšit efektivnost a spolehlivost finančních systémů a posílit dohled v členských zemích a předcházet tak krizím finančních systémů. Cíle zveřejněné v FSAP vyžadovaly praktické posouzení jejich dopadů na EU, čímž vznikl **Lamfalussyho proces**. Ten vznikl za účelem zjednodušení a urychlení legislativního procesu pro oblast finančních služeb a za účelem posílení evropského rámce dohledu a regulace finančního sektoru. Důsledkem finanční krize však byly zjištěny nedostatky legislativního procesu, což vedlo k reformě v institucionálním uspořádání finančního dohledu.

---

⁸⁴ Dle zákona č. 377/2005 Sb., o finančních konglomerátech je finanční konglomerát skupina, v jejímž čele je: 1) regulovaná osoba, která buď ovládá osobu ve finančním sektoru, nebo je osobou, která vykonává podstatný vliv v osobě ve finančním sektoru, nebo je osobou propojenou s jinou osobou ve finančním sektoru vztahem jednotného řízení, nebo je osobou, u které většinu členů statutárních, řídicích nebo dozorčích orgánů tvoří po většinu účetních období stejné osoby, které jsou statutárními, řídicími nebo dozorčími orgány nebo jejich členy jiné osoby ve finančním sektoru nebo 2) osoba, která není regulovanou osobou, přičemž činnost skupiny nebo podskupiny probíhá převážně ve finančním sektoru.

2.3.1 Akční plán finančních služeb

Akční plán finančních služeb (Financial Services Action Plan) byl schválen na základě návrhu Komise na summitu v Kolíně nad Rýnem v roce 2000 a byl vytvořen za účelem ambiciózního cíle vybudovat jednotný finanční trh EU do roku 2005. Hlavní cíle definované v FSAP jsou:

- dokončení jednotného velkoobchodního trhu finančních služeb,
- tvorba otevřených a bezpečných trhů pro detailové finanční služby,
- dozor nad finančními institucemi.

Akční plán pro finanční služby zahrnoval celkem 42 opatření, jejichž cílem bylo jednak harmonizovat předpisy členských států týkající se cenných papírů, bankovníctví, pojišťovnictví, kapitálového trhu, správy aktiv, a jednak odstranit překážky právního a regulatorního rámce.⁸⁵ Při jeho zavádění se jako problematické jevílo pomalé a nejednoznačné zavádění velkého množství směrnic do legislativ jednotlivých členských států. Z toho důvodu byl FSAP zařazen do návrhu Lisabonské strategie pro růst a zaměstnanost⁸⁶ a představoval jednu ze základních priorit. Mezi členskými státy získal tento dokument větší váhu a jeho cílem bylo integrovat finanční trhy nejpozději do roku 2005. Nakonec bylo členskými státy přijato všech 42 schválených směrnic, i přesto ECB upozorňovala, že „*samotné přijetí rámcové legislativy nemá na integraci žádný dopad, teprve důsledná implementace a koordinace národní regulace přinese výsledky*“.⁸⁷

Pro pojistný trh se jednalo především o úpravy v podobě směrnice o solventnostních požadavcích pro pojišťovny a zajišťovny (Solvency II), jejímž cílem byla reforma finančního dohledu nad pojišťovnami a přechod od statického modelu dohledu k dynamickému přístupu založenému na riziku s cílem zlepšit ochranu spotřebitelů

---

⁸⁵ EUR-LEX. *Financial Services Action Plan (FSAP)*. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/single_market_services/financial_services_general_framework/124210_en.htm.

⁸⁶ Cílem Lisabonské strategie pro EU bylo stát se v roce 2010 nejdynamičtější a nejkonkurenceschopnější na znalostech založenou ekonomikou na světě, schopnou dosáhnout udržitelného růstu s větším počtem lepších pracovních míst a větší sociální kohezí a ohledem k životnímu prostředí.

⁸⁷ ECB. *The Euro Bund Study*. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/eurobondmarketstudy2004en.pdf>.

a podniků. Evropská směrnice Solvency II, která je podrobně analyzována v rámci kapitoly 3 této práce, byla implementována teprve v lednu 2016.

2.3.2 Lamfalussyho legislativní proces a jeho hodnocení

Opatření zmíněná v FSAP vyžadovala praktické posouzení jejich dopadu na jednotlivé členské státy a na politiku EU jako celku. Akčním plánem byla jako významný problém identifikována nedostatečná regulace obchodování s cennými papíry z důvodu neefektivnosti a malé flexibility. Proto byl v červenci 2000 baron Alexander Lamfalussy pověřen úkolem analyzovat možná řešení pro implementaci a transpozici opatření FSAP. Systém připomínkování, konzultací a přijímání legislativy byl postupem času přejmenován na **Lamfalussyho proces**, který byl zahájen v roce 2001. Jeho hlavním cílem bylo vytvořit takový regulatorní mechanismus, který by byl dostatečně rychlý, flexibilní a transparentní. Prvním krokem bylo zaměřit se na oblast obchodování s cennými papíry a o tři roky později byl Lamfalussyho proces rozšířen i na oblast pojišťovnictví a bankovníctví. Lamfalussyho proces je založen na vzájemné spolupráci všech zapojených stran, tj. tvůrců a vykonavatelů regulace, ale i regulovaných subjektů.⁸⁸

Schéma Lamfalussyho procesu je založeno na principu čtyř úrovní, jež zachycuje níže uvedený obrázek 5.

	Bankovníctví	Pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní fondy	Kapitálový trh
Úroveň 1	Legislativní úkony na evropské úrovni		
	Komise + Rada + Parlament		
	Dochází ke schvalování základních principů vyjádřených formou směrnic či nařízení.		

⁸⁸ EUR-LEX. *Review of the Lamfalussy process*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=URISERV%3A132056>.

Úroveň 2	Prováděcí opatření		
	Evropský bankovní výbor (European Banking Committee)	Evropský výbor pro pojišťovny a zaměstnanecké penzijní fondy (European Insurance and Pensions Committee)	Evropský výbor pro cenné papíry (European Securities Committee)
	Na základě návrhu Komise následuje projednávání a schvalování sekundární legislativy s poradními výbory složenými ze zástupců regulačních orgánů jednotlivých členských států.		
Úroveň 3	Kooperace		
	Výbor evropských orgánů bankovního dohledu (Committee of European Banking Supervisors)	Výbor orgánů dohledu nad pojišťovnictvím a zaměstnaneckým penzijním pojištěním (Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors)	Výbor evropských dozorových orgánů nad kapitálovým trhem (Committee of European Securities Supervisors)
	Kooperace při zajištění včasné a řádné implementace legislativy do právních řádů členských států ve spolupráci s uvedenými výbory. Konzultace a tvorba analýz nákladů a přínosů.		
Úroveň 4	Provedení a kontrola		
	Evropská komise		
	Zodpovědnost za řádné provedení implementace a soulad legislativních opatření s právními předpisy členských států, kontrola plnění a vynucování implementace legislativy.		

Obrázek 6: Schéma Lamfalussyho procesu

Zdroj: vlastní zpracování dle Komise.⁸⁹

Cílem Lamfalussyho procesu bylo zaměřit se na sblížení postupů a spolupráci v oblasti dohledu mezi členskými státy.

Podle tvůrců Lamfalussyho modelu bylo potřeba uskutečnit změny dohledu nad finančními trhy v EU tak, aby byla zajištěna efektivita jejich reakce na vývoj integrovaných finančních trhů. V rámci Lamfalussyho procesu bylo připraveno celkem 9 směrnic, kam patřily zejména následující 4 klíčové směrnice:

- Směrnice o zneužívání trhu (the Market Abuse Directive) se zaměřením na řešení problémů při manipulaci s cenou a šíření zavádějících informací;

⁸⁹ EC. *Final Report of the Committee of Wise Men on the Regulation of European Securities Markets*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/finance/securities/docs/lamfalussy/wisemen/final-report-wise-men_en.pdf.

- Směrnice o prospektech (the Prospectus Directive) se zaměřením na harmonizaci požadavků na sestavování, schvalování a šíření prospektu, který má být zveřejněn při veřejné nabídce cenných papírů nebo přijetí cenných papírů k obchodování;
- Směrnice o trzích finančních nástrojů (the Markets in Financial Instruments Directive) se zaměřením na ochranu drobných investorů;
- Směrnice o průhlednosti (the Transparency Directive) se zaměřením na zvýšení ochrany investorů a fungování trhu pomocí maximalizace transparentnosti kapitálových trhů EU.⁹⁰

V rámci Lamfalussyho procesu vznikly výbory složené ze stávajících vnitrostátních orgánů dohledu. Jednalo se o tři nově vytvořené výbory pro oblast bankovníctví, kapitálových trhů a pro oblast pojišťovnictví. Evropský výbor pro pojišťovny a zaměstnanecké penzijní fondy byl vytvořen dle rozhodnutí Komise z listopadu 2003 a skládal se ze zástupců orgánů dohledu v pojišťovnictví členských států EU, nečlenské státy se mohly zúčastnit jako pozorovatelé. Úkolem výboru bylo poskytování poradenství směrem ke Komisi a podílení se na zlepšení spolupráce mezi orgány dohledu v pojišťovnictví a výměně informací.⁹¹

Lamfalussyho proces byl zahájen za účelem posílení evropského rámce dohledu a regulace finančního sektoru. Z tohoto důvodu bylo nezbytné průběžně vyhodnocovat výsledky Lamfalussyho procesu a dle potřeby navrhnout kroky k jeho zlepšení. Pro hodnocení Lamfalussyho procesu byla vytvořena Monitorovací skupina pro finanční služby (Inter-institutional Monitoring Group). Na základě výsledků monitorovací skupiny byly průběžně vydány tři hodnotící zprávy:

- 1) Na základě první hodnotící zprávy Lamfalussyho procesu skupina konstatovala silnou podporu procesu a uvedla směry diskuse pro jeho další postup. Jednalo se především o termíny stanovené Evropskou radou pro přijetí prováděcích

---

⁹⁰ EC. *Final Report of the Committee of Wise Men on the Regulation of European Securities Markets*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/finance/securities/docs/lamfalussy/wisemen/final-report-wise-men_en.pdf.

⁹¹ BÖHM, A., K. MUŽÁKOVÁ. *Pojišťovnictví a regulace finančních trhů*. 2010, s. 56.

opatření, dodržování harmonogramů vzájemné spolupráce Komise a poradních výborů či metody konzultací.⁹²

- 2) Druhá hodnotící zpráva Lamfalussyho procesu upozornila na zásadní problémy, kterými bylo udržet legislativu na co nejnižší míře detailů pro úroveň 1 a úroveň 2 a optimalizovat konzultační postupy na těchto úrovních, a dále se jednalo o nedostatek zdrojů (zejména odborné personální zdroje) v rámci příslušných útvarů Komise.⁹³
- 3) Třetí a zároveň poslední hodnotící zpráva potvrdila úspěchy dosažené v rámci Lamfalussyho procesu a jeho přínos k integraci evropských finančních trhů. Skupina však připustila, že jsou oblasti, které lze ještě zlepšit, např. konzultační postupy, včasnost transpozice směrnic ze strany členských států či vyjasnění úlohy úrovně 3.⁹⁴

Hodnocení a přezkum Lamfalussyho procesu probíhalo i ze strany Komise. Dle Sdělení Komise ze dne 20. listopadu 2007⁹⁵ bylo třeba provést zlepšení v legislativním procesu a prosazování a zlepšit spolupráci v oblasti dohledu a konvergence. Důraz byl kladen zejména na posílení dopadu různých nástrojů v případě pozdního plnění ze strany členských států a na posílení výborů 3. úrovně, tj. výborů s funkcí regulátorů.

Evropskou komisí byla následně v roce 2008 zveřejněna „Lamfalussy League Table“, na jejímž základě byla ukázána úspěšnost členských států v plnění termínů pro implementaci směrnic do národního práva. Z tzv. transpoziční tabulky vyplývá např. 33% transpoziční deficit Polska, které implementovalo pouze 6 směrnic či 22% deficit ČR, která implementovala 7 směrnic v daném termínu.⁹⁶ V současnosti dle aktuálních údajů

---

⁹² EC. *First Interim Report Monitoring the New Process for Regulating Securities Markets in Europe (the Lamfalussy Process)*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/securities/docs/monitoring/first-report/2003-05-monitoring_en.pdf.

⁹³ EC. *Second Interim Report Monitoring the Lamfalussy Process*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/securities/docs/monitoring/second-report/2003-12-monitoring_en.pdf.

⁹⁴ EC. *Third Report monitoring the Lamfalussy Process*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/securities/docs/monitoring/third-report/2004-11-monitoring_en.pdf.

⁹⁵ EC. *Review of the Lamfalussy proces*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=URISERV:132056&from=CS>.

⁹⁶ EC. *Transposition of Lamfalussy Directives* Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/securities/docs/transposition/table_en.pdf.

zveřejňovaných Komisí je hodnocením Single Market Scoreboard⁹⁷ průměrný transpoziční deficit členských zemí 0,5 % (ČR dosahuje hodnoty 0,3 %).

Dle Alforda⁹⁸ byla jednou ze základních slabín stávajícího systému dohledových orgánů neefektivní spolupráce v oblasti dohledu mezi vnitrostátními orgány dohledu. Ačkoli národní orgány dohledu spolupracovaly v rámci tzv. kolegií orgánů dohledu⁹⁹, jednalo se o spolupráci dobrovolnou založenou na nezávazných pokynech, a tedy byl kladen důraz na posílení této spolupráce.

Fitzgerald ve své studii s názvem „The Reform of Financial Supervision in Europe“¹⁰⁰ také poukazuje na řadu mezer a konfliktů při spolupráci vnitrostátních orgánů dohledu v rámci kolegií dohledových orgánů. Existují značné rozdíly mezi přístupy členských států a dochází tak k nevyváženému systému mikro-dohledu, který může v konečném důsledku způsobovat oslabení jednotného trhu, zvýšení sporů a snížení účinnosti dohledu.

Za hlavní nedostatky Lamfalussyho procesu vyplývající z výše uvedeného autorka považuje zejména tyto oblasti:

- Nedostatky a chyby národních orgánů dohledu vyplývající z rozdílných přístupů členských států;
- Nedostatečná spolupráce vnitrostátních dohledových orgánů v rámci kolegií orgánů dohledu;
- Nedostatečná spolupráce na mezinárodní úrovni.

Finanční krize z roku 2008 však vyvolala potřebu výraznější reformy evropské dohledové struktury s cílem vyrovnat se s novými podmínkami na trhu. I přes to, že stávající legislativní proces byl nucen projít zásadní reformou, představoval v té době krok k zefektivnění systému regulace.

---

⁹⁷ EC. *Single Market Scoreboard*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_by_member_state/czech_republic/index_en.htm.

⁹⁸ ALFORD, D. *Supervisory Colleges: The Global Financial Crisis and Improving International Supervisory Coordination*. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1545291&download=yes.

⁹⁹ Kolegia orgánů dohledu jsou skupiny příslušných orgánů dohledu tvořené ke zvýšení efektivnosti nad finančními institucemi působícími přeshraničně.

¹⁰⁰ FITZGERALD, S. *The Reform of Financial Supervision in Europe*. Dostupné z: <http://www.iiea.com/publications/the-reform-of-financial-supervision-in-europe>.

2.3.3 Nové nároky na dohled jako reakce na finanční krizi

Když v roce 2007 vypukla krize hypotečního trhu ve Spojených státech amerických (dále jen USA), projevíly se na nadnárodní úrovni nedostatky v oblasti dohledu a regulaci finančních trhů. Příčiny této krize spočívaly zejména v makroekonomických problémech. Hlavním faktorem finanční krize byl dostatek likvidity a nízké úrokové sazby, zesílení a zrychlení důsledků nadměrné likvidity bylo způsobeno finančními inovacemi. Dané období lze charakterizovat příznivými makroekonomickými podmínkami v podobě nízké míry inflace a nízkých úrokových sazeb. To však mělo za následek rychlý nárůst objemu úvěrů a hypoték. Na druhé straně takto nízké úrokové sazby v USA zapříčinily vznik tzv. realitní bubliny. Tento jev byl způsoben z důvodu rostoucí a nadhodnocené ceně nemovitosti, která byla způsobena zvýšenou poptávkou po nemovitostech. V tomto prostředí investoři začali hledat nové příležitosti a vyšší výnosy např. investováním do více rizikových finančních produktů. Tak se do nepříjemné situace dostala platební bilance zahraničního obchodu USA, kdy se začal projevovat odliv investic z USA. Z důvodu zamezit tomuto negativnímu jevu došlo k růstu úrokových sazeb, což vedlo ke špatné platební schopnosti spotřebitelů vůči jejich závazkům. Původní hypoteční krize tak vyústila v krizi likvidity a rozšířila se i na světové finanční trhy.¹⁰¹

Ačkoli krize vznikla v sektoru bankovníctví v USA, ani odvětví pojišťovnictví není zcela imunní před možným vznikem krizí. Již bylo uvedeno, v pozadí krize stála krize hypotečního trhu. V oblasti bankovníctví se obětí krize stala jedna z největších investičních bank, Lehman Brothers. V oblasti pojišťovnictví se finanční problémy týkaly americké pojišťovací skupiny – American International Group (dále jen AIG), která pojišťovala problémové úvěrové instrumenty a byla hlavním upisovatelem tzv. „credit-default swaps“¹⁰².

Na evropský pojistný trh měla finanční krize dopady zejména na hospodářské výsledky pojistitelů, které měly za následek stagnaci vývoje pojistného trhu. Dle Daňhela

---

¹⁰¹ EC. *The High level Group of Financial Supervision in the EU*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/finances/docs/de_larosiere_report_en.pdf.

¹⁰² Credit-default swaps (CDS) jsou úvěrové deriváty sloužící k přenosu úvěrového rizika z jednoho subjektu na druhý.

a Ducháčkové se krize v pojišťovnictví projevovala zejména jako důsledek dvou vlivů. Jednalo se o důsledek riskantnější strategie pojistitelů v konstrukci pojistných produktů, které zahrnovaly inovativní finanční produkty, a dále se jednalo o důsledek snížení hodnoty aktiv pojišťoven¹⁰³. Finanční krize dále otevřela nové otázky v souvislosti s výskytem systémového rizika a jeho důsledky pro regulaci pojišťovnictví. Systémové riziko lze charakterizovat jako riziko zhroucení finančního systému, jedná se o riziko přenosu potíží, kdy neschopnost jedné instituce dostát svým závazkům při jejich splatnosti způsobí, že i jiné instituce nebudou schopny dostát svým závazkům při jejich splatnosti.¹⁰⁴ Za relevantní definici systémového rizika lze také považovat definici zveřejněnou Mezinárodním měnovým fondem (International Monetary Fundy), tj.:*“Riziko narušení toku finančních služeb, které je způsobeno narušením celého nebo částí finančního systému a může mít závažné negativní důsledky pro reálnou ekonomiku.”*¹⁰⁵ Ve svém důsledku systémové riziko může způsobit problémy s likviditou a ohrozit tak stabilitu finančních trhů. V oblasti pojišťovnictví systémové riziko hrozí v případě velké angažovanosti komerčních pojišťoven v zajištění a soupojištění. I z tohoto důvodu je nezbytná role regulátora a dohledu nad finančním a tedy i pojistným trhem.

Novodobá finanční a ekonomická krize pomohla odhalit systémové nedostatky evropského rámce pro dohled, což vedlo k vytvoření expertní skupiny, vedené bývalým vedoucím zástupcem Mezinárodního měnového fondu Jacquesem de Larosièrem. Ta byla Komisí pověřena k tomu, aby identifikovala příčiny finanční krize, navrhla řešení k vyrovnání se s jejími důsledky s cílem vyhnout se anebo alespoň zmírnit budoucí finanční krizi. Výsledkem jejich činnosti je rozsáhlá, osmdesátistránková zpráva, která zpracovává příčiny krize, poukazuje na pochybení jednotlivých nejen účastníků finančního trhu, ale i dohledových institucí a následně navrhuje nápravná řešení. Za nejvýznamnější příčiny jsou dle **Larosièrovy skupiny** považovány především:

- makroekonomické problémy;

---

¹⁰³DAÑHEL, J., E. DUCHÁČKOVÁ. Obecné a zvláštní příčiny finanční krize a jejich důsledky pro regulaci jednotlivých segmentů finančních služeb. *Ekonomický časopis*, s. 17-30.

¹⁰⁴VÁVROVÁ, E. *Finanční řízení komerčních pojišťoven*. 2014, s. 63.

¹⁰⁵IMF. *Guidance to Assess the Systemic Importance of Financial Institutions, Markets and Instruments: Initial Considerations*. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/g20/pdf/100109.pdf>.

- nedostatky v řízení a hodnocení rizik, podceňování rizika likvidity;
- role ratingových agentur;
- selhání řízení a správy společností;
- selhání regulace, dohledu a krizového management;
- dynamika krize.¹⁰⁶

Zásadní **nedostatky** byly identifikovány v **oblasti v řízení a hodnocení rizik**, které vyplývaly zejména z důvodu nedostatku transparentnosti v důležitých segmentech finančního trhu, z nedostatečného a nerovnoměrného rozložení rizik a v podceňování rizika likvidity.

Jako další z příčin krize byla uvedena **nedostatečná věrohodnost výsledků hodnocení ze strany ratingových agentur** vyplývající jednak z nedostatku historických údajů a jednak z nedostatků v metodologii hodnocení.

Selhání řízení a správy společností bylo důsledkem nepochopení vlastností nových a vysoce komplexních finančních produktů a nedostatečného dohledu a kontroly nad riziky s nimi spojenými.

Selhání regulace, dohledu a krizového managementu vyplynulo z nedostatečného věnování pozornosti likviditě a naopak větší pozornosti na jednotlivou instituci místo na celé odvětví či finanční trhy jako celek.

Mezi nejvýznamnější závěry a doporučení Larosièrovy skupiny v oblasti regulace finančních služeb patřily níže tyto oblasti:

- nezbytná revize regulatorního rámce Basel II¹⁰⁷ z důvodu podcenění některých významných rizik (požadavek na navýšení povinné minimální hodnoty kapitálu bank, nový přístup k oceňování aktiv bankovních institucí, nutnost zavést přísnější normy pro řízení likvidity aj.)

---

¹⁰⁶ EC. *The High-level Group of Financial Supervision in the EU*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/finance/general-policy/docs/de_larosiere_report_en.pdf.

¹⁰⁷ Basel II (Basel Capital Accord) jsou pravidla regulace pro supervizi bank přijatá v roce 2004.

- přezkum a posílení regulace ratingových agentur ze strany Výboru evropských dozorových orgánů nad kapitálovým trhem;
- metody hodnocení aktiv na principu mark-to-market či jiných metod u rizikovějších aktiv;¹⁰⁸
- vytvoření integrovaného systému, který by dohlížel na aktivity finančního trhu.

V reakci na finanční krizi tak bylo důležité vyvodit poučení i pro oblast pojišťovnictví. Ve srovnání s bankami mají pojišťovny tendenci být citlivější na vývoj akciových trhů a naopak méně na likvidní a kreditní riziko. V úsilí o zlepšení regulace pojištění považovala Larosièrova zpráva za důležitý krok urychlené přijetí nové směrnice Solvency II, o které je pojednáno kapitole 3, a úlohu Výboru evropských dozorových orgánů nad pojišťovnami a zaměstnaneckými penzijními fondy, o němž je pojednáno v navazující subkapitole.

2.4 Institucionální uspořádání dohledu a regulace nad pojistným trhem

Za jednu z hlavních příčin světové finanční krize byla a je stále označována nedostatečná úroveň regulace a dohledu finančního trhu. Zde je důležité upozornit na zásadní odlišení regulace a dohledu¹⁰⁹ a nutnost jejich samostatného hodnocení a hledání vzájemných proporcí. Regulace je na jedné straně sjednocena prostřednictvím směrnic EU, kdežto dohled je v kompetenci jednotlivých členských zemí EU, tj. národní legislativy. Významným argumentem pro fungování dohledu na evropské úrovni je existence nadnárodních finančních skupin.¹¹⁰

Cílem této kapitoly je identifikovat úlohu dohledových institucí EU nad pojistným trhem v kontextu se změnami v jejich institucionálním uspořádání a zhodnotit současnou úroveň regulace a dohledu nad pojistným trhem na úrovni EU.

---

¹⁰⁸ Zásada mark-to-market je založena na principu oceňování porovnáním na aktuální tržní hodnotu.

¹⁰⁹ REVENDA, Z. *Centrální bankovníctví*. 2011.

¹¹⁰ BLÁHOVÁ, N. Změny regulačního a dohledového rámce finančních trhů v Evropské unii. *Český finanční a účetní časopis*. 2010.

Legislativně byl dohled koncipován postupně od roku 1973. První směrnicí, která ustanovila dozor na všechna pojišťná odvětví v každém členském státě, byla První směrnice Rady 73/239/EHS ze dne 24. července 1973 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přístupu k činnosti v přímém pojištění jiném než životním a jejího výkonu.

V současné době se stále více projevuje provázanost sektorů finančních trhů a odvětví finančních služeb jak na národní tak na nadnárodní úrovni. Z toho důvodu dochází k tlaku na harmonizaci přístupů dohledu nad celým finančním trhem. To se projevuje snahou o integraci regulatorních a dohledových institucí nebo posílením spolupráce a zlepšením koordinace mezi již existujícími institucemi.¹¹¹

2.4.1 Proces integrace v oblasti dohledu nad pojišťnými trhy

Ačkoli se prosazují tendence integrovat dohledové instituce, není s ohledem na specifické faktory jednotlivých členských zemí (ekonomické podmínky, politický a právní systém, rozdílný historický vývoj atd.) reálné vytvořit stejné institucionální uspořádání dohledu pro celou EU.

Institucionální uspořádání dohledu v jednotlivých členských státech se přizpůsobuje podmínkám daného státu. Tabulka 3 zachycuje varianty institucionálního uspořádání dohledu v členských zemích EU. Z uvedených údajů je zřejmá tendence k integraci dohledu nad finančními institucemi a finančními trhy. Z tabulky vyplývá:

- finanční dohled je integrován mimo centrální banku ve 13 zemích,
- finanční dohled je integrován v rámci centrální banky ve 3 zemích,
- v 9 zemích je uplatněn sektorový model dohledu,
- Francie a Nizozemsko uplatňují dvoupilířový model.

Lze vidět, že úplná integrace do centrální banky byla zavedena pouze ve třech zemích (Česká republika, Slovensko, Irsko), přičemž výhodu tohoto systému lze spatřovat

---

¹¹¹ VÁVROVÁ, E. *Finanční řízení komerčních pojišťoven*. 2014, s. 39.

v jednotnosti dohledu jednou jedinou institucí nad celým finančním trhem. Velmi často je v zemích EU zavedena úplná integrace do jiné jedné instituce, než je centrální banka.

Tabulka 3: Institucionální uspořádání dohledu v zemích EU

Členská země EU	Architektura dohledu	Dohled nad pojistným trhem
Belgie	Integrovaný dohled mimo centrální banku	Jeden orgán pro všechna odvětví
Bulharsko	Neúplná integrace dohledu (banky – centrální banka, ostatní – instituce mimo centrální banku)	Specializovaný orgán na oblast pojišťovnictví a oblast CP
Česká republika	Integrovaný dohled v rámci centrální banky	Centrální banka
Dánsko	Integrovaný dohled mimo centrální banku	Jeden orgán pro všechna odvětví
Estonsko	Integrovaný dohled mimo centrální banku	Jeden orgán pro všechna odvětví
Finsko	Integrovaný dohled mimo centrální banku	Jeden orgán pro všechna odvětví
Francie	Dvoupilířový model	Specializovaný orgán v oblasti pojišťovnictví
Chorvatsko	Sektorový model	Specializovaný orgán na oblast pojišťovnictví a oblast CP
Irsko	Integrovaný dohled v rámci centrální banky	Centrální banka
Itálie	Sektorový model	Specializovaný orgán v oblasti pojišťovnictví
Kypr	Sektorový model	Specializovaný orgán v oblasti pojišťovnictví
Litva	Sektorový model	Specializovaný orgán v oblasti pojišťovnictví
Lotyšsko	Integrovaný dohled mimo centrální banku	Jeden orgán pro všechna odvětví
Lucembursko	Integrovaný dohled mimo centrální banku	Specializovaný orgán v oblasti pojišťovnictví
Maďarsko	Integrovaný dohled mimo centrální banku	Jeden orgán pro všechna odvětví
Malta	Integrovaný dohled mimo centrální banku	Jeden orgán pro všechna odvětví
Německo	Integrovaný dohled mimo centrální banku	Jeden orgán pro všechna odvětví
Nizozemsko	Dvoupilířový model	Centrální banka, specializovaný orgán pro oblast CP
Polsko	Integrovaný dohled mimo centrální banku	Jeden orgán pro všechna odvětví
Portugalsko	Sektorový model	Specializovaný orgán v oblasti pojišťovnictví
Rumunsko	Sektorový model	Specializovaný orgán v oblasti pojišťovnictví
Rakousko	Integrovaný dohled mimo centrální banku	Jeden orgán pro všechna odvětví

Řecko	Sektorový model	Specializovaný orgán v oblasti pojišťovnictví
Slovensko	Integrovaný dohled v rámci centrální banky	Centrální banka
Slovinsko	Sektorový model	Specializovaný orgán v oblasti pojišťovnictví
Španělsko	Sektorový model	Specializovaný orgán v oblasti pojišťovnictví
Švédsko	Integrovaný dohled mimo centrální banku	Jeden orgán pro všechna odvětví
Velká Británie	Integrovaný dohled mimo centrální banku	Jeden orgán pro všechna odvětví

Zdroj: vlastní zpracování dle ČNB¹¹² a P. M. Liedtke, J. Monkiewicz¹¹³

Dohledové orgány nad pojistným trhem v jednotlivých členských zemích EU nejsou harmonizovány, ale dohled nad pojistným trhem je vykonáván odlišnými institucemi, např. centrální bankou, ministerstvy či specializovanými dohledovými institucemi pro oblast pojišťovnictví. Jednotlivé konkrétní orgány dohledu v pojišťovnictví v rámci EU jsou uvedeny v tabulce 4.

Tabulka 4: Dohledové instituce nad pojistným trhem v zemích EU

Členská země EU	Dohledová instituce pro oblast pojišťovnictví
Belgie	Banking, Finance and Insurance Commission (CBFA)
Bulharsko	Financial Supervision Commission (FSC)
Česká republika	Česká národní banka (ČNB)
Dánsko	Finanstilsynet
Estonsko	Finantsinpektsioon
Finsko	Vakuutusvalvonta
Francie	Autorité de Controle des Assurances et des Mutuelles (ACAM)
Chorvatsko	Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (HANFA)
Irsko	Irish Financial Services Regulatory Authority
Itálie	Instituto per la Vigilanza sulle Assicurazioni Private e di Interesse Collettivo (ISVAP)
Kypr	Insurance Companies Control Service (ICCS)
Litva	Insurance Supervisory Commission of the Republic of Lithuania
Lotyšsko	Financial and Capital Market Commission
Lucembursko	Commissariat aux Assurances

¹¹² ČNB. *Institucionální uspořádání finanční regulace a dohledu v Evropské unii a úloha bank Evropského systému centrálních bank ve finanční regulaci a dohledu*. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/ostatni_analyticke_publicace/download/fin_regulace_eu.pdf.

¹¹³ LIEDTKE, P. M., J. MONKIEWICZ. *The Future of Insurance Regulation and Supervision, A Global Perspective*. 2011.

Maďarsko	Pénzügyi Szervek Allami Felügyelete
Malta	Malta Financial Services Authority
Německo	Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht (BaFin)
Nizozemsko	De Nederlandsche Bank
Polsko	Komisja nadzoru finansowego
Portugalsko	Instituto de Seguros de Portugal
Rumunsko	Financzmarktaufsicht (FMA)
Rakousko	Insurance Supervisory Commission (CSA)
Řecko	Private Insurance Supervisory Committee (PISC)
Slovensko	Národní banka Slovenska
Slovinsko	Agencija za zavarovalni nadzor (AZN)
Španělsko	Dirección General de Seguros y Fondos de Pensiones Ministerio de Economía y Hacienda
Švédsko	Finansinspektionen (FI)
Velká Británie	Financial Services Authority (FSA)

Zdroj: E. VÁVROVÁ¹¹⁴

2.4.2 Principy nového institucionálního uspořádání dohledu pro EU

Původní úprava dohledu na evropské úrovni byla založena na spolupráci výborů druhé a třetí úrovně tzv. Lamfalussyho procesu. Současné uspořádání dohledových institucí nejen nad pojistným trhem ale i finančním trhem je výsledkem reformních kroků jako reakce na finanční krizi. Na základě zprávy de Larosièrovy skupiny došlo ke změně institucionálního uspořádání dohledu nad evropskými institucemi a trhy v zájmu posílit finanční stabilitu EU. Právní základ nového modelu dohledu (viz obrázek 7) představují Nařízení Evropského parlamentu a Rady o vytvoření nových evropských orgánů dohledu.¹¹⁵

¹¹⁴ VÁVROVÁ, E. *Finanční řízení komerčních pojišťoven*. 2014, s. 40.

¹¹⁵ Právní základ tvoří konkrétně: Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1092/2010 o makroobezřetnostním dohledu nad finančním systémem na úrovni Evropské unie a o zřízení Evropské rady pro systémová rizika; Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1093/2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro bankovníctví); Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1094/2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění); Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1095/2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy); Nařízení Rady (EU) č. 1096/2010 o pověření Evropské centrální banky zvláštními úkoly, které se týkají fungování Evropské rady pro systémová rizika.

Obrázek 7: Nové schéma dohledu nad finančními trhy v EU
 Zdroj: vlastní zpracování dle europa.eu¹¹⁶

V rámci reformních kroků došlo jednak k institucionálním změnám, jejichž výsledkem bylo nové uspořádání dohledu, a jednak k novému rozdělení pravomocí. Původní poradní orgány úrovně 3 Lamfalussyho procesu byly nahrazeny nově vytvořeným **Evropským systémem orgánů finančního dohledu** (European System of Financial Supervision, dále jen ESFS), založeným na dvou oblastech. První tvoří orgány mikroobezřetnostního dohledu a druhou oblast tvoří orgány makroobezřetnostního dohledu.¹¹⁷ Evropský systém orgánů finančního dohledu byl vytvořen jako decentralizovaný, vícevrstevný systém.¹¹⁸ Decentralizovaná povaha systému dohledu využívá národní regulatorní a dohledové orgány, které se starají o stabilitu finančního sektoru v členských státech. ESFS se skládá z nových Evropských orgánů pro dohled, které vznikly přeměnou předchozích výborů dohledových orgánů 3. úrovně Lamfalussyho procesu. Reformu dohledových orgánů jednotlivých sektorů finančního trhu znázorňuje tabulka 5.

¹¹⁶ EVROPSKÝ PARLAMENT. *Review of the New European System of Financial Supervision (ESFS)*. Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/507446/IPOL-ECON_ET\(2013\)507446_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/507446/IPOL-ECON_ET(2013)507446_EN.pdf).

¹¹⁷ HARLOW, C., R. RAWLINGS. *Process and Procedure in EU Administration*. 2014.

¹¹⁸ EVROPSKÝ PARLAMENT. *Evropský systém dohledu nad finančním trhem (ESFS)*. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/cs/FTU_3.2.5.pdf.

Tabulka 5: Orgány dohledu EU dle jednotlivých sektorů finančního trhu

	Bankovníctví	Pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní fondy	Kapitálový trh
Funkce regulátora	Evropský bankovní výbor (EBC)	Evropský výbor pro pojišťovny a zaměstnanecké penzijní fondy (EIOPC)	Evropský výbor pro cenné papíry (ESC)
Funkce supervizora	Výbor evropských orgánů bankovního dohledu (CEBS)	Výbor evropských dozorových orgánů nad pojišťovnami a zaměstnaneckými penzijními fondy (CEIOPS)	Výbor evropských dozorových orgánů nad kapitálovým trhem (CESR)
Nové orgány dohledu	Evropský orgán pro bankovníctví (EBA)	Evropský orgán pro pojišťovnictví a důchodové pojištění (EIOPA)	Evropský orgán pro cenné papíry (ESMA)

Zdroj: vlastní zpracování

Nově vytvořené orgány EBA, EIOPA a ESMA jsou orgány vyznačující se vlastní právní subjektivitou, jsou zastoupeny předsedou, jsou nezávislé a jednají v zájmu EU jako celku. Nové orgány dohledu přebraly veškeré dosavadní úkoly od předcházejících výborů a byla jim současně přidělena řada nových pravomocí.¹¹⁹

Novým orgánem dohledu pro oblast pojišťovnictví se stal **Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění**, který plní funkci dohledu na úrovni EU. Cílem orgánu EIOPA je podporovat sblížení dohledu a poskytování poradenství orgánům Unie především v oblasti regulace pojišťovnictví a zaměstnaneckého penzijního pojištění a dohledu mezi nimi. Hlavním rozhodovacím orgánem EIOPA je rada orgánů dohledu, jejichž členy jsou předseda, vedoucí představitelé vnitrostátních orgánů členských států odpovědných za dohled nad finančními institucemi, zástupce Komise, zástupce Evropské centrální banky, zástupce Evropské rady pro systémová rizika (dále jen ESRB) a zástupce každého ze dvou dalších evropských orgánů dohledu.¹²⁰ Ze široké škály úloh a pravomocí nového dohledového orgánu pro pojišťovnictví jsou v tabulce 6 uvedeny pouze základní úlohy a pravomoci.

Tabulka 6: Úlohy a pravomoci evropského orgánu dohledu EIOPA

Úlohy orgánu pro pojišťovnictví
Přispívat k vytváření vysoce kvalitních společných norem a postupů regulace a dohledu předkládáním stanovisek orgánům Unie a vypracováváním obecných pokynů a doporučení.

¹¹⁹ EVROPSKÝ PARLAMENT. *Evropský systém dohledu nad finančním trhem (ESFS)*. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/cs/FTU_3.2.5.pdf.

¹²⁰ ČNB. *EIOPA*. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/mezinarodni_aktiviti/eiopa.html.

Prispívat k jednotnému uplatňování právně závazných aktů Unie tím, že přispívá ke společné kultuře dohledu a zajišťuje účinnou a jednotnou úroveň regulace a dohledu.
Podněcovat a podporovat delegování úkolů a povinností mezi příslušnými orgány.
Úzce spolupracovat s ESRB.
Organizovat a provádět srovnávací hodnocení činností příslušných orgánů.
Sledovat a posuzovat tržní vývoj v oblasti své působnosti.
Provádět ekonomickou analýzu trhů.
Posilovat ochranu pojistníků, účastníků penzijních systémů a oprávněných osob.
Prispívat k jednotnému a soudržnému fungování kolegií orgánů dohledu.
Zveřejňovat a pravidelně aktualizovat informace související s touto oblastí činnosti s cílem zajistit pro veřejnost snadnou dostupnost informací.
Pravomoci orgánu pro pojišťovnictví
Vypracovávat návrhy regulačních a prováděcích technických norem.
Vydávat obecné pokyny a doporučení určená příslušným orgánům či finančním institucím s cílem zavést jednotné, účinné a efektivní postupy dohledu v rámci ESFS a zajistit společné, důsledné a jednotné uplatňování práva Unie.
Vydávat doporučení v konkrétních případech porušení práva Unie a provádět šetření údajného porušování nebo neuplatňování práva Unie.
Přijímat opatření v mimořádných situacích a rozhodovat spory mezi národními orgány dohledu.
Navazovat kontakty a uzavírat správní dohody s orgány dohledu, mezinárodními organizacemi a správními orgány třetích zemí.
Vydávat stanoviska pro Evropský parlament, Radu a Evropskou komisi ke všem otázkám souvisejícím s oblastí působnosti EIOPA.
Shromažďovat nezbytné informace týkající se finančních institucí.
Vypracovávat jednotné metodiky pro posuzování účinku charakteristik produktů a distribučních procesů na finanční pozici institucí a na ochranu spotřebitelů.
Zajistit centrálně přístupnou databázi registrovaných finančních institucí.

Zdroj: Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1094/2010¹²¹

Dohled na makrobezpečnostní úrovni vykonává **Evropská rada pro systémová rizika** jako nezávislá instituce, jejímž cílem je identifikovat systémová rizika a makroprudenční politiku s cílem zajistit stabilitu evropského finančního systému jako celku. V případě identifikace systémového rizika je ESRB oprávněna vydávat varování a doporučení pro nápravná opatření.¹²²

V návaznosti na reformu dohledu byla schválena směrnice č. 2010/78/EU, tzv. Omnibus I¹²³ jako změnová směrnice, která obsahovala změny sektorových směrnic v oblasti

¹²¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1094/2010, ze dne 24. listopadu 2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění), o změně rozhodnutí č. 716/2009/ES a o zrušení rozhodnutí Komise 2009/79/ES.

¹²² EUR-LEX. *Evropská rada pro systémová rizika*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=URISERV%3Aami0068>.

¹²³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2010/78/EU ze dne 24. listopadu 2010, kterou se mění směrnice 98/26/ES, 2002/87/ES, 2003/6/ES, 2003/41/ES, 2003/71/ES, 2004/39/ES, 2004/109/ES, 2005/60/ES, 2006/48/ES, 2006/49/ES a 2009/65/ES s ohledem na pravomoci Evropského orgánu dohledu
→ pokračování na další straně

finančního trhu souvisejících se vznikem nových orgánů dohledu a jejich pravomocí. V souvislosti se zřízením nového orgánu EIOPA byl v roce 2011 Komisí publikován návrh směrnice Omnibus II s cílem novelizovat směrnici Solvency II. Směrnice Omnibus II byla přijata dne 11. března 2014 s cílem dokončit nový rámec pro regulaci a dohled v pojišťovnictví. Hlavními cíli směrnice je zajistit harmonizaci pravidel aplikovaných v oblasti finančních trhů prostřednictvím návrhů technických norem a zjednodušit sdílení informací. Vedle toho je součástí směrnice balíček opatření k zajištění transparentnosti při zpracování pojistných produktů.¹²⁴

2.4.3 Zhodnocení výsledků reformy institucionálního uspořádání dohledu

Institucionální uspořádání regulace finančních služeb na evropské úrovni prošlo značným revolučním procesem a to nejen jako reakce na finanční krizi, ale zároveň jako výsledek Lisabonské smlouvy. Jejím cílem bylo reformovat instituce EU a její fungování, zároveň poskytuje EU právní rámec a nástroje pro řešení budoucích výzev a naplnění očekávání občanů.¹²⁵

V důsledku finanční krize se dramaticky změnil finanční dohled a rovněž právní nástroje, kterými členské státy mohou hájit své zájmy. Přesto je důležité si uvědomit, že ani přesnější a vylepšený regulatorní mechanismus v EU není schopný se zcela vyhnout možným budoucím krizím.¹²⁶ Zároveň nelze současné uspořádání evropského dohledu považovat za konečné řešení.¹²⁷ Na finančních trzích, které se neustále mění a jejich

---

(Evropského orgánu pro bankovníctví), Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění) a Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy)

¹²⁴ OPOJISTENI.CZ. *Evropský parlament schválil Omnibus II*. Dostupné z: <http://www.opojisteni.cz/ekonomika/dohled-nad-pojistnym-trhem/smernice-omnibus-ii-byla-schalena-evropskym-parlamentem>.

¹²⁵ MACHOVÁ, S. Je nezbytná reforma regulace finančního trhu EU? *Současná Evropa*.

¹²⁶ HENNESSY, A. Redesigning financial supervision in the EU (2009-2013). *Journal of European Public Policy*. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13501763.2013.853601>.

¹²⁷ MACHOVÁ, S. Budoucnost uspořádání dohledu nad finančním trhem Evropské unie. *Český finanční a účetní časopis*.

složitost a propojenost narůstá, platí základní princip pro efektivní dohled a tedy mít vždy vyčerpávající a aktuální informace.¹²⁸

Hlavní změnou v novém uspořádání dohledu nad finančními trhy v EU bylo systematické uspořádání dohledových orgánů. Nové schéma dohledu je obecně založeno na zásadě územní příslušnosti, kdy národní dohledové orgány vykonávají pravomoci na území příslušného státu a naopak činnost organizačních jednotek finančních institucí na území jiného státu je pod dohledem dohledové instituce přijímajícího státu.¹²⁹

V srpnu 2014 vydala Komise zprávu hodnotící fungování nového uspořádání dohledových institucí nad finančním trhem.¹³⁰ Na základě ní Komise považuje za úspěch následující:

- dostatečně široký rozsah mandátu evropských orgánů dohledu;
- přínos k větší harmonizaci právních předpisů a soudržnosti;
- zajištění souladu s globálním srovnáváním díky přítomnosti evropských orgánů dohledu v mezinárodních organizacích;
- přínos k monitorování vývoje na finančních trzích a testování odolnosti finančních institucí stejně jako finančního systému EU jako celku;
- zlepšování ochrany spotřebitele.

Naopak za oblasti vhodné ke zlepšení byly identifikovány:

- potřeba zajistit flexibilní termíny, které by poskytly evropským orgánům dohledu dostatek času na přípravu vysoce kvalitních návrhů právních norem;
- časový rámec pro reakce na veřejné konzultace a poradenství;
- kvalita analýzy nákladů a přínosů ze strany evropských orgánů dohledu;
- spolupráce a zapojení vnitrostátních orgánů dohledu v oblasti ochrany spotřebitele;

---

¹²⁸ MASCIANDARO, D., M. QUINTYN. *Regulating the regulators: The changing face of financial supervision architectures before and after the financial crisis*. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/237225057_Regulating_the_regulators_The_changing_face_of_financial_supervision_architectures_before_and_after_the_financial_crisis.

¹²⁹ JANOVEC, M. *Současná integrace dohledu na finančních trzích*. Dostupné z: <http://www.akjanovec.cz/Poradna/Clanky/Soucasna-integrace-dohledu-na-financnich-trzich>.

¹³⁰ EC. *Review of the European System of Financial Supervision (2013-2014)*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/finance/general-policy/committees/index_en.htm.

- opatření týkající se financování evropských orgánů dohledu včetně využití alternativních zdrojů financování.

V případě vyhodnocení reformy dohledu v kontextu s pojistnými trhy lze učinit následující závěry. Na jednu stranu lze konstatovat přínos v tom, že nový orgán dohledu pro pojišťovnictví získal pravomoci zajistit vysokou, účinnou a jednotnou úroveň regulace a dohledu. V souvislosti se snahou stanovit soubor jednotných pravidel dochází k větší harmonizaci v rámci jednotného evropského pojistného trhu. Na druhé straně se lze sledovat problematický aspekt v rozsáhlosti pravomocí, které nový evropský dohledový orgán pro oblast pojišťovnictví získal. Jako konkrétní příklad z výše uvedené tabulky 6 vyplývá pravomoc vydávat obecné pokyny a doporučení určené příslušným orgánům či finančním institucím. To může znamenat zásah do kompetencí národních orgánů dohledu i v případech, kdy se nebude jednat o mimořádnou situaci či rozhodování sporů.

Reforma institucionálního uspořádání evropského dohledu přinesla bezpochyby zlepšení a zkvalitnění systému dohledu na úrovni EU založeného na posílené spolupráci mezi národními orgány a centralizovanými orgány EU. To konkrétně spočívá v užší spolupráci národních orgánů dohledu a regulace a výměny informací mezi národními orgány dohledu. Lze předpokládat, že nové uspořádání evropského dohledu je lépe vybaveno na reakci možných finančních krizí, nelze však říci, že nový mechanismus bude zcela odolný vůči případným budoucím krizím. V kontextu s jednotným evropským pojistným trhem je důležité zmínit, že pro oblast pojišťovnictví neexistuje žádný podobný systém, jako je v oblasti bankovní unie, nad níž plní úlohu jednotného dohledu na nadnárodní úrovni Evropská centrální banka. Při vytváření jednotného pojistného trhu zůstala činnost dohledu v kompetenci národních orgánů dohledu a i přes absenci systému jednotného dohledu nad pojistným trhem byl zrovna evropský pojišťovací sektor finanční krizí zasažen méně než ostatní sektory finančního trhu.

2.5 Diskutované oblasti dohledových a regulatorních aktivit pojistných trhů

Problematika regulace a dohledu nad pojistnými trhy je stále velmi aktuální a diskutované téma. Vzhledem k tomu, že obecně na finančních trzích dochází k tržním selháním

či existenci asymetrie informací, je nezbytná určitá úroveň regulace vedoucí ke zmírnění těchto tržních selhání. Nejen z tohoto důvodu, ale i z důvodu specifického charakteru pojišťovací činnosti, je pak nezbytná přiměřená úroveň regulace pojišťovnictví. Co se týče legislativních změn, ze strany EU dochází jak ke zpřísnování regulace, tak k rozšiřování oblastí zájmu regulátorů. Rozsah regulace pojišťovnictví je značný a to způsobuje oprávněné obavy ze stran regulovaných subjektů.

S ohledem na globalizaci finančních trhů a rostoucí provázanost jednak finančních institucí a jednak finančních trhů dochází k prosazování nových přístupů k regulaci. V oblasti pojišťovnictví můžeme sledovat změny v přístupu k regulaci v souvislosti s výskytem nových typů rizik a inovativních produktů reagujících na tato rizika. Zároveň lze pozorovat tendence vedoucí ke zpřísnování regulace, což lze přisuzovat reakci na poslední finanční krizi. S rostoucím počtem institucí, které působí, resp. mají vliv na více rozdílných zemí či dokonce světadílů v případě nadnárodních institucí, nabývá stabilita finančních trhů, a tedy i pojistného trhu čím dál většího významu. V souvislosti s finanční a ekonomickou krizí začala v oblasti finančních služeb převládat harmonizace a začaly se prosazovat společné prvky regulace bank, pojišťoven a investičních společností. Trend ke společné regulaci lze spatřovat např. ve spojitosti s požadavky na kapitálovou vybavenost ve vazbě na rizika týkající se v podstatě všech zmíněných společností nebo ve spojitosti společné právní úpravy týkající se investičních produktů.^{131, 132} S ohledem na uvedené změny a vývojové tendence nabývá rozhodovací a legislativní proces EU na složitosti a dochází k tomu, že se regulační prostředí stává složitější. Složitost regulačního prostředí vyplývá i ze skutečnosti, že finanční sektor je velmi různorodý. To platí nejen z pohledu rozdílných obchodních modelů mezi segmenty, ale i z pohledu rozdílů v národních regulačních a kontrolních přístupech. To má za následek složitější a zdlouhavější procesy regulatorních návrhů. V průběhu reformy institucionálního uspořádání nového dohledu bylo velmi diskutabilní otázkou rozdělení kompetencí mezi nové evropské orgány dohledu a národní orgány dohledu. Jedná se o úkoly a pravomoci nových evropských orgánů dohledu, které

---

¹³¹ MESRŠMÍD, J. *Regulace pojišťovnictví v EU*. 2015, s. 31.

¹³² Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o sdělení klíčových informací týkajících se investičních produktů.

tak mohou omezovat činnosti národních orgánů dohledu. Národním orgánům dohledu zůstala pravomoc dohlížet na běžné fungování domácího pojistného trhu.

2.5.1 Složitost regulačního prostředí

Na evropském pojistném trhu existují specifické prvky, které v jiných částech světa nenajdeme. Za ojedinělý projekt lze považovat jednotný evropský pas, který se vyznačuje vlastními specifiky. V rámci tohoto pasu může být aplikováno právo zřizovat pobočky a právo na poskytování služeb. Je proto v zájmu každého státu na svém území zajistit pojišťovny finančně zdravé. Mezi zajištění finančního zdraví pojišťoven lze zařadit následující oblasti – tvorbu technických rezerv, solventnost a investice do finančního umístění. Evropská komise a Evropský parlament upravují zmíněné oblasti v právních předpisech platných na evropské úrovni a ty jsou dále transponovány do národních právních předpisů. To, že dochází ke změnám v oblasti regulačních politik, je výsledkem složitosti regulačního prostředí.¹³³

V oblasti regulace finančních služeb existuje mnoho dotčených orgánů. Na evropské úrovni na generování jednotlivých legislativních pravidel, která vytvářejí legislativní základ integrace finančních trhů, spolupracují instituce EU.¹³⁴ Hlavní instituce, které tvoří rozhodovací centrum systému EU, jsou Komise, Rada a Parlament. Tyto spolupracují na vytváření nových právních předpisů a jejich cílem je účinné provádění politik a právních předpisů tak, aby přinesly maximální užitek jednotlivcům a podnikům. Zmíněný institucionální „trojúhelník“ je podporován dalšími orgány – Evropskou radou, Evropským účetním dvorem a Evropským soudním dvorem.¹³⁵ Významná změna v systému finančního dohledu nastala po globální finanční krizi, kdy došlo k vytvoření nového systému dohledu. Nové nároky na dohled s sebou přinesly nové úkoly i pravomoci evropských dohledových orgánů (viz subkapitola 2.4.2) Uvedené evropské instituce tak svými rozhodnutími mohou ovlivňovat činnosti národních orgánů dohledu.

---

¹³³ MUŽÁKOVÁ, K., L. ŠTIBRÁNYIOVÁ. *Complexity of the Regulatory Environment of Financial Markets in the Eu Focusing on Insurance Market*. 2013.

¹³⁴ MUŽÁKOVÁ, K. EU Institution Cooperation at Legislative Making. *Spolupráce firem a vysokých škol v oblasti marketingu II*. 2008.

¹³⁵ EUROSOP. *Instituce EU*. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/76/sekce/instituce-eu/>.

Schéma v příloze B ukazuje na složitost vztahů mezi institucemi EU a je zřejmé, že složitost právního prostředí se zvyšuje spolu s rostoucím počtem institucí majících vliv na rozhodování. S rostoucím počtem institucí, které existují a svým rozhodnutím mají vliv na různé země, nebo dokonce kontinenty v případech mezinárodních institucí, nabývá stabilita finančních trhů a trhu pojistného na významu.¹³⁶

V celosvětovém měřítku existuje enormní počet institucí, které jsou aktivně zapojovány do procesu navrhování aktuálních a nadcházejících reforem regulačních reforem, které mají vliv na oblast pojišťovnictví. Mezinárodní instituce ovlivňují svým jednáním aktivity svých členů, které se svým členstvím zavazují implementovat závěry plynoucí z těchto jednání, a zároveň představují vyšší formu spolupráce. Po celém světě je mezi 350–400 subjekty, které se přímo podílejí na procesu navrhování regulace, a to nejsou zahrnuty subjekty, které mají nepřímý vliv.¹³⁷ Při takovém počtu institucí a složitosti regulačního prostředí, kdy některé záležitosti jsou řešeny na národní/nadnárodní/mezinárodní úrovni není dle názoru autorky možné zajistit jasný a transparentní proces rozhodování.

Vzhledem k tomu, že se regulatorní prostředí stává složitější, se zároveň stěžují kroky vedoucí ke splnění hlavních cílů regulace, tj. zajistit vyšší bezpečnost klientů a stability finančních trhů obecně.¹³⁸

2.5.2 Snahy EU o přenos pravomocí národních autorit na evropskou úroveň

Vzhledem k prokázané prohlubující se složitosti a snahám EU o zpřísnění regulatorních opatření tak vyvstává otázka, zda může regulace na evropské úrovni omezit pravomoci národních orgánů dohledu a nehrozí tak omezení schopnosti jednotlivých států ovlivnit např. dopady finanční krize. V reakci na finanční krizi můžeme pozorovat výrazné tendence EU směřující k centralizaci pravomocí na evropskou úroveň a k přenosu kompetencí od národních orgánů dohledu na evropské orgány dohledu.

---

¹³⁶ MUŽÁKOVÁ, K., L. ŠTIBRÁNYIOVÁ. *Complexity of the Regulatory Environment of Financial Markets in the Eu Focusing on Insurance Market*. 2013.

¹³⁷ P. M. LIEDTKE, J. MONKIEWICZ. *The Future of Insurance Regulation and Supervision: A Global Perspective*. 2011.

¹³⁸ MUŽÁKOVÁ, K., L. ŠTIBRÁNYIOVÁ. European Insurance Markets: Size and Trends in Regulatory Environment in the Context of Its Complexity. *Journal of Modern Accounting and Auditing*. 2014.

Spolu se zavedením nové architektury dohledu nad finančními trhy z roku 2011 došlo ke změnám v souvislosti s novými úkoly a pravomocemi nových orgánů ve vztahu k pojišťovnictví. Z pohledu možných dopadů na regulované subjekty v pojišťovnictví se jedná o pravomoci Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění a Evropské rady pro systémová rizika. ESRB však nemá přímé pravomoci ve vztahu k subjektům v pojišťovnictví, ale svá varování a doporučení v případě identifikace systémového rizika předává EU jako celku, evropským dohledovým orgánům nebo národním orgánům dohledu.¹³⁹

Nová nadnárodní instituce pro oblast pojišťovnictví se podílí na prosazování jednotné úrovně regulace a dohledu s cílem přispívat k lepšímu fungování finančního trhu, zajištění jeho integrity a účinnosti. EIOPA je právním nástupcem poradního Výboru orgánů dozoru nad pojišťovnictvím a zaměstnaneckým penzijním pojištěním, který však disponoval pravomocemi, které neměly závaznou povahu. EIOPA disponuje právní subjektivitou a je odpovědná pouze Parlamentu a Radě a na rozdíl od svého předchůdce získala nové pravomoci, které jsou uvedeny v rámci subkapitoly 2.4.2.

Z uvedeného je zřejmé, že svými rozhodnutími instituce ovlivňuje a do jisté míry omezuje národní dohledové orgány. V tomto konkrétním případě je platné Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 1094/2010 ze dne 24. listopadu 2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu¹⁴⁰, přičemž z povahy nařízení vyplývá přímý účinek. Dle článku 10 jsou orgánu pro pojišťovnictví svěřeny určité pravomoci v oblasti stávajících i nových finančních činností, přičemž má EIOPA možnost za podmínek stanovených v legislativních aktech EU nebo v případě vyhlášení tzv. mimořádné situace dočasně zakázat nebo omezit některé finanční činnosti. Článkem 81 je stanovena možnost posílení úlohy orgánu pro pojišťovnictví na základě přezkumu institucionálního uspořádání. Z důvodu vytvoření institutu přezkumu lze odhadovat další změny v uspořádání dohledu.

---

¹³⁹ EUR-LEX. *Evropská rada pro systémová rizika*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=URISERV%3Aami0068>.

¹⁴⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1094/2010 ze dne 24. listopadu 2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění) a o změně rozhodnutí č. 716/2009/ES a o zrušení rozhodnutí Komise 2009/79/ES.

Samotné vytvoření nových celoevropských dohledových orgánů EBA, ESMA a EIOPA znamenalo výraznou změnu v procesu upevnění evropské regulace a dohledu. Z již uvedeného je zřejmé, že tato reforma znamenala zásah do kompetencí národních orgánů dohledu. Ačkoli to na první pohled nemusí být zřejmé, můžeme spatřovat pomalý a nenápadný přesun pravomocí. Dle novely zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance: „ČNB je součástí Evropského systému dohledu nad finančními trhy a spolupracuje s Evropskou radou pro systémová rizika a evropskými orgány dohledu nad finančními trhy“¹⁴¹ Dle důvodové zprávy k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 6/1993 Sb., o ČNB pak vyplývá převážně zvýšení administrativní náročnosti (např. nové povinnosti v oblasti výkaznictví, sběru dat, sestavování a vedení statistik). ČNB je sice stále odpovědná za dění na pojistném trhu, ale na druhé straně přijímá nařízení ze strany orgánu EIOPA, což ji do jisté míry omezuje. Stanovisko ČNB k této situaci je negativní a spatřuje v postupném přesouvání pravomocí potenciální riziko. Centrální banka nepodporuje přenos pravomocí národních autorit na evropskou úroveň zejména z důvodu její odpovědnosti za finanční stabilitu v ČR.¹⁴²

V následujícím textu budou uvedeny argumenty pro a proti přenosu kompetencí na evropskou úroveň. Argumenty pro přenos kompetencí na evropskou úroveň podporuje možnost prohloubení spolupráce národních orgánů dohledu a vzájemné výměny informací. Dalším argumentem jsou situace, kdy jsou některá opatření účinnější, pokud se realizují ve velkém měřítku, a lepší pokrytí rizik na makro i mikro úrovni. Přenos kompetencí na nové evropské orgány dohledu však v sobě nese určitá rizika. Rizika lze spatřovat v několika oblastech, konkrétně v nesprávné míře rozdělení pravomocí a odpovědnosti mezi evropskou a národní úroveň, hrozbě omezení rozhodovacích pravomocí členských států či v nesouladu mezi centrem rozhodování a centrem odpovědnosti.¹⁴³ Další hrozbu lze spatřovat v konfliktech mezi evropskými orgány dohledu a národními orgány dohledu,

---

¹⁴¹ Zákon č. 227/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 6/1993 o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

¹⁴² ČNB. *Očekávaný vývoj evropské regulace a dopad na finanční trh: pohled ČNB*. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/Singer_20110608_klub_financnich_reditelu.pdf.

¹⁴³ JANOVEC, M. *Současná integrace dohledu na finančních trzích*. Dostupné z: <http://www.akjanovec.cz/Poradna/Clanky/Soucasna-integrace-dohledu-na-financnich-trzich>.

kteře se pravděpodobně mohou vyskytnout, a řešení těchto sporů by bylo problematické.¹⁴⁴ Přenos kompetencí dohledových orgánů na nadnárodní úroveň je navíc v rozporu s myšlenkou obsaženou v Larosierově zprávě, tzn., že dohled by měl být předmětem aktivit národních orgánů. Dalším argumentem pro zachování pravomoci na úrovni národních orgánů dohledu je i lepší znalost domácího trhu.

2.6 Shrnutí vlastních závěrů

Cílem této kapitoly bylo v první řadě vymezit jednotný evropský pojistný trh a jeho principy. Vytvoření jednotného pojistného trhu členských států EU probíhalo pozvolna prostřednictvím vymezování pravidel a principů jeho fungování pro životní a neživotní pojištění, jehož základ tvořily vždy tři generace směrnic. K vytvoření jednotného pojistného trhu EU výrazně přispělo zavedení principu tzv. jednotného pasu, na základě něhož byla zavedena svoboda usazování a volný pohyb služeb. Jedním z cílů bylo vytvoření efektivního a účinného právního prostředí, v rámci něhož bylo poskytovatelům pojišťovacích služeb umožněno poskytovat své služby na území celé EU. Na straně poptávky bylo cílem umožnit zákazníkům výběr z větší nabídky pojistných produktů a poskytnout zároveň rychlejší inovaci. Na straně nabídky bylo cílem zvýšit konkurenceschopnost, zlepšit diverzifikaci rizik a posílit postavení jednotného pojistného trhu EU na světových trzích.

Základními principy v rámci tzv. jednotného pasu jsou svoboda zakládání subjektů, svoboda poskytování služeb a volný pohyb kapitálu a to pro pojišťovací společnosti a pojišťovací zprostředkovatele a na druhé straně se jedná o princip práva zájemce o pojištění zakoupit si jej kdekoli v rámci EU. Dále se jedná o principy dohledu domovskou dohledovou institucí, princip dohledu nad solventností pojišťoven a princip jediného povolení pro zahájení a provozování činnosti. Za doplňující principy jednotného pojistného trhu lze považovat princip dostatečné kontroly pojistných produktů a způsobů jejich nabídky a princip dostatečných a srovnatelných informací o pojistném trhu.

---

¹⁴⁴ SPENDZHAROVA, A. *Regulating Banks in Central and Eastern Europe: Through Crisis and Boom*. 2014.

V souvislosti se vznikem jednotného pojistného trhu EU tak došlo jednak k vytvoření jednotného souboru pravidel pro posílení stability pojistného trhu a jednak ke sjednocení pravidel regulace a dohledu nad pojistným trhem v rámci členských států EU.

Již několika autory byl vysloven názor, že jednotná regulace finančního trhu není možná s ohledem na výrazné odlišnosti sektorů pojišťovnictví a bankovníctví. Přesto hlavní cíl regulace jednotlivých sektorů zůstává společný, tj. zajištění ochrany spotřebitele a systémové ochrany. V oblasti bankovníctví je kladen vyšší důraz na stabilitu systému a ochrana spotřebitele je považována za cíl od ní odvozený. V oblasti pojišťovnictví je však naopak ochrana pojištěnce vyzdvihována. Problematika regulace je a stále bude aktuální vzhledem k tomu, že pojistný trh je ovlivňován celou řadou faktorů (např. ekonomický vývoj, vývoj na finančních trzích, změny v charakteru pojistitelnosti rizik, výskyt nových rizik aj.) Potřeba regulace pojistného trhu je nezbytná nejen z charakteru pojišťovací služby, ale také z důvodu potřeby zajistit důvěryhodnost a stabilitu.

Z toho důvodu, že je pojišťovnictví nedílnou součástí sektoru finančních služeb, bylo na prostředí regulace nahlíženo v kontextu finančního trhu jako celku. Prostřednictvím jednotlivých legislativních aktů a dokumentů upravujících fungování finančních trhů byly deklarovány cíle, které se zaměřovaly především na dokončení jednotného trhu finančních služeb a zefektivnění pravidel dohledu nad finančním trhem. Poslední finanční krize z roku 2008 ukázala na nedostatky regulatorního systému finančního trhu EU a z hlediska jejího dopadu byla provedena významná institucionální reforma finančního trhu, v rámci níž byly vytvořeny nové evropské orgány dohledu. Tyto nové instituce disponují novými pravomocemi a aktivně působí v krizových situacích. V současnosti tak lze sledovat snahy, které vedou k centralizaci pravomocí na evropskou úroveň. Vystává otázka, zda nové uspořádání evropských orgánů dohledu či nové regulatorní iniciativy budou účinné v případě výskytu další finanční krize. Obvyklou a snad i logickou reakcí na situaci, kdy je ekonomika v krizi, bývá potřeba větší a přísnější regulace. To však nezaručuje, že další finanční krize nemůže nastat.

V rámci kapitoly byly rozebrány aktuálně diskutované oblasti regulatorních a dohledových aktivit pojistných trhů. Jedná se o rostoucí složitost regulačního prostředí a sílící tendence EK k postupnému přenosu pravomocí národních autorit na unijní úroveň.

Regulační prostředí se stává složitější spolu se zvýšenou mírou regulace a s novými regulatorními reformami, na kterých spolupracuje a jejichž výsledek ovlivňuje enormní počet institucí na národní/nadnárodní a mezinárodní úrovni. Jak se regulatorní prostředí stává složitější, tak se zároveň stěžují kroky ke splnění hlavních cílů regulace, a tedy zajištění vyšší bezpečnosti klientů a stability finančních trhů. Při takovém počtu institucí a složitosti regulačního prostředí, kdy některé záležitosti jsou řešeny na více úrovních, se autorka domnívá, že není možné zajistit jasný a transparentní proces rozhodování. Dle názoru autorky je zásadní správně nastavený regulatorní systém, který je založen na vzájemné spolupráci a ochotě všech zainteresovaných subjektů, tj. těch, kdo regulaci tvoří a vykonávají, a těch, kteří jsou regulováni. Pro správné fungování institucionálního rámce finančního trhu EU je pak nezbytné dodržování stanovených pravidel a způsobu dohledu. Autorka se nedomnívá, že by byla špatně nastavena pravidla a způsob dohledu, ale je důležitější dbát na jejich dodržování a správnou a důslednou aplikaci. V souvislosti s tímto autorka považuje za nezbytné aspekty jednak správný výklad pravidel regulace ze strany národních orgánů dohledu a jednak odpovídající personální zajištění. Problémovým oblastem v implementaci legislativních aktů EU do národních právních řádů bude věnován prostor v kapitole 4. Co se týče personálních zdrojů, autorka považuje za důležitý pečlivý výběr pracovníků, kteří by měli disponovat nejen odbornými znalostmi, ale i znalostmi z tržní praxe.

Problematika centralizace pravomocí na evropskou úroveň je rovněž velmi diskutovaným tématem zejména ze strany národních institucí. Postupný přenos pravomocí představuje omezení pravomocí národních institucí a lze předpokládat spíše nesouhlas s tímto návrhem ze strany členských států (viz názor ČNB¹⁴⁵). Zároveň by mohlo docházet k mezerám mezi orgány odpovědnými za dohled a mezi orgány aktivními při řešení problémů. Aby byla zachována rovnováha v dohledu, nemělo by docházet k oddělování pravomocí a odpovědnosti, resp. mělo by být nalezeno optimální rozdělení pravomocí mezi národní a nadnárodní instituce.

---

¹⁴⁵ ČNB. *Očekávaný vývoj evropské regulace a dopad na finanční trh: pohled ČNB*. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/Singer_20110608_klub_finančních_reditelu.pdf.

V návaznosti na výše uvedené lze formulovat odpověď na první a druhou výzkumnou otázku.

Otázka č. 1: „Jaké jsou základní principy jednotného pojistného trhu EU?“

Jednotný pojistný trh EU se postupně vytvářel od 70. let minulého století, přičemž cestu k jeho vytvoření lze vymezit pomocí tří etap harmonizace právní úpravy, kdy byly vyvářeny tři generace směrnic pro životní a neživotní pojištění v období let 1973–1992 za účelem prosazení základních svobod (svoboda zakládání subjektů, svoboda poskytování služeb a volný pohyb kapitálu). V první etapě se jednalo o zavedení svobody zakládání subjektů, v druhé etapě o zavedení svobody poskytování služeb a v třetí etapě o zavedení principu tzv. jedné licence. Realizace jednotného pojistného trhu byla podmíněna průběžným odstraňováním překážek, které bránily nebo omezovaly jeho vytvoření a fungování, a vytvořením komplexního systému umožňujícího výkon pojišťovací činnosti v rámci celé EU.

Nejdůležitějším principem jednotného pojistného trhu členských států EU je tzv. jednotný pas. Tento princip umožňuje pojišťovněm z EU, které mají řádné povolení provozovat pojišťovací činnost na území EU, poskytovat služby nebo zakládat pobočky na území jiných členských států EU a to pouze na základě oznamovací povinnosti vůči odpovídající dohledové instituci. V návaznosti na princip jednotného pasu je vhodné uvést princip jediného povolení pro zahájení a provozování pojišťovací nebo zajišťovací činnosti, který je založen na vzájemném uznávání vydaných povolení. Dále se jedná o odpovědnost národní instituce dohledu za sledování finančního zdraví pojišťovny včetně její solventnosti. Za účelem liberalizace pravidel pro investování části technických rezerv je uplatňován rovněž princip volného pohybu kapitálu. Za doplňující principy jednotného pojistného trhu lze považovat princip dostatečné kontroly pojistných produktů a způsobů jejich nabídky a princip dostatečných a srovnatelných informací o pojistném trhu.

Otázka č. 2: „Jaké jsou přístupy a tendence EU k regulaci pojistného trhu a jak ovlivňují český pojistný trh?“

Pojišťovnictví je velice regulovaný obor, přičemž nezbytnost regulace pojistného trhu vyplývá ze samotného charakteru pojišťovací služby. Ačkoli proběhlo několik diskusí ohledně vzniku jednotného regulátora, musí regulátoři respektovat odlišnosti a specifické

vlastnosti jednotlivých segmentů finančního trhu. Oblast pojišťovnictví je specifická tím, že v rámci pojistného vztahu vzniká časový nesoulad mezi přijetím pojistného a výplatou pojistného plnění, přičemž tak vzniká prostor pro působení negativních aspektů, které by mohly ovlivnit schopnost pojišťovny dostát svým závazkům. Současnými tendencemi ze strany EU v přístupu k regulaci pojistného trhu je jednak její zpřísnění a jednak rozšiřování oblastí zájmu regulátorů. Rozšiřování oblastí zájmu regulátorů je způsobeno v souvislosti s výskytem nových typů rizik a inovativních produktů reagujících na tato rizika. V důsledku finanční krize byly v posledních letech zesíleny požadavky na regulaci a dohled, což je obvyklou a logickou reakcí na situaci, kdy je ekonomika v krizi. Diskutovanou oblastí současných regulačních aktivit jsou sílící tendence EU směřující k centralizaci pravomocí na evropskou úroveň.

Regulace pojišťovnictví v ČR je realizována prostřednictvím instrumentů evropského pojišťovacího práva. Regulační aktivity EU nejsou vnímány jednoznačně ani národními regulátory (vč. ČNB) ani pojišťovnami samotnými. Konkrétně většinově nepodporují iniciativu přenosu pravomocí národních autorit na unijní úroveň. Nejenže by tak docházelo k omezení pravomocí národních orgánů, ale také by mohlo docházet k mezerám a nerovnováze mezi orgány odpovědnými za dohled a orgány aktivními při řešení problémů.

Za nejdůležitější kroky s ohledem na zmíněné přístupy a tendence EU k regulaci pojistného trhu autorka v dalším vývoji regulace a dohledu nad pojistným trhem považuje:

- Posílení spolupráce národních a nadnárodních orgánů dohledu (konzultace, posuzování dopadů, zpětná vazba).
- Zjednodušení a urychlení legislativního procesu EU (bez zbytečné byrokracie).
- Důraz na hodnocení dopadů regulace.

Naopak slabé stránky v oblasti regulace a dohledu nad pojistným trhem autorka spatřuje v:

- Rostoucí složitosti regulačního prostředí.
- Rozšiřování pravomocí evropských orgánů dohledu na úkor institucí národních.
- Nedostatečné analýze, zhodnocení přínosů a nákladů nových regulačních opatření.

3 Český pojistný trh a jeho změny v kontextu s implementací právních aktů EU

Jednotný pojistný trh EU, jehož účastníkem se české pojišťovnictví stalo se vstupem země do EU v roce 2004, se vyvíjel postupně, přičemž jeho vývoj byl doprovázen aplikací několika zmíněných směrnic upravujících oblast životního a neživotního pojištění. ČR se tak vstupem do EU stala součástí jednotného evropského trhu, ale ještě v rámci přístupových jednání bylo nezbytné do českého právního řádu implementovat právní akty EU. Aby mohlo české pojišťovnictví od 1. května 2004 fungovat v rámci jednotného pojistného trhu, bylo nutné ještě před přistoupením do EU splnit právní předpoklady a podmínky a vyhovět požadavkům na zapojení do jednotného pojistného trhu. Jak již bylo uvedeno, regulace pojistného trhu je nezbytná. Ačkoli rozhodující část evropské legislativy k pojišťovnictví je vytvářena na úrovni EU, přistoupením ČR do EU vznikla možnost spolupráce a zapojení se do procesu tvorby evropské legislativy prostřednictvím konzultací či připomínkování. Na úrovni ČR má funkci regulátora Ministerstvo financí ČR a dohledovou organizací je ČNB. V oblasti pojišťovnictví má významnou roli rovněž Česká asociace pojišťoven, která hájí zájmy pojistitelů v ČR.

Na změny českého pojistného trhu spojené s přistoupením k EU lze pohlížet z několika různých pohledů. Dle Ducháčkové¹⁴⁶ lze pozorovat jednak změny legislativního charakteru, změny z hlediska role komerčního pojištění, z hlediska přístupu obyvatelstva či z hlediska struktury pojistitelů a pojistných trhů.

V následujících podkapitolách budou zodpovězeny odpovědi na výzkumnou otázku č. 2: „Jaké nároky a změny přinesla implementace norem EU v oblasti pojišťovnictví do české zákonné úpravy?“ a výzkumnou otázku č. 3: „Jaké lze sledovat změny českého pojistného trhu v období po vstupu ČR do EU?“.

---

¹⁴⁶ DUCHÁČKOVÁ, E. *Vstup ČR do EU a pojistný trh ČR*. Dostupné z: www.vse.cz/polek/download.php?jn1=aop&pdf=243.pdf.

3.1 Změny legislativního charakteru

Zásadním úkolem v procesu harmonizace českého práva s legislativou EU bylo umožnit vstup zahraničních pojišťoven na český trh. Za účelem zajistit kompatibilitu české právní úpravy s právem EU byl pojistný trh v letech 2000–2004 v ČR upraven **zákonem č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů**. Tento zákon přinesl zásadní sblížení české a evropské právní úpravy pojišťovnictví. Vzhledem k nutnosti zahrnout do českého právního řádu směrnice EU o životním a neživotním pojištění, k nutnosti upravit obsah pojistné smlouvy a k potřebě posílit ochranu spotřebitele byla daná legislativa považována za nedostatečnou a úplná harmonizace s evropským právem tak tímto zákonem zabezpečena nebyla.¹⁴⁷

Tuzemské pojišťovny, které mají povolení provozovat pojišťovací činnost v ČR, mohou na základě svobody poskytovat služby nebo na základě založení pobočky působit i v dalších členských zemích EU a stejnou možností disponují zahraniční pojišťovny v souvislosti s provozováním jejich pojišťovací činnosti na území ČR. Do doby, než ČR vstoupila do EU, bylo možno provozovat pojišťovací činnost pouze na základě povolení od Ministerstva financí ČR.

Zde je důležité uvést, že ke změnám v pojistné právní úpravě nedošlo pouze v souvislosti se vstupem ČR do EU, ale třeba neopomíjet skutečnost, že pojistný trh musí reagovat na potřeby vyvíjejícího se pojistného trhu z národního a nadnárodního hlediska.¹⁴⁸

K postupnému přizpůsobování evropské legislativy a legislativy platné v ČR docházelo už od roku 2000. Prvotní fáze harmonizace pojistného práva byla dovršena počátkem roku 2004. S platností od 1. května 2004 byla přijata novela zákona o pojišťovnictví, která do české právní normy transponovala tzv. třetí generace směrnic ES o životním a neživotním pojištění. S platností od 1. ledna 2005 se jednalo o zákon o pojistné smlouvě a zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a s platností od 1. května 2004 novelizace zákona o pojištění odpovědnosti

---

¹⁴⁷ BÖHM, A. *Ekonomika a řízení pojišťoven v podmínkách po vstupu České republiky do Evropské unie*. 2004, s. 90.

¹⁴⁸ DUCHÁČKOVÁ, E. *Vstup ČR do EU a pojistný trh*. Dostupné z: www.vse.cz/polek/download.php?jnl=aop&pdf=243.pdf.

za škody z provozu vozidel. V průběhu roku 2005 probíhal legislativní proces týkající se přijetí zákona o sjednocení dohledu nad finančním trhem, jehož cílem bylo integrovat dohled do ČNB. Sjednocení dohledu nad finančním trhem bylo doprovázeno rekonstrukcí celé řady platných zákonů, o nichž je pojednáno v samostatné kapitole týkající se zákona č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem.

S ohledem na nutnost reagovat na nové směrnice EU v oblasti pojišťovnictví doznala česká právní úprava i v nadcházejících letech četných změn. Tvorba nové legislativy se rozšířila v roce 2008, kdy se největší pozornost soustředila na přípravu návrhu nového zákona o pojišťovnictví a občanského zákoníku v návaznosti na projekty Solvency II a Basel 2.

O vývoji českého pojistného trhu v kontextu s implementací právních aktů EU je pojednáno v následujících podkapitolách, přičemž jsou představeny nejvýznamnější změny a dopady na český pojistný trh.

3.1.1 Zákon o pojišťovnictví

V souvislosti s připojením ČR do jednotného pojistného trhu EU vyvstala potřeba novelizace zákona o pojišťovnictví. Novelou zákona č. 363/1999 byl **zákon č. 39/2004, Sb., o pojišťovnictví a změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví) ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony**. Prostřednictvím této novely byly do české právní normy transponovány tzv. třetí generace směrnic ES o životním a neživotním pojištění. Uvedený zákon upravuje v souladu s právem ES podmínky provozování pojišťovací a zajišťovací činnosti a státní dozor nad prokazováním pojišťovací a zajišťovací činnosti a penzijního připojištění. Tímto zákonem se nově řídí provozování pojišťovací činnosti na území ČR pojišťovnou se sídlem na území třetího členského státu EU a na území států Evropského hospodářského prostoru, dále provozování pojišťovací činnosti na území ČR pojišťovnou se sídlem na území třetího státu.

Zákonem byl zaveden tzv. jednotný pas, který umožňuje pojišťovnám a zajišťovnám provozovat svou činnost v kterémkoli členském státě na základě jedné licence vydané v domovském státě (svoboda zakládání, svoboda dočasného poskytování služeb). Zákon

vymezuje rovněž výkon státního dozoru v pojišťovnictví a výkon zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví. Přijetím zákona došlo k vymezení zcela nových pojmů, případů či subjektů (např. tuzemská pojišťovna, pojišťovna z jiného členského státu, pojišťovna z třetího státu aj.) Terminologie zákona o pojišťovnictví byla rozšířena o pojmy členský stát a jiný stát tvořící Evropský hospodářský prostor. Zákon zavádí povinnost pojišťovny mít vnitřní kontrolní systém, vymezuje životní a neživotní pojištění, upravuje mlčenlivost apod. S přijetím novely zákona došlo také k nahrazení podmínky „bezúhonnosti“ podmínkou „**důvěryhodnosti**“. Podmínka důvěryhodnosti je vymezena u fyzických a právnických osob zvlášť. Za důvěryhodnou fyzickou osobu je považována osoba, která za posledních 10 let nebyla pravomocně odsouzena pro trestný čin proti majetku, pro trestný čin hospodářský či jiný úmyslný trestný čin a která zároveň splňuje podmínky pro výkon funkce statutárního orgánu. Podmínka důvěryhodnosti právnických osob se vztahuje na všechny členy statutárního a dozorčího orgánu. Za důvěryhodnou právnickou osobu je považována osoba, která splňuje podmínku důvěryhodnosti dle definice uvedené u fyzických osob a nebylo jí odejmuto povolení k provozování pojišťovací nebo zajišťovací činnosti a nebyl na jejich majetek prohlášen konkurz. Zákonem byly rovněž stanoveny minimální limity výše základního kapitálu tuzemské pojišťovny pro provozování pojišťovací činnosti v odvětví životních a neživotních pojištění. Nově byla do zákona zakomponována **tvorba použití rezerv**, konkrétně se jedná o uvedení zásady tvorby technických rezerv v životním pojištění, a **výše pojistného**, která udává pojišťovnám povinnost při jejím stanovení brát ohled na reálné pojistně matematické předpoklady tak, aby byla zajištěna trvalá splnitelnost závazků pojišťovny.¹⁴⁹

Z důvodu potřeby důrazněji sladit právní úpravu českého pojistného sektoru s novými prvky evropského pojistného práva byl v roce 2009 vydán zcela nový zákon o pojišťovnictví, **zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví**. Tímto zákonem byla implementována směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/68/ES o zajištění a o změně směrnic Rady 73/239/EHS, 92/49/EHS i směrnic 98/78/ES a 2002/83/ES. Zákonem o pojišťovnictví byla výrazně zvýšena informační povinnost pojišťoven, informovanost klientů a jejich ochrana.

---

¹⁴⁹ Zákon č. 39/2004, Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví) ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

V současné době je stále diskutována novela zákona o pojišťovnictví, kterou dne 13. listopadu 2015 Poslanecká sněmovna neschválila. Nejenže novela zákona měla reagovat na zásadní změny provedené směrnicemi Solvency II a Omnibus II, ale obsahovala rovněž pozměňovací návrh na úpravu regulace provizí u produktu životního pojištění.¹⁵⁰ Důvodem nepřijetí novely zákona byly právě spory týkající se regulace provizí a z toho důvodu byla novela opětovně předložena v upravené podobě. Návrh novely zákona se opírá zejména o vyšší ochranu klientů tím, aby nedocházelo k praktikám přepojišťování pojistných smluv ze strany pojišťovacích zprostředkovatelů. Směrnice Solvency II a její dopady na český pojistný trh spolu se směrnicí Omnibus II budou představeny v samostatné podkapitole.

3.1.2 Zákon o pojistné smlouvě

V roce 2004 byl ve Sbírce zákonů ČR vydán **zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů** (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“), který obsahoval komplexní úpravu náležitostí pojistné smlouvy. Tento zákon upravoval vztahy účastníků pojištění, které vznikly na základě pojistné smlouvy. Pojistná smlouva byla uvedeným zákonem vymezena jako „*smlouva o finančních službách, ve které se pojistitel zavazuje v případě vzniku nahodilé události poskytnout ve sjednaném rozsahu plnění a pojistník se zavazuje platit pojistiteli pojistné*“.¹⁵¹

I když v právu ES neexistovala zvláštní směrnice zaměřená výhradně na harmonizaci pojistné smlouvy, byl obsah zákona o pojistné smlouvě plně v souladu s právními předpisy ES. Zákon měl sedm částí. První část upravovala pojem pojistná smlouva, uváděla náležitosti pojistné smlouvy a vymezovala základní pojmy, jako je např. pojistitel, pojistník, pojištěná osoba, oprávněná či obmyšlená osoba. Definovány byly dále pojmy pojistné nebezpečí, pojistné riziko, pojistný zájem, pojistná úplata, pojistné a další. Rovněž bylo vymezeno volné poskytování služeb v podobě provozování pojišťovací činnosti na území jiného členského státu EU nebo jiného státu, který tvoří Evropský hospodářský

---

¹⁵⁰ Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

¹⁵¹ Zákon č. 37/2004., o pojistné smlouvě.

prostor, než je členský stát sídla pojistitele. Součástí první části byly dále podmínky zániku soukromého pojištění a jeho možné způsoby, mezi které se řadí uplynutí doby, nezaplacení pojistného, dohodou, výpovědí, odstoupením a jiné důvody. Dále byly vymezeny pojmy škodové a obnosové pojištění, pojištění právní ochrany, pojištění odpovědnosti za škodu, pojištění osob, životní pojištění či úrazové pojištění. Zákon o pojistné smlouvě také upravoval podmínky soukromého pojištění sjednaného v rámci členských států, přičemž pojistná smlouva musela být uzavřena v souladu s právními předpisy členského státu, které se týkají daného pojištění.

V roce 2012 došlo k výrazné změně v souvislosti s novým **zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník** (dále jen NOZ), který představuje novou, moderní úpravu českého soukromého práva. Tímto zákonem došlo ke zrušení obsahové části dosavadního zákona o pojistné smlouvě. Nový občanský zákoník, který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2014, je pojat jako univerzální kodex, který výrazně zasáhl do pojišťovacího byznysu. Změny, k nimž dochází v souvislosti se zavedením NOZ souvisí především s definicí pojistné smlouvy, informační povinností, odškodněním poškozených a institutem pojistného zájmu.¹⁵²

Dle nového občanského zákoníku: *„Pojistnou smlouvou se pojistitel zavazuje vůči pojistníkovi poskytnout jemu nebo třetí osobě pojistné plnění, nastane-li nahodilá událost krytá pojištěním (pojistná událost), a pojistník se zavazuje zaplatit pojistiteli pojistné.“*¹⁵³ NOZ tedy definici upřesňuje o pojistnou událost – nahodilou událost krytou pojištěním. NOZ dále upravuje písemnou formu pojistné smlouvy. Ve smyslu nové úpravy však již nedodržení formy nebude mít za následek absolutní neplatnost smlouvy, navíc se od požadavku písemné formy bude možné dle NOZ odchýlit. V případě, že pojistná smlouva zakládá pojištění s pojistnou dobou kratší než 1 rok, tedy tzv. krátkodobé pojištění, např. pojištění cestovních výloh, písemná forma není zákonem vyžadována a pojistná smlouva může být uzavřena např. telefonicky.

---

¹⁵² KUBOVÁ, P., G. MACHALOVÁ a L. ŠTIBRÁNYIOVÁ. *Dopady legislativních změn EU na český pojistný trh*. 2014.

¹⁵³ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

3.1.3 Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí

Pojišťovací činnost je uskutečňována pomocí pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů. Podmínky podnikání, podmínky zahájení činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů jsou upraveny **zákonem č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí**.

Tento zákon zpracovává předpisy EU, konkrétně se tímto zákonem implementují:

- Směrnice Rady 92/49/EHS ze dne 18. června 1992 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přímého pojištění jiného než životního a o změně směrnic 73/239/EHS a 88/357/EHS (třetí směrnice o neživotním pojištění).
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/92/ES ze dne 9. prosince 2002 o zprostředkování pojištění.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/83/ES ze dne 5. listopadu 2002 o životním pojištění.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/65/ES ze dne 23. září 2002 o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku a o změně směrnice Rady 90/619/EHS a směrnic 97/7/ES a 98/27/ES, v platném znění.

Uvedený zákon upravuje:

- *nabízení pojištění a zprostředkování pojištění a zajištění,*
- *podmínky podnikání pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí,*
- *podmínky zahájení činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů na základě práva zřizovat pobočky (usazovat se) nebo svobody dočasně poskytovat služby,*
- *registr pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí (dále jen "registr") a*

- *výkon dohledu nad činností pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí.*¹⁵⁴

Zákonem je vymezen pojem „pojišťovací zprostředkovatel“, kterým může být právnická či fyzická osoba provozující za úplatu zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví. Zprostředkovatelskou činností v pojišťovnictví je chápána odborná činnost, jež spočívá v:

- předkládání návrhů na uzavření pojistných/zajišťovacích smluv;
- přípravných činností směřujících k uzavření pojistných/zajišťovacích smluv;
- uzavírání pojistných/zajišťovacích smluv jménem a na účet pojišťovny/zajišťovny;
- pomoci při správě pojištění a vyřizování nároků z pojistných/zajišťovacích smluv.

Pojišťovací zprostředkovatelé jsou dle zákona členěni podle stupně kvalifikace a svého postavení vůči pojišťovně následovně:

- vázaný pojišťovací zprostředkovatel;
- podřízený pojišťovací zprostředkovatel;
- pojišťovací agent;
- výhradní pojišťovací agent;
- pojišťovací makléř;
- pojišťovací zprostředkovatel s domovským členským státem jiným, než je ČR.

V souladu s podmínkami uvedenými v zákoně mohou pojišťovací zprostředkovatelé rovněž stejně jako pojistitelé působit volně v rámci EU, což přispívá k řádnému fungování volného trhu. Podmínkou pro provozování zprostředkovatelské činnosti je zápis do registru na základě žádosti, o němž rozhoduje ČNB, která zároveň vykonává dohled nad provozováním činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů. Dohled nad činností pojišťovacích zprostředkovatelů působících na území ČR s domovským členským státem jiným než je ČR, vykonává příslušný orgán dohledu domovského členského státu pojišťovacího zprostředkovatele v součinnosti s ČNB.

---

¹⁵⁴ Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí.

V zájmu souladu práva s předpisy EU je na úrovni ČR připravována novela zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích stejně jako na úrovni EU nová směrnice o pojišťovacích zprostředkovatelích (tzv. IMD 2). Cílem návrhu Komise je aktualizovat ochranu spotřebitele v odvětví pojišťovnictví tím, že dojde k vytvoření společných norem v rámci prodeje pojištění a zajištění řádného poradenství. Významnou změnou dle nové směrnice je povinnost informovat klienta o výši a způsobu výpočtu provize.¹⁵⁵

Novela zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích si klade za cíl zvýšit kvalitu distribuce v oblasti prodeje pojistných produktů. Návrh zákona obsahuje několik zásadních změn. Za prvé se jedná o fungování registrů, které by měly být flexibilní a měly by přinést lepší informování spotřebitele. Za druhé se jedná o změny v souvislosti s odbornou způsobilostí, kterou se rozumí získání všeobecných znalostí (tj. maturitní zkouška nebo doklad o dosažení vyššího vzdělání) a odborných znalostí (tj. odborná zkouška u akreditovaných institucí) a dovedností nezbytných pro provozování činnosti. Za další se jedná o posílení informační povinnosti distributorů a pojišťoven a o zesílení nároků na poskytování informací zákazníkovi před uzavřením smlouvy. Návrh zákona již byl schválen vládou a následně bude projednáván Poslaneckou sněmovnou.¹⁵⁶

3.1.4 Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla

Součástí prvotní fáze harmonizačního procesu bylo rovněž přijetí **zákona č. 47/2004 Sb.**, kterým se mění zákon č. 168/1999 Sb., **o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla)**, ve znění pozdějších předpisů, **zákon č. 586/1992 Sb.**, **o daních z příjmů**, ve znění pozdějších předpisů, **zákon č. 200/1990 Sb.**, **o přestupcích**, ve znění pozdějších předpisů, a **zákon č. 40/1964 Sb.**, **občanský zákoník**, ve znění pozdějších předpisů. Touto novelou došlo k zajištění souladu s právem ES, konkrétně

---

¹⁵⁵ EC. *Distribution of insurance products and after sale activities*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/finance/insurance/consumer/mediation/index_en.htm.

¹⁵⁶ Návrh zákona, který se mění zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona (zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

k implementaci Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/26/ES (tzv. čtvrtá motorová směrnice) o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a o změně směrnic Rady 73/239/EHS a 88/357/EHS. Jejím cílem je zajistit vyšší ochranu spotřebitelů na celém území Evropského hospodářského prostoru. Zákonem o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla došlo k navýšení limitů pojistného plnění, ke stanovení povinnosti pojišťoven určit škodního zástupce v každém členském státě Evropského hospodářského prostoru či k povinnosti pojistitele stanovit výši pojistného tak, aby byla zabezpečena trvalá splnitelnost závazků.¹⁵⁷

Od 15. ledna 2015 nabyla účinnosti novela zákona č. 354/2014, kterou byl upraven zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. Novelou byla zrušena povinnost hradit zákonný příspěvek nepojištěných do garančního fondu České kanceláře pojistitelů.¹⁵⁸

3.1.5 Zákon o sjednocení dohledu nad finančním trhem

Prostřednictvím zákona č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem došlo k významné změně dohledu nad finančním trhem a tedy konkrétně k integraci do ČNB. Dnem účinnosti zákona, tj. 1. dubna 2006, ČNB převzala pravomoci předchozích regulátorů jednotlivých segmentů finančního trhu. Předchozími regulátory byly Komise pro cenné papíry, Úřad dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění a Úřad pro dohled nad družstevními záložnami. Výkon bankovního dohledu ČNB touto změnou nebyl nijak dotčen.

---

¹⁵⁷ Zákon č. 47/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁸ Česká kancelář pojistitelů. *Výroční zpráva za rok 2014*. Dostupné z: <http://www.ckp.cz/onas/vyrocnizpravy/2014.pdf>.

V souvislosti s přijetím nového zákona došlo k rozsáhlé změně řady dalších zásadních zákonů. Jednalo se o např. o změny zákona o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR, změny zákona o Komisi pro cenné papíry, změny zákona o ČNB, změny zákona o penzijním připojištění se státním příspěvkem, změny zákona o spořitelních a úvěrních družstev, změny zákona o daních z příjmů, změny zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla či změny zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí atd.

Dle nové právní úpravy byl pojem „dozor“ nahrazen pojmem „dohled“, který ČNB vykonává nad celým finančním trhem. I když podstata dohledu je v jednotlivých sektorech finančního trhu jednotná, lze v nich nalézt určitá specifika, která mohou vést k rozdílnému postavení dohledu. Pro oblast pojišťovnictví se instituce dohledu zaměřuje na kontrolu dodržování regulace v pojišťovnictví a při zjištění jakýchkoli nedostatků je povinna provést nápravné opatření, které může vést až k odnětí povolení k činnosti anebo dokonce k zavedení nucené správy.¹⁵⁹

Mezi hlavní důvody pro integraci patří zvýšení přehlednosti systému regulace a dozoru, snížení nákladů, zjednodušení přenosu informací a dosažení vyšší provázanosti jednotlivých odvětví finančních služeb. Jako jeden integrovaný regulátor dokáže ČNB pružněji reagovat na změny, které jsou společné pro finanční trhy. K integraci dohledu se přistupuje i z důvodu zabezpečení stability a výkonnosti ekonomiky jako celku. Trend integrovaného dohledu je patrný i ze současného institucionálního uspořádání finanční regulace a dohledu v členských zemích EU (v 16 členských zemí je dohled integrován). Tento trend je zároveň podpořen sbližováním právních předpisů v rámci EU a principy jednotného evropského finančního trhu.¹⁶⁰

ČNB je instituce, která nepodléhá žádné jiné instituci, tzn. je nezávislá. Negativním jevem integrace dohledu do ČNB tak může být situace, kdy jedna stejná instituce provádí rozhodnutí, zároveň provádí kontrolu dodržování právních předpisů a zároveň navrhuje nápravná opatření v případě zjištění nedostatků. Za další negativum lze považovat oslabení

---

¹⁵⁹ Zákon č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem.

¹⁶⁰ ČNB. *Zpráva o finanční stabilitě 2009/2010*. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/FS_211009-2010/FS_2009-2010.pdf.

role Ministerstva financí, např. v souvislosti s uplatňováním práv ochrany spotřebitelů, ačkoli je stále tvůrcem primární legislativy na úrovni ČR na úrovni vlády. Dle článku 41 Ústavy ČR mohou návrhy zákonů podávat poslanci, Senát, vláda či zastupitelstvo vyššího územního samosprávného celku.¹⁶¹ Na unijní úrovni má právo legislativní iniciativy Komise. Na základě něho může Komise navrhnout přijetí nových právních aktů za účelem ochrany zájmů EU a jejich občanů a to pouze v případech, kdy není možné těchto cílů dosáhnout na národní úrovni.¹⁶²

ČNB jako dohledový orgán spolupracuje při vytváření jednotného evropského trhu finančních služeb tím, že se aktivně zapojuje do činností mezinárodních organizací a tím vzniká možnost ovlivňovat vytváření legislativy v oblasti regulace a dohledu. V rámci EU ČNB spolupracuje s evropskými institucemi dohledu za účelem zajištění efektivního výkonu dohledu a za účelem přibližování postupů dohledu.

3.1.6 Nová evropská legislativa v oblasti pojišťovnictví – antidiskriminační směrnice

Směrnice Rady 2004/113/ES¹⁶³ ze dne 13. prosince 2004 zavedla zásadu rovného zacházení s muži a ženami v oblasti přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování. Směrnice upravuje použití pojistně-matematických faktorů týkajících se pohlaví v oblasti pojišťovnictví a v dalších finančních službách. Dle článku 5, odstavce 2 bylo však členským státům povoleno uplatnit přiměřené rozdíly ve výši pojistného a pojistného plnění pojištěnců, pakliže je pohlaví určujícím faktorem při posuzování rizika. Do českého právního řádu bylo uvedené oprávnění promítnuto do zákona o pojišťovnictví č. 277/2009 (§ 57), kde bylo uvedeno: *„Pokud pojišťovna používá rozdílnost pohlaví jako určujícího faktoru při stanovení rozdílné výše pojistného a rozdílného výpočtu pojistného plnění, zabezpečí, že tyto rozdíly jsou založeny na přesných, pojistně matematických a statistických údajích a jsou přiměřené. Při stanovení rozdílné výše pojistného a rozdílného výpočtu*

---

¹⁶¹ Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

¹⁶² BLAHOŽ, J. V. BALAŠ, K. KLÍMA. *Srovnávací ústavní právo*. 2015, s. 470.

¹⁶³ Směrnice Rady 2004/113/ES ze dne 13. prosince 2004, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s muži a ženami v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování.

*pojistného plnění podle odstavce 1 pojišťovna vychází z veřejně dostupných údajů a z údajů získaných z vlastní provozované pojišťovací činnosti nebo ze statistik společně vytvářených pojišťovnami. Nejsou-li k dispozici veřejně dostupné údaje včetně statistik společně vytvářených pojišťovnami, pojišťovna uveřejňuje a pravidelně aktualizuje vlastní statistické údaje, ze kterých vychází při stanovení rozdílné výše pojistného a rozdílného výpočtu pojistného plnění, a to způsobem umožňujícím dálkový přístup.*¹⁶⁴

Na základě rozhodnutí Evropského soudního dvora přijala Evropská komise dne 22. prosince 2011 pokyny, které upravují rovné zacházení s ženami a muži při stanovování výše pojistného. Dle Soudního dvora jsou totiž různé výše pojistného pro muže a ženy diskriminační na základě pohlaví. Termín pro implementaci byl stanoven na 21. prosince 2012, tzn., že pojišťovny měly rok na přípravu.¹⁶⁵

Uvedený článek 5 byl následně napaden belgickou skupinou spotřebitelů Test-Achats, což přimělo Evropský dvůr k novému rozhodnutí. V březnu 2011 Soudní dvůr prohlásil, že uvedená výjimka, která umožňovala členským státům zachovat rozdíly ve výši pojistného a pojistného plnění u jednotlivých pojištěnců, je od termínu 21. prosince 2012 neplatná.¹⁶⁶

Českými pojišťovnami bylo do uvedeného termínu pohlaví používáno jako rozhodující faktor při výpočtu pojistného. V reakci na záležitost Test-Achats byla v oblasti soukromého pojištění upravena legislativa takovým způsobem, že všechny nově uzavřené smlouvy po 21. prosinci 2012 musí dodržovat zásadu jednotného přístupu. Zákon o pojišťovnictví byl v souvislosti se zrušením výjimky ze zásady rovného zacházení v právu EU doplněn v § 56 o odstavec 4, který zní: „*Při určení výše pojistného a pro výpočet pojistného plnění je zakázáno použít hledisko odporující zásadě rovného zacházení. Tím není dotčeno použití pojistně matematických metod zohledňujících hledisko pohlaví pro hodnocení pojistného rizika, jejichž účelem je zabezpečení splnitelnosti závazků z provozovaného pojištění nebo zajištění, pokud to nevede k rozlišování výše*

---

¹⁶⁴ Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví. Znění platné do 1. ledna 2010.

¹⁶⁵ EC. Evropská komise vydává pro odvětví pojišťovnictví v EU pokyny, jež zajistí rovné zacházení s ženami a muži při stanovování výše pojistného. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-1581_cs.htm.

¹⁶⁶ Tamtéž.

pojistného a pojistného plnění podle pohlaví na individuální úrovni. Stejně tak není dotčeno použití věku nebo zdravotního stavu jako určujícího faktoru při stanovení výše pojistného a pro výpočet pojistného plnění u pojištění těch pojistných nebezpečí, u kterých je hodnocení pojistného rizika založeno na příslušných a přesných pojistně matematických a statistických údajích a je-li rozdíl ve výši pojistného či pojistného plnění přiměřený.“¹⁶⁷

Na úrovni ČR plní dohledovou funkci v této oblasti rovněž ČNB. Ta je zodpovědná za zajištění, aby ve všech nových smlouvách uzavřených nejpozději po 21. prosinci 2012 nevedlo použití pohlaví k rozdílům ve výši pojistného a v pojistném plnění.

Cílem směrnice bylo zamezit diskriminaci na základě pohlaví, což je plně v souladu se základními lidskými právy, tedy nebyť diskriminován. Na druhé straně lze vidět velmi jasné rozdíly mezi pohlavími, které dokládají např. úmrtnostní tabulky, dopravní statistiky či zdravotní statistiky. Údaje, týkající se dopravních statistik (např. počet nehod způsobených muži a ženami), naděje dožití při narození mužů a žen a zdravotní statistiky (např. počet úrazů), uvádí příloha C. Výsledky jsou jednoznačné, a tedy že ženy se dožívají delšího věku života v průměru cca o 5 let. Dle dopravních statistik např. vyplývá, že ženy zaviní daleko méně dopravních nehod (např. v roce 2012 byl podíl nehod zaviněných ženami 21,8 %). Dokonce i statistiky pracovních úrazů dokazují, že výskyt pracovních úrazů je jednoznačně vyšší u mužů. Z uvedených poznatků tak vyplývá, že dle pohlaví zastupují rizikovější skupinu muži, tzn., že pohlaví hraje roli při zohlednění rizikovosti každého klienta. V případě aplikace antidiskriminační směrnice je však tento základní princip pojištění ve své podstatě popírán.

3.1.7 Nová evropská legislativa v oblasti pojišťovnictví – Solvency II

Zásadními mezníky v oblasti regulace bylo zavedení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/13/ES (dále jen Solvency I) a v současné době často diskutovaná směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (dále jen Solvency II). O reformě regulace evropského

---

¹⁶⁷ Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví.

pojišťovnictví se diskutuje již od roku 2000, přičemž v čele této diskuse vystupuje Evropská komise. Potřeba nových regulačních opatření vyvstává nejen s ohledem na finanční a ekonomickou krizi, ale také s ohledem na zastaralost stávajících předpisů, jejichž vznik lze v oblasti pojišťovnictví datovat zejména do poslední třetiny 20. století.

Pojišťovnictví je odvětví, které musí reagovat na aktuální podmínky na finančních trzích. Pojistné trhy se neustále vyvíjejí v závislosti na měnících se ekonomických podmínkách či v závislosti na změnách charakteru a pojistitelnosti rizik. Z tohoto důvodu jsou pojišťovny a zajišťovny nuceny přehodnocovat pojistitelnost rizik a zároveň se v důsledku integrace a rychlého rozvoje začala projevovat nedostatečnost dosavadního regulačního projektu Solvency I. Ten ve svých počátcích představoval značný pokrok. S ohledem na současné propojování finančních služeb se v Solvency I začaly projevovat značné nedostatky, které byly spatřovány zejména v pojetí kapitálových požadavků a faktu, že byla solventnost sledována s ohledem na stranu pasiv a rozvahy a nezohledňovala stranu aktiv. Kapitálové požadavky nebyly založeny na rizikovém profilu, protože nebyly brány v úvahu rizika pojišťovny, ale jednalo se pouze o jejich výpočet založený na velikosti portfolií, nebyla zohledňována další významná rizika (např. operační, právní atd.).¹⁶⁸ Z důvodu těchto nedostatků se přistoupilo k novému režimu Solvency II.

Směrnice č. 2009/138/ES je založena na principu tří pilířů¹⁶⁹:

- Pilíř I definuje minimální požadavky na kapitál. Konkrétně se jedná o solventnostní kapitálový požadavek (SCR) a minimální kapitálový požadavek (MCR).
- Pilíř II rozvíjí požadavky na kvalitativní aspekt řízení rizik. V rámci druhého pilíře je požadováno, aby pojistitelé vlastnili vhodné kontrolní mechanismy a systémy řízení rizik. Součástí požadavků je zároveň informování o těchto používaných systémech vůči orgánu dohledu.
- Pilíř III je založen na předpokladu zveřejňování a transparentnosti informací.

Níže uvedená tabulka 7 poukazuje na rozdíly mezi projekty Solvency I a Solvency II.

---

¹⁶⁸ BÖHM, A., K. MUŽÁKOVÁ. *Pojišťovnictví a regulace finančních trhů*. 2010, s. 121-122.

¹⁶⁹ DUCHÁČKOVÁ, E; DAŇHEL, J. a kol. *Pojistné trhy. Změny v postavení pojišťovnictví v globální éře*. 2012.

Tabulka 7: Rozdíly mezi Solvency I a Solvency II

Kritérium	Solvency I	Solvency II
Platnost od:	2002	2016
Zaměření regulace:	Zaměřeno zvláště na životní a neživotní pojišťovny.	Zaměřeno na všechna pojistná odvětví.
Struktura:	Zaměření na solventnost.	Zaměření na solventnost, řízení rizik a dohled, informační povinnost (princip tři pilířů)
Solventnostní požadavky:	Porovnání skutečné míry solventnosti s minimální mírou solventnosti a garančním fondem. ¹⁷⁰ Jsou stanoveny přírážky na solventnost u neživotního pojištění 16–18 %, u životního pojištění v případě zaručené anuity 4 % a v případě nezaručené anuity 1 %.	Minimální kapitálové požadavky: výpočet solventnostního kapitálového požadavku a minimální výše regulatorního kapitálu.
Rizikový profil pojišťoven:	Při výpočtu kapitálového požadavku nezohledňuje.	Při výpočtu kapitálového požadavku zohledňuje
Řízení rizik:	Nerozlišuje mezi rizikovými třídami, nezahrnuje rizika ALM ¹⁷¹ . Zároveň není brán ohled na významná rizika (např. operační)	Zahrnuje rizika ALM. Jsou vymezena jednotlivá rizika (upisovací, tržní, úvěrové, operační, riziko likvidity či riziko koncentrace)
Diverzifikace rizik:	NE	ANO
Bilanční přístup:	Ne = zahrnuje pouze stranu pasiv.	ANO = zahrnuje aktiva i pasiva bilance.

Zdroj: vlastní zpracování¹⁷²

Böhm a K. Mužáková považují „přijetí celého konceptu Solvency II jako závazného předpisu za překročení oné neviditelné hranice mezi tvorbou jednotného pojistného trhu na bázi harmonizace vnitrostátních norem a tvorbou dirigisticky, orgány EU regulovaného systému chování subjektů tohoto trhu.“¹⁷³

Za účelem průběžného hodnocení dopadů směrnice a otestování připravenosti pojišťoven členských států byly výborem CEIOPS průběžně vypracovávány kvantitativní dopadové studie QIS. Pro pojišťovny nebyla účast povinná, přesto se i české pojišťovny zúčastnily

¹⁷⁰ Výše minimálního garančního fondu v ČR je 90 mil. Kč.

¹⁷¹ ALM (Asset-liability matching) se řadí mezi největší rizika, kterým jsou pojišťovny a do určité míry i zajišťovny vystavovány. ALM rizika vznikají v případě, že není zajištěna adekvátní struktura aktiv vzhledem k pasivům, tzn. pojišťovna nemá v souladu finanční umístění s nároky na výplatu pojistných plnění.

¹⁷² ŠTIBRÁNYIOVÁ, L. A. KOBÍK VALIHOROVÁ, I. ŠÍŘOVÁ. *Weaknesses of the Current Regulatory Frameworks of the EU Integrated Financial Market*. 2013.

¹⁷³ BÖHM, A., K. MUŽÁKOVÁ. *The Paradigm of Regulation of Financial Markets and its Criticism*. 2013.

a mohly tak vyjádřit svůj názor na připravovanou směrnici. Celkový počet evropských a tuzemských pojišťoven, které se zúčastnily jednotlivých studií, je uveden v tabulce 8.

Tabulka 8: Účast pojišťoven v QIS

Pořadí kvantitativní dopadové studie	Účast evropských pojišťoven	Účast českých pojišťoven
QIS 1 (10–12/2005)	312 evropských pojišťoven	žádná pojišťovna
QIS 2 (5–7/2006)	514 evropských pojišťoven	2 české pojišťovny
QIS 3 (4–6/2007)	1 027 evropských pojišťoven	12 českých pojišťoven
QIS 4 (4–6/2008)	1 412 evropských pojišťoven	14 českých pojišťoven
QIS 5 (8–11/2010)	přes 2 000 evropských pojišťoven	23 českých pojišťoven

Zdroj: vlastní zpracování dle jednotlivých kvantitativních studií

První kvantitativní studie se zaměřovala na testování úrovně obezřetnosti pojistně-technických rezerv, v této první fázi testování se však žádná česká pojišťovna nezúčastnila. Druhá kvantitativní studie zkoumala dopad na pojišťovny případným přeformulováním hodnoty pasiv a aktiv v rámci Solvency II stejně jako možných metod výpočtů kapitálových požadavků – MCR a SCR. Třetí kvantitativní dopadová studie¹⁷⁴ byla zaměřena především na finální kalibraci standardního vzorce pro výpočet uvedených kapitálových požadavků a na používání různých forem vlastních zdrojů. Dle výsledků by všechny zúčastněné tuzemské pojišťovny splňovaly kapitálový požadavek MCR a kapitálový požadavek SCR byl až na jednu výjimku u všech pojišťoven vyšší než současná požadovaná míra solventnosti. Z toho plyne, že pojišťovny na území ČR nevykazovaly problémy se solventností. Co se týče vlastních zdrojů, výsledky ukázaly, že české pojišťovny využívají pouze vlastní kapitál patřící do Tier 1.¹⁷⁵ Čtvrtá kvantitativní studie¹⁷⁶ byla zaměřena na otestování navržených zjednodušených a aproximativních výpočtů (např. pro technické rezervy pojišťoven, kapitálové požadavky). Dle výsledků se mezi českými pojišťovnami nevyskytla žádná, která by nesplňovala kapitálové požadavky. V rámci čtvrté studie byla opět pozornost věnována vlastním zdrojům, přičemž

¹⁷⁴ JUSTOVÁ, I., KOTAŠKA, M. Vyhodnocení výsledků třetího kola kvantitativní dopadové studie (QIS3) za český pojistný trh. *Pojistný obzor*. 2007.

¹⁷⁵ Tier 1 je část kapitálu představující součet splaceného základního kapitálu zapsaného v obchodním rejstříku, splacené emisní ážio, povinné rezervní fondy, ostatní rezervní fondy ze zisku, nerozdělený zisk z předchozích období po zdanění, zisk ve schvalovacím řízení snížený o předpokládané dividendy, zisk běžného období snížený o předpokládané dividendy a snížený o odečitatelné položky.

¹⁷⁶ JUSTOVÁ, I., I. KOTAŠKA. Studie QIS počtvrté: vyhodnocení výsledků. *Pojistný obzor*. 2008.

opět byla povětšinou vykázána většina vlastních zdrojů z Tier 1 (zejména základní kapitál, nerozdělené riziky a rozdíly dle přecenění). Co se týče testování zjednodušených výpočtů, byly tyto výpočty nejčastěji použity u tržního rizika a životního upisovacího rizika. Dle poslední kvantitativní studie¹⁷⁷, kdy se průzkumu zúčastnilo 18 pojišťoven, vyplynulo, že české pojišťovny drží několikanásobně více kapitálu oproti minimálnímu požadavku v režimu Solvency II, tzn., mají dostatečné zdroje na plnění závazků vůči klientům. Hlavním zaměřením poslední kvantitativní dopadové studie bylo ověřit změnu výpočtu kapitálového požadavku a kalibrace standardního vzorce pro jeho výpočet, dále také zcela nový přístup k výpočtu katastrofických rizik. Výše potenciálních nákladů na české pojišťovny však dle dopadových studií nejsou zřejmé.

Na základě závěrů jednotlivých kvantitativních dopadových studií lze shrnout, že výsledky českých pojišťoven se nijak nevymykají od evropského průměru a nevznikl tak žádný důvod k přizpůsobení dílčích výpočtů českému pojistnému trhu. Obecně za nedostatky kvantitativních studií české pojišťovny označily nedostupnost dat v požadované struktuře (zejména co se týče výpočtu technických rezerv podle jednotlivých odvětví) a nejednoznačnost obecných definic, které si každý účastník mohl vyložit dle svého subjektivního uvážení. Dále bylo obtížné zařadit produkty do navržených kategorií (např. produkty kryjící zdravotní rizika). Pojišťovny rovněž vyjádřily nespokojenost s časovou náročností studií a přílišnou složitostí navrhovaných výpočtů (např. výpočet rizika selhání protistrany, účetní rizikové přírážky v technických rezervách).

V souvislosti s QIS5 vyslovila evropská federace pojišťoven a zajišťoven pochybnosti nad návrhem implementačních opatření a s tím související potřebu dalších významných úprav v návrhu prováděcích opatření. Potvrdilo se, že projekt Solvency II je velmi citlivý na volatilitu trhu a to je třeba řešit.¹⁷⁸ Největší nedostatky byly vysloveny v oblasti komplexity výpočtů, procesů a přílišné zátěže zejména pro malé a střední pojišťovny. Dále se jednalo o nedostatek odborného a vyškoleného personálu a časovou tíseň.

---

¹⁷⁷ JUSTOVÁ, I., M. KOTAŠKA. QIS5: Výsledky českých pojišťoven se nevymykají z evropského průměru. *Pojistný obzor*. 2011.

¹⁷⁸ CEA. *Important adjustments still needed to EU's new Solvency II regime*. Dostupné z <http://www.insuranceeurope.eu/uploads/Modules/Newsroom/110203-cea-statement-on-qis-5-results.pdf>.

Podle nejnovějšího průzkumu společnosti Ernst & Young je téměř 80 % evropských pojišťoven připraveno na požadavky nového regulačního rámce. Nejlépe jsou pojišťovny připraveny v oblasti výpočtu finančních a kapitálových požadavků (tj. první pilíř), v oblasti systému řízení rizik a jejich vyhodnocování (tj. druhý pilíř). Největší slabiny pojišťovny sledávají v oblasti reportingových požadavků (tj. třetí pilíř).¹⁷⁹

Jak bylo uvedeno, v průběhu kvantitativních dopadových studií byly vysloveny pochybnosti nad návrhem implementačního opatření v podobě Solvency II, což vedlo k neustálým odkladům termínu implementace. Prvním předpokládaným termínem, kdy Solvency II měla nahradit stávající směrnici, bylo do listopadu 2012, tento termín se však posunul nejprve na počátek roku 2013 a poté dokonce na počátek roku 2014. Ani v jednom z uvedených termínů implementace nebyla úspěšně zavedena, což začalo vyvolávat nemalé obavy u evropských pojistitelů. Oddalování termínu implementace bylo způsobeno nejednotnými názory mezi členskými státy na finální podobu směrnice. V průběhu roku 2014 došlo k významnému posunu směrem k zavedení nové regulace. Bylo dosaženo dohody na jejím konečném znění a bylo vydáno finální znění obecných pokynů pro přípravnou fázi. Oficiálním termínem pro zavedení Solvency II je v současné době 1. ledna 2016. Hlavním předpokladem k zavedení Solvency II bylo schválení směrnice Omnibus II dne 11. března 2014 (Directive 2014/51/EU of the European Parliament and of the Council), která upravuje původní směrnici schválenou Parlamentem v roce 2009. Prostřednictvím směrnice Omnibus II bylo přijato několik zásadních změn. Jednalo se o sjednocení postupů v rámci legislativy finančního trhu s přijetím Lisabonské smlouvy a s novým institucionálním uspořádáním evropských orgánů dohledu. Dle slov bývalého evropského komisaře pro vnitřní trh a služby Barniera: „*Evropský parlament zaujal velmi důležitý krok k zavedení moderního a solventního režimu pro odvětví pojišťovnictví v Evropě. Od 1. ledna 2016 tak bude bezpečnější a konkurenceschopnější. Tato dlouho očekávána a zásadní reforma se konečně stala realitou.*“¹⁸⁰

---

¹⁷⁹ EY. *European Solvency II survey 2014*. Dostupné z: <http://www.ey.com/GL/en/Industries/Financial-Services/Insurance/EY-european-solvency-ii-survey-2014>.

¹⁸⁰ OPOJISTENI.CZ. *Evropský parlament schválil Omnibus II*. Dostupné z: <http://www.opojisteni.cz/ekonomika/dohled-nad-pojistnym-trhem/smernice-omnibus-ii-byla-schalena-evropskym-parlamentem/>.

Z již uvedeného je zřejmé, že směrnice Solvency II představuje zásadní reformu dosavadního způsobu regulace v pojišťovnictví. Solvency II bude mít dopad na každou pojišťovnu v rámci EU (zejména na malé a střední pojišťovny) a především na jejich způsob řízení a na přístup managementu k problematice řízení rizik.

3.2 Změny v rámci komerčního pojištění

Komerční pojištění lze definovat jako krytí rizik při dodržení zásady ekvivalence¹⁸¹ v rámci dlouhodobého hlediska, kdy pojistník zpravidla na začátku pojistného období platí odpovídající pojistné.¹⁸² Komerční pojišťovny vstupují na finanční trh jako podnikatelské subjekty a předmětem jejich podnikání je pojišťovací činnost v oblasti životního nebo neživotního pojištění a další související činnosti.

Změny v rámci komerčního pojištění lze vyjádřit pomocí pojistných ukazatelů, přičemž mezi základní pojistné ukazatele se řadí: předepsané hrubé pojistné, pojištěnost a propojištěnost. Předepsané hrubé pojistné vyjadřuje částky pojistného splatné dle pojistných smluv a je tvořeno jednak běžným a jednak jednorázovým placeným pojistným. Pomocí tohoto ukazatele lze vyjádřit úroveň pojistného trhu dané země a zároveň může sloužit jako měřítko výkonnosti pojišťoven na trhu. Ukazatel pojištěnosti vychází z poměru objemu předepsaného hrubého pojistného k HDP a využívá se k hodnocení vývoje na pojistných trzích. Propojištěnost lze definovat jako objem předepsaného hrubého pojistného připadajícího na jednoho obyvatele. Pomocí tohoto ukazatele lze zároveň posuzovat zájem obyvatelstva o vlastní pojistnou ochranu.¹⁸³

Vývoj na světovém pojistném trhu a na jednotlivých pojistných trzích je ovlivňován nejen děním ve světové ekonomice, ale je ovlivňován i celou řadou dalších faktorů. Ty způsobují značné rozdíly mezi členskými státy EU. Z faktorů ovlivňujících pojistné trhy lze zmínit např.:

- obecné ekonomické podmínky,

---

¹⁸¹ DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 2009, s. 29.

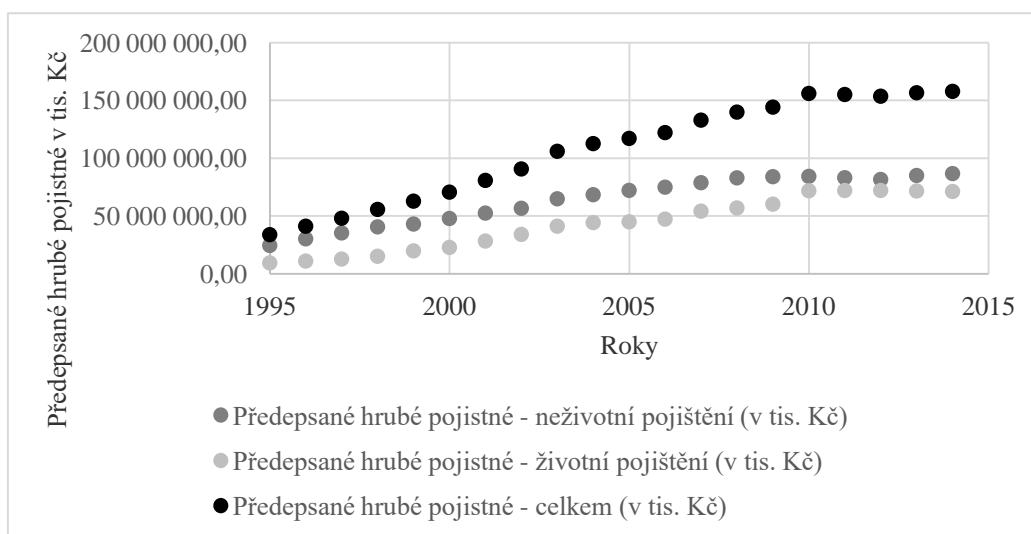
¹⁸² VÁVROVÁ, E. *Finanční řízení komerčních pojišťoven*. 2014, s. 132.

¹⁸³ DAŇHEL, J. a kol. *Pojistná teorie*. 2006.

- situace na finančním trhu,
- legislativní podmínky,
- situace na světovém pojistném a zajistném trhu,
- rozsah rizik krytých státem,
- existence jiných finančních nástrojů, pomocí kterých jsou některá rizika kryta,
- podmínky ve škodovosti v dané zemi či oblasti či tradice v přístupu krytí rizik.¹⁸⁴

3.2.1 Český pojistný trh pomocí předepsaného hrubého pojistného

Pomocí obrázku 8 je zachycen vývoj českého pojistného trhu v letech 1995–2014 prostřednictvím ukazatele předepsaného hrubého pojistného. U předepsaného hrubého pojistného životních pojištění byla v průběhu uvedených let prokázána rostoucí tendence až do roku 2012. K největšímu přírůstku objemu pojistného u životního pojištění došlo v roce 2010. U předepsaného hrubého pojistného neživotních pojištění lze sledovat rostoucí tendenci do roku 2010.

Obrázek 8: Vývoj předepsaného hrubého pojistného v životním a neživotním pojištění (1995-2014)
Zdroj: vlastní zpracování dle ČNB¹⁸⁵

¹⁸⁴ DUCHÁČKOVÁ, E., J. DAŇHEL. *Postavení zemí V4 na pojistném trhu Evropské unie. Mezinárodněvědecké dni 2006 „Konkurenceschopnost v EU-výzva pro krajiny V4.*

¹⁸⁵ ČNB. *Databáze časových řad ARAD.* Dostupné z: http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.STROM_KOREN.

K největšímu přírůstku objemu pojistného u neživotního pojištění došlo v roce 2003 a naopak k největšímu poklesu došlo v roce 2012. V letech 2012 a 2013 pojistný trh stagnoval, což lze přisuzovat dopadům finanční krize a celkové ekonomické stagnaci.

V rámci zpracování disertační práce byla provedena **elementární statistická analýza pomocí charakteristiky časových řad**. Časovou řadou lze chápat posloupnost hodnot určitého statistického ukazatele uspořádanou v čase.¹⁸⁶ K posouzení vlastností časových řad lze použít celou řadu charakteristik za účelem získání základních elementárních informací. Mezi základní charakteristiky patří difference různého řádu, koeficient růstu, průměrný absolutní přírůstek a průměrný koeficient růstu.¹⁸⁷

Absolutní přírůstek, tj. 1. difference, (1) vyjadřuje změnu hodnoty ukazatele v čase t proti času $t-1$.

$$\Delta_t^{(1)} = y_t - y_{t-1} \quad (1)$$

Průměrný absolutní přírůstek (2) vyjadřuje průměrnou roční změnu hodnoty ukazatele za zkoumané období.

$$\bar{\Delta} = \frac{(y_2 - y_1) + (y_3 - y_2) + \dots + (y_T - y_{T-1})}{T-1} = \frac{\sum_{t=2}^T \Delta_t^{(1)}}{T-1} = \frac{y_T - y_1}{T-1} \quad (2)$$

2. difference (3) vyjadřuje přírůstky či úbytky hodnoty první difference.

$$\Delta_t^{(2)} = \Delta_t^{(1)} - \Delta_{t-1}^{(1)} \quad (3)$$

Koeficient růstu (4) vyjadřuje, kolikrát se změnila hodnota ukazatele.

$$k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}} \quad (4)$$

Pakliže se tento ukazatel vynásobí 100krát, charakterizuje, na kolik procent hodnoty v čase $t-1$ vzrostla hodnota v čase t . Pro tento koeficient je rovněž používán název tempo růstu (Tty).

---

¹⁸⁶ ARLT, J., ARLTOVÁ, M.; RUBLÍKOVÁ, E. *Analýza ekonomických časových řad s příklady*. 2004.

¹⁸⁷ HINDLS, R., HRONOVÁ, S., SEGER, J., FISCHER, J. *Statistika pro ekonomy*. 2007.

Průměrný koeficient růstu (5) se vypočítá jako geometrický průměr jednotlivých koeficientů růstu. Koeficienty růstu se rovněž používají jako jedno z kritérií pro nalezení vhodné trendové funkce.

$$\bar{k} = \sqrt[T-1]{k_2 \cdot k_3 \cdot \dots \cdot k_T} = \sqrt[T-1]{\frac{y_2}{y_1} \cdot \frac{y_3}{y_2} \cdot \dots \cdot \frac{y_T}{y_{T-1}}} = \sqrt[T-1]{\frac{y_T}{y_1}} \quad (5)$$

Tempo přírůstku (6) vyjadřuje, o kolik procent se změnila hodnota daného ukazatele.

$$\delta_{y_t} = T_{y_t} - 1 \quad (6)$$

Níže uvedená tabulka 9 obsahuje údaje o vývoji předepsaného hrubého pojistného u neživotního pojištění v ČR. Tyto charakteristiky poukazují na to, že k největšímu přírůstku objemu předepsaného hrubého pojistného u neživotního pojištění došlo v roce 2003 a naopak k největšímu poklesu došlo v roce 2012. Průměrný roční přírůstek předepsaného hrubého pojistného u neživotního pojištění za období 1995–2014 činí 3 272 718 tis. Kč. Průměrné tempo růstu tohoto ukazatele je za uvedené období v neživotním pojištění 1,068840724, což je ročně po zaokrouhlení 6,9 %.¹⁸⁸

Tabulka 9: Elementární charakteristiky vývoje předepsaného hrubého pojistného u neživotních pojištění v ČR

Rok (t)	Předepsané hrubé pojistné - neživotní pojištění v tis. Kč (y _t)	Δ _t ⁽¹⁾	Δ _t ⁽²⁾	k _t	T _{yt}	δ _{yt}
1995	24 453 990,00	×	×	×	×	×
1996	30 187 465,00	5 733 475,00	×	1,23	123,45	23,45
1997	35 292 424,00	5 104 959,00	-628 516,00	1,17	116,91	16,91
1998	40 547 974,00	5 255 550,00	150 591,00	1,15	114,89	14,89
1999	42 990 785,00	2 442 811,00	-2 812 739,00	1,06	106,02	6,02
2000	47 819 214,00	4 828 429,00	2 385 618,00	1,11	111,23	11,23
2001	52 462 237,00	4 643 023,00	-185 406,00	1,10	109,71	9,71
2002	56 624 001,00	4 161 764,00	-481 259,00	1,08	107,93	7,93
2003	64 817 070,00	8 193 069,00	4 031 305,00	1,14	114,47	14,47
2004	68 377 194,00	3 560 124,00	-4 632 945,00	1,05	105,49	5,49
2005	72 125 154,00	3 747 960,00	187 836,00	1,05	105,48	5,48

¹⁸⁸ MUŽÁKOVÁ, K., L. ŠTIBRÁNYIOVÁ. Statistical Analysis of Insurance Market in the Czech Republic by Using Gross Premium Written of Non-life Insurance. *ACC Journal*. 2013.

2006	74 889 748,00	2 764 594,00	-983 366,00	1,04	103,83	3,83
2007	78 767 841,00	3 878 093,00	1 113 499,00	1,05	105,18	5,18
2008	82 942 866,00	4 175 025,00	296 932,00	1,05	105,30	5,30
2009	83 961 630,00	1 018 764,00	-3 156 261,00	1,01	101,23	1,23
2010	84 231 496,00	269 866,00	-748 898,00	1,00	100,32	0,32
2011	83 083 478,00	-1 148 018,00	-1 417 884,00	0,99	98,64	-1,36
2012	81 549 574,00	-1 533 904,00	-385 886,00	0,98	98,15	-1,85
2013	85 002 281,00	3 452 707,00	4 986 611,00	1,04	104,23	4,23
2014	86 635 640,00	1 633 359,00	-1 819 348,00	1,02	101,92	1,92

Zdroj: vlastní zpracování¹⁸⁹

Údaje o vývoji předepsaného hrubého pojistného u životního pojištění v ČR zobrazuje tabulka 10.

Tabulka 10: Elementární charakteristiky vývoje předepsaného hrubého pojistného u životních pojištění v ČR

Rok (t)	Předepsané hrubé pojistné - životní pojištění v tis. Kč (y_t)	$\Delta_t^{(1)}$	$\Delta_t^{(2)}$	k_t	T_{yt}	δ_{yt}
1995	9 341 715,00	×	×	×	×	×
1996	10 937 216,00	1 595 501,00	×	1,17	117,08	17,08
1997	12 692 286,00	1 755 070,00	159 569,00	1,16	116,05	16,05
1998	15 089 372,00	2 397 086,00	642 016,00	1,19	118,89	18,89
1999	19 793 331,00	4 703 959,00	2 306 873,00	1,31	131,17	31,17
2000	22 770 132,00	2 976 801,00	-1 727 158,00	1,15	115,04	15,04
2001	28 281 966,00	5 511 834,00	2 535 033,00	1,24	124,21	24,21
2002	34 036 346,00	5 754 380,00	242 546,00	1,20	120,35	20,35
2003	41 128 802,00	7 092 456,00	1 338 076,00	1,21	120,84	20,84
2004	44 201 009,00	3 072 207,00	-4 020 249,00	1,07	107,47	7,47
2005	44 954 269,00	753 260,00	-2 318 947,00	1,02	101,70	1,70
2006	47 233 389,00	2 279 120,00	1 525 860,00	1,05	105,07	5,07
2007	54 128 225,00	6 894 836,00	4 615 716,00	1,15	114,60	14,60
2008	56 909 094,00	2 780 869,00	-4 113 967,00	1,05	105,14	5,14
2009	60 209 323,00	3 300 229,00	519 360,00	1,06	105,80	5,80
2010	71 764 862,00	11 555 539,00	8 255 310,00	1,19	119,19	19,19
2011	72 009 104,00	244 242,00	-11 311 297,00	1,00	100,34	0,34
2012	72 049 292,00	40 188,00	-204 054,00	1,00	100,06	0,06

¹⁸⁹ MUŽÁKOVÁ, K., L. ŠTIBRÁNYIOVÁ. Statistical Analysis of Insurance Market in the Czech Republic by Using Gross Premium Written of Non-life Insurance. *ACC Journal*. 2013.

2013	71 577 033,00	-472 259,00	-512 447,00	0,99	99,34	-0,66
2014	71 181 750,00	-395 283,00	76 976,00	0,99	99,45	-0,55

Zdroj: vlastní zpracování dle ČNB¹⁹⁰

Uvedené charakteristiky poukazují na to, že k největšímu přírůstku objemu předepsaného hrubého pojistného u životního pojištění došlo v roce 2010 a naopak k největšímu poklesu došlo v roce 2013. Průměrný roční přírůstek předepsaného hrubého pojistného u neživotního pojištění za období 1995–2014 činí 3 354 739 tis. Kč. Průměrné tempo růstu tohoto ukazatele je za uvedené období v životním pojištění 1,112802269, což je ročně po zaokrouhlení 11,3 %.

3.2.2 Český pojistný trh pomocí předepsaného hrubého pojistného v kontextu EU

S ohledem na zaměření disertační práce na český pojistný trh je rovněž pozornost zaměřena na porovnání českého a evropského pojistného trhu. Proto je v této subkapitole vyhodnocena úroveň českého pojistného trhu pomocí předepsaného hrubého pojistného v kontextu s ostatními členskými zeměmi EU. V roce 2004, kdy se ČR stala součástí jednotného evropského pojistného trhu, se počet členských států při pátém rozšíření zvýšil na 25. Rozdíly mezi pojistnými trhy členských států, které přistoupily v roce 2004, a dosavadních členů EU (EU-15) byly značné. Níže uvedená tabulka 11 zachycuje vývoj předepsaného hrubého pojistného v nových členských zemích EU ve vybraných letech v rozmezí 1997–2013.

Tabulka 11: Předepsané hrubé pojistné v zemích EU, které přistoupily v roce 2004 (v mil. EUR)

Země	1997	2001	2004	2005	2007	2009	2011	2013
Kypr	320	454	549	594	714	815	859	768
Česká republika	1 256	2 510	3 488	3 809	4 635	5 123	5 681	5 281
Estonsko	67	114	203	254	376	307	283	317
Maďarsko	863	1 707	2 435	2 715	3 667	3 071	2 610	2 727
Litva	85	126	234	273	317	214	170	185
Lotyšsko	103	174	214	229	438	315	191	314

¹⁹⁰ ČNB. *Databáze časových řad ARAD*. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.STROM_KOREN.

Malta	115	186	237	258	352	288	307	296
Polsko	3 141	6 358	6 751	8 043	12 193	12 508	12 702	13 761
Slovinsko	700	1 051	1 457	1 547	1 894	2 070	2 024	1 937
Slovensko	442	743	1 198	1 309	1 714	2 027	2 015	2 171
Celkem	7 092	13 423	16 749	19 021	26 300	26 738	26 842	27 757
EU – 15	537 736	764 916	859 758	940 723	1 072 913	973 447	984 021	1 010 178
EU – 25	544 828	778 339	876 507	959 744	1 099 213	1 000 185	1 010 863	1 037 935
EU – 28	-	-	878 388	862 094	1 103 086	1 004 130	1 014 698	1 041 823

Zdroj: vlastní zpracování dle Insurance Europe¹⁹¹

Z uvedených údajů lze vyvodit, že největší ekonomický potenciál v roce 2004 představovalo Polsko, Česká republika, Maďarsko či Slovinsko. Polsko dokonce představovalo zhruba 40 % z pojistného nově přistoupených států. Předepsané hrubé pojistné v ČR činilo téměř 20 % z celku nových členských států. Celkové navýšení předepsaného pojistného po přistoupení 10 nových členů však představovalo pouhá 2 %.

V době přistoupení ČR do EU činil český pojistný trh pouze cca 0,40 % z celkového předpisu pojistného v EU. V současné době (údaje za rok 2013) činí předepsané hrubé pojistné ČR z celkového pojistného EU 0,51 %, což značí, že právě český pojistný trh je relativně malým pojistným trhem.

Hodnoty uvedené v tabulce 12 níže zachycují vývoj předepsaného pojistného v porovnání v zemích EU-15 a v ČR.

Tabulka 12: Předepsané pojistné v členských zemích EU (1999–2013) v mil. EUR

Členská země EU	1999	2004	2007	2009	2011	2013	Index v % (2013/1999)
Belgie	16 936	28 417	31 193	28 439	29 355	27 789	164
Francie	114 023	158 226	195 732	199 640	189 542	188 200	165
Itálie	61 843	101 038	99 095	117 802	110 228	118 787	192
Lucembursko	5 777	830	1 103	1 636	1 623	2 082	36
Německo	127 833	152 166	162 923	171 417	178 083	187 309	147
Nizozemsko	35 803	48 710	74 980	77 683	78 751	75 455	211
Dánsko	10 299	15 518	19 357	20 398	22 486	23 606	229
Írsko	8 618	11 998	18 204	12 470	11 378	11 313	131
Španělsko	32 327	45 418	54 297	61 194	59 568	55 225	171

¹⁹¹ INSURANCE EUROPE. *European Insurance in Figures*. Dostupné z: <http://www.insuranceurope.eu/sites/default/files/attachments/StatisticsNo50EuropeanInsuranceinFigures.pdf>.

Řecko	2 411	3 624	5 007	5 374	4 885	3 781	157
Portugalsko	6 687	10 472	13 751	14 516	11 669	13 105	196
Švédsko	15 374	19 315	24 382	24 329	30 079	28 534	186
Finsko	10 398	13 191	15 047	16 181	18 145	21 783	209
Rakousko	10 960	13 974	15 874	16 415	16 452	16 616	152
Velká Británie	201 081	236 861	341 968	205 953	221 777	236 593	118
Česká republika	1 711	3 488	4 635	5 123	5 681	5 281	309
EU – 6	362 215	489 387	565 026	596 617	587 582	599 622	-
EU – 15	660 370	859 758	1 072 913	973 447	984 021	1 010 178	-
EU – 25	-	876 507	1 099 213	1 000 185	1 010 863	1 037 935	-
EU – 28	-	878 388	1 103 086	1 004 130	1 014 698	1 041 823	-

Zdroj: vlastní zpracování dle Insurance Europe¹⁹²

Ačkoli index nárůstu pro ČR (2013/1999) dosahuje přes 300 %, je zřejmé, že výše předepsaného pojistného v ČR je oproti zemím EU na nízké úrovni.

3.2.3 Český pojistný trh pomocí ukazatele pojištěnosti

Význam pojistného trhu lze posuzovat a srovnávat s pojistnými trhy jiných zemí či skupin zemí pomocí poměřovaného podílu pojistného na hrubém domácím produktu. Změny tohoto ukazatele jsou jednak dány změnami v předepsaném pojistném a jednak změnami ve vývoji HDP.

Z uvedených údajů v tabulce 13 je patrné, že ačkoli je celková pojištěnost v ČR podstatně nižší než pojištěnost v EU, došlo od počátku devadesátých let dvacátého století k poměrně významnému růstu tohoto ukazatele.

Tabulka 13: Podíl předepsaného pojistného na HDP v letech 1992–2014 (%)

Podíl předepsaného pojistného na HDP (v %)	1992	1997	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Celkem ČR	2,1	2,9	2,9	3,4	3,8	4,1	4,1	3,9	3,8	3,7	3,8	4	4,3	4,1	4	4	3,7
z toho životní	0,7	0,8	1	1,2	1,4	1,6	1,6	1,5	1,5	1,5	1,5	1,7	2	1,9	1,9	1,8	1,7

¹⁹² INSURANCE EUROPE. *European Insurance in Figures*. Dostupné z: <http://www.insuranceurope.eu/sites/default/files/attachments/StatisticsNo50EuropeanInsuranceinFigures.pdf>.

pojištění																	
z toho neživotní pojištění	1,4	2,1	2,2	2,2	2,4	2,5	2,5	2,4	2,3	2,2	2,2	2,3	2,3	2,2	2,1	2,2	2
Celkem EU	6,2	0	8,4	8	8,3	8,3	8,7	8,7	8,8	0	8	8	8	8	8	7,9	8

Zdroj: vlastní zpracování dle výročních zpráv ČAP (2004-2014)¹⁹³

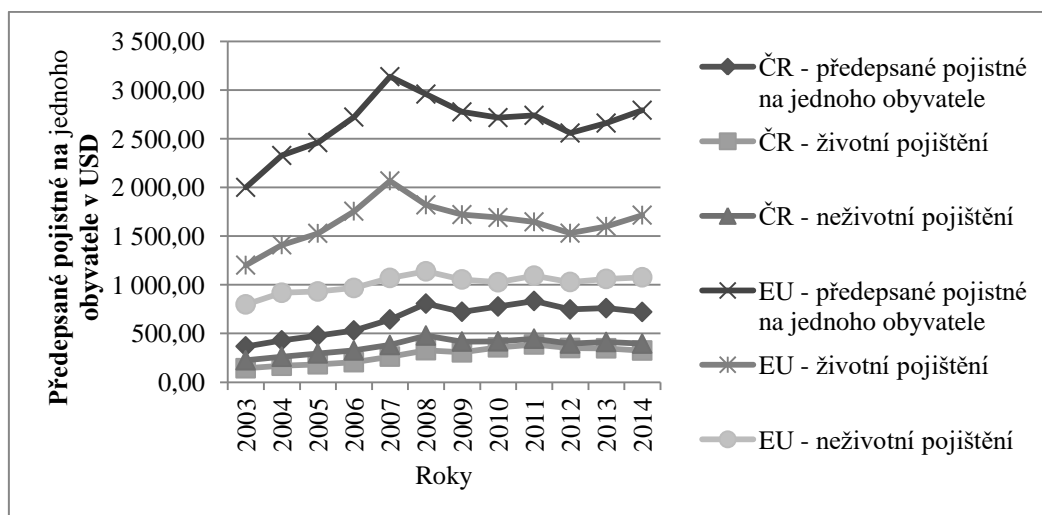
Celková pojištěnost se od roku 1992 postupně zvyšovala, až v roce 2004 dosáhla dvojnásobné hodnoty, tj. výše 4,1 %. V roce 2005 se mírně snížila na 3,9 %, což bylo způsobeno rychlejším růstem HDP oproti předepsanému pojistnému. V následujících letech se opět projevoval rostoucí trend pojištěnosti, která nejvyšší hodnoty dosáhla v roce 2010. Za rok 2014 činil podíl předepsaného pojistného na HDP v ČR 3,7 %, z čehož větší podíl zaujímá neživotní pojištění. Z uvedených hodnot lze rovněž vidět poměr mezi životním a neživotním pojištěním, který je ku prospěchu neživotního pojištění. I přes tuto skutečnost, je zřejmá rychleji rostoucí tendence u životního pojištění. Ve struktuře pojistného v ČR představuje větší podíl neživotní pojištění a menší podíl životní pojištění¹⁹⁴. Podíl předepsaného pojistného na HDP v EU je za rok 2014 8 %, kde je větší vahou zastoupeno životní pojištění (4,8 %) oproti neživotnímu pojištění (3,2 %).

3.2.4 Český pojistný trh z hlediska postavení v rámci EU

Vedle již zmíněných ukazatelů lze pro charakteristiku pojistného trhu použít ukazatel propojištěnosti, tj. předepsané pojistné na jednoho obyvatele. Hodnoty ukazatele propojištěnosti byly vypočítány pomocí jednotné metodiky používanou organizací Swiss Re. Obrázek 9 zobrazuje rozdílnou propojištěnost v ČR a v EU. Lze však pozorovat rostoucí tendenci pro český pojistný trh, kdežto v rámci EU je vývoj nejednoznačný.

¹⁹³ ČAP. *Výroční zprávy*. Dostupné z: <http://www.cap.cz/o-nas/vyrocní-zpravy>.

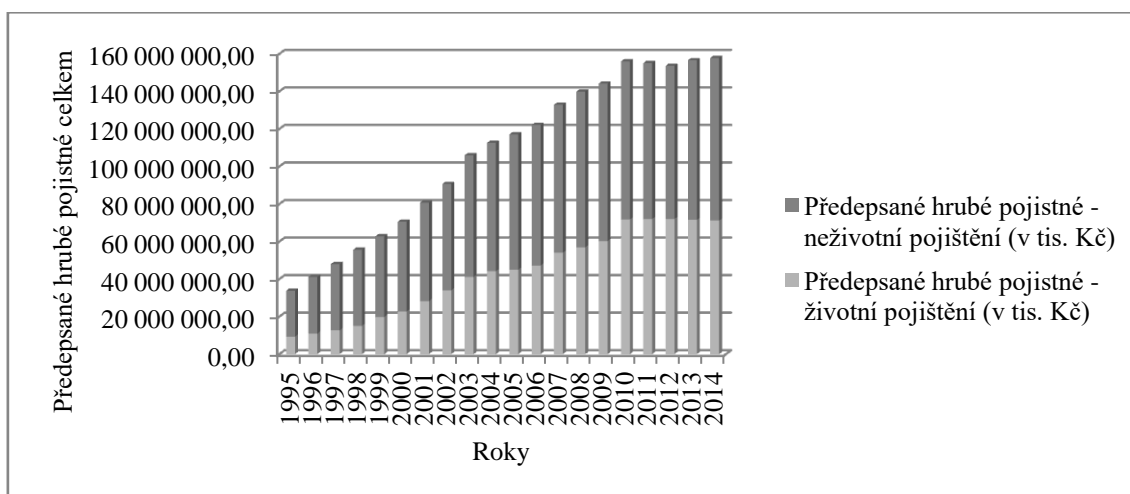
¹⁹⁴ ŠTIBRÁNYIOVÁ, L. *Analýza integrace finančního trhu se zaměřením na pojistný trh v rámci Evropské unie*. 2012.

Obrázek 9: Předepsané pojistné na jednoho obyvatele v USD pro ČR a EU v letech 2003 – 2014
Zdroj: vlastní zpracování dle Swiss-Re¹⁹⁵

3.2.5 Český pojistný trh z pohledu jeho struktury

Již bylo uvedeno, že podíl životního a neživotního pojištění v rámci ČR je ve prospěch neživotního pojištění (viz obrázek 10). V současné době je v ČR poměr segmentů 45:55 ve prospěch neživotního pojištění, naopak v rámci EU převažuje životní pojištění v poměru 60:40.

Obrázek 10: Podíl životního a neživotního pojištění v ČR
Zdroj: vlastní zpracování dle tabulky 11 a tabulky 12

¹⁹⁵ SwissRe. Sigma: World insurance in 2003-2014. Dostupné z: <http://www.swissre.com/sigma>.

Strukturu pojistného trhu lze členit do několika kategorií. V rámci životního pojištění se jedná o:

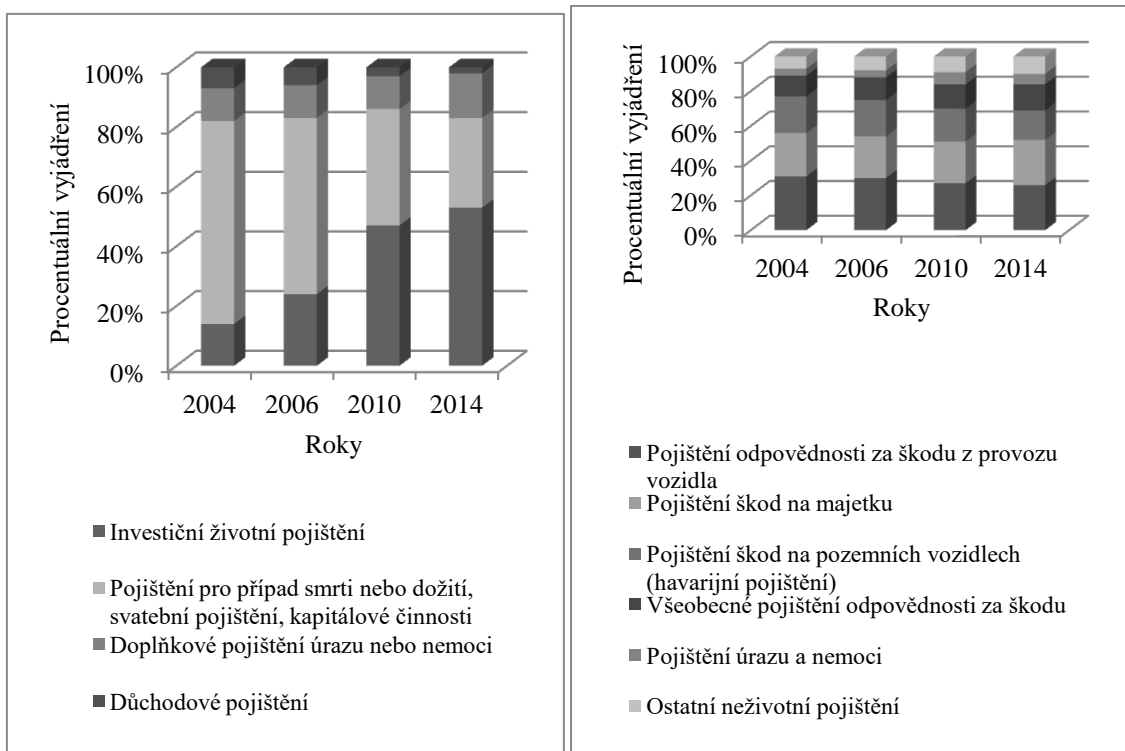
- investiční životní pojištění,
- pojištění pro případ smrti nebo dožití, svatební pojištění, kapitálové pojištění,
- doplňkové pojištění úrazu nebo nemoci,
- důchodové pojištění.

Strukturu pojistného trhu v rámci neživotního pojištění je možné charakterizovat následovně:

- pojištění odpovědnosti za škodu z provozu vozidla,
- pojištění škod na majetku,
- pojištění škod na pozemních vozidlech (havarijní pojištění),
- všeobecné pojištění odpovědnosti za škodu,
- pojištění úrazu a nemoci,
- ostatní neživotní pojištění.

3.3 Změny z hlediska preference obyvatelstva

V předchozím textu byly představeny změny na českém pojistném trhu z hlediska podílu životního a neživotního pojištění. Od roku 2004, vstupu ČR do EU, se změnila struktura pojistného trhu v souladu se změnou preferencí klientů. Spotřebitelské preference se mění zejména v závislosti na nabídce pojistných produktů, distribučních kanálů pojištění a na osobnosti samotného spotřebitele. Pomocí obrázku 11 jsou zobrazeny podíly odvětví životního a neživotního pojištění na předepsaném pojistném.

Obrázek 11: Předepsané pojistné dle odvětví životního a neživotního pojištění ve vybraných letech
Zdroj: vlastní zpracování dle ČNB¹⁹⁶

Na trhu životního pojištění je zřejmý trend rozvoje investičního životního pojištění a naopak klesá podíl klasického pojištění pro případ smrti nebo dožití. Nárůst v investičním životním pojištění byl způsoben zejména z důvodu využívání jednorázového pojištění. Životní pojištění je obecně využíváno především v souvislosti se zabezpečením potřeb ve stáří. V oblasti neživotního pojištění došlo během let 2004–2014 k poklesu pojištění odpovědnosti za škodu z provozu vozidla a naopak k nárůstu všeobecného pojištění odpovědnosti za škodu.

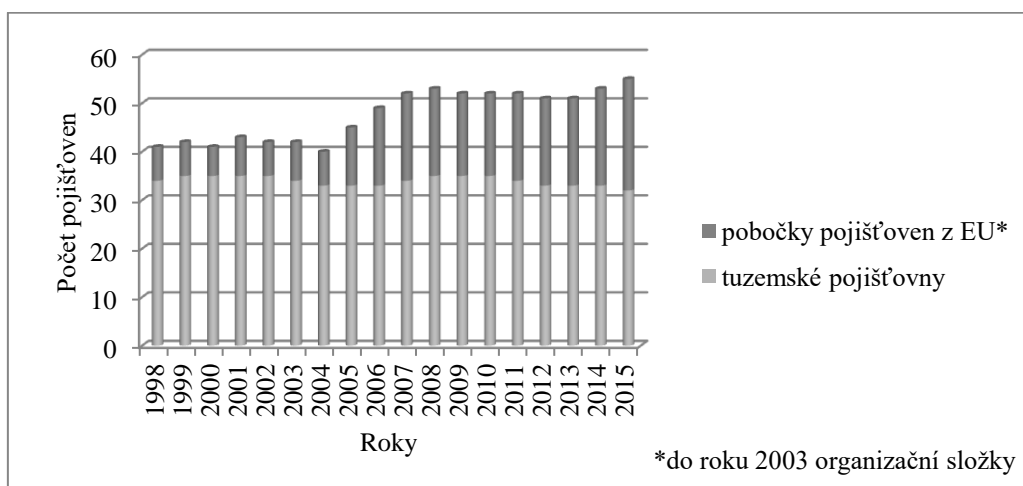
3.4 Změny z hlediska struktury pojistitelů

Za významnou změnu po vstupu ČR do EU lze považovat implementaci evropské legislativy, která umožnila tuzemským pojišťovnám rozšířit své aktivity na evropský

¹⁹⁶ ČNB. Databáze časových řad ARAD. Dostupné z. http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.STROM_KOREN.

pojistný trh, který funguje na základě jednotného pasu. Zde je však nezbytné uvést, že aktivity českých pojišťoven v zahraničí nejsou příliš výrazné. To lze přisuzovat rozdílným přístupům k pojištění v členských zemích EU. Nejvíce rozšířené jsou přeshraniční služby poskytované na Slovensku, a to zejména z důvodu historické provázanosti.

Na území ČR došlo ke zvýšení registrovaného počtu pojišťoven, zejména z důvodu nárůstu poboček pojišťoven z EU (viz obrázek 12), což mělo vliv na zvýšení konkurence na českém pojistném trhu. Pojišťovny přistupovaly k inovacím pojistných produktů a k rozšiřování nabídky. Vývoj v ČR a v EU byl z pohledu počtu subjektů působících na pojistném trhu velmi rozdílný. Český pojistný trh do počátku 90. let fungoval na základě jedné monopolní pojišťovny a postupně se měnil ke strukturovanému pojistnému trhu. Charakteristické pro EU je naopak několik silných pojistitelů, kteří ovládají pojistný trh. Vývoj počtu pojišťoven v ČR je zachycen pomocí obrázku 12.

Obrázek 12: Vývoj počtu pojišťoven v ČR

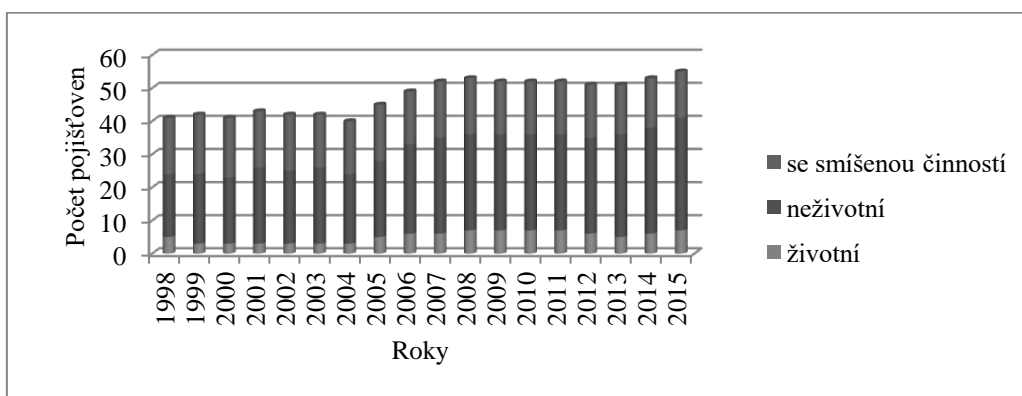
Zdroj: vlastní zpracování dle ČNB¹⁹⁷

V roce 2003 bylo na území ČR registrováno celkem 42 pojišťoven, z čehož bylo 19 pojišťoven s převažující zahraniční majetkovou účastí, 14 pojišťoven bylo s rozhodující tuzemskou majetkovou účastí (z toho 11 pojišťoven byly 100% vlastníkem české subjekty)

¹⁹⁷ ČNB. *Databáze časových řad ARAD*. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.STROM_KOREN.

a 8 organizačních složek zahraničních pojišťoven.¹⁹⁸ K dnešnímu dni na území ČR působí 55 pojišťoven (údaje ke konci roku 2015), z čehož 14 pojišťoven jsou pojišťovny s rozhodující českou účastí, 18 pojišťoven jsou pojišťovny s rozhodující zahraniční účastí a 23 poboček zahraničních pojišťoven.

Z hlediska činnosti pojišťoven působí na českém pojistném trhu pojišťovny se smíšenou činností, pojišťovny se zaměřením pouze na neživotní či životní pojištění. Nejmenší zastoupení na českém pojistném trhu mají životní pojišťovny, naopak největší zastoupení mají neživotní pojišťovny (viz obrázek 13).

Obrázek 13: Pojišťovny z hlediska činnosti
Zdroj: vlastní zpracování dle ČNB¹⁹⁹

V současné době na českém pojistném trhu vystupují pojišťovny, zajišťovny (VIG RE zajišťovna a. s.), organizační složky pojišťoven se sídlem v zahraničí a pojišťovací zprostředkovatelé. Zároveň došlo ke zvýšení počtu registrovaných pojišťovacích zprostředkovatelů a likvidátorů pojistných událostí. Ke konci roku 2004 bylo zaregistrováno celkem 592 pojišťovacích a zajišťovacích makléřů. Dle informací v Registru pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí k 31. 12. 2015 působí na českém pojistném trhu celkem 780 pojišťovacích makléřů, 1 393

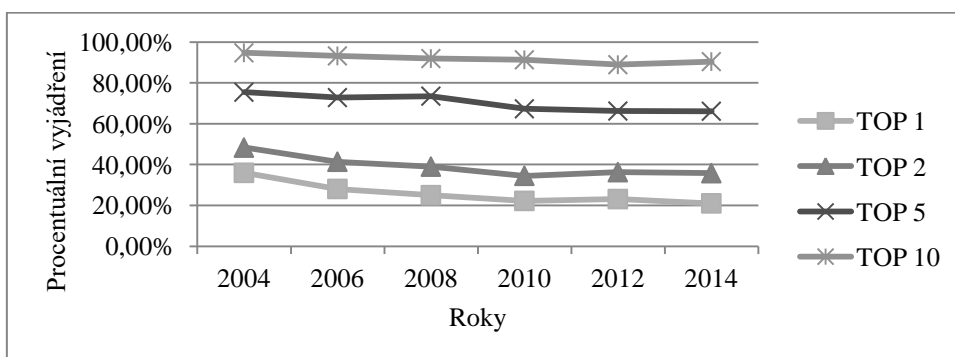
¹⁹⁸ ČNB. 2003. *Výroční zpráva za rok 2003*. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/archiv/pojistovny/download/2003_vyrocní_zpráva_poj.pdf.

¹⁹⁹ ČNB. *Databáze časových řad ARAD*. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.STROM_KOREN.

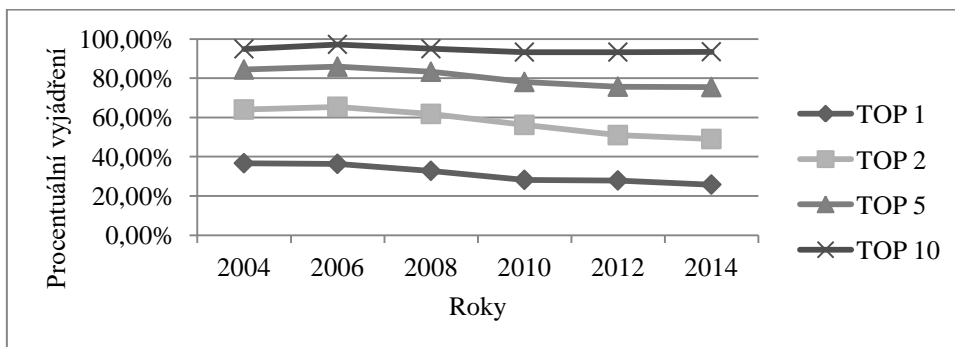
pojišťovacích agentů, 40 018 výhradních pojišťovacích agentů, 12 917 vázaných pojišťovacích zprostředkovatelů a 107 855 podřízených pojišťovacích zprostředkovatelů.²⁰⁰

3.5 Změny z hlediska koncentrace pojistného trhu

Po vstupu ČR do EU došlo k působení zahraničních poboček pojišťoven na českém pojistném trhu a k postupnému zvyšování jejich počtu. Od roku 2004 se pod vlivem sílící konkurence na pojistném trhu změnila koncentrace pojistného trhu měřená předepsaným pojistným (viz obrázek 14 a obrázek 15).

Obrázek 14: Vývoj koncentrace pojistného trhu v životním pojištění v letech 2004-2014
Zdroj: vlastní zpracování dle ČAP²⁰¹

Obrázek 15: Vývoj koncentrace pojistného trhu v neživotním pojištění v letech 2004-2014
Zdroj: vlastní zpracování dle ČAP²⁰²

²⁰⁰ ČNB. Seznamy regulovaných a registrovaných subjektů finančního trhu. Dostupné z: https://apl.cnb.cz/ap/ljerrsdad/JERRS.WEB07.INTRO_PAGE?p_lang=cz.

²⁰¹ ČAP. Výroční zprávy. Dostupné z: <http://www.cap.cz/o-nas/vyrocní-zpravy>.

²⁰² Tamtéž.

Údaje jsou uvedeny v dvouletých intervalech v časovém období 2004–2014 pro skupiny pojišťoven dle jejich tržního podílu (TOP 1, TOP 2, TOP 5 a TOP 10). V oblasti životního pojištění došlo k rychlejšímu poklesu tržního podílu oproti oblasti neživotního pojištění. V členění na životní a neživotní pojištění je pojistný trh koncentrovanější v neživotním pojištění.

Pro přesnější posouzení úrovně koncentrace pojistného trhu lze použít Herfindahl-Hirschmanův index²⁰³ (dále jen HHI), přičemž platí, že čím větší stupeň konkurence, tím je HHI menší. HHI může nabývat hodnot od 0 v případě nulové koncentrace do 10 000 v případě maximální koncentrace.²⁰⁴ HHI (7) se vypočítá jako suma druhých mocnin podílů jednotlivých společností na trhu.

$$HHI = \sum_{i=1}^n S_i^2 \quad (7)$$

kde S_i^2 se rovná čtvercům tržních podílů i -té společností a proměnná n se rovná počtu společností na daném trhu.

V níže uvedené tabulce 14 jsou uvedeny hodnoty měření koncentrace pojistného trhu pomocí HHI.

Tabulka 14: Hodnoty HHI ve vybraných letech

	2004		2006		2008		2010		2012		2014	
	ŽP	NŽP	ŽP	NŽP	ŽP	NŽP	ŽP	NŽP	ŽP	NŽP	ŽP	NŽP
TOP1	1 292	1 345	784	1 321	625	1 076	493	795	534	778	441	666
TOP 2	1 445	2 094	965	2 166	821	1 917	644	1 579	708	1 312	660	1 204
TOP 5	1 777	2 255	1 301	2 321	1 224	2 079	1 009	1 744	1 018	1 522	990	1 449
TOP 10	1 860	2 285	1 386	2 356	1 295	2 124	1 144	1 802	1 133	1 612	1 117	1 542

Zdroj: vlastní zpracování dle ČAP²⁰⁵

Je zřejmé, že koncentrace pojistného trhu v rámci životního pojištění má klesající tendenci u všech skupin pojišťoven dle tržního podílu. Tato klesající tendence hodnoty HHI ukazuje

²⁰³ Herfindahl – Hirschmanův index se používá v rámci teorie antimonopolní politiky k měření koncentrace daného odvětví na trhu.

²⁰⁴ ČNB. *Herfindahl–Hirschmanův Index*. Dostupné z: http://www.cnb.cz/docs/ARADY/MET_LIST/hhi_cs.pdf.

²⁰⁵ ČAP. *Výroční zprávy*. Dostupné z: <http://www.cap.cz/o-nas/vyrocní-zpravy>.

na rostoucí konkurenci na trhu od roku 2004. V procentuálním vyjádření došlo za sledované období k poklesu koncentrace pojistného trhu pro životní pojištění o 40 % (TOP 10), o 44 % (TOP 5), o 54 % (TOP 2) a o 66 % u pojišťovny s největším tržním podílem. Naopak u neživotního pojištění došlo k pomalejšímu poklesu koncentrace pojistného trhu o 32 % (TOP 10), o 35 % (TOP 5), o 42 % (TOP 2) a o 50 % u pojišťovny s největším zastoupením na trhu. Konkrétně stojí v čele pojistného trhu Česká pojišťovna a. s., Kooperativa, pojišťovna, a. s. a Allianz pojišťovna, a. s.

3.6 Shrnutí vlastních závěrů

Přistoupení ČR do EU přineslo v oblasti pojišťovnictví výrazné změny v důsledku implementace právních aktů EU. Na tyto změny bylo v rámci kapitoly pohlíženo z několika odlišných hledisek – z hlediska legislativy, z hlediska komerčního pojištění, z hlediska preference obyvatel, z hlediska struktury pojistitelů a z hlediska koncentrace na pojistném trhu.

Cílem třetí kapitoly bylo formulovat odpovědi na výzkumnou otázku č. 3: „Jaké nároky a změny přinesla implementace norem EU v oblasti pojišťovnictví do české zákonné úpravy?“ a výzkumnou otázku č. 4: „Jaké lze sledovat změny českého pojistného trhu v období po vstupu ČR do EU?“.

Otázka č. 3: „Jaké nároky a změny přinesla implementace norem EU v oblasti pojišťovnictví do české zákonné úpravy“

Implementací norem EU do českého právního řádu se český pojistný trh stal součástí jednotného trhu finančních služeb založeného na svobodě zakládání subjektů, svobodě poskytování služeb a volného pohybu kapitálu, ale i součástí jednotného pojistného trhu EU. Přistoupením k jednotnému pojistnému trhu se otevřely nové možnosti, ale na druhé straně vznikly nové závazky. Z hlediska závazků se jedná o dodržování základních principů jednotného pasu, tj. práva zřízovat pojišťovny, práva zakládat pobočky a práva svobody poskytování služeb v souladu se zásadami vnitřního pojistného trhu. Dále se jedná o povinnost plnit závazky vyplývající z členství v EU, tj. odpovědnost za správnou a včasnou implementaci právních předpisů EU. Z hlediska nových možností se jedná o otevřenost českého pojistného trhu ostatním členským státům a naopak, ale i o možnost

podílet se na procesu tvorby evropské legislativy prostřednictvím konzultací či připomínkování a hájit tak zájmy pojistitelů v ČR.

Nároky z legislativního hlediska, tj. sblížení české legislativní úpravy s legislativou EU, započaly již před rokem 2004, aby legislativa byla připravena již před vstupem do EU zajistit možnost vstupu zahraničních pojišťoven na český pojistný trh. Obecně lze z hlediska legislativních změn a nových nároků pro oblast pojišťovnictví v souvislosti s členstvím v EU vymezit několik významných mezníků.

Za prvé se jedná o zákony otevírající možnost diverzifikace českého pojistného trhu od roku 1990. Dále se jednalo o změny spojené s přijetím zcela nových zákonů či jejich novelizací v rámci let 2004–2005 (novela zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví; novela zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla; nový zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a nový zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí). Přijetím těchto zákonů, které implementovaly relevantní směrnice EU pro oblast pojišťovnictví, bylo dosaženo harmonizace české a evropské legislativy a zároveň přispěly ke kultivaci českého pojišťovnictví.

Za velmi významný a účelný autorka považuje zcela nový zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, kterým byly stanoveny informační povinnosti pro pojistitele, bylo stanoveno nové členění pojištění na škodové a obnosové a hlavně byl stanoven povinný obsah pojistné smlouvě. Došlo tak k průlomů ve vztahu klienta a pojišťovny a k vymezení jejich vztahu. Pozitivní změny přinesl zejména pro klienty a to v podobě větší ochrany a přístupu k výrazně více informacím než tomu bylo doposud. Obsahová stránka zákona o pojistné smlouvě byla zrušena v souvislosti s přijetím NOZ.

Přijetím zákona č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí došlo ke sjednocení a zpřísnění podmínek při sjednávání pojištění a k vymezení činností pojišťovacích zprostředkovatelů dle náplně jejich činnosti. V souvislosti s aplikací tohoto zákona byly výrazně zvýšeny nároky na obchodní partnery a spolupracovníky pojišťoven opět ve prospěch ochrany klientů. V současné době je projednávána novela uvedeného zákona, která by měla vyřešit např. nesoulad povinnosti jednat s odbornou péčí ze strany finančních poradců (povinnost dle zákona) a ze strany zaměstnanců pojišťoven (povinnost stanovena není).

Novelou zákona č. 39/2004 Sb., o pojišťovnictví byla implementována pravidla podnikání v pojišťovnictví obsažená v tzv. třetí generaci směrnic ES, které se týkaly neživotního a životního pojištění. Cílem tohoto zákona bylo zajistit soulad podmínek pro provozování pojišťovací a zajišťovací činnosti na území ČR s podmínkami platnými v rámci EU. Novým zákonem byly rovněž vymezeny subjekty působící na českém pojistném trhu, definovány zcela nové pojmy a zaveden institut dohledu nad provozovanou činností. Zároveň došlo ke změně minimální výše základního kapitálu pojišťovny, minimálního rozsahu garančního fondu, ale i ke změnám v technických rezervách a jejich umístění i ve výpočtu solventnosti.

Pro pojišťovny znamenaly uvedené legislativní změny hodně práce v oblasti připomínkování nových právních předpisů a prosazování potřebných změn za účelem zvýšit kvalitu právní úpravy. Pro klienty měly nově přijaté zákony představovat zejména pozitivní změny. Jednalo se o lepší informovanost klientů a především zásadní posun ve prospěch ochrany spotřebitelů. Klientům se otevřely nové možnosti ve výběru produktů, nabídka se stala konkurenceschopnější.

Za další významnou etapu považuje autorka rok 2009, kdy došlo k přijetí nového zákona o pojišťovnictví, jímž byly do českého právního řádu transponovány dvě směrnice – směrnice o zajištění a směrnice o kvalifikovaných účastech. Právní úprava byla pojata a modernizována tak, aby odpovídala činnosti pojišťoven a zajišťoven a prostředí jednotného evropského trhu. S ohledem na reformu evropské regulace prostřednictvím směrnice Solvency II se lze domnívat, že uvedený zákon je zatím dočasný.

Za důležitý mezník v legislativním vývoji pojišťovnictví autorka považuje rozhodnutí Evropského soudního dvora ve vztahu k rozdílnému stanovování pojistných sazeb dle pohlaví z roku 2012. Z moci soudní byla zavedena zásada rovného zacházení s ženami a muži při stanovování výše pojistného. Ačkoli lze na jedné straně souhlasit s rozhodnutím z důvodu zachování základního lidského práva, tj. nebýt diskriminován, nelze s rozhodnutím souhlasit s ohledem na jeden ze základních principů pojištění, tj. zohlednění rizikovosti klienta, v tomto případě dle pohlaví. Toto rozhodnutí je zřejmým příkladem legislativního zásahu majícího dopady na pojistně-matematické postupy pojišťoven. Ačkoli lze na základě statistických dat jednoznačně prokázat rozdíly mezi pohlavími, tzn. lze předpokládat odlišný budoucí vývoj, došlo z důvodu nediskriminace ke zhoršení

podmínek na pojistném trhu pro ženy. Teprve s odstupem času se ukáže, zda nevyvstanou další nové otázky či spory týkající se této problematiky.

Velkou změnu z hlediska dopadů na samotné pojišťovny, která plyne z evropské iniciativy, představuje nová regulace Solvency II. Tento regulační režim představuje velký zásah do podmínek podnikání pojišťoven a zajišťoven v podobě nových pravidel a institutů s účinností od 1. ledna 2016. Nové nároky jsou kladeny na výpočet solventnostního a minimálního kapitálového požadavku, které cílí na efektivnější krytí podstupovaných rizik. Nové kvalitativní požadavky se týkají nároků na nastavení řídicích a kontrolních systémů a na zveřejňování informací a regulační reporting. Na druhé straně lze potenciální přínosy shledávat v zlepšení systému řízení rizik a uplatňování rozvinutějších kontrolních systémů či ve zvýšení kvalifikace odborníků, manažerů.

Otázka č. 4: „Jaké lze sledovat změny českého pojistného trhu v období po vstupu ČR do EU?”

Změny v rámci komerčního pojištění byly pro účely disertační práce vyjádřeny pomocí těchto pojistných ukazatelů – předepsané hrubé pojistné, poměr předepsaného pojistného k HDP a předepsané pojistné na obyvatele. V době přistoupení ČR do EU činil český pojistný trh pouze 0,40 % z celkového předpisu pojistného v EU, v současnosti se jedná o cca 0,51 %. Z toho je zřejmé, že český pojistný trh je relativně malým pojistným trhem. Celkově český pojistný trh od roku 2004 vykazuje rostoucí tendenci s výjimkou let 2012 a 2013, což lze přisuzovat dopadům finanční krize a celkové ekonomické stagnaci (viz obrázek 8)

Ve struktuře pojistného v ČR představuje větší podíl neživotní pojištění než pojištění životní (poměr segmentů 45:55) oproti situaci v EU, kde je větší vahou zastoupeno životní pojištění (poměr segmentů 60:40). I přes tuto skutečnost lze u odvětví životního pojištění sledovat rychlejší růst oproti odvětvím neživotního pojištění.

Vstupem zahraničních pojišťoven na český pojistný trh se rozšířila nabídka pojistných produktů a klientům se otevřely nové možnosti získat pojistné produkty na míru dle jejich vlastních preferencí. V souladu se změnou preferencí klientů se na trhu životního pojištění zvýšil zájem o investiční životní pojištění a naopak poklesl zájem o klasické pojištění pro případ smrti nebo dožití. V oblasti neživotního pojištění naopak došlo k poklesu

pojištění odpovědnosti za škodu z provozu vozidla a naopak k nárůstu všeobecného pojištění odpovědnosti za škodu.

Za zásadní změnu v kontextu s implementací evropské legislativy lze považovat možnost tuzemských pojišťoven rozšířit své aktivity na evropský pojistný trh. Zde je však důležité uvést, že aktivity českých pojišťoven v zahraničí nejsou příliš výrazné. Naopak se zvýšil počet poboček pojišťoven z EU, kterých na českém pojistném trhu působí 20 z celkového počtu 53 pojišťoven. Z hlediska činnosti pojišťoven mají na českém pojistném trhu největší zastoupení neživotní pojišťovny. Zároveň došlo k výraznému nárůstu počtu registrovaných pojišťovacích zprostředkovatelů a likvidátorů pojistných událostí.

Od roku 2004 se pod vlivem sílící konkurence na pojistném trhu změnila koncentrace pojistného trhu měřená předepsaným pojistným, přičemž pojistný trh je koncentrovanější v neživotním pojištění. Pro přesnější posouzení úrovně koncentrace pojistného trhu byl použit Herfindahl-Hirschmanův index, na základě něhož byla prokázána klesající koncentrace pojistného trhu jak v životním tak neživotním pojištění. To prokazuje rostoucí konkurenci na českém pojistném trhu.

Od připojení k jednotnému evropskému pasu prošel český pojistný trh nemalým vývojem. Největší změnu autorka spatřuje v otevřenosti českého pojistného trhu ostatním členskými státy. S ohledem na výsledky ukazatelů a dalších faktorů charakterizujících pojistný trh (předepsané pojistné, pojištěnost, propojištěnost, poměr životního a neživotního pojištění, konkurence na trhu, struktura pojistného trhu atd.) lze říci, že došlo ke zvýšení úrovně českého pojistného trhu a přiblížení se standardu vyspělých evropských zemí. Společným přínosem vstupu ČR do EU a aplikace nových zákonů v oblasti pojišťovnictví je sjednocení právního prostředí ČR s ostatními členskými zeměmi EU. Mimo jiné je přínosem zvýšení konkurenceschopnosti pojišťoven, zvýšení pojistné ochrany klienta či zkvalitnění práce pojišťoven.

Jako shrnutí výše uvedených vlastních závěrů autorka uvádí z několika vlastních pohledů zhodnocení dopadů implementace právních aktů EU, které upravují chování všech účastníků na pojistném trhu.

Za prvé se jedná o identifikaci silných a slabých stránek českého pojistného trhu v důsledku přistoupení k jednotnému pojistnému trhu EU. Za jednu ze silných stránek

autorka považuje to, že ČR byla již v rámci přístupových jednání připravena na legislativní podmínky fungující v EU. Za další silnou stránku českého pojistného trhu autorka považuje stabilní postavení pojišťoven, které dlouhodobě zastávají pozici leaderů na českém pojistném trhu (např. Česká pojišťovna a. s., Kooperativa pojišťovna, a. s. nebo Allianz pojišťovna, a. s.). Silná stránka českého pojistného trhu se rovněž projevuje ve vývoji pojistného trhu, který lze charakterizovat rostoucí tendencí (mimo roky 2012 a 2013, kdy pojistný trh stagnoval, což lze přisuzovat dopadům finanční krize a celkové ekonomické stagnaci). Za slabou stránku českého pojistného trhu autorka považuje nepřilíš rozšířené působení českých pojišťoven v jiných členských státech EU.

Za druhé lze vyhodnotit příležitosti a hrozby vyplývající z přistoupení k jednotnému pojistnému trhu EU. Novou příležitostí pro české pojišťovny se stala možnost provozovat pojišťovací činnost v ostatních členských zemích EU a naopak. Českému pojišťovníctví se tak otevřel volný trh EU, který je založen na svobodě zakládání subjektů, svobodě poskytování služeb a volném pohybu kapitálu, a to jak pro pojišťovací společnosti, tak pro pojišťovací zprostředkovatele. Za příležitost pro samotné klienty autorka považuje možnost širšího výběru pojišťovny a produktu, které nejlépe splňují přání a potřeby klienta. Dále se jedná o možnost podílet se na procesu tvorby evropské legislativy prostřednictvím konzultací či připomínkování a hájit tak zájmy pojistitelů v ČR. Z pohledu hrozeb či rizik se jedná o nebezpečí přeregulace a s tím související administrativní zatížení a náročnost (časová i odborná). Dále autorka poukazuje na rozšíření konkurenčního prostředí (dle hodnot HHI byla prokázána rostoucí konkurence na českém pojistném trhu od roku 2004), v rámci něhož musí české pojišťovny neustále zkvalitňovat své služby, aby si udržely stávající klienty a zároveň získaly klienty nové.

Za třetí se jedná o nové povinnosti a práva subjektů českého pojistného trhu. Z povinností vyplývajících z přistoupení k jednotnému pojistnému trhu EU autorka považuje za zásadní zejména odpovědnost za správnou a včasnou implementaci a aplikaci právních aktů EU. Legislativní změny spojené se vstupem do EU mají svůj odraz jak směrem k pojistnému trhu jako takovému, tak směrem k subjektům působícím na pojistném trhu (např. přísnější požadavky na kapitálovou vybavenost pojišťoven; rozšíření informačních povinností pojišťoven; zvýšení nároků na odbornou způsobilost zprostředkovatelů či likvidátorů pojistných událostí; zpřísnění dohledu nad pojišťovníctví atd.) a zároveň směrem

ke spotřebitelům (např. prostředky ochrany spotřebitele; nárok klienta na vyšší informovanost ze strany pojistitele; dále v důsledku antidiskriminační směrnice došlo z důvodu nediskriminace ke zhoršení podmínek pojistných produktů pro ženy atd.). Nová práva v důsledku implementace právních aktů EU lze spatřovat v již zmíněných základních svobodách – právo zřizovat pojišťovny, právo zakládat pobočky a právo svobody poskytovat služby. Směrem k zájemcům o pojištění lze zmínit právo zakoupit si pojistný produkt kdekoli v rámci EU.

4 Vyhodnocení dopadů regulace v oblasti pojišťovnictví

Disertační práce se zaměřuje na vyhodnocení důsledků implementace právních aktů EU na český pojistný trh. Z toho důvodu bude v této kapitole věnována pozornost vyhodnocení dopadů regulace v oblasti pojišťovnictví, jejímž cílem bude identifikovat problémové oblasti. Za prvé budou identifikovány problémové oblasti související s implementací pojistných právních aktů do českého právního řádu. Za druhé se bude jednat o vymezení nedostatků spojených s procesem hodnocení dopadů regulace v oblasti pojišťovnictví.

Otázkou regulace se zabývá celá řada národních, evropských, ale také mezinárodních organizací. Vzhledem k vysokému počtu organizací spolupracujících při vytváření regulatorních opatření je důležité klást si otázku, zda je z tohoto pohledu regulace dostatečně efektivní. Pro vyhodnocení efektivního dohledu a regulace by měly být posuzovány náklady, kterými jsou regulované subjekty zatěžovány. V důsledku častých změn nedokonalé právní úpravy regulace, kterým se regulované subjekty musí přizpůsobovat, vzniká regulatorní riziko. Jedním z nástrojů pro zvyšování kvality regulace je proces hodnocení dopadů regulace, tzv. RIA (Regulatory Impact Assessment). Určitá forma hodnocení dopadů regulace je v současné době přijata téměř všemi členy Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (dále jen OECD). Na evropské úrovni se projevují snahy o zavedení tzv. lepší regulace. Na úrovni ČR je uplatňováno hodnocení dopadů regulace, tzv. RIA v podobě doplnění důvodových zpráv k přijímaným zákonům a směrnicím.

Od vstupu ČR do EU došlo k několika zásadním legislativním změnám, jejichž přehled byl uveden v předchozí kapitole. Cílem této kapitoly je představit proces hodnocení dopadů regulace RIA v ČR, identifikovat nedostatky uvedené metody pro oblast pojišťovnictví a na základě nich navrhnout doporučení, která povedou ke zkvalitnění procesu hodnocení dopadů regulace.

4.1 Problémy spojené s implementací práva EU v oblasti pojišťovnictví

V souvislosti s přijímáním právních norem EU vyvstává několik problémových oblastí. V první řadě autorka poukazuje na nadměrnou regulaci, o čemž svědčí velké množství právních předpisů ze strany EU. Povinnost implementovat evropské předpisy do vnitrostátních právních předpisů se dotýká všech členských států. Praktické naplňování této povinnosti se však potýká s několika problémy. Jedná se zejména o problém souladu s právními předpisy EU jednotlivých členských států, přičemž dochází buď k opožděné implementaci práva EU, nebo k jeho nesprávnému výkladu. V následujících podkapitolách budou blíže diskutovány uvedené problémové oblasti.

4.1.1 Nadměrná regulace

V rámci disertační práce již autorka poukázala na skutečnost, že oblast pojišťovnictví je značně regulována, přičemž platí, že regulace pojišťovnictví v ČR je určována evropským právem pro oblast pojistných trhů. Rozsah regulace této oblasti na úrovni EU je značný. V celkovém souhrnu tak na úrovni EU upravuje oblast pojišťovnictví více než 70 směrnic, dále se jedná o nařízení, doporučení, revize stávajících směrnic a nařízení (viz příloha A). V poslední době lze sledovat legislativní boom jak ze strany národních, tak ze strany nadnárodních autorit. To lze přisuzovat reakci na selhání dosavadních mechanismů při nedávné finanční krizi. I když oblast pojišťovnictví finanční krizi nezpůsobila, což dokazuje stabilní finanční situace evropských pojišťoven, jsou na ni přesto kladeny zpřísněné regulatorní nároky.

Odborníky lze dle jejich postojů k regulaci rozdělit do dvou skupin. Zástupci první skupiny jsou zastánci striktnější regulace a zástupci druhé skupiny jsou zastánci odstraňování legislativních překážek na trzích finančních služeb.

Regulační prostředí má logicky vliv na jednotlivé subjekty pojistné trhu, nadměrná regulace tak může pro oblast pojišťovnictví znamenat nemalé riziko. Dle aktuálního

průzkumu Insurance Banana Skins²⁰⁶, který je prováděn Centrem pro výzkum finančních inovací (Centre for the Study of Financial Innovation) je regulace na prvním místě z rizik, kterým pojišťovny čelí. Průzkumu se zúčastnilo 806 respondentů z 54 zemí celého světa, přičemž zastoupení EU bylo téměř 50%. Tento výsledek, že riziko regulace nejvíce ohrožuje subjekty pojistného trhu, se opakuje již třetím rokem.

Vzhledem k zmiňovanému legislativnímu boomu, dochází k zatěžování činnosti pojišťoven aktivitami souvisejícími s implementací rostoucího počtu opatření a směrnic. Zde je důležité uvést, že pakliže je cílem regulace zajistit efektivní fungování trhu a jeho stabilitu a tento cíl by měl zůstat zachován, nemělo by docházet k přeregulaci a zbytečnému navyšování administrativní zátěže.

Oblast pojišťovnictví je na rozdíl od ostatních sektorů finančních trhů specifická a z pohledu legislativních aktů upravuje velkou škálu oblastí. Obecně rozsah regulace pojišťovnictví autorka považuje za nadměrný z důvodu velkého počtu regulatorních opatření na úrovni EU. Autorka se domnívá, že tento nadměrný rozsah regulace může vyvolávat nezamýšlené důsledky a náklady (např. vyšší náklady odvětví pojišťovnictví, nárůst administrativního zatížení subjektů pojistného trhu, náklady na přehodnocování kalkulačních modelů, náklady na přeškolení pracovníků a další). Navýšení nákladů tak může v konečném důsledku vést i ke zvýšení cen pojistných produktů. Cílem institucí EU by však naopak v zájmu efektivní regulace mělo být snížit nadbytečnou regulaci a byrokracii. Autorka je toho názoru, že regulace pojišťovnictví by měla být založena na důkladné analýze odvětví, aby se předešlo nezamýšleným důsledkům a nákladům. Za nezbytnou součást regulatorního procesu autorka považuje proces hodnocení dopadů regulace jako podpůrný prostředek pro rozhodování o vhodné regulaci.

4.1.2 Termíny implementace

Včasnou implementaci a s tím související krátké implementační lhůty autorka považuje za další problémové oblasti implementace práva EU. Pro oblast pojišťovnictví

---

²⁰⁶ CSFI. *Insurance Banana Skins* 2015. Dostupné z: <http://www.pwc.com/gx/en/insurance/banana-skins/2015-survey-report.jhtml>.

je významným legislativním závazkem vyplývajícím z členství ČR v EU zajistit transpozice směrnic EU prostřednictvím vnitrostátních právních předpisů, které jsou následně notifikovány. Transpoziční činnost je monitorována ze strany Komise a výsledky jsou následně zpracovávány do hodnocení Single Market Scoreboard.

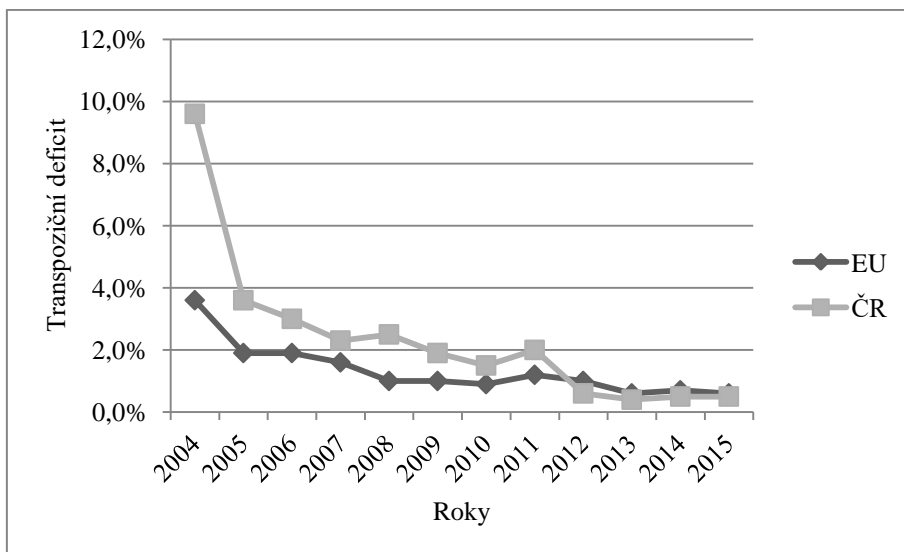
K datu 1. srpnu 2015 z celkového počtu 16 směrnic EU, u nichž nebyla včas zajištěna transpozice do právního řádu ČR, nebyly plně transponovány tyto směrnice mající vliv na oblast pojišťovnictví²⁰⁷

- 1) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES ze dne 25. listopadu 2009 o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solvency II);
- 2) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/89/EU ze dne 16. listopadu 2011, kterou se mění směrnice 98/78/ES, 2002/87/ES, 2006/48/ES a 2009/138/ES, pokud jde o doplňkový dozor nad finančními subjekty ve finančním konglomerátu;
- 3) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/51/EU ze dne 16. dubna 2014, kterou se mění směrnice 2003/71/ES a 2009/138/ES a nařízení (ES) č. 1060/2009, (EU) č. 1094/2010 a (EU) č. 1095/2010 s ohledem na pravomoci Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění) a Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy);
- 4) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/49/EU ze dne 16. dubna 2014 o systémech pojištění vkladů.

Transpozice prvních tří výše uvedených směrnic bude zajištěna přijetím návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů. Novela zákona však ze strany Poslanecké sněmovny zatím přijata nebyla. Klesající tendenci transpozičního deficitu ČR (za rok 2015 0,5 %) v porovnání s průměrem zemí EU zobrazuje obrázek 16.

---

²⁰⁷ VLÁDA ČR. *Informační systém pro implementaci práva EU*. Dostupné z: www.isap.vlada.cz.

Obrázek 16: Transpoziční deficit ČR
Zdroj: vlastní zpracování dle EC²⁰⁸

I přes výše uvedený nedostatek v oblasti transpozice se ČR řadí mezi země s nejnižším transpozičním deficitem.

4.1.3 Správný výklad

Již bylo uvedeno, že hlavním cílem implementace je, aby byla provedena správně a včas. Na úrovni EU se hovoří o problému „EU compliance“. Správné uplatňování práva EU představuje velkou výzvu pro členské státy. Aby bylo možné uvedeného cíle implementace dosáhnout, je nezbytný bezchybný výklad právního předpisu EU. Jedná se jednak o správný výklad terminologie ale také o správné pochopení daného předpisu EU v souladu s ostatními prameny práva EU. Z toho důvodu je nezbytné zajistit významovou správnost překladu, terminologické návaznosti na český právní řád a návaznosti na související dokumenty.²⁰⁹

²⁰⁸ EC. *Czech Republic. Transposition of Law*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_by_member_state/czech_republic/index_en.htm.

²⁰⁹ ŠTIBRÁNYIOVÁ, L., MACHALOVÁ G. *The Problem of „EU Compliance“ in the Financial Sector Focusing on the Insurance Area*. 2014.

Dle Whelanové²¹⁰ lze identifikovat několik problematických oblastí týkajících se implementace práva EU:

- Správný výklad pramenů práva EU;
- Správný výklad jednotlivých ustanovení předpisu EU;
- Jazykové bariéry (rozdílné výrazy v různých jazykových verzích);
- Četné množství odkazů na jiné právní předpisy EU.

Problematiku prvního výše uvedeného bodu lze pro oblast pojišťovnictví ukázat na příkladu zmiňované antidiskriminační směrnice. Zásada rovného zacházení s muži a ženami byla zavedena Směrnicí Rady 2004/113/ES a následně byla rozšířena zásahem judikatury Soudního dvora EU.

V souvislosti se zajištěním správného výkladu jednotlivých ustanovení právních předpisů EU je nutné upozornit na nejednoznačnost terminologie práva EU a používání obecného legislativního kontextu. To je způsobeno zejména snahou dosáhnout kompromisu mezi všemi členy EU. Jako příklad může posloužit Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1094/2010 ze dne 24. listopadu 2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění). Dle čl. 16, bod 3 se příslušné orgány a finanční instituce **vynasnaží řídit se** obecnými pokyny a doporučeními vydanými orgánem pro pojišťovnictví.

Z důvodu překonání jazykových bariér a potřeby kvalitního překladu, ale i z nutnosti pochopit význam odborných pojmů a porovnat pojmy s aktuálními zahraničními prameny a legislativou EU je pro oblast pojišťovnictví ve spolupráci s ČAP vytvářena odborná překladová terminologie. Konkrétně se jedná o výkladový slovník anglických pojmů a encyklopedický slovník pojmů z oblasti pojišťovnictví, který zahrnuje pojmy tuzemské a evropské pojistné legislativy.

Je zřejmé, že účinné prosazování práva EU je důležité nejen z důvodu efektivity vnitřního trhu, ale i z důvodu posílení důvěryhodnosti EU a jejích institucí. Komise dle čl. 17 odst. 1 SFEU musí dbát nad dodržováním unijního práva. Z důvodů pozdní či nesprávné

---

²¹⁰ WHELANOVÁ, M. *Vybrané problémy spojené s implementací práva Evropské unie*. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/vybrane-problemy-spojene-s-implementaci-prava-evropske-unie.aspx>.

implementace právních předpisů má Komise možnost zahájit řízení pro porušení práva. To může vyústit až v podání žaloby k Soudnímu dvoru EU. Problém EU-compliance byl analyzován několika odborníky. Např. autoři Nicolaidese a Oberga nepředpokládají, že problematika implementace a dodržování právních norem bude zlepšena prostřednictvím napomenutí, ukládání pokut nebo penále.²¹¹ Jiný názor na řešení této problematiky naopak zastává Versluis, která analyzuje možnost používat při zajišťování souladu evropského práva regulační agentury, které shromažďují, zpracovávají a šíří informace.²¹²

Evropská komise na tyto problémy reaguje v souladu s SFEU, tzn., že může zahajovat řízení proti členským státům. Vychází otázka, zda je tato reakce správná a účinná. Nebylo by účinnější zabývat se otázkou, proč dochází k pozdní či nesprávné implementaci? Autorka se domnívá, že je nezbytná důkladná analýza problémových oblastí a případně inspirování se tam, kde k těmto problémům nedochází (země, u nichž je nízké % transpozičního deficitu a málo započatých řízení ze strany Komise, tj. např. Malta, Dánsko či Finsko) Teprve na základě výsledků této analýzy by měly být posouzeny problematické faktory a navržena nápravná opatření.

4.2 Proces vyhodnocení dopadů regulace v pojišťovnictví

Podstatou činnosti hodnocení dopadů regulací je zajistit kvalitní právní úpravu. Hodnocení dopadů regulace přináší zejména dvě výhody. Jednak se jedná o analýzu pozitivních a negativních následků a vedlejších efektů zkoumané regulace a jednak se jedná o vyhodnocení nejlepšího způsobu provedení regulace. Hodnocení RIA tak pomáhá zvolit takovou regulaci, která je nejvhodnější a která maximalizuje čistou současnou hodnotu užitku společnosti plynoucí z regulace.²¹³

---

²¹¹ NICOLAIDES, P., H. OBERG. *The Compliance Problem in the European Union*. Dostupné z: http://aei.pitt.edu/6371/1/Scop06_1_2.pdf.

²¹² VERSLUIS, E. *Compliance Problems in the European Union – a Potential Role for Agencies in Securing Compliance?* Dostupné z: <http://regulation.upf.edu/ecpr-05-papers/eversluis.pdf>.

²¹³ OCHRANA, F., J. PAVEL., L. VÍTEK. *Veřejný sektor a veřejné finance*. 2010, s. 43.

Rámec pro hodnocení dopadů RIA v ČR se opírá jednak o systém “Better regulation” na úrovni EU a jednak o doporučení OECD. Nástroj hodnocení dopadů regulace je součástí legislativního procesu v ČR od listopadu 2007, kdy byly schváleny Obecné zásady pro hodnocení dopadů regulace (dále jen Obecné zásady). Obecné zásady zahrnují jednak procesní pravidla pro provádění RIA a jednak metodický postup. S účinností od 1. února 2014 byly Obecné zásady poprvé novelizovány a naposledy novelizovány ze dne 3. února 2016. Počátky RIA v ČR nebyly příliš úspěšné z důvodu špatného institucionálního zabezpečení. Od roku 2011 je agenda RIA v gesci Úřadu vlády ČR, přičemž hodnocení dopadů regulace je zajišťováno Pracovní komisí Legislativní rady vlády (dále jen Komise RIA). Z mezinárodního hlediska je Komise RIA zapojena do skupiny dohledových orgánů k provádění kontrol kvality zpracovaných RIA (tzv. independent watchdogs) v rámci spolupráce s Nizozemskem, Německem, Švédskem a Velkou Británií²¹⁴.

Prostřednictvím RIA má Vláda ČR přispět k:

- zkvalitňování právního prostředí,
- zvyšování transparentnosti výkonu veřejné správy,
- zlepšení informovanosti občanů či organizací z řad odborné, profesní i zájmové veřejnosti,
- zlepšení předvídatelnosti požadavků připravované regulace,
- snížení tvorby neopodstatněné nebo nadbytečné zatěžující regulace.²¹⁵

Regulace by měla vykazovat určité kvalitativní ukazatele, které jsou formulovány jako principy kvality regulace. Mezi principy kvality regulace patří **proporcionalita, odpovědnost, konzistence, transparentnost a cílení a směřování**, které jsou blíže charakterizovány v níže uvedené tabulce 15.²¹⁶

Tabulka 15: Principy správné regulace

Proporcionalita
- regulace musí vycházet z porovnání využitelnosti různých nástrojů pro dosažení

²¹⁴ VLÁDA ČR. *Hodnocení dopadů regulace (RIA)*. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/uvod-87615/>.

²¹⁵ Tamtéž.

²¹⁶ VLÁDA ČR. *Obecné zásady pro hodnocení regulace (RIA)*. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/metodiky/obecne-zasady-pro-hodnoceni-dopadu-regulace-90556/>.

stanovených cílů; - regulační orgány by měly zasahovat pouze v případě nutnosti; - opravné prostředky by měly být přiměřené riziku, - náklady by měly být identifikovány a minimalizovány;
Odpovědnost
- regulační orgány musí být schopny odůvodnit své rozhodnutí; - musí být zřejmé, kdo je odpovědný a za co;
Konzistence
- vládní pravidla a normy musí být v souladu, aby nedocházelo k rozporům; - vládní pravidla a normy musí být prováděny poctivě; - musí být vytvořeny podmínky pro důsledné a shodné uplatňování regulace na celém území na všechny subjekty, jichž se regulace týká;
Transparentnost
- efektivní konzultace; - regulace musí být koncipována přehledně, formulace musí být jednoznačné, srozumitelné, jednotná terminologie;
Cílení a směřování
- nařízení by měla být zaměřena na určitý konkrétní problém; - minimalizace vedlejších účinků;

Zdroj: vlastní zpracování dle K. Hill²¹⁷

Výše uvedené principy tvoří základ pro hodnocení dopadů a tvorbu legislativy a měly by proto být respektovány.

4.2.1 Hodnocení dopadů regulace u návrhů právních předpisů implementujících právo EU

V souvislosti s hodnocením dopadů evropské legislativy došlo od roku 2012 k úpravě pravidel, konkrétně ke zrušení tzv. malé a velké RIA. Do této doby se velká RIA u návrhů právních předpisů implementujících právo EU/ES neprováděla. V těchto případech byla

---

²¹⁷ HILL, K. From Red Tape Index to BURdems Barometer: *The Reality of Better Regulation*. Dostupné z: <http://www.regulacao.gov.br/centrais-de-conteudos/artigos/from-red-tape-index-to-burdens-barometer>.

stanovena povinnost provádět pouze malou RIA včetně kvantitativního zhodnocení dopadů.²¹⁸

Nová RIA vznikla zejména za účelem zjednodušení celého procesu hodnocení dopadů regulace. Ten je nedílnou součástí legislativního procesu v ČR. Procedurálně lze proces hodnocení dopadů rozdělit do tří kroků, V prvním kroku se zpracovává **Přehled dopadů**, na jehož základě se rozhoduje o zpracování či nezpracování RIA²¹⁹. Komisi pro hodnocení dopadů regulace je vydáno tzv. „Desatero“ pro postup při zpracování Přehledu dopadů. Druhým krokem je samotné **zpracování RIA** v souladu s postupem uvedeným v Obecných zásadách, závěrečným krokem je vydání **Závěrečné zprávy RIA**. Přehled dopadů i závěrečná zpráva se zpracovávají podle vzorových šablon, které jsou součástí přílohy C.²²⁰

Komise RIA vydává stanovisko, zda je RIA zpracována v dostatečné kvalitě, a dle toho vydá pozitivní/negativní stanovisko. Role komise RIA je jen poradní a toto je jediný způsob, kterým může zasahovat do legislativního procesu. Do procesu posuzování dopadů legislativních návrhů jsou zapojeny další zájmové skupiny, na které může mít navrhovaná regulace přímý či nepřímý dopad.²²¹ Pro tyto účely je vytvořena Databáze konzultujících organizací. Konkrétně pro oblast pojišťovnictví je zapojen Odborový svaz pracovníků peněžnictví a pojišťovnictví a Unie společností finančního zprostředkování a poradenství. Na tomto místě autorka postrádá zapojení České asociace pojišťoven či samotných zástupců pojišťoven. Významným aspektem RIA je, že zprávy RIA jsou veřejně dostupné prostřednictvím Knihovny připravované legislativy²²². Nešťastná se však může zdát přehlednost portálu a nízké povědomí veřejnosti o dostupnosti zpráv RIA či vůbec této metody. V případě ex-ante hodnocení se provádí před zavedením regulace. Za jedinou nevýhodu ex-ante hodnocení lze považovat značnou náročnost z důvodu posuzování

---

²¹⁸ MVČR. *Hodnocení dopadu regulace (RIA)*. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/hodnoceni-dopadu-regulace-ria-486007.aspx?q=Y2hudW09Nw%3D%3D>.

²¹⁹ V případě věcného záměru zákona se RIA zpracovává vždy.

²²⁰ VLÁDA ČR. *Hodnocení dopadů regulace (RIA)*. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/uvod-87615/>

²²¹ VLÁDA ČR. *Komise pro hodnocení dopadů regulace*. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/pracovni-komise/komise-pro-hodnoceni-dopadu-regulace-89151/>

²²² Knihovna připravované legislativy je dostupná z: <https://apps.odok.cz/kpl>.

předpokládaných údajů. Ex-post RIA je nezbytná z důvodu odhalení nedostatků v nastavení stávající regulace (potřeba novelizace či zrušení nepotřebného právního předpisu) a z toho důvodu je nezbytný přezkum účinnosti právních předpisů.

Za účelem vyhodnotit hodnocení dopadů regulace pro oblast pojišťovnictví jsou následující dvě kapitoly zaměřeny na zhodnocení předpokládaných a skutečných dopadů dvou velmi diskutovaných legislativních změn, tj. antidiskriminační směrnice a směrnice Solvency II. Na základě výsledků diskuse budou identifikovány nedostatky hodnocení dopadů regulace u těchto dvou legislativních změn a v návaznosti na tom, budou přednesena doporučení vedoucí k zefektivnění tohoto procesu.

4.2.2 Diskuse hodnocení dopadů antidiskriminační směrnice

Předmětem této kapitoly je diskutovat předpokládané a skutečné dopady směrnice Rady 2004/113/ES ze dne 13. prosince 2004, jejímž cílem bylo zavést zásadu rovného zacházení s muži a ženami. Vzhledem k přizpůsobení se rozsudku ve věci Test-Achats byla zrušena výjimka ze zásady rovného zacházení v právu EU, což muselo být promítnuto v rámci českého pojistného trhu z důvodu zajistit soulad vnitrostátního právního řádu s evropskou právní úpravou.

O tom, zda bude ke konkrétnímu návrhu zákona provedena zpráva RIA, rozhoduje vláda ČR. V tomto případě RIA zpracována nebyla z důvodu, že „*standardní připomínkové řízení a zpracování RIA by mělo pouze formální charakter a vyvolalo by zbytečné náklady*“²²³ Je zřejmé, že s ohledem na povinnost plnit závazky vyplývající ze smluv, kterými je ČR vázána, nelze uvažovat žádné alternativní varianty. Nicméně se autorka domnívá, že vyhodnocení specifických dopadů na dotčené subjekty je nezbytným nástrojem. V rámci důvodové zprávy k návrhu zákona nebyly identifikovány žádné negativní dopady. Obecně je důvodová zpráva příliš stručná bez snahy o vyhodnocení skutečných dopadů. Naopak je vyzdvihnut pozitivní dopad na rovné postavení mužů a žen

---

²²³ Předkládací zpráva k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v oblasti pojišťovnictví a penzijního připojištění se státním příspěvkem v souvislosti se zrušením výjimky ze zásady rovného zacházení pro pojišťovnictví v právu EU.

a v souvislosti s tím je zmíněno posílení solidarity mezi muži a ženami v rámci stejných pojistných nebezpečí. Z toho důvodu budou uvedena fakta prokazující skutečné dopady zrušení výjimky ze zásady rovného zacházení s muži a ženami na českém pojistném trhu.

Pohlaví je užíváno jako rizikový faktor jenom v případech, kdy pomáhá v oceňování pojistného rizika. Je to jeden z faktorů, který je využíván při oceňování individuálního rizika. V životním pojištění se využívá současně s dalšími faktory, jako jsou například věk, zdravotní stav, zaměstnání, zvyky apod. Pochopitelně velkým přínosem faktoru pohlaví nad ostatními je, že je neměnné, tedy i riziko zůstává na stejné úrovni. Vývoj úmrtnosti se ze statistického hlediska vyvíjí příznivěji pro ženy. Dožívají se vyššího věku a také bývají zdravější. Tento trend je běžný ve vyspělých zemích. Úmrtnost u žen a mužů se vyvíjí rozdílným způsobem. Tento rozdíl je v první řadě znatelný od padesátého roku věku, kde počet zemřelých mužů dosahuje dvojnásobné hodnoty než u žen. Díky rozdílné pravděpodobnosti úmrtí mezi muži a ženami, je ženám poskytováno pojištění za nižší ceny. Důvodem této nižší ceny jsou vynaložené náklady pojistitele na pojistné krytí. Tyto náklady jsou při poskytování stejné úrovně pojistného krytí u mužů a žen odlišné, proto se tu vyskytuje i rozdíl v ceně pojistného ve prospěch žen.²²⁴

Před samotným vydáním rozhodnutí SDEU bylo zveřejněno několik studií, které zpracovávají potenciální dopady zrušení výjimky ze zásady rovného zacházení pro pojišťovnictví v právu EU. Studii kvantifikující vliv zákazu používání pohlaví jako faktoru pro výpočet výše pojistného a pojistného plnění na spotřebitele představila Evropská federace pojišťoven a zajišťoven. Výzkum byl proveden nezávislymi poradci Oxera a je založen na ekonomické analýze dat z členských států EU včetně ČR.²²⁵ Studie poukazuje na skutečnost, že vypuštění faktoru pohlaví při výpočtu pojistného bude mít dopad na životní pojištění, výplatu důchodů z komerčního důchodového pojištění a penzijního spoření a v některých zemích i na výši pojistného u pojištění motorových vozidel. Nezávislymi poradci Oxera byly identifikovány potenciální dopady v navýšení pojistného rizikového životního pojištění pro ženy a snížení u mužů; v růstu ceny

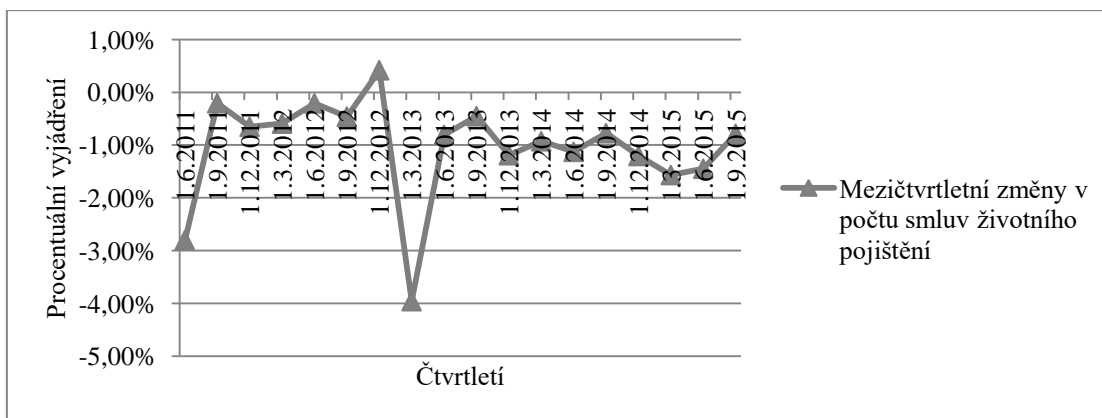
---

²²⁴ KUBOVÁ, P., G. MACHALOVÁ, L. ŠTIBRÁNYIOVÁ. *Dopady legislativních změn EU na český pojistný trh*. 2014.

²²⁵ Tamtéž.

povinného ručení motorových vozidel pro ženy, v růstu nákladů souvisejících s úpravou pojistných podmínek, smluv a marketingových materiálů a ve změnách v poptávce zákazníků po pojištění.²²⁶

Skutečné dopady vynucené legislativní změny lze demonstrovat směrem k samotným pojišťovnám, ke spotřebitelům a na pojistný trh jako celek. Pojišťovny byly nuceny přistoupit ke změně pojistných sazeb a v souvislosti s tím upravit své všeobecné pojistné podmínky a sazebníky. Zavedením unisex sazeb došlo ke zdražení pojistného pro ženy a mírného zlevnění pojistného pro muže. Jednou z reakcí pojišťoven v rámci zavedení unisex sazeb bylo rovněž zahrnutí nových produktů do struktury portfolia či zrušení produktů stávajících, s čímž souvisely úpravy marketingových strategií. Na český pojistný trh se uvedla nabídka speciálních pojistných produktů určených pouze pro ženy.²²⁷ Mediální tlak legislativní změny byl masivní, v čemž autorka vidí značné ovlivnění klientů. Ačkoli pojišťovny na konci roku 2012 zaznamenaly zvýšený zájem o životní pojištění ze strany žen, jednalo se však o krátkodobý trend, jehož důkazem je znázornění na obrázku 17.

Obrázek 17: Vývoj v počtu uzavřených smluv životního pojištění

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČNB²²⁸

²²⁶ OXERA. *The impact of a ban on the use of tender in instance*. Dostupné z: <http://www.oxera.com/Oxera/media/Oxera/downloads/reports/Oxera-report-on-gender-in-insurance.pdf?ext=.pdf>.

²²⁷ Pojistný obzor. *Anketa: Jak si pojišťovny poradily s „unisex“ sazbami?* Česká asociace pojišťoven, ročník XC 2/2013, ISSN 0032-2393.

²²⁸ ČNB. *Databáze časových řad ARAD*. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.STROM_KOREN.

Hlavní dopady zavedení unisex pojistných produktů do praxe na českém pojistném trhu autorka shrnuje do těchto oblastí:

- Krátkodobě zvýšený zájem o sjednání pojištění před datem sjednocení sazeb ze strany žen vyvolaný zejména medializovaným boomem.
- Zvýšení cen pojištění pro ženy.
- Mírné zlevnění pojištění pro muže.
- Změna produktové nabídky jednotlivých pojistitelů.
- Dodatečné náklady pro pojišťovny z důvodu úpravy všeobecných podmínek, sazebníků či marketingových strategií.

S ohledem na výše uvedené však nelze říci, že by sjednocení sazeb zásadně ovlivnilo poptávku po životním pojištění ze strany mužů či žen, tak jak bylo dopředu prezentováno.

4.2.3 Diskuse hodnocení dopadů Solvency II

V souvislosti s implementací směrnice Solvency II je v českém právním prostředí diskutována jednak novela zákona č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona a jednak novela zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví.

U navrhované úpravy zákona o pojišťovnictví nebyla zpracována RIA vzhledem k tomu, že se jedná o promítnutí implementace směrnic EU do českého právního prostředí a žádné variantní řešení nepřipadá v úvahu. V hodnocení dopadů byly ze strany zpracovatelů Přehledu dopadů identifikovány dotčené subjekty – pojišťovny, zajišťovny, pojistník a ČNB. V rámci zpracování dopadů jsou uvedeny pouze dopady v podobě zvýšení nákladů na adaptaci na nový režim Solvency II pro pojišťovny a zajišťovny, případně promítnutí těchto nákladů do zvýšeného pojistného, čímž by náklady nesl sám spotřebitel²²⁹. Z přehledu dopadů autorka postrádá konkrétní vyhodnocení ekonomických dopadů

---

²²⁹ VLÁDA ČR. *Přehled dopadů k novele zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví*. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/lrv/ria/databaze/MF-por-c--12_2012.pdf.

na uvedené subjekty. Důvodová zpráva k novele zákona o pojišťovnictví²³⁰ rovněž uvádí pouze stručně předpokládané dopady v podobě zvýšených nákladů pojišťoven, zajišťoven, tak i ČNB. Na jedné straně tedy nejsou dostatečně zohledněny negativní dopady uvedené právní úpravy a na druhé straně nejsou analyzovány případné pozitivní vlivy.

Solvency II na další straně přináší zpřísnění informačních povinností o pojistném produktu a o osobě distributora pojištění, což je částečně promítnuto v rámci novely zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí. Cílem novely je provést komplexní úpravu informační povinností distributora při nabízení pojistných produktů za účelem zlepšit postavení spotřebitele v sektoru pojišťovnictví. V případě návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 38/2004, se jednalo pouze o částečnou implementaci práva EU, tudíž RIA zpracována byla.²³¹ Součástí závěrečné zprávy RIA není konkrétní vyjádření dopadů na dotčené subjekty, ale pouze jejich identifikace (pojišťovny a pojišťovací zprostředkovatelé, pojistníky a zájemce o pojištění či ČNB).

Evropská směrnice Solvency II vešla v platnost 1. ledna 2016. Nutno však podotknout, že k dnešnímu dni nebyla ani novela zákona o pojišťovnictví ani novela zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích schválena. Pro český pojistný trh může současná situace znamenat problémy v podobě neplnění požadavků vyplývajících z povinnosti implementovat evropské právo.

Nová regulace si klade za cíl vést pojišťovny ke zdokonalení systémů řízení rizik, aby byla pokryta veškerá rizika, kterým je pojišťovna vystavována. Smyslem této směrnice je zabezpečit stabilitu systému, zvýšenou ochranu pojistníků a rovné podmínky podnikání. Neméně důležitou vlastností nového systému je požadavek na efektivní využití kapitálu.²³² Nejvíce dramatické změny pro pojistný trh lze spatřovat zejména s ohledem na stanovené minimální kapitálové požadavky – jedná se zejména o vyšší požadavky na kapitál

---

²³⁰ VLÁDA ČR. *Důvodová zpráva k novele zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví*. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/kpl-detail?pid=KORN9LVJ4G/WL>.

²³¹ VLÁDA ČR. *Důvodová zpráva k novele zákona č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona*. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/kpl-detail?pid=RACK9LSDMR12>.

²³² BÖHM, A., K. MUŽÁKOVÁ. *Pojišťovnictví a regulace finančních trhů*. 2010, s. 122-128.

ve vztahu k pojišťovaným rizikům. Dle Daňhela a Ducháčkové modely pro takto stanovené kapitálové požadavky fungují lépe u homogenních pojistných souborů, z čehož vyplývá nutnost homogenizace pojistných smluv, pakliže chtějí pojišťovny dosáhnout maximální efektivity.²³³ V rámci aplikace nových matematických modelů jsou kladeny nároky nejen na vyšší kapitálové, ale také další garanční požadavky, což může mít za následek zejména zvýšení nákladů pro spotřebitele. To může být kontraproduktivní. Značné zvýšení nákladů lze vidět i s ohledem na vyšší nároky kladené na systém řízení rizik, což s sebou může nést značné reorganizace struktur pojišťoven. Dopad na pojišťovny tak má riziko vyplývající ze složité struktury modelů a z jejich příliš vysoké ceny. Se značným zvýšením nákladů (např. náklady na informační technologie, kvalifikovaní manažeři atd.) musí počítat zejména malé či střední pojišťovny, aby byly v souladu s požadavky metodiky Solvency II. V souvislosti se Solvency II nelze hovořit pouze o negativních dopadech na pojistný trh. Přínosy metodiky Solvency II lze spatřovat zejména v zlepšení systému řízení rizik a uplatňování rozvinutějších kontrolních systémů. v poskytnutí komplexních informací o finanční situaci pojišťoven, ve zvýšení kvalifikace odborníků či manažerů a ke zlepšení mezinárodní konkurenceschopnosti pojistitelů.²³⁴

Autorka se domnívá, že implementace Solvency II přinese zcela zásadní změny, které ovlivní samotnou činnost a hospodaření pojišťoven a v mnoha případech již ovlivnily. Nová směrnice Solvency II i svým rozsahem (více než 800 stránek včetně příloh) vypovídá o závažnosti změn pro oblast pojišťovnictví. Skutečný vliv nového regulatorního rámce v podmínkách českého prostředí však bude znám až teprve po jeho implementaci.

4.3 Nedostatky hodnocení dopadů regulace v oblasti pojišťovnictví

Při zohlednění výše uvedených poznatků, lze konstatovat, že povinnost zpracování RIA v případě pouhé implementace práva EU v oblasti pojišťovnictví není vyžadována. Toto je zcela v souladu s Obecnými zásadami, které uvádí, že se RIA nezpracovává „v případě

---

²³³ DUCHÁČKOVÁ, E., J. DAŇHEL. Vliv krize a regulatorních projektů na pojišťovnictví. *Bankovnictví*. 2012.

²³⁴ ŠTIBRÁNYIOVÁ, L. *Dopady regulatorních opatření EU na český finanční sektor se zaměřením na pojistný trh*. 2013.

*návrhu implementačního předpisu, kde není dána možnost diskrece a současně návrh implementačního předpisu nejde nad rámec požadavků práva EU“.*²³⁵ Přesto zde autorka postrádá dostatečné uvedení dopadů na dotčené subjekty bez ohledu na skutečnost, že se jedná o implementační předpis, dále chybí vyhodnocení dopadů typu zvýšené administrativní zátěže. Lze tak učinit závěr, že stručné uvedení dopadů na dotčené subjekty koresponduje s úkolem splnit formální požadavek k legislativnímu návrhu. Za problémovou oblast v procesu hodnocení dopadů regulace autorka považuje nejen nedostatečné vyhodnocení dopadů, ale zároveň informovanost a účast subjektů (odborná veřejnost, laická veřejnost atd.), na které má navrhovaná právní úprava vliv.

V případech, kdy je povinnost provést RIA vyžadována, vzniká otázka, zda je vždy respektováno pravidlo, aby se RIA zpracovávala ještě před samotným návrhem právního předpisu. V případě implementačních předpisů, u nichž je povinnost zpracovat RIA požadována, považuje autorka za vhodné zpracovat RIA již v době vytváření návrhu na evropské úrovni včetně možnosti konzultace s ostatními členskými státy EU.

Za konkrétní nedostatky v procesu hodnocení dopadů regulace v oblasti pojišťovnictví autorka spatřuje následující oblasti:

- absence spolupráce s odborníky z oboru (pojišťovny, ČAP) či subjekty, na které má právní úprava dopad;
- nezpracování RIA v době vytváření návrhu na evropské úrovni;
- nedostatečné rozpracování dopadů na dotčené subjekty (podnikatelské subjekty v pojišťovnictví, zákazníci, orgány veřejné správy – Ministerstvo financí a ČNB) včetně absence ekonomických dopadů

V úvodu kapitoly byly identifikovány principy správné regulace. S ohledem na zajištění správného fungování hodnocení dopadů regulace, které je v souladu s uvedenými principy, a s ohledem na uvedené problémové oblasti, zde budou formulovány **doporučení k procesu hodnocení dopadů regulace v českém prostředí v kontextu pojišťovnictví.**

---

²³⁵ VLÁDA ČR. *Obecné zásady pro hodnocení dopadů regulace (RIA)*. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/lrv/ria/aktualne/OZ_RIA_-novela_2016_uplne-zneni-FINAL.pdf.

RIA je nástroj pro zvyšování kvality regulace, proto je v procesu hodnocení dopadů regulace zásadní přístup k RIA jako k metodě, která je prospěšná. Zároveň je třeba zdůraznit, že RIA pomáhá ke kultivaci regulačního prostředí. Nezbytná podmínka v počáteční fázi implementace RIA je provedení hodnocení regulace před vytvořením návrhu právního předpisu, v případě implementačního návrhu ještě před vytvořením návrhu právního předpisu na úrovni EU. Za zásadní nedostatek autorka považuje nedostatečné posouzení nákladů a přínosů na dotčené subjekty. Zde vyvstává otázka, zda je dostatečný proces systému vzdělávání zpracovatelů RIA. Ten by měl zahrnovat pravidelné semináře, výměnu zkušeností mezi jednotlivými rezorty a s experty ze zahraničí a zpětnou vazbu. V rámci procesu RIA je žádoucí zajistit kvalitní konzultační proces, do kterého by měly být zapojeny veškeré dotčené subjekty včetně výměny zkušeností s jinými členskými státy.

Konkrétní doporučení k RIA v pojišťovnictví autorka shrnuje do těchto oblastí:

- Provádět hodnocení dopadů již při přípravě návrhu právního předpisu ze strany EU.
- Klást důraz na výměnu zkušeností ze zahraničí a inspirování se, konzultace s jinými členskými státy v oblasti přístupu k implementaci práva EU.
- Dbát na pečlivé zpracování přehledu dopadů, ze kterého vyplývá nutnost zpracování/nezpracování RIA.

4.4 Shrnutí vlastních závěrů

Cílem čtvrté kapitoly bylo identifikovat problémové oblasti související jednak se samotnou implementací pojistných právních aktů EU do podmínek českého prostředí a jednak s procesem hodnocení dopadů regulace v kontextu s pojišťovnictvím. Disertační práce zpracovává problematiku vyhodnocení dopadů implementace právních aktů EU na český pojistný trh, proto autorka považuje za nedílnou součást vlastního přínosu vyhodnocení uvedených problémových oblastí.

Co se týče problémů implementace právních aktů EU do českého právního řádu, potýká se české pojišťovnictví s jedním z největších problémů v podobě nadměrných regulačních požadavků, které pro pojišťovny zároveň představují vyšší náklady. Druhým problémem je problém „EU compliance“, tj. problém souladu s právními předpisy. Evropská komise

na tyto problémy reaguje v souladu s SFEU, tzn., že může zahajovat řízení proti členským státům. Vystává otázka, zda je tato reakce správná a účinná. Nebylo by účinnější zabývat se otázkou, proč dochází k pozdní či nesprávné implementaci? Autorka se domnívá, že je nezbytná důkladná analýza problémových oblastí a případně inspirování se tam, kde k těmto problémům nedochází (země, u nichž je nízké % transpozičního deficitu a málo započatých řízení ze strany Komise, tj. např. Malta, Dánsko či Finsko). Teprve na základě výsledků této analýzy by měly být posouzeny problematické faktory a navržena nápravná opatření.

Problémové oblasti v procesu hodnocení dopadů regulace pro oblast pojišťovnictví byly zaměřeny na zhodnocení předpokládaných a skutečných dopadů dvou velmi diskutovaných legislativních změn, tj. antidiskriminační směrnice a směrnice Solvency II, na základě jejichž výsledku autorka vyhodnotila nedostatky procesu hodnocení dopadů regulace. Z důvodů nedostatků v podobě nedostatečného či chybného zpracování zpráv RIA vyplývá doporučení zavést dílčí metodiky/doporučení sloužící jako návod, jak správně vyhodnocovat dopady regulace, dále zefektivnění systému vzdělávání zpracovatelů RIA a zlepšení konzultačního procesu v průběhu celého legislativního procesu.

Ke zvýšení účinnosti procesu RIA autorka navrhuje, aby byla pozornost směřována především k oblastem, které byly identifikovány jako problémové. Pro úspěšný proces RIA musí její zpracovatelé změnit svůj přístup a respektovat její přínos. Z identifikovaných problematických oblastí vyplývají tato konkrétní doporučení:

- Provádět hodnocení dopadů již při přípravě návrhu právního předpisu ze strany EU.
- Klást důraz na výměnu zkušeností ze zahraničí a inspirování se, konzultace s jinými členskými státy v oblasti přístupu k implementaci práva EU.
- Dbát na pečlivé zpracování přehledu dopadů, ze kterého vyplývá nutnost zpracování/nezpracování RIA.

Autorka se domnívá, že přínos RIA je nedoceněný, zejména z důvodu nízkého povědomí a špatného přístupu ze strany zpracovatelů. Pakliže bude RIA fungovat správně a zpracování jednotlivých zpráv bude kvalitní, může přispět k snížení regulační zátěže.

Na základě výše uvedených závěrů lze formulovat odpovědi na dílčí výzkumné otázky č. 5 a č. 6.

Otázka č. 5: „Je úroveň regulace pro oblast pojišťovnictví dostatečná či dokonce nadměrná a jaké lze sledovat problémy v oblasti implementace evropského práva do českého právního řádu?“

Obecně na finančních trzích dochází k tržním selháním či existenci asymetrie informací. Nejen z tohoto důvodu, ale i z důvodu specifického charakteru pojišťovací služby, je určitá úroveň regulace pojišťovnictví nezbytná. Pojišťovnictví zahrnuje širokou škálu oblastí, i přesto je však v celkovém souhrnu na unijní úrovni oblast pojišťovnictví právně vymezena více než 70 směrnici, dále nařízeními a dalšími legislativními předpisy (např. doporučení či revize stávajících směrnic). V reakci na selhávání dosavadních regulatorních mechanismů při poslední finanční krizi došlo jednak ke zpřísnění regulatorních mechanismů a jednak k výraznému legislativnímu boomeru. Zde však autorka vidí riziko v podobě zatěžování činnosti pojišťoven aktivitami souvisejícími s implementací stále rostoucího počtu legislativních aktivit a to za situace, kdy se evropské pojišťovnictví s finanční krizí vyrovnalo ze všech ekonomických a finančních sektorů nejlépe. Při hodnocení úrovně regulace autorka poukazuje na nadměrnou regulaci pojišťovnictví ze strany EU. Regulační prostředí má na subjekty pojistného trhu vliv, proto může nadměrná regulace představovat nemalé riziko v podobě ohrožování výkonu činnosti pojišťoven. Zde je důležité uvést, že pakliže je cílem regulace zajistit efektivní fungování trhu a jeho stabilitu a tento cíl by měl zůstat zachován, nemělo by docházet k přeregulaci a zbytečnému navyšování administrativní zátěže. Naopak by mělo docházet k vytváření jasných pravidel a postupů pro dohledové orgány, které se budou podílet na zajištění stability pojišťovnictví a budou přispívat k jeho kultivaci

Proces implementace evropského práva do českého právního řádu se potýká s několika problémovými oblastmi. V rámci vymezení těchto problémových oblastí byly pomocí konkrétních příkladů pro oblast pojišťovnictví vyhodnoceny zejména problémy s včasnou implementací právních aktů, správným pochopením daného předpisu v souladu s ostatními prameny práva EU, nejednoznačností terminologie práva EU a používáním obecného legislativního kontextu, jazykovými bariérami, potřebou kvalitního překladu a na velkém množství odkazů vztahujících se na jiné legislativní akty. Ze strany EU podléhá kontrole zejména dodržení termínu implementace a její správnost, v opačném případě má Komise právo zahájit řízení pro porušení práva a uložit pokutu nebo penále.

Dle názoru autorky by ke snížení případů, kdy dochází k porušení legislativních závazků vyplývajících z práva EU, přispěla průběžná a důkladná analýza příčin problémových oblastí a aktivní zapojení ze strany národních orgánů při tvorbě práva na evropské úrovni. Na základě výsledků by měla být navržena nápravná opatření, která by mohla vést k omezení vymezených problémových oblastí.

Otázka č. 6: „Je efektivně nastaven proces hodnocení dopadů regulace v oblasti pojišťovnictví?“

Činnost zaměřená na hodnocení dopadů regulace je nezbytná z několika důvodů. Jednak z důvodu minimalizovat neopodstatněné či nadbytečně zatěžující právní předpisy, jinými slovy tedy z důvodu zvyšování kvality stávající regulace. A jednak se jedná o analyzování dopadů/přínosů na subjekty, na které má legislativní úprava dopad. Z pohledu efektivity nastavení procesu hodnocení dopadů regulace v oblasti pojišťovnictví byly vyhodnoceny problémové oblasti pomocí dvou velmi diskutovaných změn – antidiskriminační směrnice a směrnice Solvency II. V souladu s Obecnými zásadami není v případě návrhu implementačního předpisu povinnost zpracovávat RIA. I přes tuto skutečnost autorka poukazuje na nedostatečné uvedení dopadů na dotčené subjekty v rámci důvodových zpráv k návrhům zákona u obou legislativních změn. Nedostatečné rozpracování dopadů na dotčené subjekty včetně absence ekonomických dopadů považuje autorka za zásadní nedostatek. Doporučení k procesu hodnocení dopadů regulace v českém prostředí v kontextu pojišťovnictví autorka shrnuje do několika oblastí. První doporučení se týká provádění hodnocení dopadů již při přípravě návrhu právního předpisu ze strany EU. Druhé doporučení se týká posílení výměny zkušeností ze zahraničí a konzultace s jinými členskými státy v oblasti přístupu k implementaci práva EU. A třetí doporučení se vztahuje ke kvalitnímu zpracování dopadů na dotčené subjekty s využitím spolupráce s odborníky z oboru (pojišťovny, ČAP) a dalších subjektů, na které má právní úprava dopad.

Význam RIA je opodstatněný, avšak teprve prostřednictvím správně nastaveného systému RIA, může být dosaženo efektivní a účinné regulace a snížení regulační zátěže.

Závěr

Disertační práce s názvem „Důsledky implementace právních aktů EU na český pojistný trh“ zpracovává problematiku implementace právních aktů EU v oblasti pojistného trhu do legislativy ČR. Vzhledem k tomu, že legislativní prostředí reaguje na změny a vyvíjí se podle potřeb trhu a naopak, je toto téma stále aktuální. Pojišťovnictví tvoří jednu z klíčových oblastí světového hospodářství, a aby toto odvětví mohlo správně fungovat a přispívat k celkové stabilitě finančního systému, považuje autorka uvedenou problematiku za stěžejní podnět ke zpracování disertační práce.

Z názvu disertační práce vyplývají dvě základní zkoumané oblasti – tj. právní akty EU v oblasti pojišťovnictví a český pojistný trh. Na úrovni EU bylo dlouhodobým cílem vytvoření jednotného pojistného trhu, což se podařilo dovést v roce 1994 nabytím účinnosti směrnic třetí generace, které upravovaly životní a neživotní pojištění. K vytvoření jednotného pojistného trhu EU výrazně přispělo zavedení principu tzv. jednotného pasu, na základě něhož byla zavedena svoboda usazování a volný pohyb služeb. Jednotný pojistný trh byl vytvořen jako efektivní a účinný prvek právního prostředí, v rámci něhož bylo poskytovatelům pojišťovacích služeb umožněno poskytovat své služby v rámci celé EU dle jednotných pravidel. Český pojistný trh se stal součástí jednotného pojistného trhu v roce 2004 a v souvislosti s tím vznikly nové příležitosti ale i hrozby pro české pojišťovnictví.

Hlavní cíl disertační práce byl vymezen následovně **„vyhodnocení dopadů implementace právních norem EU na český pojistný trh včetně identifikace problémových oblastí a předložení uceleného přehledu nejvýznamnějších změn vyplývajících z přistoupení ČR do EU pro oblast pojišťovnictví“**.

Pro splnění uvedeného hlavního cíle bylo postupováno systematicky od vymezení teoretických východisek k naplňování těchto jednotlivých dílčích cílů:

1. Vymežit jednotný pojistný trh EU a principy jeho fungování.
2. Identifikovat a charakterizovat hlavní priority legislativy EU ovlivňující jednotný evropský pojistný trh.

3. Vyhodnotit proces transformace a postupné harmonizace české pojistné legislativy s evropskou legislativou, úroveň regulace a problémy v oblasti implementace evropského práva na český pojistný trh.
4. Identifikovat změny českého pojistného trhu v souvislosti se vstupem ČR do EU.
5. Vyhodnotit problémové oblasti při hodnocení dopadů regulace v oblasti pojišťovnictví a uvést vlastní doporučení pro efektivní hodnocení dopadů regulace.

Hlavní výzkumná otázka: „**Jaké změny v českém pojišťovnictví přinesl vstup ČR do EU?**“ a dílčí výzkumné otázky byly stanoveny v úvodu disertační práce.

V úvodní části disertační práce byla popsána teoretická východiska problematiky, která vytvořila podklad pro zpracování jednotlivých dílčích cílů a pro vyhodnocení výzkumných otázek. V rámci vymezení teoretických východisek byly definovány pojmy nezbytné pro disertační práci. Jednak bylo definováno právo EU a charakterizovány primární a sekundární prameny, přičemž pro oblast pojišťovnictví byly jako stěžejní prameny práva EU uvedeny zakládající smlouvy EU (primární právo) a směrnice, případně rozhodnutí, doporučení či stanoviska. Na oblast pojišťovnictví lze nahlížet jako na nedílnou součást finančních služeb v rámci ekonomického systému, kde platí dvě základní podmínky pro zajištění fungování ekonomiky – tj. zajistit důvěryhodnost a stabilitu pojišťovnictví. To ovšem není vždy možné pouze pomocí tržních mechanismů a z toho důvodu je nezbytná regulace finančních trhů. Vzhledem k tomu, že pojišťovnictví je specifická oblast, byly uvedeny základní charakteristiky a odlišnosti sektorů bankovníctví a pojišťovnictví (viz tabulka 2), z nichž vyplynulo, že není možná stejná regulace těchto segmentů, ale musí být při tvorbě regulačních opatření přihlíženo k jejich specifickým. Specifičnost pojišťovnictví spočívá ve vytváření a rozdělování peněžních rezerv a fondů a jejich následném užívání k úhradě pojistných potřeb vzniklých z náhodných událostí. Dalším definovaným pojmem nezbytným pro účely zpracování disertační práce byla regulace chápána jako souhrn práv, povinností či opatření vymezených v právních předpisech s cílem zajistit finanční zdraví pojišťoven a ochranu spotřebitele.

První etapou řešení disertační práce bylo vymezení jednotného evropského pojistného trhu včetně jeho principů a charakterizování hlavních priorit legislativních aktů ovlivňujících jeho další vývoj. Jednotný evropský pojistný trh byl završen v roce 1994, kdy byly účinné

směrnice třetí generace životního a neživotního pojištění. V souvislosti se vznikem jednotného pojistného trhu EU docházelo k vytváření jednotného souboru pravidel pro posílení stability pojistného trhu a jednak ke sjednocení a zefektivnění pravidel regulace a dohledu nad pojistným trhem v rámci členských států EU.

V návaznosti na poslední finanční krizi z roku 2008 a dalších, které ukázaly na nedostatky regulatorního systému finančního trhu EU, byla provedena významná institucionální reforma finančního trhu, která měla svůj dopad i na oblast pojišťovnictví. Konkrétně se jednalo o vytvoření nové evropského orgánu dohledu – EIOPA, který získal nové úlohy a pravomoci. EIOPA získala možností svými rozhodnutími ovlivňovat a do jisté míry omezovat národní dohledové orgány nad rámec jednotných pravidel, v čemž autorka vidí určitá rizika. Rizika lze spatřovat v nesprávné míře rozdělení pravomocí a odpovědnosti mezi evropskou a národní úroveň, zejména v nesouladu mezi centrem rozhodování a centrem odpovědnosti a dále v pravděpodobnosti výskytu konfliktů mezi evropskými a národními orgány dohledu. Zde autorka shledává za zásadní správně nastavený regulatorní systém, který je založen na vzájemné spolupráci a ochotě všech zainteresovaných subjektů, tj. těch, kdo regulaci tvoří a vykonávají, a těch, kteří jsou regulováni.

Druhou etapou řešení bylo vyhodnotit český pojistný trh a jeho změny související s implementací právních aktů EU. ČR se sice součástí jednotného pojistného trhu EU naplno stala v roce 2004, avšak už v rámci přístupových jednání bylo nezbytné do českého právního řádu implementovat právní akty EU. Rozhodující část evropské legislativy k pojišťovnictví je vytvářena na úrovni EU a přistoupením ČR do EU tak vznikla možnost spolupráce a zapojení se do procesu tvorby evropské legislativy na základě konzultací nebo připomínek. Na změny českého pojistného trhu bylo nahlíženo z těchto pohledů – změny legislativního charakteru, změny v rámci komerčního pojištění, změny z hlediska preference obyvatelstva, změny z hlediska struktury pojistitelů a změny z hlediska koncentrace pojistného trhu.

1) Změny legislativního charakteru

Změny legislativního charakteru započaly již od roku 1990 v rámci příprav na vstup do EU. Výrazné změny přinesly nové zákony po roce 2004 (novela zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví; novela zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu

vozidla; nový zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a nový zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí).

Zákonem o pojišťovnictví z roku 2004 byl zajištěn soulad podmínek pro provozování pojišťovací a zajišťovací činnosti na území ČR s podmínkami platnými v rámci EU, byly vymezeny subjekty působící na českém pojistném trhu, definovány zcela nové pojmy, zaveden institut dohledu nad provozovanou činností, stanoveny minimální výše základního kapitálu, minimální rozsah garančního fondu či změny týkající se technických rezerv a jejich umístování i ve výpočtu solventnosti. Uvedený zákon byl v roce 2009 nahrazen novým zákonem z toho důvodu, aby činnost pojišťoven a zajišťoven odpovídala prostředí jednotného evropského trhu. Rovněž je v současné době projednávána novela zákona o pojišťovnictví z důvodu přijaté nové regulace Solvency II.

Prostřednictvím zákona o pojistné smlouvě, který věcně odpovídal evropské legislativě, byla stanovena informační povinnosti pro pojistitele, nové členění pojištění na škodové a obnosové a hlavně byl stanoven povinný obsah pojistné smlouvě. Přijetím tohoto zákona došlo k průlomů ve vztahu klienta a pojišťovny a k vymezení jejich vztahu. Obsahová stránka zákona o pojistné smlouvě byla zrušena v souvislosti s přijetím NOZ.

Přijetím zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí došlo ke sjednocení a zpřísnění podmínek při sjednávání pojištění, k vymezení činností pojišťovacích zprostředkovatelů dle náplně jejich činnosti a k výraznému navýšení nároků na obchodní partnery a spolupracovníky pojišťoven ve prospěch ochrany klientů. V současné době je projednávána novela uvedeného zákona, která by měla vyřešit např. nesoulad povinnosti jednat s odbornou péčí ze strany finančních poradců (povinnost dle zákona) a ze strany zaměstnanců pojišťoven (povinnost stanovena není).

Solvency II byla dlouhou dobu předmětem diskusí, protože přináší velký zásah do podmínek pojišťoven a zajišťoven v podobě nových pravidel a nároků (nové nároky na výpočet solventnostního a minimálního kapitálového požadavku, nové nároky na nastavení řídicích a kontrolních mechanismů a na zveřejňování informací a regulatorní reporting). Za důležitou legislativní změnu, která měla dopad na český pojistný trh, autorka považuje rozhodnutí Evropského soudního dvora ve vztahu k rozdílnému stanovování pojistných sazeb dle pohlaví z roku 2012. Na jedné straně lze souhlasit s rozhodnutím

z důvodu zachování základního lidského práva, tj. nebýt diskriminován, ale na druhé straně nelze s tímto rozhodnutím souhlasit s ohledem na jeden ze základních principů pojištění, tj. zohlednění rizikovosti klienta (v tomto případě dle pohlaví).

2) Změny v rámci komerčního pojištění

Změny v rámci komerčního pojištění byly vyhodnoceny pomocí základních pojistných ukazatelů. Pomocí ukazatele předepsaného hrubého pojistného pro životní a neživotní pojištění byla prokázána rostoucí tendence českého pojistného trhu s výjimkou let 2012 a 2013, což lze přisuzovat dopadům finanční krize a celkové ekonomické stagnaci (viz obrázek 10). V kontextu EU, lze říci, že český pojistný trh je relativně malým pojistným trhem (předepsané pojistné ČR z celkového pojistného EU činí cca 0,51 %). Pomocí ukazatele pojištěnosti bylo prokázáno, že celková pojištěnost v ČR je podstatně nižší než v EU, ačkoli od počátku devadesátých let dvacátého století došlo k významnému růstu tohoto ukazatele. Za rok 2014 činil podíl předepsaného pojistného na HDP v ČR 3,7 %, z čehož větší podíl zaujímá neživotní pojištění (2 %). Podíl předepsaného pojistného na HDP v EU je za rok 2014 8 %, kde je větší vahou zastoupeno životní pojištění (4,8 %) oproti neživotnímu pojištění (3,2 %).

3) Změny z hlediska preference obyvatelstva

Ke změnám z hlediska preference obyvatelstva dochází v závislosti na nabídce pojistných produktů, distribučních kanálech pojištění a na osobnosti samotného spotřebitele. Na trhu životního pojištění byl prokázán trend rozvoje investičního životního pojištění a naopak pokles podílu klasického pojištění pro případ smrti nebo dožití. Nárůst v investičním životním pojištění byl způsoben zejména z důvodu využívání jednorázového pojištění. Životní pojištění je obecně využíváno především v souvislosti se zabezpečením potřeb ve stáří. V oblasti neživotního pojištění došlo během let 2004 – 2014 k poklesu pojištění odpovědnosti za škodu z provozu vozidla a naopak k nárůstu všeobecného pojištění odpovědnosti za škodu.

4) Změny z hlediska struktury pojistitelů

Změny z hlediska struktury pojistitelů jsou spojeny se základním principem jednotného pojistného trhu EU, který umožňuje pojišťovnám rozšiřovat své aktivity na pojistné trhy

členských států EU. Zde je však důležité uvést, že aktivity českých pojišťoven v zahraničí nejsou příliš výrazné. Naopak byl prokázán nárůst počtu poboček pojišťoven z EU, kterých na českém pojistném trhu působí 20 z celkového počtu 53 pojišťoven. Z hlediska činnosti pojišťoven mají na českém pojistném trhu největší zastoupení neživotní pojišťovny. Zároveň došlo k výraznému nárůstu počtu registrovaných pojišťovacích zprostředkovatelů a likvidátorů pojistných událostí.

5) Změny z hlediska koncentrace pojistného trhu

Od roku 2004 se pod vlivem sílící konkurence na pojistném trhu změnila koncentrace pojistného trhu měřená předepsaným pojistným, přičemž pojistný trh je koncentrovanější v neživotním pojištění. Pro přesnější posouzení úrovně koncentrace pojistného trhu byl použit Herfindahl-Hirschmanův index, na základě něhož byla prokázána klesající koncentrace pojistného trhu jak v životním tak neživotním pojištění. To prokazuje rostoucí konkurenci na českém pojistném trhu.

V rámci poslední etapy řešení disertační práce byly vyhodnoceny problémové oblasti. V souvislosti s implementací pojistných právních aktů autorka poukazuje na problémy nadměrné regulace z důvodu rostoucího počtu legislativních aktivit. To může představovat nemalé riziko v podobě ohrožování výkonu činnosti pojišťoven a zbytečnému zatěžování administrativní zátěže. Pomocí konkrétních příkladů pro oblast pojišťovnictví byly dále vyhodnoceny problémy s včasnou implementací právních aktů, správným pochopením daného předpisu v souladu s ostatními prameny práva EU, nejednoznačností terminologie práva EU a používáním obecného legislativního kontextu, jazykovými bariérami či potřebou kvalitního překladu. Ze strany EU podléhá kontrole zejména dodržení termínu implementace a její správnost, v opačném případě má právo zahájit řízení pro porušení práva a uložit pokutu nebo penále. Dle názoru autorky by ke snížení počtu případů, kdy dochází k porušení legislativních závazků vyplývajících z práva EU, přispěla průběžná a důkladná analýza příčin problémových oblastí a aktivní zapojení ze strany národních orgánů při tvorbě práva na evropské úrovni. Na základě výsledků by měla být navržena nápravná opatření, která by mohla vést k omezení vymezených problémových oblastí.

Problémové oblasti byly vyhodnoceny i z pohledu efektivity nastavení procesu hodnocení dopadů regulace v oblasti pojišťovnictví. Proces hodnocení dopadů regulace je nezbytný jako nástroj zvyšování kvality regulace. S cílem vyhodnotit proces hodnocení dopadů

regulace v oblasti pojišťovnictví byly diskutovány předpokládané a skutečné dopady dvou velmi diskutovaných změn – antidiskriminační směrnice a směrnice Solvency II. V případě návrhu implementačního předpisu nevzniká povinnost zpracovávat RIA. I přes tuto skutečnost autorka postrádá dostatečné uvedení dopadů na dotčené subjekty v rámci důvodových zpráv k návrhům zákona u obou legislativních změn.

V případě antidiskriminační směrnice nebyly identifikovány žádné negativní dopady, naopak byl vyzdvihnut pozitivní dopad na rovné postavení mužů a žen. Tato vynucená legislativní změna však měla dopad nejen na pojišťovny (nutnost změn pojistných sazeb, všeobecných pojistných podmínek, sazebníků či marketingových strategií z důvodu vytvoření nových produktů či zrušení stávajících), ale i na samotné spotřebitele (zdražení pojistného pro ženy a naopak mírné zlevnění pro muže).

V případě implementace směrnice Solvency II do zákona o pojišťovnictví nebyly na jedné straně dostatečně zohledněny negativní dopady a na druhé straně nebyly analyzovány případné pozitivní vlivy na dotčené subjekty. Nedostatečné rozpracování dopadů (negativních i pozitivních) včetně absence ekonomických dopadů považuje autorka za zásadní nedostatek. Doporučení k procesu hodnocení dopadů regulace v českém prostředí v kontextu pojišťovnictví autorka shrnuje do několika oblastí. První doporučení se týká provádění hodnocení dopadů již při přípravě návrhu právního předpisu ze strany EU. Druhé doporučení se týká posílení výměny zkušeností ze zahraničí a konzultace s jinými členskými státy v oblasti přístupu k implementaci práva EU. A třetí doporučení se vztahuje ke kvalitnímu zpracování dopadů na dotčené subjekty s využitím spolupráce s odborníky z oboru (pojišťovny, ČAP) a dalších subjektů, na které má právní úprava dopad.

Odpovědi na jednotlivé výzkumné otázky potvrdily, že společným přínosem vstupu ČR do EU a aplikace nových zákonů v oblasti pojišťovnictví je sjednocení českého právního prostředí s ostatními členskými zeměmi EU. Mimo jiné je přínosem zvýšení konkurenceschopnosti pojišťoven, zvýšení pojistné ochrany klienta či zkvalitnění práce pojišťoven.

Hlavní cíl disertační práce byl splněn na základě postupného plnění dílčích cílů a prostřednictvím formulovaných odpovědí na dílčí výzkumné otázky.

Seznam použité literatury

- ACHARYA, V. V. a kol. *Regulating Wall Street. The Dodd–Frank Act and the New Architecture of Global Finance*. New York: Wiley Finance, 2010. ISBN 978-0-470-76877-8.
- ALFORD, D. Supervisory Colleges: The Global Financial Crisis and Improving International Supervisory Coordination. *Social Science Research Network* [online]. University of South Carolina, 2010 [vid. 2015-06-25]. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1545291&download=yes.
- ARLT, J., ARLTOVÁ, M.; RUBLÍKOVÁ, E.: Analýza ekonomických časových řad s příklady [online]. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2002 [vid. 2013-05-26]. Dostupné z: <http://nb.vse.cz/~arltova/vyuka/crsbir02.pdf>.
- BAELE, L. a kol. Measuring Financial Integration in the Euro Area [online]. *Occasional Paper Series*, No. 14. European Central Bank, 2004 [vid. 2015-06-25]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecbocp14.pdf>.
- BALASSA, B. *Teorie ekonomické integrace*. 1. vyd. R. D. Irwin, 1966.
- BALDWIN R., CH. WYPLOSZ. *Ekonomie evropské integrace*. 4. vyd. Praha: GradaPublishing a. s., 2013. ISBN 978-80-247-4568-8.
- BECKMANN, R. C. EPPENDORFER, M. NEIMKE. *Financial integration within the European Union: Towards a single market for insurance* [online]. 2002 [vid. 2016-02-01]. Dostupné z: <http://www.ecri.eu/new/system/files/21+insurance.pdf>.
- BELL, M., B. KELLER. Insurance and stability the reform of insurance regulation. *Zurich Financial Services Group* [online]. Švýcarsko: Zurich Financial Services, 2010 [vid. 2013-05-04]. Dostupné z: http://www.zurich.com/internet/main/sitecollectiondocuments/in_sight/systemicrisk.pdf.
- BESIP. *Muži a ženy. Základní statistické ukazatele ve formě komentovaných grafů* [online]. Praha: Ministerstvo dopravy, 2014 [vid. 2016-01-04]. Dostupné z: <http://www.ibesip.cz/data/web/aktuality/soubory/muzi-a-zeny.pdf>.
- BLÁHOVÁ, N. *Změny regulačního a dohledového rámce finančních trhů v Evropské unii*. Český finanční a účetní časopis. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2010, roč. 5, č. 2, s. 42-51. ISSN 1802-2200.
- BLAHOŽ, J. V. BALAŠ, K. KLÍMA. *Srovnávací ústavní právo*. 5. vyd. Praha: WoltersKluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-687-7.
- BÖHM, A. *Ekonomika a řízení pojišťoven v podmínkách vstupu České republiky do Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Aspi Publishing, 2004. ISBN 80-7537-020-3.
- BÖHM, A., K. MUŽÁKOVÁ. *Pojišťovnictví a regulace finančních trhů*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2010. ISBN 978-80-7431-035-5.
- BÖHM, A., K. MUŽÁKOVÁ. The Paradigm of Regulation of Financial Markets and its Criticism. International Symposium. The Economic Crisis: Time For A Paradigm Shift ~ . Towards a Systems Approach. València: Universitat de València - Facultat d'Economia, January 24–25, 2013. ISBN 9788890824210.

BÖHM, A., L. ŠTIBRÁNYIOVÁ. Diversity, Cohesion and the Development of the European Integration. *Economics World*. 2. vyd. New York: David Publishing Company, 2014, roč. 2, č. 6, s. 395-408. ISSN 2328-7144.

BORCHARDT, K-D. *ABC práva Evropské unie*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2011. ISBN 978-92-78-40726-1.

BOZP INFO. *Analýza pracovní úrazovosti žen v ČR* [online]. Praha: Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i. 2013 [vid. 2016-01-04] Dostupné z: http://www.bozpinfo.cz/utf/knihovna-bozp/citarna/clanky/statistika_pu/pu_zen130416.html.

CANNIZZARO, E., P. PALCHETTI, R. A. WESSEL. International Law as Law of the European Union. NIJHOFF, Martinus, 2011. ISBN978-90-04-18857-0.

CEA. *Important adjustments still needed to EU's new Solvency II regime* [online]. 2011 [vid. 2015-06-27]. Dostupné z: <http://www.insuranceurope.eu/uploads/Modules/Newsroom/110203-cea-statement-on-qis-5-results.pdf>.

CRAIG, P., G. De BÚRCA. *EU Law: Text, Cases and Materials*. 5. vyd. New York: OUP Oxford, 2011. ISBN 978-0-19-957699-9.

CSFI. *Insurance Banana Skins 2015*[online]. UK: Centre for the Study of Financial Innovation. 2015 [vid. 2016-01-04]. Dostupné z: <http://www.pwc.com/gx/en/insurance/banana-skins/2015-survey-report.jhtml>.

ČAP. *Regulace pojišťovnictví* [online]. Praha: Česká asociace pojišťoven. 2015 [vid. 2015-10-15]. Dostupné z: <http://www.cap.cz/en/about-us/members/117-encyklopedicky-slovník-pojmu/1992-item-630>.

ČAP. *Výroční zprávy* [online]. Praha: Česká asociace pojišťoven. 2015 [vid. 2015-11-18]. Dostupné z: <http://www.cap.cz/o-nas/vyrocní-zpravy>.

ČEJKOVÁ, V., E. VÁVROVÁ. Hodnocení procesu harmonizace českého pojistného trhu s jednotným pojistným trhem Evropské unie. *ACTA Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně*, Brno: MZLU v Brně, 2004, vol. 52, No 6. ISSN 1211-8516.

Česká kancelář pojistitelů. *Výroční zpráva za rok 2014* [online]. Praha: Česká kancelář pojistitelů. 2015 [vid. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www.ckp.cz/onas/vyrocní-zpravy/2014.pdf>.

ČNB. *Databáze časových řad ARAD* [online]. Praha: Česká národní banka, 2015 [vid. 2015-07-01]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.STROM_KOREN.

ČNB. *EIOPA* [online]. Praha: Česká národní banka, 2015 [vid. 2015-06-20]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/mezinarodni_aktivita/eiopa.html.

ČNB. Finanční integrace v době finanční nestability. *Zpráva o finanční stabilitě 2009/2010* [online]. Praha: Česká národní banka, 2010 [vid. 2015-07-01]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/FS_2009-2010/FS_2009-2010.pdf.

ČNB. *Herfindahl – Hirschmanův Index*. [online]. Praha: Česká národní banka, 2016 [vid. 2016-01-27]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/docs/ARADY/MET_LIST/hhi_cs.pdf.

ČNB. *Institucionální uspořádání finanční regulace a dohledu v Evropské unii a úloha bank Evropského systému centrálních bank ve finanční regulaci a dohledu* [online]. Praha:

Česká národní banka [vid. 2016-01-27]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/ostatni_analyticke_publikace/download/fin_regulace_e_u.pdf.

ČNB. *Očekávány vývoj evropské regulace a dopad na finanční trh: pohled ČNB* [online]. Praha: Česká národní banka, 2011 [vid. 2015-05-13]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/vejrejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/Singer_20110608_klub_financnich_reditelu.pdf.

ČNB. *Pojišťovny, zajišťovny a pojišťovací zprostředkovatelé* [online]. Praha, Česká národní banka, 2015 [vid. 2015-11-14]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/legislativni_zakladna/pojistovny_zajistovny_poj_zprostredkovatele/.

ČNB. *Seznamy regulovaných a registrovaných subjektů finančního trhu* [online]. Praha, Česká národní banka, 2015 [vid. 2016-02-20]. Dostupné z: https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB07.INTRO_PAGE?p_lang=cz.

ČNB. *Regulace a dohled nad pojišťovnami a zajišťovnami* [online]. Praha, Česká národní banka, 2015 [vid. 2015-05-14]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/postaveni_dohledu/pojistovny_zajistovny/index.html.

ČNB. *Výroční zpráva za rok 2003*. [online]. Praha, Česká národní banka, 2004 [vid. 2016-01-18]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/archiv/pojistovny/download/2003_vyrocni_zprava_poj.pdf.

ČNB. *Zpráva o finanční stabilitě 2009/2010* [online]. Praha: Česká národní banka, 2010 [vid. 2015-06-17]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/FS_2009-2010/FS_2009-2010.pdf.

ČSÚ. *Úmrtnostní tabulky* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2015 [vid. 2015-09-11]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/umrtnostni_tabulky.

DAŇHEL, J. *Pojistná teorie*. 2.vyd. Praha: Professional Publishing, 2006, ISBN 80-86946-00-2.

DAŇHEL, J., E. DUCHÁČKOVÁ. *Obecné a zvláštní příčiny finanční krize a jejich důsledky pro regulaci jednotlivých segmentů finančních služeb*. *Ekonomický časopis*, 2010, roč. 58, č. 1, s. 17-30. ISSN 0013-3035

DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 3. vyd. Praha: Ekopress, 2009. ISBN 978-80-86929-51-4.

DUCHÁČKOVÁ, E. *Vstup ČR do EU a pojistný trh ČR* [online]. Praha, 2005 [vid. 2013-09-14]. Dostupné z: www.vse.cz/polek/download.php?jnl=aop&pdf=243.pdf.

DUCHÁČKOVÁ, E., J. DAŇHEL. *Postavení zemí V4 na pojistném trhu Evropské unie*. In: *Medzinárodné vedecké dni 2006 „Konkurencieschopnosť v EU-výzva pre krajiny V4“*. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, 2006, s. 3-11. ISBN 80-8069-704-3.

DUCHÁČKOVÁ, E., J. DAŇHEL. *Vliv krize a regulatorních projektů na pojišťovnictví. Bankovníctví*. Praha: 4H production s. r. o., 2012, č. 4, s. 34. ISSN 1212-4273.

DUCHÁČKOVÁ, E.; DAŇHEL, J. a kol. *Pojistné trhy. Změny v postavení pojišťovnictví v globální éře*. 1.vyd. Praha: Professional Publishing. 2012, ISBN 978-80-7431-078-2.

EC. *Czech Republic. Transposition of Law* [online]. Brusel: European Commission, 2015 [vid. 2015-05-09]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_by_member_state/czech_republic/index_en.htm.

EC. *Časté otázky týkající se pravomocí EU a Evropské komise* [online]. Brusel: European Commission, 2015 [vid. 2015-06-05]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/competences/faq?lg=cs#q2>.

EC. *Distribution of insurance products and after-sale activities* [online]. European Commission, 2015 [vid. 2015-04-24]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/finance/insurance/consumer/mediation/index_en.htm.

EC. *Evropská komise vydává pro odvětví pojišťovnictví v EU pokyny, jež zajistí rovné zacházení s ženami a muži při stanovování výše pojistného* [online]. European Commission, 2011 [vid. 2015-07-12]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-1581_cs.htm.

EC. *Final Report of the Committee of Wise Men on the Reulation of European Securities Markets* [online]. Brusel: The Comittee of Wise Men, 2001 [vid. 2015-07-02]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/finance/securities/docs/lamfalussy/wisemen/final-report-wise-men_en.pdf.

EC. *First Interim Report Monitoring the New Process for Regulating Securiries Markets in Europe (The Lamfalussy Process)* [online]. Brusel: European Commission, 2003 [vid. 2015-07-02]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/securities/docs/monitoring/first-report/2003-05-monitoring_en.pdf.

EC. *Review of the European System of Financial Supervision (2013-2014)* [online]. Brusel: European Commission, 2014 [vid. 2015-10-02]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/finance/general-policy/committees/index_en.htm.

EC. *Second Interim Report Monitoring the Lamfalussy Process* [online]. Brusel: European Commission, 2003 [vid. 2015-07-02]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/securities/docs/monitoring/second-report/2003-12-monitoring_en.pdf.

EC. *Single Market Scoreboard*. [online]. Brusel: European Commission, 2015 [vid. 2015-07-26]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/index_en.htm.

EC. *The High-level Group of Financial Supervision in the EU* [online]. Brusel: The de Larosiere Group, 2009 [vid. 2015-11-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/finances/docs/de_larosiere_report_en.pdf.

EC. *Third Report Monitoring the Lamfalussy Process* [online]. Brusel: European Commission, 2004 [vid. 2015-07-02]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/securities/docs/monitoring/third-report/2004-11-monitoring_en.pdf.

EC. *Transposition of Lamfalussy Directives* [online]. Brusel: European Commission, 2008 [vid. 2015-05-09]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/securities/docs/transposition/table_en.pdf.

EC. *Review of the Lamfalussy process* [online]. Brusel: European Commission, 2014 [vid. 2015-10-02]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=URISERV:l32056&from=CS>.

EC. *Rozhodovací proces* [online]. Brusel: European Commission, 2014 [vid. 2015-10-02]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/atwork/decision-making/index_cs.htm.

- ECB. *The Euro Bund Study* [online]. European Central Bank, 2004 [vid. 2015-06-10]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/eurobondmarketstudy2004en.pdf>.
- EUR-LEX. *Evropská rada pro systémová rizika* [online]. Brusel: Evropská komise, 2015 [vid. 2016-01-13]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=URISERV:3Ami0068>.
- EUR-LEX. *Financial Services Action Plan (FSAP)* [online]. European Commission. 1999 [vid. 2015-04-10]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/single_market_services/financial_services_general_framework/124210_en.htm.
- EUR-LEX. *Jednotný evropský akt* [online]. Brusel: Evropská komise, 2010 [vid. 2016-01-13]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=URISERV:xy0027>.
- EUR-LEX. *Review of the Lamfalussy proces* [online]. Brusel: European Commission, 2008 [vid. 2015-07-02]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=URISERV:l32056&from=CS>.
- EUR-LEX. *The principle of cooperation between the institutions* [online]. Brusel: Evropská komise, 2010 [vid. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=URISERV:l10125&from=CS>.
- EUR-LEX. *The principle of subsidiarity* [online]. Brusel: Evropská komise, 2009 [vid. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=URISERV:ai0017&from=CS>.
- EUROSKOP. *Instituce EU* [online]. Euroskop, 2015 [vid. 2015-05-05]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/76/sekce/instituce-eu/>.
- EVROPSKÝ PARLAMENT. *Evropský systém dohledu nad finančním trhem (ESFS)* [online]. Evropský parlament, 2016 [vid. 2016-01-10]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/cs/FTU_3.2.5.pdf.
- EVROPSKÝ PARLAMENT. *Review of the New European System of Financial Supervision (ESFS)* [online]. Evropský parlament, 2013 [vid. 2015-09-20]. Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/507446/IPOL-ECON_ET\(2013\)507446_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/507446/IPOL-ECON_ET(2013)507446_EN.pdf).
- EY. *European Solvency II Survey 2014* [online]. EY, 2014 [vid. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.ey.com/GL/en/Industries/Financial-Services/Insurance/EY-european-solvency-ii-survey-2014>.
- FITZGERALD, S. *The Reform of Financial Supervision in Europe* [online]. The Institute of International and European Affairs. 2009 [vid. 2015-06-23]. Dostupné z: <http://www.iiea.com/publications/the-reform-of-financial-supervision-in-europe>.
- FRUTOS, M. *Insurance Law – General Introduction*. Insurance and EC Law Commentary. Amsterdam. 1994.
- GOODHART, C. a kol. *Financial Regulation: Why, how and where now?* London: Bank of England, 1998. ISBN 0-415-18504-1.
- HARLOW, C., R. RAWLINGS. *Process and Procedure in EU Administration*. USA: Hart Publishing, 2014. ISBN 978-1-84946-298-3.

- HENNESSY, A. Redesigning financial supervision in the EU (2009-2013). *Journal of European Public Policy* [online]. Volume 21, Issue 2, 2014 [vid. 2015-10-03]. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13501763.2013.853601>.
- HILL, K. From Red Tape Index to Burdens Barometer: The Reality of *Better Regulation* [online]. UK. 2004 [vid. 2015-08-05]. Dostupné z: <http://www.regulacao.gov.br/centrais-de-conteudos/artigos/from-red-tape-index-to-burdens-barometer>.
- HINDLS, R., HRONOVÁ, S., SEGER, J., FISCHER, J. Statistika pro ekonomy. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-43-6.
- IMF. *Guidance to Assess the Systemic Importance of Financial Institutions, Markets and Instruments: Initial Considerations* [online]. International Monetary Fund. 2009 [vid. 2015-06-20]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/g20/pdf/100109.pdf>.
- INSURANCE EUROPE. *European Insurance in Figures* [online]. Insurance Europe. 2014 [vid. 2015-10-05]. Dostupné z: <http://www.insuranceeurope.eu/sites/default/files/attachments/StatisticsNo50EuropeanInsuranceinFigures.pdf>.
- JANOVEC, M. *Současná integrace dohledu na finančních trzích* [online]. AK Janovec, 2013 [vid. 2016-01-05]. Dostupné z: <http://www.akjanovec.cz/Poradna/Clanky/Soucasna-integrace-dohledu-na-financnich-trzich>.
- JÍLEK, J. *Finanční trhy a investování*, Praha: Grada, 2008, ISBN 978-80-247-1653-4.
- JOINT FORUM. *Core principles. Cross-sectorial Comparison* [online]. Basel Committee of Banking Supervision, 2001 [vid. 2015-07-20]. Dostupné z: <http://www.bis.org/publ/joint03.pdf>.
- JUSTOVÁ, I., I. KOTAŠKA. Studie QIS počtvrté: vyhodnocení výsledků. *Pojistný obzor* [online]. Praha: Česká asociace pojišťoven, 2008, roč. 85, č. 4, s. 14-15 [vid. 2015-07-15]. ISSN 0032-2393. Dostupné z: http://www.pojistnyobzor.cz/Archiv/Cisla/2008/Pojistny_Obzor_2008_4.pdf.
- JUSTOVÁ, I., KOTAŠKA, M. Vyhodnocení výsledků třetího kola kvantitativní dopadové studie (QIS3) za český pojistný trh. *Pojistný obzor* [online]. Praha: Česká asociace pojišťoven, 2007, roč. 84, č. 12, s. 5-6 [vid. 2015-07-15]. ISSN 0032-2393. Dostupné z: http://www.pojistnyobzor.cz/Archiv/Cisla/2007/Pojistny_Obzor_2007_12.pdf.
- JUSTOVÁ, I., M. KOTAŠKA. QIS5: Výsledky českých pojišťoven se nevyvíkají z evropského průměru. *Pojistný obzor* [online]. Praha: Česká asociace pojišťoven, 2011, roč. 88, č. 1, s. 16-17 [vid. 2015-07-15]. ISSN 0032-2393. Dostupné z: http://www.pojistnyobzor.cz/Archiv/Cisla/2011/Pojistny_Obzor_2011_1.pdf.
- KARFÍKOVÁ, M., V. PŘIKRYL. *Pojišťovací právo*. Praha: Leges, s. r. o., 2010, ISBN 978-80-87212-45-5.
- KENT, P. *Law of the European Union*, 4th ed., London: Pearson Education Limited, 2008. ISBN: 978-1-4058-3526-8
- KRAFT, J., J. FÁREK. *Světová ekonomika a ekonomická integrace v období globalizace*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008. ISBN 978-80-7372-413-9.
- KRAFT, J., J. FÁREK. *Světová ekonomika za prahem nového tisíciletí globálních změn (Vstup do 21. století)*. 2. Vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2006. ISBN 80-7372-142-2.

KRÁL R. *Transpozice a implementace směrnic ES v zemích EU a ČR*. Praha: C. H. Beck, 2002. ISBN 80-7179-688-3.

KUBOVÁ, P., G. MACHALOVÁ a L. ŠTIBRÁNYIOVÁ. *Dopady legislativních změn EU na český pojistný trh*. In Mezinárodní Masarykova konference. 1. vyd. Hradec Králové: MAGNANIMITAS, 2014. S. 50-60. ISBN 978-80-87952-07-8.

LACINA, L. *Měnová integrace - náklady a přínosy členství v měnové unii*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-560-5.

LIEDTKE, P. M., J. MONKIEWICZ. *The Future of Insurance Regulation and Supervision, A Global Perspective*. 1. vyd. Londýn: Palgrave Macmillan, 2011. ISBN 978-0-230-29269-7.

MACHOVÁ, S. Budoucnost uspořádání dohledu nad finančním trhem Evropské unie. *Český finanční a účetní časopis*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2012, roč. 7, č. 4, s. 87-101. ISSN 1802-2200.

MACHOVÁ, S. Je nezbytná reforma regulace finančního trhu EU? *Současná Evropa*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2010, č. 1, s. 65-83. ISSN 1804-1280.

MAJTÁNOVÁ, A., J. DAŇHEL, E. DUCHÁČKOVÁ, E. KAFKOVÁ. *POJIŠŤOVNICTVÍ – Teorie a praxe*. 1.vyd. Praha: Ekopress, s. r. o., 2006. ISBN 80-86929-19-1.

MASCIANDARO, D., M. QUINTYN. *Regulating the regulators: The changing face of financial supervision architectures before and after the financial crisis* [online]. ResearchGate, 2014 [vid. 2016-01-28]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/237225057_Regulating_the_regulators_The_changing_face_of_financial_supervision_architectures_before_and_after_the_financial_crisis.

MESRŠMÍD, J. *Regulace pojišťovnictví v EU*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2015. ISBN 978-80-7341-146-8.

MFČR. *Právní rámce* [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, 2015 [vid. 2015-06-24]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/pojistovnictvi/pravni-ramce>.

Mužáková, K. EU Institution Cooperation at Legislative Making. Sborník příspěvků z konference s mezinárodní účastí. *Spolupráce firem a vysokých škol v oblasti marketingu II. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 6. – 7. února 2008, str. 67–72*. ISBN 978-80-7372-333-0.

MUŽÁKOVÁ, K., L. ŠTIBRÁNYIOVÁ. Complexity of the Regulatory Environment of Financial Markets in the EU Focusing on Insurance Market. *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference MMK 2013*. 1. vyd. Hradec Králové: MAGNANIMITAS, 2013, s. 731 – 740. ISBN 978-80-87952-00-9.

MUŽÁKOVÁ, K., L. ŠTIBRÁNYIOVÁ. European Insurance Markets: Size and Trends in Regulatory Environment in the Context of Its Complexity. *Journal of Modern Accounting and Auditing*. 8. vyd. New York: David Publishing Company, 2014, roč. 10, č. 8, s. 865 – 877. ISSN 1548-6583.

MUŽÁKOVÁ, K., L. ŠTIBRÁNYIOVÁ. Statistical Analysis of Insurance Market in the Czech Republic by Using Gross Premium Written of Non-life Insurance in 1995-2012. *ACC Journal*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2013, roč. 2, č. 2, s. 159 – 167. ISSN 1803-9782.

MVČR. *Hodnocení dopadu regulace (RIA)* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2015 [vid. 2015-08-10]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/hodnoceni-dopadu-regulace-ria-486007.aspx?q=Y2hudW09Nw%3D%3D>.

MVČR. *Obecné zásady pro hodnocení regulace (RIA)* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2016 [vid. 2016-03-05]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/lrv/ria/aktualne/OZ_RIA_-novela_2016_uplne-zneni-FINAL.pdf.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1094/2010 ze dne 24. listopadu 2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění), o změně rozhodnutí č. 716/2009/ES a o zrušení rozhodnutí Komise 2009/79/ES.

Návrh zákona, který se mění zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona (zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

NICOLAIDES, P., H. OBERG. *The Compliance Problem in the European Union* [online]. EIPASCOPE. 2006 [vid. 2015-08-03]. Dostupné z: http://aei.pitt.edu/6371/1/Scop06_1_2.pdf.

OCHRANA, F., J. PAVEL., L. VÍTEK, *Veřejný sektor a veřejné finance*. 1.vyd. Praha: GradaPublishing, a. s., 2010. ISBN 978-80-247-3228-2.

OPOJISTENI.CZ. *Evropský parlament schválil Omnibus II* [online]. 2014 [vid. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://www.opojisteni.cz/ekonomika/dohled-nad-pojistnym-trhem/smernice-omnibus-ii-byla-schalena-evropskym-parlamentem>.

OXERA. *The impact of a ban on the use of tender in instance* [online]. 2014 [vid. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.oxera.com/Oxera/media/Oxera/downloads/reports/Oxera-report-on-gender-in-insurance.pdf?ext=.pdf>.

PAVLÁT, V., A. KUBÍČEK. *Regulace a dohled nad finančními trhy*. 2. přeprac. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o. p. s., 2010, ISBN 978-80-7408-036-4.

Pojistný obzor. *Anketa: Jak si pojišťovny poradily s „unisex“ sazbami?* Česká asociace pojišťoven, ročník XC 2/2013, ISSN 0032-2393.

Předkládací zpráva k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v oblasti pojišťovnictví a penzijního připojištění se státním příspěvkem v souvislosti se zrušením výjimky ze zásady rovného zacházení pro pojišťovnictví v právu EU.

REJNUŠ, O., *Finanční trhy*. 4. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2014. ISBN 978-80-247-3671-6.

REVENDA, Z., *Centrální bankovnictví*. Praha: Management Press. 2011. ISBN 978-80-7261-230-7.

Senát Parlamentu ČR. *Zpráva vlády o přejímání legislativních závazků vyplývajících z členství ČR v EU za rok 2014*. [online]. Senát Parlamentu ČR. 2015 [vid. 2015-07-30]. Dostupné z: <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/75111/63128>.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2010/78/EU ze dne 24. listopadu 2010, kterou se mění směrnice 98/26/ES, 2002/87/ES, 2003/6/ES, 2003/41/ES, 2003/71/ES, 2004/39/ES, 2004/109/ES, 2005/60/ES, 2006/48/ES, 2006/49/ES a 2009/65/ES s ohledem na pravomoci Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro bankovníctví), Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění) a Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy).

Směrnice Rady 2004/113/ES ze dne 13. prosince 2004, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s muži a ženami v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování.

Směrnice Rady č. 73/239/EEC – první směrnice neživotního pojištění

Směrnice Rady č. 79/267/EEC – první směrnice životního pojištění

Směrnice Rady č. 88/357/EEC – druhá směrnice neživotního pojištění.

Směrnice Rady č. 90/619/EEC – druhá směrnice životního pojištění.

Směrnice Rady č. 92/46/EEC – třetí směrnice neživotního pojištění.

Směrnice Rady č. 92/96/EEC – třetí směrnice životního pojištění.

Smlouva o fungování Evropské unie.

SPENDZHAROVA, A. *Regulating Banks in Central and Eastern Europe: Through Crisis and Boom*. UK: Palgrave Macmillan, 2014. ISBN 978-1-137-28274-3.

Swiss Re. *Striking the right balance: Insurance and systemic risk regulation* [online]. Swiss Reinsurance Company Ltd. 2010, s. 10 [vid. 2013-06-07]. Dostupné z: http://media.swissre.com/documents/Striking_the_right_regulatory_balance2.pdf.

SwissRe. *World insurance in 2003-2014* [online]. Swiss Reinsurance Company Ltd., 2015 [vid. 2016-01-09]. Dostupné z: <http://www.swissre.com/sigma>.

ŠTIBRÁNYIOVÁ, L. a MACHALOVÁ, G. The Problem of „EU Compliance“ in the Financial Sector Focusing on the Insurance Area. In *Interdisciplinární mezinárodní vědecká konference doktorandů a odborných asistentů QUAERE 2014*. 4. vyd. Hradec Králové: MAGNANIMITAS, 2014. S. 304 – 313. ISBN 978-80-87952-04-7.

ŠTIBRÁNYIOVÁ, L. *Analýza integrace finančního trhu se zaměřením na pojistný trh v rámci Evropské unie*. In *Sborník příspěvků SVOČ*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2012, s. 58 – 68. ISBN 978-80-7372-911-0.

ŠTIBRÁNYIOVÁ, L. *Dopady regulatorních opatření EU na český finanční sektor se zaměřením na pojistný trh*. *Sborník příspěvků 13. Mezinárodní konference IMEA 2013*. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2013, s. 306-313. ISBN 978-80-7395-696-7.

ŠTIBRÁNYIOVÁ, L., A. KOBÍK VALIHOVÁ, I. ŠÍROVÁ. *Weaknesses of the Current Regulatory Frameworks of the EU Integrated Financial Market*. *ACC Journal*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2013, roč. 2, č. 2, s. 168-177. ISSN 1803-9782.

The Geneva Association. *Systemic Risk in Insurance – An analysis of insurance and financial stability* [online]. The Geneva Association. 2010, s. 118 [vid. 2013-06-07]. Dostupné z: https://www.genevaassociation.org/media/99228/ga2010-systemic_risk_in_insurance.pdf.

TICHÝ, L., R. ARNOLD, J. ZEMÁNEK, R. KRÁL, T. DUMBROVSKÝ. *Evropské právo*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-333-2.

TINBERGEN, J. *International Economic Integration*. Amsterdam: Elsevier Publishing Company, 1954.

TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-60-8.

VÁVROVÁ, E. *Finanční řízení komerčních pojišťoven*. Praha: GradaPublishing, a. s., 2014. ISBN 978-80-247-4662-3.

VERSLUIS, E. *Compliance Problems in the European Union – What Potential Role for Agencies in Securing Compliance?* [online]. 2011, s. 25 [vid. 2015-08-01]. Dostupné z: <http://regulation.upf.edu/ecpr-05-papers/eversluis.pdf>.

VLÁDA ČR. *Cesty do Evropské unie* [online]. Úřad vlády České republiky, 2016 [vid. 2016-02-24]. Dostupné z: <https://isap.vlada.cz/dul/cesty.nsf>.

VLÁDA ČR. *Důvodová zpráva k novele zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví* [online]. Úřad vlády České republiky, 2016 [vid. 2016-02-24]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/kpl-detail?pid=KORN9LVJ4G/WL>.

VLÁDA ČR. *Důvodová zpráva k novele zákona č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona* [online]. Úřad vlády České republiky, 2016 [vid. 2016-02-24]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/kpl-detail?pid=RACK9LSDMR12>.

VLÁDA ČR. *Hodnocení dopadů regulace (RIA)* [online]. Úřad vlády České republiky, 2016 [vid. 2016-02-24]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/uvod-87615/>.

VLÁDA ČR. *Informační systém pro implementaci práva EU* [online]. Úřad vlády České republiky, 2016 [vid. 2016-02-24]. Dostupné z: www.isap.vlada.cz.

VLÁDA ČR. *Klíčové kroky procesu RIA* [online]. Úřad vlády České republiky, 2016 [vid. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/klicove-kroky/klicove-kroky-procesu-ria-92531/>.

VLÁDA ČR. *Komise pro hodnocení dopadů regulace* [online]. Úřad vlády České republiky, 2016 [vid. 2016-02-24]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/pracovni-komise/komise-pro-hodnoceni-dopadu-regulace-89151/>.

Vláda ČR. *Kompatibilita s právem ES* [online]. Vláda České republiky. 2009 [vid. 2015-07-30]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/jednani-vlady/kompatibilita-s-pravem-es/odbor-kompatibility-5531>.

VLÁDA ČR. *Metodické pokyny pro zajišťování prací při plnění legislativních závazků vyplývajících z členství České republiky v Evropské unii* [online]. Úřad vlády České republiky, 2009 [vid. 2015-08-01]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/jednani-vlady/kompatibilita-s-pravem-es/Metodicke_pokyny_UZ.pdf.

Vláda ČR. *Obecné zásady pro hodnocení regulace (RIA)* [online]. Vláda ČR. 2014, s. 30 [vid. 2013-08-04]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/metodiky/obecné-zasady-pro-hodnoceni-dopadu-regulace-90556/>.

VLÁDA ČR. Přehled dopadů k novele zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví. [online]. Úřad vlády České republiky, 2016, [vid. 2016-02-24]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/lrv/ria/databaze/MF-por-c--12_2012.pdf.

WHELANOVÁ, M. *Vybrané problémy spojené s implementací práva Evropské unie* [online]. 2012 [vid. 2014-05-07]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/vybrane-problemy-spojene-s-implementaci-prava-evropske-unie.aspx>.

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Zákon č. 227/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 6/1993 o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví.

Zákon č. 37/2004., o pojistné smlouvě.

Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí.

Zákon č. 39/2004 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví) ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Zákon č. 47/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Seznam příloh

Příloha A	Přehled právních aktů EU pro oblast pojišťovnictví	166
Příloha B	Rozhodovací proces a struktura dohledových orgánů EU.....	173
Příloha C	Naděje dožití, dopravní statistiky, zdravotní statistiky	174
Příloha D	Hodnocení dopadů regulace.....	177

Příloha A Přehled právních aktů EU pro oblast pojišťovnictví

ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ	
První směrnice Rady ze dne 5. března 1979 o koordinaci zákonů, nařízení a správních předpisů týkajících se zahájení a provozování podnikání v přímém životním pojištění	79/267/EEC
Druhá směrnice Rady ze dne 8. listopadu 1990 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přímého životního pojištění, stanoví opatření k podpoře účinného uplatňování svobody poskytovat služby a doplňující směrnice 79/267/EHS	90/619/EEC
Třetí směrnice Rady ze dne 10. listopadu 1992 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přímého pojištění jiného než životního a o změně směrnic 73/239/EHS a 88/357/EHS	92/96/EEC
Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 29. června 1995, kterou se mění směrnice 77/780/EHS a 89/646/EHS o úvěrových institucích, směrnice 73/239/EHS a 92/49/EHS o jiném než životním pojištění, směrnice 79/267/EHS a 92/96/EHS o životním pojištění, směrnice 93/22/EHS o investičních podnicích a směrnice 85/611/EHS o subjektech kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP)	95/26/EC
Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 7. listopadu 2000, kterou se mění směrnice Rady 85/611/EHS, 92/49/EHS, 92/96/EHS a 93/22/EHS, pokud se týká výměny informací se třetími zeměmi	2000/64/EEC
Směrnice 2002 Evropského parlamentu a Rady ze dne 5. března 2002, kterou se mění směrnice Rady 79/267 / EHS, pokud jde o požadavky na míru solventnosti u životních pojišťoven	2002/12/EC
Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 5. listopadu 2002 o životním pojištění	2002/83/EC
NEŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ	
První směrnice Rady ze dne 24. července 1973 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přístupu k činnosti v přímém pojištění jiném než životním a jejího výkonu	73/239/EEC
Směrnice Rady ze dne 24. července 1973, kterou se odstraňují omezení svobody usazování v oblasti přímého pojištění jiného než životního	73/240/EEC
Směrnice Rady ze dne 29. června 1976, kterou se mění směrnice 73/239/EHS o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přístupu k činnosti v přímém pojištění jiném než životním a jejího výkonu	76/580/EEC
Směrnice Rady ze dne 30. května 1978 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se soupojištění v rámci Společenství	78/473/EEC
Směrnice Rady ze dne 10. prosince 1984, mění se první směrnice (73/239/EHS) o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přístupu k podnikatelské činnosti v přímém pojištění, zejména ve vztahu k asistenčním službám pro turisty	84/641/EEC

Směrnice Rady ze dne 22. června 1987, kterou se mění první směrnice 73/239/EHS týkající se přístupu k podnikatelské činnosti v přímém pojištění jiném než životním a jejího výkonu ve vztahu k pojištění úvěru a pojištění záruky (kauce)	87/343/EEC
Směrnice Rady ze dne 22. června 1987 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se pojištění právní ochrany	87/344/EEC
Druhá směrnice ze dne 22. června 1988 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přímého pojištění jiného než životního, kterou se stanoví opatření k usnadnění účinného výkonu volného pohybu služeb	88/357/EEC
Směrnice Rady ze dne 8. listopadu 1990, kterou se mění směrnice 73/239/EHS a směrnice 88/357/EHS o koordinaci právních a správních předpisů členských států týkajících se přímého pojištění jiného než životního, zejména ve vztahu k pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel	90/618/EEC
Směrnice Rady ze dne 18. června 1992 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přímého pojištění jiného než životního a o změně směrnic 73/239/EHS a 88/357/EHS (třetí směrnice o neživotním pojištění)	92/49/EEC
Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 29. června 1995, kterou se mění směrnice 77/780/EHS a 89/646/EHS o úvěrových institucích, směrnice 73/239/EHS a 92/49/EHS o jiném než životním pojištění, směrnice 79/267/EHS a 92/96/EHS o životním pojištění, směrnice 93/22/EHS o investičních podnicích a směrnice 85/611/EHS o subjektech kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP)	95/26/EC
Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 16. 5. 2000 o sbližování právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a o změně směrnic 73/239/EHS a 88/357/EHS (tzv. čtvrtá směrnice o pojištění motorových vozidel)	2000/26/EC
Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 7. listopadu 2000, kterou se mění směrnice Rady 85/611/EHS, 92/49/EHS, 92/96/EHS a 93/22/EHS, pokud se týká výměny informací se třetími zeměmi	2000/64/EEC
Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 5. března 2002, kterou se mění směrnice Rady 73/239/EHS, pokud jde o požadavky na míru solventnosti u neživotních pojišťoven	2002/13/EC
ÚČETNICTVÍ	
Směrnice Rady ze dne 19. prosince 1991 o ročních účetních závěrkách a konsolidovaných účetních závěrkách pojišťoven	91/674/EEC
Čtvrtá směrnice Rady ze dne 25. července 1978, založená na čl. 54 odst. 3 písm. g) Smlouvy, o ročních účetních závěrkách některých forem společností	78/660/EEC
Sedmá směrnice Rady ze dne 13. června 1983, založená na čl. 54 odst. 3 písm. g) Smlouvy o konsolidovaných účetních závěrkách	83/349/EEC
ELEKTRONICKÝ OBCHOD	
Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu („směrnice o elektronickém obchodu“)	2000/31/EC

POJIŠŤOVACÍ SKUPINY	
Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 27. října 1998 o doplňkovém dozoru nad pojišťovnami v pojišťovací skupině	98/78/EC
FINANČNÍ KONGLOMERÁTY	
Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 16. prosince 2002 o doplňkovém dozoru nad úvěrovými institucemi, pojišťovnami a investičními podniky ve finančním konglomerátu a o změně směrnice Rady 73/239/EHS, 79/267/EHS, 92/49/EHS, 92/96/EHS, 93/6/EHS a 93/22/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/78/ES a 2000/12/ES	2002/87/EC
ZPROSTŘEDKOVÁNÍ POJIŠTĚNÍ	
Směrnice Rady ze dne 13. prosince 1976 o opatřeních k usnadnění účinného výkonu svobody usazování a volného pohybu služeb u činnosti pojišťovacích agentů a makléřů (ze skupiny 630 ISIC), a zejména o přechodných opatřeních ohledně těchto činností	77/92/EEC
Doporučení Komise ze dne 18. prosince 1991 o pojišťovacích zprostředkovatelích	92/48/EEC
Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 9. prosince 2002 o zprostředkování pojištění	2002/92/EC
POJIŠTĚNÍ MOTOROVÝCH VOZIDEL	
Směrnice Rady ze dne 24. dubna 1972 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontroly povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění	72/166/EEC
Směrnice Rady ze dne 19. prosince 1972, kterou se mění směrnice Rady 72/166/EHS ze dne 24. dubna 1972 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontroly povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění	72/430/EEC
Doporučení Komise ze dne 15. května 1973 týkající se provádění původních členských států, směrnice Rady ze dne 24. dubna 1972 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontroly povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění	73/185/EEC
Doporučení Komise ze dne 6. února 1974 členským státům o uplatňování směrnice Rady ze dne 24. dubna 1972 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se provozu motorových vozidel, a kontroly povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění	74/165/EEC
První Rozhodnutí Komise ze dne 6. února 1974 týkající se použití směrnice Rady 72/166 / EHS ze dne 24. dubna 1972 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel, a kontroly povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění	74/166/EEC
Druhá Rozhodnutí Komise ze dne 6. února 1974 týkající se uplatňování směrnice Rady 72/166 / EHS o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontroly povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění	74/167/EEC

Doporučení Komise ze dne 8. ledna 1981 o urychlené likvidaci škod v rámci pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel	81/76/EEC
Druhá směrnice Rady ze dne 30. prosince 1983 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel	84/5/EEC
Třetí směrnice Rady ze dne 14. května 1990 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel	90/232/EEC
Rozhodnutí Komise ze dne 30. května 1991, kterým se provádí směrnice Rady 72/166 / EHS o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontroly povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění	91/323/EEC
Rozhodnutí Komise ze dne 21. prosince 1992 o uplatňování směrnice Rady 72/166 / EHS o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontroly povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění	93/43/EEC
Rozhodnutí Komise ze dne 27. října 1997, kterým se provádí směrnice Rady 72/166 / EHS o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontroly povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění	97/828/EC
Rozhodnutí Komise ze dne 26. ledna 1999, kterým se provádí směrnice Rady 72/166 / EHS o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontroly povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění	1999/103/EC
Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 16. 5. 2000 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a o změně směrnic 73/239/EHS a 88/357/EHS (tzv. čtvrtá směrnice o pojištění motorových vozidel)	2000/26/EC
Rozhodnutí Komise ze dne 15. února 2001 o uplatňování směrnice Rady 72/166 / EHS o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontroly povinnosti pojistit pro případ takové odpovědnosti ve vztahu ke Kypru	2001/160/EC
Rozhodnutí Komise ze dne 27. prosince 2002 o použitelnosti článku 6 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/26/ES o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a o změně směrnic Rady 73/239/EHS a 88/357/EHS	2003/20/EC
Rozhodnutí Komise ze dne 28. července 2003, kterým se provádí směrnice Rady 72/166/EHS, pokud jde o kontroly pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel	2003/564/EC
Rozhodnutí Komise ze dne 2. dubna 2004, kterým se provádí směrnice Rady 72/166/EHS, pokud jde o kontroly pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel	2004/332/EC

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/14/ES ze dne 11. 5. 2005, kterou se mění směrnice Rady 72/166/EHS, 84/5/EHS, 88/357/EHS a 90/232/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/26/ES o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel	2005/14/EC
Rozhodnutí Komise ze dne 29. listopadu 2005, kterým se provádí směrnice Rady 72/166/EHS, pokud jde o kontroly pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel	2005/849/EC
Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/103/ES ze dne 16. září 2009 o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu vozidel a kontrole povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění (kodifikované znění)	2009/103/EC
ZAJIŠTĚNÍ	
Směrnice Rady ze dne 25. února 1964 o odstranění omezení svobody usazování a volného pohybu služeb v oblasti zajištění a retrocese	64/225/EEC
Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 16. listopadu 2005 o zajištění	2005/68/EC
SOLVENTNOST	
První směrnice Rady ze dne 24. července 1973 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přístupu k činnosti v přímém pojištění jiném než životním a jejího výkonu	73/239/EEC
Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 5. listopadu 2002 o životním pojištění	2002/83/EC
Směrnice Evropského parlamentu ze dne 25. listopadu 2009 o přístupu pojišťovací a zajišťovací činnosti a o jejím výkonu (Solventnost II)	2009/138/EC
Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. listopadu 2010, kterou se mění směrnice 98/26/ES, 2002/87/ES, 2003/6/ES, 2003/41/ES, 2003/71/ES, 2004/39/ES, 2004/109/ES, 2005/60/ES, 2006/48/ES, 2006/49/ES a 2009/65/ES s ohledem na pravomoci Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro bankovníctví), Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění) a Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy) - tzv. směrnice Omnibus I	2010/78/EU
Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/89/EU ze dne 16. listopadu 2011, kterou se mění směrnice 98/78/ES, 2002/87/ES, 2006/48/ES a 2009/138/ES, pokud jde o doplňkový dozor nad finančními subjekty ve finančním konglomerátu	2011/89/EU
Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 12. září 2012, kterou se mění směrnice 2009/138/ES (Solventnost II), pokud jde o den jejího provedení, den její použitelnosti a den zrušení některých směrnic	2012/23/EU
Směrnice Rady 2013/23/EU ze dne 13. května 2013, kterou se v důsledku přistoupení Chorvatské republiky upravují některé směrnice v oblasti finančních služeb	2013/23/EU
Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 11. prosince 2013, kterou se mění směrnice 2009/138/ES (Solventnost II), pokud jde o den jejího provedení, den její použitelnosti a den zrušení některých směrnic (Solventnost I).	2013/58/EU

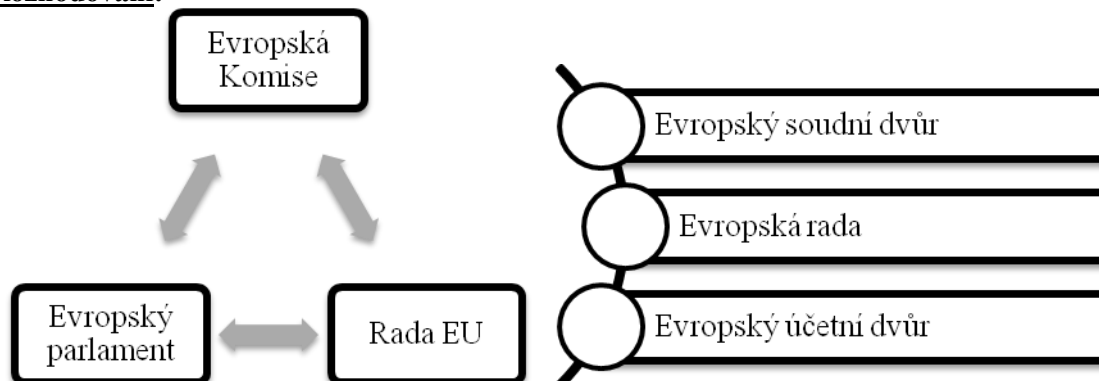
Směrnice Evropského Parlamentu a Rady ze dne 16. dubna 2014, kterou se mění směrnice 2003/71/ES a 2009/138/ES a nařízení (ES) č. 1060/2009, (EU) č. 1094/2010 a (EU) č. 1095/2010 s ohledem na pravomoci Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění) a Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy) - tzv. směrnice Omnibus II	2014/51/EU
LIKVIDACE A REORGANIZACE	
Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 19. března 2001 o reorganizaci a likvidaci pojišťoven	2001/17/EC
EVROPSKÝ VÝBOR PRO POJIŠŤOVNICTVÍ A ZAMĚSTNANECKÉ PENZIJNÍ POJIŠTĚNÍ (EIOPC)	
Směrnice Rady ze dne 19. prosince 1991, kterou se zřizuje Výbor pro pojišťovnictví	91/675/EEC
Rozhodnutí Komise ze dne 5. listopadu 2003 o zřízení Evropského výboru orgánů dozoru nad pojišťovnictvím a zaměstnaneckým penzijním pojištěním	2004/6/ES
Rozhodnutí Komise ze dne 5. listopadu 2003 o zřízení Evropského výboru pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění	2004/9/EC
Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 9. března 2005, kterou se mění směrnice Rady 73/239/EHS, 85/611/EHS, 91/675/EHS, 92/49/EHS a 93/6/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/19/ES, 98/78/ES, 2000/12/ES, 2001/34/ES, 2002/83/ES a 2002/87/ES za účelem zavedení nové organizační struktury výborů pro finanční služby	2005/1/EC
MEZINÁRODNÍ DOHODY	
Rozhodnutí Rady ze dne 20. června 1991 o uzavření dohody mezi Evropským hospodářským společenstvím a Švýcarskou konfederací o přímém pojištění jiném než životním	91/370/EEC
Směrnice Rady ze dne 20. června 1991 o provedení Dohody mezi Evropským hospodářským společenstvím a Švýcarskou konfederací o přímém pojištění jiném než životním	91/371/EEC
Nařízení Rady ze dne 20. června 1991, kterým se stanoví zvláštní ustanovení pro uplatňování článků 37, 39 a 40 dohody mezi Evropským hospodářským společenstvím a Švýcarskou konfederací o přímém pojištění jiném než životním	2155/91
Rozhodnutí Smíšeného výboru ES-Švýcarsko dne 18. července 2001, kterým se mění přílohy a protokoly k Dohodě mezi Evropským hospodářským společenstvím a Švýcarskou konfederací o přímém pojištění jiném než životním a zjištění, že vnitrostátní právní předpisy smluvních stran je slučitelný s touto dohodou	2001/776/EC
Další relevantní právní akty dotýkající se oblasti pojišťovnictví	
Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 3. června 2003 o činnostech institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění a dohledu nad nimi	2003/41/EC
Směrnice Rady ze dne 13. prosince 2004, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s muži a ženami v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování	2004/113/EC

Směrnice Evropského Parlamentu a Rady ze dne 21. dubna 2004 o odpovědnosti za životní prostředí v souvislosti s prevencí a nápravou škod na životním prostředí	2004/35/EC
Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 15. prosince 2004 o harmonizaci požadavků na průhlednost týkajících se informací o emitentech, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu, a o změně směrnice 2001/34/ES	2004/109/EC
Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnic 84/450/EHS, 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení (ES) č. 2006/2004 (směrnice o nekalých obchodních praktikách)	2005/29/EC
Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/60/ES ze dne 23. října 2007 o vyhodnocování a zvládání povodňových rizik	2007/60/EC
Nařízení Evropského Parlamentu a Rady ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)	864/2007
Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 593/2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I)	593/2008
Nařízení Komise ze dne 24. března 2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na určité kategorie dohod, rozhodnutí a jednání ve vzájemné shodě v odvětví pojišťovnictví	267/2010
Nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. listopadu 2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění), o změně rozhodnutí č. 716/2009/ES a o zrušení rozhodnutí Komise 2009/79/ES	1094/2010
Nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. listopadu 2010 o makroobezřetnostním dohledu nad finančním systémem na úrovni Evropské unie a o zřízení Evropské rady pro systémová rizika	1092/2010
Nařízení Rady (EU) č. 1096/2010 ze dne 17. listopadu 2010 o pověření Evropské centrální banky zvláštními úkoly, které se týkají fungování Evropské rady pro systémová rizika.	1096/2010

Příloha B Rozhodovací proces a struktura dohledových orgánů

EU

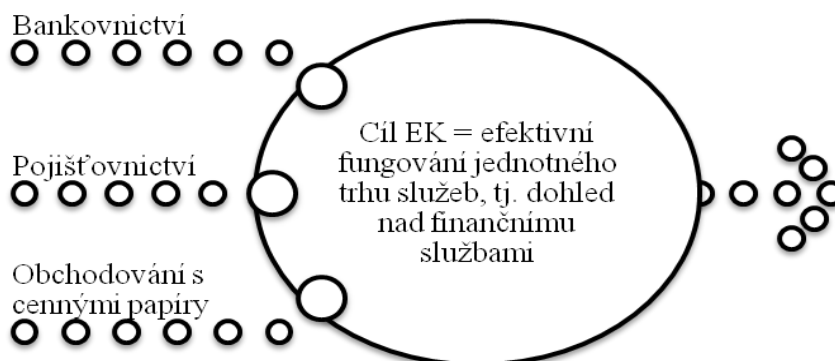
Rozhodování:

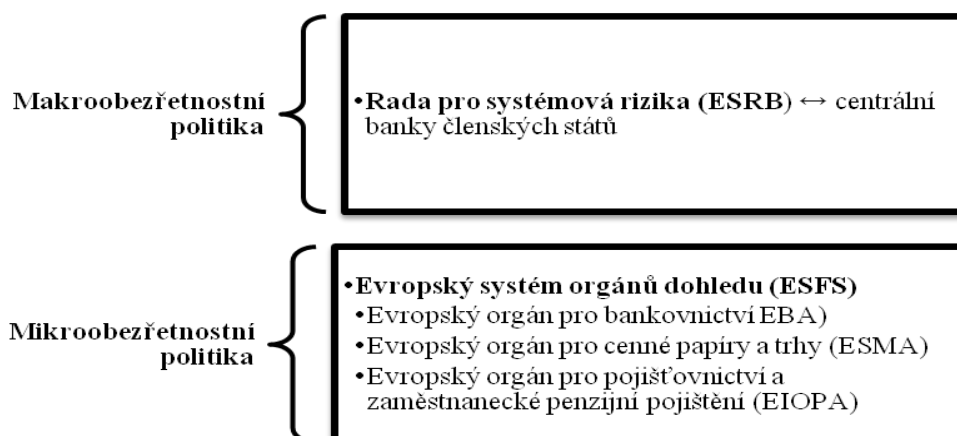
Poradní orgány:

- Evropský hospodářský a sociální výbor
- Výbor regionů

Finanční služby

Nová struktura dohledu nad finančními trhy:

Zdroj: MUŽÁKOVÁ, K., L. ŠTIBRÁNYIOVÁ. *Complexity of the Regulatory Environment of Financial Markets in the Eu Focusing on Insurance Market*. 2013.

Příloha C Naděje dožití, dopravní statistiky, zdravotní statistiky

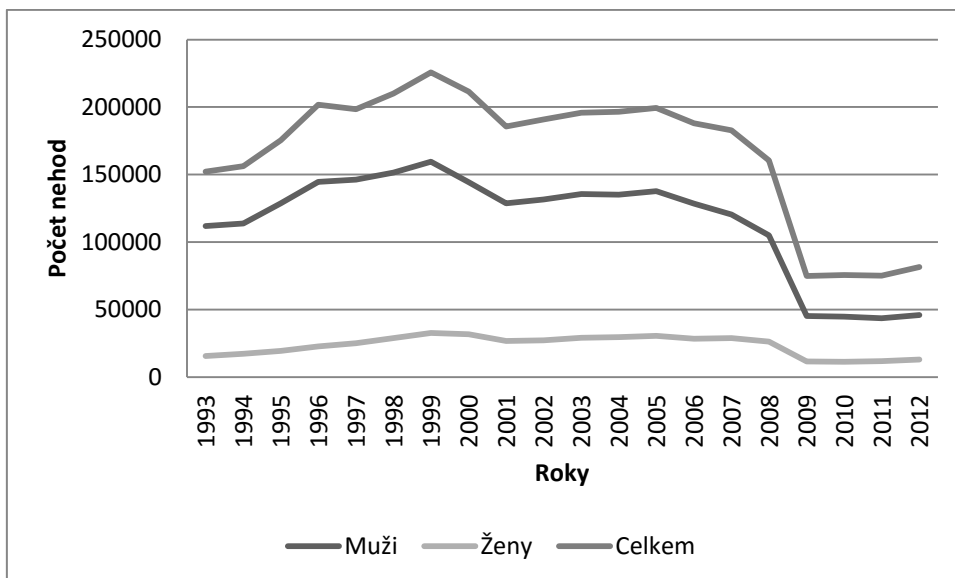
Tabulka 16: Naděje dožití v okresech České republiky v období 1981-1985 až 2006-2010

Území		Období											
Kraj	Okres	1981-1985		1986-1990		1991-1995		1996-2000		2001-2005		2006-2010	
		M	F	M	F	M	F	M	F	M	F	M	F
Praha	Hlavní město Praha	68,1	74,0	68,9	74,9	70,3	76,2	72,7	78,6	74,1	79,5	75,9	80,9
	Benešov	66,7	74,1	67,0	74,9	68,8	75,0	70,5	77,4	71,9	78,1	73,3	79,6
Středočeský kraj	Beroun	66,4	73,2	66,8	74,1	68,3	75,2	70,8	77,4	71,7	77,9	74,3	79,7
	Kladno	65,5	72,8	67,0	74,0	67,9	75,1	70,5	77,1	71,7	78,1	73,4	79,4
	Kolín	67,5	73,7	66,7	74,2	68,1	76,1	70,6	77,7	71,8	78,2	73,8	80,0
	Kutná Hora	66,7	74,4	67,7	74,5	69,1	75,9	71,2	77,9	72,9	79,2	73,7	80,1
	Mělník	66,3	74,2	67,6	74,8	68,7	75,0	70,0	77,1	72,1	78,4	73,1	79,7
	Mladá Boleslav	67,0	73,7	67,4	74,8	68,3	75,8	70,9	77,5	73,0	78,7	74,2	80,3
	Nymburk	67,4	73,6	67,3	74,7	68,7	75,6	70,0	77,2	72,2	78,0	73,7	80,3
	Praha-východ	67,4	73,6	68,0	74,7	69,3	75,6	70,4	77,4	72,3	78,5	75,0	80,1
	Praha-západ	66,6	73,8	67,7	74,9	68,2	75,9	71,4	78,0	73,1	79,1	75,5	80,7
	Příbram	66,3	74,0	67,3	74,5	68,3	75,6	71,0	78,0	71,5	78,4	73,6	79,7
Rakovník	66,1	73,7	66,8	74,4	67,5	75,2	70,9	76,4	71,8	78,0	73,0	79,7	
Jihočeský kraj	České Budějovice	67,4	74,1	67,7	74,6	69,7	76,6	71,9	78,5	73,5	79,1	75,1	79,9
	Český Krumlov	67,1	74,0	65,9	74,2	68,2	75,3	70,6	77,5	71,8	78,1	73,2	79,5
	Jindřichův Hradec	67,7	74,2	68,0	75,3	69,0	75,9	71,7	77,8	72,8	78,7	74,6	80,5
	Písek	68,1	74,7	68,0	75,5	68,7	76,2	71,3	78,3	73,3	79,7	74,3	80,6
	Prachatice	67,6	74,2	66,7	73,9	68,3	75,4	70,3	77,8	71,3	78,1	73,0	79,8
	Strakonice	67,1	74,4	66,7	74,2	68,8	75,4	71,1	77,3	71,8	78,5	74,1	79,6
	Tábor	68,7	75,1	68,4	76,0	69,7	76,7	72,1	78,5	72,6	79,3	74,9	80,8
Plzeňský kraj	Domažlice	67,2	74,2	67,6	74,3	68,6	75,9	70,8	77,3	71,8	77,9	74,0	80,0
	Klatovy	66,8	74,1	67,8	75,1	68,9	75,4	71,3	77,0	72,1	78,7	74,5	80,0
	Plzeň-město	67,4	73,5	68,2	74,1	70,0	75,9	72,8	77,9	73,8	79,2	75,3	80,9
	Plzeň-jih	67,0	73,9	67,9	75,1	69,1	75,7	71,1	78,2	72,7	78,7	74,6	79,7
	Plzeň-sever	67,2	73,8	67,8	73,9	69,2	75,6	71,2	77,0	72,0	77,9	74,1	79,0
	Rokycany	66,5	73,2	67,6	74,6	68,8	75,8	71,3	76,8	72,4	78,0	73,6	78,9
	Tachov	65,1	73,1	66,9	73,5	67,1	74,7	69,5	76,8	71,1	78,2	72,3	79,0
arský kraj	Cheb	65,9	72,9	65,9	73,1	67,8	74,3	69,9	76,2	71,4	77,7	72,9	79,4
	Karlovy Vary	65,7	73,2	66,3	73,7	67,9	74,6	70,4	77,0	71,9	77,5	73,2	79,2
	Sokolov	64,4	72,1	66,0	72,3	66,9	73,9	69,0	76,9	70,8	77,8	71,7	78,3
Ústecký kraj	Děčín	66,4	73,1	66,7	73,7	66,9	74,1	69,1	76,5	70,6	76,9	72,0	78,5
	Chomutov	65,2	72,1	65,6	73,6	66,5	74,2	69,0	75,9	69,2	76,8	71,4	78,5
	Litoměřice	66,0	72,9	66,0	73,7	67,4	75,4	69,7	76,6	71,0	77,5	72,9	79,2
	Louny	65,4	73,2	66,1	74,7	67,1	75,1	69,6	77,3	70,5	77,3	71,7	78,3
	Most	64,2	72,4	65,4	73,1	66,8	73,8	68,7	75,8	69,8	76,3	71,5	77,7
	Teplice	65,0	72,1	64,9	72,7	66,2	73,2	69,2	75,3	70,1	76,2	71,0	77,4
	Ústí nad Labem	65,8	73,2	66,5	74,0	67,6	74,7	69,8	76,7	70,7	77,8	72,7	79,1
cký kraj	Česká Lípa	66,2	73,5	66,6	73,4	67,7	74,7	69,3	76,5	70,7	77,6	72,6	79,0
	Jablonec nad Nisou	67,1	74,5	67,0	75,2	68,9	75,8	71,0	77,1	72,1	78,3	73,5	80,3

	Liberec	67,0	73,8	67,4	74,7	68,5	75,6	70,8	77,9	72,2	78,8	73,9	80,3
	Semily	68,2	75,1	68,0	75,3	69,7	75,9	72,0	78,4	73,7	79,2	74,9	79,9
Královéhradecký kraj	Hradec Králové	68,3	75,3	69,0	76,0	70,5	76,9	72,9	79,2	74,4	79,7	76,0	81,1
	Jičín	67,8	74,5	67,5	75,0	69,7	76,4	70,7	78,5	72,8	79,8	74,3	80,2
	Náchod	68,2	74,4	68,7	75,3	70,3	76,2	72,7	79,0	73,9	79,4	75,2	80,5
	Rychnov nad Kněžnou	67,8	74,4	68,0	74,8	69,7	75,7	71,8	78,1	73,4	79,3	75,3	80,3
	Trutnov	67,3	74,2	67,7	74,7	69,0	75,6	70,7	77,6	71,7	78,3	74,1	79,9
	Chrudim	66,9	74,8	67,4	75,2	69,2	75,9	71,3	78,3	72,2	78,9	73,7	79,8
Pardubický kraj	Pardubice	68,3	75,0	69,0	75,4	69,6	76,1	72,2	79,1	73,5	79,6	75,3	80,5
	Svitavy	67,5	74,7	67,8	75,2	68,9	76,1	71,0	77,5	71,8	78,6	73,8	79,7
	Ústí nad Orlicí	68,0	74,9	68,4	75,3	69,9	76,0	72,3	78,5	73,5	78,8	74,2	79,9
	Havlíčkův Brod	67,9	74,6	68,5	75,5	69,9	76,3	71,5	78,2	73,0	79,1	74,3	80,7
Vysočina	Jihlava	67,7	74,6	68,7	75,4	69,6	76,5	71,4	79,1	73,4	79,5	75,1	81,4
	Pelhřimov	68,0	74,7	68,7	75,5	69,2	76,8	71,6	77,8	73,0	78,6	74,8	81,3
	Třebíč	69,2	75,6	69,7	76,1	70,2	77,3	72,1	78,6	73,0	79,4	74,5	81,1
	Žďár nad Sázavou	67,9	75,2	68,9	75,8	70,0	77,0	72,2	78,2	73,1	79,4	75,1	80,9
	Blansko	68,5	75,2	68,9	75,7	69,6	76,6	71,6	78,2	72,7	78,9	73,8	80,2
Jihomoravský kraj	Brno-město	68,1	74,6	69,2	75,7	70,1	76,5	72,4	78,4	74,0	79,4	75,2	81,0
	Brno-venkov	67,8	75,1	68,9	75,9	69,9	76,5	71,8	79,0	73,0	79,9	75,0	80,8
	Břeclav	66,3	75,3	67,5	75,9	68,2	76,5	70,9	78,5	71,4	79,8	72,8	80,8
	Hodonín	66,7	74,9	67,0	75,7	68,6	76,6	71,1	78,6	71,8	79,4	72,7	80,5
	Vyškov	67,7	75,5	69,0	76,3	69,4	76,8	71,0	78,9	72,7	79,3	74,2	80,5
	Znojmo	66,2	73,9	67,0	74,7	68,3	75,9	70,2	78,5	71,8	79,4	73,3	80,3
	Jeseník							68,9	77,7	70,8	78,4	71,9	79,6
	Olomouc	67,2	74,2	67,9	74,9	69,0	75,9	71,4	78,2	72,7	79,4	74,3	80,6
Olomoucký kraj	Prostějov	68,0	74,5	68,1	75,3	68,5	76,2	70,7	77,9	71,9	78,6	73,9	79,5
	Přerov	67,0	74,2	68,0	74,9	68,4	75,8	70,2	77,9	72,3	78,8	73,3	79,8
	Šumperk	67,6	75,0	67,9	75,3	69,2	76,5	71,5	78,7	71,6	79,2	73,5	80,1
	Kroměříž	66,8	73,8	67,4	74,7	69,1	76,2	70,4	78,1	71,7	78,5	73,7	80,5
	Uherské Hradiště	67,2	74,5	67,3	75,0	68,4	76,3	70,8	77,8	71,8	78,9	73,2	80,2
Zlínský kraj	Vsetín	67,5	74,5	66,7	75,6	68,6	76,5	70,4	77,9	71,5	79,3	72,9	80,4
	Zlín	67,9	75,5	68,4	76,1	69,6	77,1	71,4	78,4	72,6	80,0	73,7	81,0
	Bruntál	65,3	73,7	66,4	74,9	67,6	75,2	69,8	77,7	70,7	78,0	72,2	79,0
	Frydek-Místek	66,7	74,6	67,4	74,9	68,3	76,0	70,1	77,7	71,3	78,5	73,0	80,1
Moravskoslezský kraj	Karviná	66,3	73,9	66,5	73,7	67,2	74,7	69,1	77,2	70,3	77,8	71,6	79,0
	Nový Jičín	66,6	74,1	67,2	74,7	68,2	75,7	69,7	77,1	71,0	78,5	72,9	80,0
	Opava	66,9	74,4	67,9	75,0	68,8	76,6	70,4	78,1	71,4	78,7	72,8	79,5
	Ostrava-město	66,3	73,6	66,2	74,0	67,3	74,9	69,7	76,9	70,9	78,1	72,4	79,4
Pozn.: Do roku 2001 vychází údaje ze zkrácených úmrtnostních tabulek, počínaje obdobím 2001-2005 z podrobných úmrtnostních tabulek.													

Zdroj: ČSÚ 2011²³⁶

²³⁶ ČSÚ. Úmrtnostní tabulky. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/umrtnostni_tabulky.

Obrázek 18: Vývoj dopravních nehod na pozemních komunikacích v ČR zaviněných muži a ženami
Zdroj: vlastní zpracování dle BESIP²³⁷

Tabulka 17: Pracovní úrazy a nemocensky pojištěné osoby v ČR v letech 2004-2011

Rok	Nemocensky pojištěné osoby		Pracovní úrazy s pracovní neschopností		Smrtelné pracovní úrazy	
	ženy	Muži	ženy	muži	ženy	muži
2004	2 059 827	2 329 424	20 829	60 859	9	176
2005	2 081 003	2 361 700	21 173	60 869	13	150
2006	2 107 619	2 389 414	21 306	60 990	4	148
2007	2 161 912	2 435 109	19 922	57 311	11	176
2008	2 148 642	2 423 801	18 995	52 286	8	166
2009	2 019 022	2 234 117	14 188	35 985	8	95
2010	2 076 836	2 234 124	14 977	36 701	11	110
2011	2 063 194	2 148 355	13 492	33 619	8	117
Průměrný poměr	47,40%	52,60%	26,70%	73,30%	6,00%	94,00%

Zdroj: BOZP INFO²³⁸

²³⁷ BESIP. *Muži a ženy. Základní statistické ukazatele ve formě komentovaných grafů.* Dostupné z: <http://www.ibesip.cz/data/web/aktuality/soubory/muzi-a-zeny.pdf>.

²³⁸ BOZP INFO. *Analýza pracovní úrazovosti žen v ČR.* Dostupné z: http://www.bozpinfo.cz/utf/knihovna-bozp/citarna/clanky/statistika_pu/pu_zen130416.html.

Příloha D Hodnocení dopadů regulace

Tabulka 18: Přehled dopadů návrhu právního předpisu

1. Základní identifikační údaje			
Název návrhu právního předpisu			
Předkladatel	Spolupředkladatel	Stanovený termín předložení vládě, v případě návrhu vyhlášek předsedovi LRV	Předpokládaný termín nabytí účinnosti
		<i>měsíc.rok</i>	<i>měsíc.rok</i>
Transpozice práva EU:Číselné označení právních předpisů EU a jejich název v českém znění		Termín stanovení pro implementaci	
		<i>měsíc.rok</i>	
2. Definice problému			
3. Cíl návrhu právního předpisu			
4. Odůvodnění variant přípravy legislativního návrhu			
ANO <i>Uveďte varianty, které byly zvažovány.</i>			
NE <i>Uveďte důvody, proč nemohla být alternativní řešení zvažována.</i>			
5. Stanovisko předkladatele k zpracování RIA			
ANO <i>Uveďte varianty, které budou v rámci RIA posuzovány.</i>			
NE <i>Uveďte zdůvodnění, proč nemá být k legislativnímu návrhu RIA zpracována.</i>			
6. Přijetí prováděcích právních předpisů ANO x NE			
<i>Pokud ano, uveďte okruhy problémů a témat, které by měly prováděcí právní předpisy obsahovat.</i>			
7. Dotčené subjekty			
8. Konzultace			
9. Dostupná data a zdroje statistik			
10. Charakteristika specifických dopadů			
10.1 Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty ANO x NE			
<i>Pokud ano, specifikujte</i>			
10.2 Dopady na mezinárodní konkurenceschopnost ČR ANO x NE			
<i>Pokud ano, specifikujte</i>			
10.3 Dopady na podnikatelské subjekty ANO x NE			
<i>Pokud ano, specifikujte</i>			
10.4 Dopady na územní samosprávné celky (obce, kraje) ANO x NE			
<i>Pokud ano, specifikujte</i>			
10.5 Sociální dopady ANO x NE			
<i>Pokud ano, specifikujte</i>			

10.6 Dopady na spotřebitele ANO x NE
<i>Pokud ano, specifikujte</i>
10.7 Dopady životní prostředí ANO x NE
<i>Pokud ano, specifikujte</i>
10.8 Dopady ve vztahu k zákazu diskriminace ANO x NE
<i>Pokud ano, specifikujte</i>
10.1 Dopady na výkon státní statistické služby ANO x NE
<i>Pokud ano, specifikujte</i>
11. Kontakty na zpracovatele
<i>Jméno a příjmení, funkce / útvar, tel., e-mail.</i>

Zdroj: Vlastní zpracování dle VLÁDY ČR²³⁹

„Desatero“ pro postup zpracování Přehledu dopadů:

1. Včasné zpracování přehledu dopadů pro možnost revize na základě stanoviska komise
2. Je třeba se vyvarovat formální definice problémů a variant řešení, či zaměňování popisu problémů za cíle
3. Všeobecná povinnost zpracování RIA u věcných záměrů zákona
4. Podcenění nutnosti spolupráce předkladatele s dalšími ústředními orgány státní správy u horizontálních témat a problémů
5. Absence popisu a hodnocení dopadů na spotřebitele v přehledu dopadů
6. Formální a „šablonovitě“ zdůvodňování nepotřebnosti provedení RIA u transpozičních předpisů
7. Administrativní zátěž je hodnocena velmi zřídka
8. Potřeba podrobnějšího uvádění zdrojů dat a analýz, ze kterých se vychází, a odkazů na metodické postupy při zpracování hodnocení dopadů
9. Princip časově omezené účinnosti právních předpisů a povinnosti přezkumu účinnosti dle Obecných zásad RIA
10. Nabídka spolupráce komise s předkladateli v rámci procesu zpracování RIA

²³⁹ VLÁDA ČR. *Klíčové kroky procesu RIA*. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/klicove-kroky/klicove-kroky-procesu-ria-92531/>.

Tabulka 19: Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace

Shrnutí Závěrečné zprávy RIA (dle přílohy Obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace)
<p>1. Důvod předložení a cíle</p> <p>Název právního předpisu   Definice problému   Popis existujícího právního stavu v dané oblasti   Identifikace dotčených subjektů   Popis cílového stavu   Zhodnocení rizika</p>
<p>2. Návrh variant řešení</p>
<p>3. Vyhodnocení nákladů a přínosů</p> <p>Identifikace nákladů a přínosů   Náklady   Přínosy   Vyhodnocení nákladů a přínosů variant</p> <p>4. Návrh řešení</p> <p>Stanovení pořadí variant a výběr nejvhodnějšího řešení</p>
<p>5. Implementace doporučené varianty a vynuocování</p>
<p>6. Přezkum účinnosti regulace</p>
<p>7. Konzultace a zdroje dat</p>
<p>8. Kontakt na zpracovatele RIA</p>

Zdroj: Vlastní zpracování dle VLÁDY ČR²⁴⁰

²⁴⁰ VLÁDA ČR. *Klíčové kroky procesu RIA*. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/klicove-kroky/klicove-kroky-procesu-ria-92531/>.